

vol 13

N. IORGA
Profesor la Universitatea din București

SCRISORĬ ȘI INSCRIPȚIĬ ARDELENE

ȘI MARAMUREȘENE

II.

INSCRIPȚIĬ ȘI ÎNSEMNĂRĬ

(Formând volumul XIII din „Studiĭ și documente cu privire la istoria Românilor")

BUCUREȘTĬ
Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă
[illegible]
1906.

STUDII ȘI DOCUMENTE

CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÎNILOR

XIII.

37514. Vol. XIII.

PREFAȚA

Inscripțiile și insemnările ardelene cuprinse aicĭ aŭ fost strînse în cursul călătorieĭ ce am făcut peste munțĭ în August-Octombre 1905. Pe cît mi-aŭ îngăduit timpul și mijloacele bănești, am căutat să văd toate bisericile mai vechĭ, și am copiat din ele, iarășĭ, în măsura puterilor mele. Aș fi bucuros, dacă aș putea să maĭ am un prilej de cercetărĭ ca acela și să înfățișez încă un volum ca acesta. Sînt încredințat însă că s'ar putea scoate din cîte bisericĭ aŭ Romînii în țerile Coroaneĭ ungureștĭ, chiar și zece cărțĭ ca aceasta. Ar fi poate de datoria Asociațieĭ să strîngă, cît maĭ e timp, asemenea materiale, care s'ar concentra în biblioteca eĭ din Sibiiŭ și ar pregăti munca editorului.

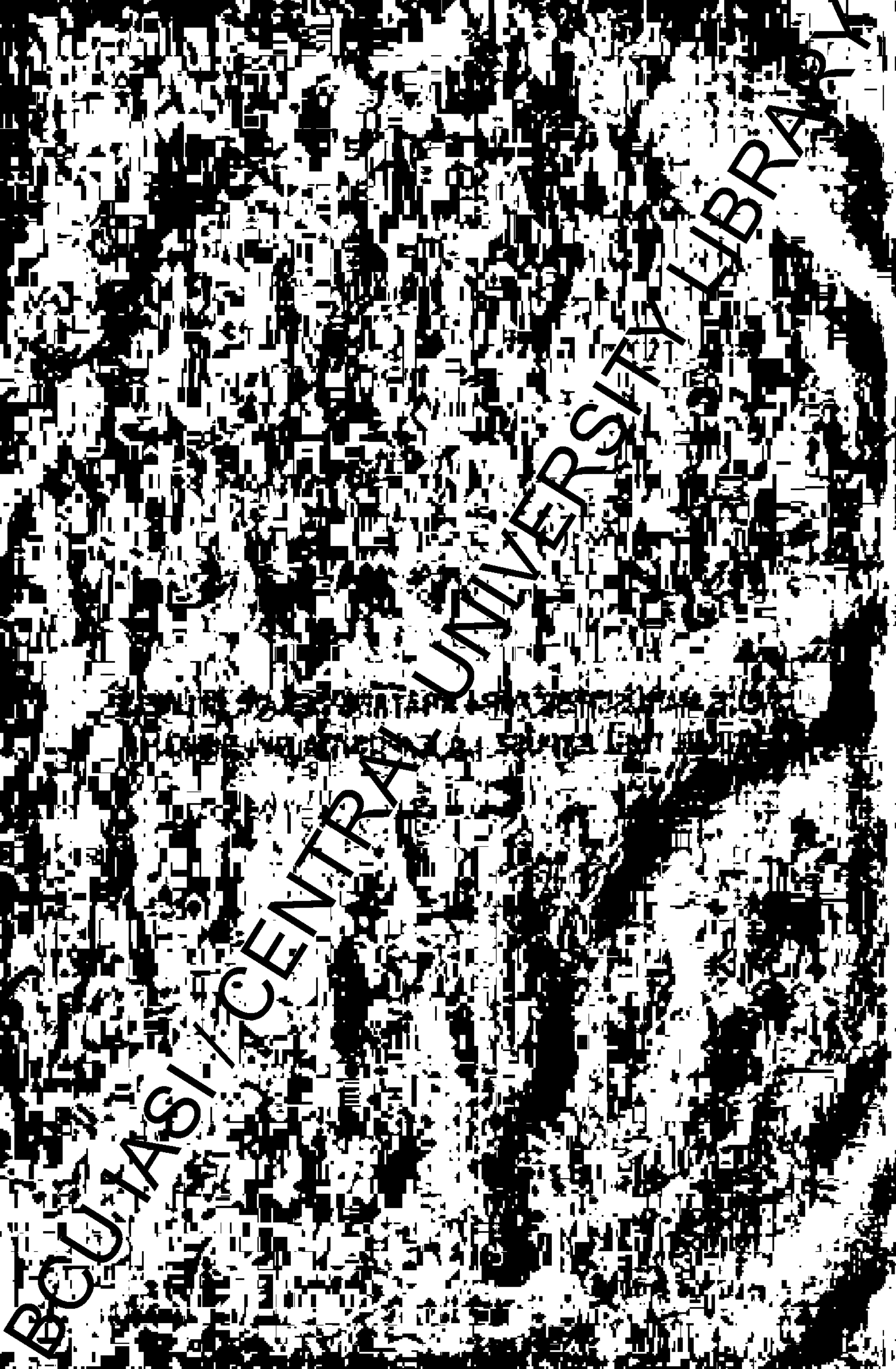
La alcătuirea tableĭ, am fost ajutat de d. Onisifor Ghibu, care a strîns o parte din nume. Icĭ și colo, aŭ rămas urme din felul deosebit cum s'a făcut adunarea lor. Cetitorul, ținînd samă de multele greutățĭ ce mă împovărează, se va mulțămi, cred, și astfel.

Septembre 1906.

N. Iorga.

1

UNELE MANUSCRISE FARĂ ARĂTARE DE LOC ŞI UNELE TIPĂRITURĬ EXPUSE LA EXPOSIŢIA DIN SIBIIŬ.

I. Manuscrise.

1. Cronograf, incepînd cu Domnia luĭ Leon Armeanul.

2. Evangheliar slavon din veacul al XV-lea, pe splendidă hîrtie, iar, în legătură, cu Apostolul Mateiŭ şi Răstignirea. — Bibl. episcopieĭ Lugojuluĭ.

3. Pe un manuscript din secolul al XVII-lea al luĭ *Varlaam şi Ioasaf* iscăleşte: «eŭ Log[o]f[ă]tul Pătraşco ot Tărgovişt[e]; lt. 7222 [1713-4]».

4. Secolul al XVII-lea. Cazanie. Iscălesc: «pop Dumitru, proestos»; «Cost[an]d[in] Log[o]f[ă]t, 1747». După o notiţă, era încă în 1808 a «părintelui popi Avram din satu Băicoiŭ».

Alte notiţe:

«Au luoat 2 suncsi, preczul: unguresty forinczi 40.
Ssalba 25 x.
Kosoku 16 nemczesty.
Kaczavejka 4 x., 30 kreza.
Rokya 6 x.
Breiu 5 x.
10 koczi de kasy, 10, 2 nemczesty.
I-au mai dat odate o ruble turcsasske, 14 ducse, 14.
12 o kretyncz 1 x.
13 o ferdele orz 1 x, una pecsucsj 24 kr.
La nunte 6 măhrămĭ, pre 6 marias.
Vaka kete 20 de zloczi.
Ssalba 25 de zloczi nemczesti.
Kosokul zlozi 12.
Iya kete 5 zlozi.

La nunte, pe rakiu, pe 15 kófe, kofa kete 20 de kreczari; ssuma zloczi 5.

Un berbecse, iare la nunte, 2 zloczi și 16 kreczari.

Pe gruu, pe 2 ferdele, 2 zloczi și 48 de kreczarĭ.

Un breu, 4 zloczi, x. 30, czoluri, czolu kete 1 zlot.

12 opcioare 2 x., niste ssacsi care pui pe kulme.»

5. Pe o «Pravilă mare» m unteană: «Sa s[ă] știĭe aćasta pra. vil[ă] că laste a lu Macteiŭ văr.ĭ și..., că am scris eŭ Paraschiva Log[o]f[ă]t... Valet... 7123 *(sic!)*.

«Să [să] stie că am scrisu eŭ Paraschiva precum să s[ă] știe că amu dat baniĭ mamĭ Zoichiĭ Țigancĭĭ pe ban[ĭ] 50 dobă[n]d[ă], șĭ baniĭ aceĭ ban[ĭ] i-am luatu de la Pană Cobotă, pă 2 vite; cându i-am dat ban[ĭ], am zis: «mam[ă] Zoică, dă-m zap[i]sul, să-l spargu», iar ià zice: «lasă, Paraschiva»... Aŭ fost față, că[n]du s'aŭ dat baniĭ.»

6. Pe un *Molitvenic* din 1689, se spune că a fost legat «de Vasilie Blăganul in annul 1707, și amŭ dată pentru legăturĭ triĭ marieșĭ și cincĭ potorĭ».

7. După un *Molitvenic* din 1689, cuvintări manuscripte. Ca probă dăm următoarea:

«Dragă tată-alu mieŭ prea dulce,
Văzŭ că acumŭ mă voiŭ duce
La tatălŭ ce m'aŭ zidită, —
Că așa mi-aŭ poruncitŭ
De vr'o doao saŭ treĭ zile
Să mă ducă în cerĭŭ la sine.»

8. Pravilĭ pre scurtu alesi den Svinte Scripturĭ scoasă pre rând și tocmitĭ maĭ vrătos pentru cele 7 taĭnea marĭ a Besearecĭĭ, careș de înse rânduit cu toate trebele eĭ, prin carele și pravila Sv[i]nților Ap[o]s[to]lĭĭ, la totŭ lucrul de aistvuiaște *(sic)*, pre toate obiceaele ć aŭ lăsat purtătoriĭ de D[u]mn[e]dzăire și într'un nărav cu Ap[o]s[to]liĭ, păstoriĭ și a toată lume învățitoriĭ Sv[i]nțiĭ părințĭ de la ceale 7 săboarĭ,—de care lucru arată și Sv[ă]nta Scripturi.

[Pe V° foiĭ de după legătură:] În anul 1814 Aprilie 20

de z[ile], aŭ nins de aŭ fos[t] neoa mare până la genunte, într'o Sîmbă[tă], și nu s'aŭ luat până Miercuri; iarăși într'acĕaia lună, în 17 de zile, aŭ nins mult, cîtŭ s'aŭ mai toți dărămat pruni, iară anul 1814.

[De-asupra titlului:] 1750, Enuarie 16.

[Biblioteca episcopieĭ Lugojuluĭ.]

9. C. 1700. *Învățăturĭ creștinești*, copiate de «lerei Bucurŭ ot Cărstianŭ, 1787».

10. După *Orologhiariul* muntean din 1715, adaus manuscris: «Învățătură pentru cliuĉul Pashalieĭ» (tot din veacul al XVII-lea).

11. Manuscript de rugăciuni de pe la 1720; neisprăvit.

12. Pe un *Catavasieriŭ* din București, 1724, se spune că a fost cumpărat «dreptu 8 marilași».

13. Manuscript miscelaneŭ bisericesc. Pe f° 62 V°: «Și am scris eŭ Ionŭ maghistratoru din Țara-Romînească, anul 1765». Se află și data de 1763.

14. Copie după *Sinopsis* a Mitropolitului Iacov și după *Învățăturile* de la Snagov, din 1700, scrisă «prin mîna a popi Bucurŭ snăĭ Iuga Pușcașu, la anii de la Naștercа lui H[risto]s 1774» (și cu cifre). Notă despre moartea, la 27 Mart 1782, a luĭ Ștefan, protopopul Brașovuluĭ. «Și s'aŭ scris [cartea] în cinstitul Scaun al Brașovuluĭ, în Sohodol, la Branŭ, Iunie anno 1774.»

15. *Pășunea oilor cuvîntătoare*, de popa Sava Popovici din Rășinari.

16. *Cronograf*, scris în Brașov, la 1823.

II. Tipărituri.

1. *Octoihul* din 7018 [1510] (dată e adausă de o mînă din acelașĭ timp). Frontispiciu cu vulturul, ca în tipăriturile cele

două d'intăiŭ cunoscute ale Țerii-Romănești. Incipit глас а. на вечерни кѵнди на гй (cu roșu).

2. Cărticică in 16, fără titlu, cu această notiță în frunte: «Ex libris Alexander Dobra, anno 786, colugiu flămînțări *(sic!)*, Liova, 1ª Ianuarii».

Unele versuri sînt dedicate luĭ Wolfgang Bethlen, istoricul, «anno 1678 feliciter ex Porta Ottomanica reducem», altele «in album eximiĭ dn. Gasparis Sagitarii Lüneburgensis, SS. theol. st[udentis], 1666, die 13 Sept.».

Cu dînsa împreună e legată o altă broșură, care se chiamă: «Favor aonius quondam erga d. Valentinum Franck iuniorem, patricium cibiniensem, declaratus a nonnullis fautoribus et amicis, nunc vero in eorundum *(sic)* authorum gratiam et honorem lege talienis vulgatus; Cibinii, per Stephanum Jüngling excusum, anno MDCLXXIX», și o a treia: «Hundert sinnreiche Grab-Schriften . . .; 1677, in Hermanstadt, druckts Stephanus Jüngling».

Incipit: «Viro admodum reverendo ac clarissimo domino Iacobo Schnitzlero, quondam in Academia vittebergensi phil. adjuncto, nunc ecclesiae cibiniensis pastori primario, eiusdemque capituli decano, etc.». Apoĭ dedicațiĭ luĭ I. Haupt, Bürgermeister, luĭ Matthias Semriger, comite al Sașilor, Cristian Richert, judele Scaunuluĭ, Gheorghe Armbruster, *procurorul*. Versurĭ în treĭ limbĭ, între care acestea romănești:

Ferecsituy csel barbat
Kare are pat kurat,
Kaj uycvaszta poete aszer:
Nu am fakut, o voinicse.

Verszc macar lachremilye
Fetelye si mujerilye;
Nu gindi, fi fore grise,
Cse sau plindze nu se pune.

Calnye are minte
Aore szo tahe,
Si keptil ou se kade
Sce nu tot gronszke.

Caej legedujala
Fero darujala?
Treketoare, beanoe,
Fum, vunt, prah sau spuma.

Iare caej en mana
Nu jeste minciune.

Caine nasce kal și kar, ase meărge ku folose,
Strenyge binye plaċerelye și umblye pre toas.

Kesa oameny kuprinde ceasta lume mare,
Cea grozaike moarte en putere are,
Muncaszke makare en tot kipul sracul,
Și cun și noapte, nui gasește lyakul.

Fericitul kui ase ascundae
De dare dumnyezeului,
Kui binyelye norocul duce,
Treind den meșterșugului.

Kaute alalca avacaia,
Iun vai ata lenga mandrie;
Avucale ketandaite lume,
Oșu miriman fekendute.

Cel mendrie nu ise desparte,
Ku drag omul sau hranyeste.
Kaute alalta, etc.

Nem du makar komoera mare:
Tot am jessate mai drag de ja
Ket omului mai mult kestige
De'l bany mulei cara alaltuio.
Kaute alaltea, etc.

De multeor ceaste lumae
Gramada mare banyilor,
De mai mult nyimike ramane
Ket un tolag de camtire.
Kaute alaltea, etc.

Om kertular nyenok gendeste
De acmelye plemanului;
Aceia tot frikose treieste
Kai asemi banyi en inuda lui.
Kaute alalcia, etc.

Avucale me nui en lada;
De vilese lei csele al mieu,
Opt saam jel mainte viacza,
Trekend acesje cse voi jeu.
Kaute, etc.

Oa mui ducse din caesta tzare
Unde amore nu resbeste,
Si la streiu poci cu mendrie
Trei blaye kau si csiese.
Kaute alacia, etc.

Emble makare dupe pumye
Kum zik oamenyi cei pizmas,
Jeu tot lenge je voi rumunye,
Si nu ma voi face vecsmas.
Kaute alalcie, etc

Numai Dumnyezeu derojaszke
Csem trebui en viacza me
Si o inyima drage, drage,
Cai szingur nuiye pofteste.

Kaute alalta avecie,
Jeu kaut pre je, si mendrie.

3. *Penticostariă* din 7209 (1701).

4. *Octoik* din 1712. Dublu exemplar.

5. *Liturghii* din 1713 (legate la 1829, cu 3 zloți).

6. *Molitvenic* din 1713.

7. *Ceaslov* din Tîrgoviște, 7223 (1715).

8. [1717-26; probabil 1724] *[Învățături creștinești despre Șepte Taine.]* Prefață romîno-sîrbească: «Pricina și îndemnarea facerii cărticelii aceștiia. Neobičnuito lucru iaste și

la oamenii cei înțelepți în loc de râs să socotească aceaste mari tîrtaze, după cumu iaste acastă cărticică, a le arăta cu lungă inainte-cuvintare.» A aflat însă în visitația sa prin orașe și sate, «peste nădeajdea mea..., multe nespuse spurcăciuni și îngreuerî de suflete, ceale ce și a le pomeni cu frică iaste, — că s'aŭ aflatŭ bătrînî de optuzeci de ani, carii de la naşterea sa de ispovedanie şi de duhovnicŭ n'aŭ ştiutŭ, ci cîtŭ maî virtosŭ cu si[i]ntele taine nu s'aŭ cuminecatŭ, bisearicile, lăcaşurile d[u]mnezeeştî, ce-aŭ de rugăciune, nu le-aŭ văzutŭ, fără de cîtŭ cîndŭ s'aŭ întîmplatŭ cuiva dintru aceştia a să căsători şi a să cununa...

Cu mila luî D[u]mnezeŭ pravoslavnicŭ ep[i]scopŭ alŭ Temişvarului şi alŭ Lipovii şi alŭ alŭtorŭ districturî care să cuvinŭ.

Vichentii Ioannovičŭ Vidacŭ[1].»

La urmă: «Şi s'aŭ diortositŭ de Euloghie monahŭ, iară aşăzătoriŭ slovelorŭ Damaschin diiaconŭ şi Ilie zățariŭ.» Pe foaia ultimă de legătură:

«Scris-am eŭ pŏpa Sofronie din D[ă]ne[u]ş.

Scris-am eŭ gramaticu Ze..., din satul...

Scris-amŭ eŭ diacul Petru din Dămşuşŭ.

Sa să ştie acasta că s'aŭ născut Damaschin în anii D[o]mnului 1765...»

Altă asemenea însemnare din 1769.

9. «Catechismusŭ sau învățătură creştinească în folosulu niamului rusescu dinŭ Țara Ungurească, datu afară prin osîrdia şi ostenela Mării Sale domnului d: Ioan Iosifŭ de Camilis, ipiscupulŭ Sebastului şi alŭ Muncaciului, şproč, cinului preoțescu unit din legeia grecască vicarişŭ apostolicescu în Țara Ungurească, sfîntei şi înnălțatei împărăţii Rămului sfetnicu, iară acumŭ în folosulŭ niamului rumânescu în limba rumâ-

[1] Cf. vol. IV, pp. 83-4; G. Popovici, *Istoria Românilor bănățeni*, Pesta, 1905, pp. 307, 322. Cf. *Bibliografia română*, II, pp. 22-3. Din zețarul e Ilie de la Cernavoda din *Învățătura* de la 1726 (*ibid.*, p. 29, nº 193). E deci un tipar rîmnicean. Pentru titlu, care nu se află în exemplarul expus, v. *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*, II, p. 70, nota 3.

niască întoarsă și tipărită în Sâmbăta-Mare, în tipografia academicească, anulŭ de la H[risto]s, 1726.

[Foarte frumoasă tipăritură, cu literă nouă [1].]

10. *Triod* din 1731.

11. *Liturghit* de Rimnic, 1733.

12. *Antologhion* din 1737.

13. *Apostol* din 7251 (1743).

14. *Liturghit*, Rimnic, 7255 (1747).

15. *Ceaslov* din 1753.

16. Învățătură creștinească prinŭ întrebărĭ și răspunsurĭ pentru procopseala școalelorŭ, acumŭ a doao oară tipărită cu bl[a]goslovenia preaosf[i]nțitului chirio chirŭ P. Pavelŭ Aaronŭ Vlădicăĭ Făgărașuluĭ, în mănăstirea Sfinteĭ Troiță, la Blajŭ, Maiŭ 20, 1756, de Dumitru Rîmnicianulŭ.

[Exemplarul poartă iscălitura luĭ Kolosi.]

[Pe V°, Treimea și «sf[i]nta mănăstire de la Blaj», clișeŭ de Vlaicul. Sînt înfățișate o biserică și o clădire, unite împreună, cu două turnurĭ. Prefața e iscălită de «cuccarnicii în H[risto]s ieromonaho-canonicĭ».]

17. Gheneral-pardon în materii religioase, din 1759.

18. Votiva apprecatio Illustrissimo ac Reverendissimo d. d. Petro Paulo Aaron de Bistra, Dei et apostolicae Sedis gratia in Transylvania et partibus eidem annexis episcopo fogarasiensi, etc., etc., patrono gratiosissimo a typographis balasfalvensibus in gratitudinis et devoti animi signum in onomastico eiusdem nominis diei facta et oblata.

[Pe dos, stampă; sus Treimea, în planul al doilea: «Petru și Pavelŭ» (cu numele lor) și *Aaronŭ* de-asupra stemeĭ de familie cu colful, vulturul muntean, un șerpe, iar, de-asupra, pălărie cardinalicie. Jos, piața Blajuluĭ cu biserica în fund, în palatul cu două rîndurĭ, apoĭ dealurĭ, căsuțe.]

[1] In *Bibliografia* d-lor Bianu și Hodoș, cartea nu e descrisă direct.

[Pe p. 2 e lauda episcopuluĭ. Se amintesc «parvuli et magni litterarum illi cultores qui, non de micis solum, sed de communi etiam mensae tuae pane anni die participant et duplici augmento, spirituali videlicet et hoc temporali, adolescunt in fide et pietate, veluti tenelli surculi in altum crescunt et pro incremento huius ecclesiae per suos moderatores cultivati in dies magis magisque extenduntur, perficiuntur, elevantur. Nos vero qui in hac typographiae officina strenue desudamus, gratia Illustritatis Vestrae sumus quid sumus, tamquam e nihilo erecti.» Citaţĭ Cicerone şi Seneca. «Praeivêre quidem nos alii sua contestaturi vota, et non animo... Ita in hoc onomastico die, 29 videlicet iunii anni currentis millesimi septingentesimi sexagesimi, Balasfalvae dum demisse vovemus.»

Iscălesc: «humillimi servi Petrus Tekeid cum reliquis typographis». — Blaj, Bibl. canonicului I. M. Moldovan.

19. Epistola consolatoria ex divinitus inspiratis Scripturis opera Ill[ustrissi]mi ac Rev[erendissi]mi domini P[etri] P[auli] Aaron de Bisztra, episcopi fagarasiensis, ad tempus tribulationum pro sui gregis utilitate collecta et adaptata cumque eiusdem benedictione valachico nuper vulgata, nunc rursus latino idiomate typis edita, Balásfalvae, anno MDCCLXI, per Ioannicium Endrédi, diaconum [E dedicată luĭ Buccow, intrat în Alba-Iulia, de Buna-Vestire a calendaruluĭ vechiŭ. I-a văzut scrisorile de pace] Vidimus insuper eodem die quo isthaec ecclesia filio tonitrui sacratum agit diem, sub fulguris tonitruique figuris te Salisburgii pacis auspicari symbola... Opusque quod nuper noster praesul pro interna animarum sibi creditarum pace vulgari sermone ediderat, nunc latine donatum in contestationem perpetuae nostrae cum sancta romana Ecclesia unionis nostraeque adversum te clientalis observantiae pignus, tibi damus, dicamus et offerimus. Clientes infimi scholastici balásfalvenses.

[Urmează epistola Episcopuluĭ către credincioşĭ. Se citează: Mineiul de Rîmnic, Vieţile Sfinţilor, Pravila. «Cum quodam *Nilo*, anno proxime lapso Rimikli *(sic)* in Valachia valachicis

typis vulgato.» La urmă, lista cărților citate, «a non unitis recepti»: Biblia din 1688, Pravila din 1652, Mineiul de Rimnic, 1737, Triodul din București 1747, Penticostarul din Rimnic 1743, Octoihul din Rimnic, 1750, Orologiul, *ibid.*, 7253 (1745), Liturghia din București 1747, Mărgăritul din 1691, Viețile Sfinților, Iași, 1682.]

Blaj, Biblioteca canonicului I. M. Moldovan.

20. Exordium et definitio sanctae oecumenicae synodi florentinae, ex antiqua graeco-latina editione desumpta et ab Illustrissimo ac Reverendissimo d. P[etro] P[aulo] Aaron de Bisztra, episcopo fagarasiensi, ad sui gregis utilitatem, maius nempe Unionis argumentum, adaptata eumque eiusdem benedictione prius valachico, nunc rursus latino idiomate typis edita, Balasfavae, apud Sanctissimam Trinitatem, anno 1762.

[Dedicație lui Buccow, «victor, pacis exarchus», purtător al ramurii de măslin, adevărat Νικόλαος.] Audivimus Te deinceps pro perenni futurae etiam tranquillitatis stabilimento, pleno procerum huius provinciae consensu, nationalem militiam erigere volentem, ad apostolicum Regiae Maiestatis thronum tantisper fuisse regressum. Videmus nunc, post secundum tuum ab eodem apostolico Throno descensum, ipsam Regiae Maiestatis plenitudinem et adversus hanc nationem gratiae et clementiae caesareo-regiae complementum tecum plane descendisse: dum in erigendo praedicto nationali subsidio, novo prorsus, eoque salutari, concordiae modo hoc cum imperio sacerdotium coniunxisti; unde ecclesiastico-politica haec graeci ritus catholici natio, realiter iam pacem possidens, caeterisque eandem nunc et in futurum, te gubernante, procurans, pleno animi sui gaudio ecclesiasticum illum decantare valebit hymnum...: «Gloria in altissimis Deo»... Et, cum, iam firmato per regium quoque assensum hoc tam salutari subsidio, concordiae pacis alumni, iam uniti perletentim leguntur et conscribuntur milites, scientes scriptum esse.

[E ruptă pagina următoare.]

Apoi prefață a lui Petru Pavel Aaron către credincioșii săi. Se citează *Pravila*.
Blaj, Biblioteca canonicului I. M. Moldovan.

21. Xilografie, supt care se cetește: «Icoana preasf[i]nte[i] Născătoarei de D[u]mnezeu carea aŭ lăcrămat în Ardeal, în sf[â]nta Mitropolie al Blajului: anulŭ 1764, Martie 18. Petru P., tip[o]gr[af].

22. *Ceasoslov* din București, 7275 (1767).

23. *Molitvenic*, 7276 (1768).

24. *Bucoavnă* pentru deprinderea pruncilorŭ la cetanie și la temeiulŭ învățăturii creștinești, iproč cu bl[a]goslovenia Excelenții Sale prea-luminatului și preaosf[i]nțitului Domnului Domnŭ G. Grigorie Maerŭ, Vlădica Făgărașului și alŭ prea-înnălțatei chesaro-crăeștii și apostoliceștii Mărirî sfeatnicŭ dinŭ lăuntru, iproč, iproč, tipărită în Blajŭ, în tipografia M. B[unei]-Vestiri, Fevruarie 16, anii de la H[risto]s 1777, de Petru Popovici Râmnicéanulŭ, tip[ograf].—Blaj, Biblioteca canonicului I. M. Moldovan.

25. *Catchismul cel Mare*, cu întrebări și respunsuri, alcătuit și întocmit pentru folosul și procopsala tuturor școalelor normălești a neamului romînesc, de Gheorghie Gavriil Șincai, directorul și catehetul școalei cei normălești din Blaj și ceall. În Blaj, cu tiparul Seminariului, 1783.

Cuvînt înnainte: «Și s'ar fi și rădicat în anul de curînd trecut 1782 școală normălească în Blaj, a căria director fuiŭ însuș orînduit de la înnălțatul crăescul Guberniu». De aceia scrie cărțile de școală. «Cei săraci de carii mai mulți se află în neamul nostru decît bogați ... M'am sîrguit cît am putut ca de la cuvintele și vorbele ceale tocma romînești nici cum se nu me abat și depărtez, ci se le aleg, după cum pre unele locuri mai bine vorbesc romînește decît pre altele, precum am și făcut,— nu pentru altă ceva, fără numai ca prin normă, pre carea după prea-înnalta voe a chesaro-crăescului Maiestat trăbue se se îndreapte toți oamenii, se se îndreapte și se se

sporească şi limba noastră, precum şi a altor neamuri. Drept aceaia tu, carele veĭ ceti cartea aceasta, nu mě judeca pentru cuvintele şi vorbele care doară ţi s'ar vedea noao saŭ streine, precum aŭ făcut, fac şi vor face uniĭ cariĭ în viaţa lor niciĭ atîta n'aŭ făcut pentru binele de obşte, ci numaĭ aŭ zăcut şi aŭ cîrtit pre alţiĭ, pizmuindu-le numele şi lauda care pe dreptate le-aŭ căpătat prin lucrurile ceale bune, ceale făcute pentru obşte, ci o ia, o ceteşte, şi, dacă veĭ afla într'însa vr'o sminteală, carea se fie adevărată, o iartă, aducîndu-ţi aminte că tu încă poţĭ în multe sminti.»

26. *Norma* adecă rîndulala veniturilorŭ patrahirului care s'aŭ hotărîtŭ prinŭ milostivulŭ crăescu rescriptumŭ, adecă poruncă înpărătiască ce s'aŭ dat în 23 de zile a luĭ Septeamvrie anulŭ 1784 peantru lăcuitorĭ neunițĭ de leagea grečască, fie cătane, fie provinţialiste, şi peantru popiĭ lorŭ.

Peantru cununie, fără deschilinire a căsătoriĭ, cea d'întîiĭ, de a doaa, saŭ de a triia, tocma şi într'o întîmplare ca aceaia, cîndŭ văduva să mărită după holteaĭ tînărŭ, saŭ văduvoiulŭ îşŭ logodeaşte luĭ-şŭ fečoară, peste totŭ sa să plătiască — fl. nem., 30 creiţ[arĭ].

Pântru îngropăčunea pruncului, până cîndŭ iasă de şapte anĭ, înpreună cu blagoslovirea apiĭ, — fl., 24 crei.

Peantru îngropăčunea feaţeĭ ce au trecutŭ de şapte anĭ în susŭ, fie saŭ bărbatŭ, saŭ femeae, de va fi maĭ cu aveare, 2 fl., — cr.

De va fi de mijlocŭ 1 fl.

De va fi maĭ săracŭ — fl., 30 crei.

Iară de la ceĭ ce sîntŭ de totŭ săracĭ, nimica plată să nu să ia, ci în darŭ să să îngroape; şi despreačasta maghistratuşurile locurilorŭ, şi maĭ mare peste legheoane, şi peste reghimenturĭ acuratŭ să ia samă.

Aceastea slujbe sfinte, care acuma vorŭ veni înnainte, nime altulŭ va fi detorŭ a le plăti, fără numaĭ acela care dinŭ a sa bună voe şi rîvnă îl-are pofti.

Fieşteecăruia preotŭ, de va chematŭ, afară de paroh, şi va fi la petreacaniia mortuluĭ — fl., 7 cr.

Cine arŭ vrea să sărbiască sărtătoarea *(sic)* saŭ praznicul sfîntuluĭ său, peantru blagoslovirea ferturilorŭ, a grâuluĭ şi a colacului să plătiască — fl., 3 crei.

Peantru molitva şi stropirea cu sfeştanie a căsi unde aŭ zăcutŭ muere chendelă — fl., 7 crei.

Peantru o láturghie — fl., 12 crei.

Care pofteaşte rugăčunele ceiea de patruzăcĭ de zile care să facŭ după sfîrşitulŭ láturghiĭ, adecă parastasŭ — fl., 30 crei.

Peantru pomelnicul morţilorŭ peste anŭ — fl., 12 crei.

Cîţĭ stîlpĭ a evangheliĭ vrea cineva să să cetiascĕ peantru mortŭ, peantru totŭ stâlpulŭ — fl., 30 crei.

Peantru cetirea a toatei psaltiri, 1 fl.

Peantru un paraclisŭ — fl., 3 crei.

Cîndŭ umblă cu cruča la Bobotiază pe la căsĭ, botezândŭ — fl., 3 creiţari.

Care va vrea ca în toate Duminecile în casa sa să să facă apă sfinţită, va plăti peste anŭ, adecă peantru 52 de Dumineci, în care să va blagoslovi apa 3 fl., 7 crei.

Iară care maĭ araru va pofti ača blagoslovire, va plăti deschilinitŭ pe fieştecare blagoslovire — fl., 3 crei.

Protopopului, peantru ce va da testamonie la prileğulŭ căsătoriĭ, că s'aŭ strigatu-să în biseárică de treĭ orĭ — fl., 7 crei.

Peantru unŭ sărindariŭ întregŭ 5 fl.

Peantru jumătate de sărindariu 2 fl., 30 crei

Peantru paruzie care de bună voe să face la mănăstirĭ, la parohiĭ, sau la vlădicĭ, ceĭ ce nu sîntŭ porţiaşĭ să plătiască 37 fl.

Iară carĭ sîntŭ porţiaşĭ şi cătanele de pe la margină, adecă militariĭ, începîndŭ de la strajemeaşterŭ în josŭ, paruzie nu maĭ multŭ va plăti fără 12 fl.

Însă ca popi tăcşile, adecă preţurile aceastea, nice a le maĭ rădica, nice după voia sa a le lua, saŭ care n'aŭ fostŭ în običaĭ, a le aduce în luntru, să nu fie slobozĭ, tare să porunceaşte.

Mîncările cealea peste măsură, şi uspeţele ceale cu cheltuelĭ mare, carĭ să facŭ la praznicile Sfuntuluĭ *(sic)*, saŭ a patronuluĭ familiĭ, la nunte, la îngropăčunĭ, şi la botezulŭ pruncilorŭ, tŏrma să oprescŭ, aşijdirea şi cinstea saŭ darulŭ care

proști la nunte de la mire și de la frații au fostŭ obiĉnuitŭ a ceare, de'ìča înnainte să opreaște, și întru atâta să strînge, ca mirele singurŭ mireasî peantru încreaderea căsătorii acelŭ darŭ să-lŭ deae, și nu mai multŭ intră proști, ci, de vor fi mai bogați, până la 1 zlotŭ.

Iară, de vorŭ fi mai săraci, până la 7 cr. să poată dărui.

La Sibiiŭ s'au tipăritŭ prinŭ Pătru Bart. [După exemplarul în proprietatea mea; 2 foi în 8° mare.]

27. *Poslanie* saŭ dreapta oglindă a păcii, dragostii și unimii, prin carele cu dreapte dovedirĭ ceĭ uniți să mîntuescŭ de hulele carele lor li să aruncă, iară neuniții, nici iritici a fi, nici shismaticĭ, mai ales în neamul romănesc, a nu să putea aeve zice, să arată [adaus manuscript: mai anteiu latinésce tipărit în Viena, în 1786; opul lui Niceta [1] Horvát, canonicul eclesiarcu a besericĭ catedrale a Oradii-Mari, érŏ] acum [*idem*: în limba romana] întâi tipărită în inpărătească cetate Vienna, prin cinstitul și de neam Iosiv de Curțbec, tipograful înpărătesc, la anul de la H[risto]s 1787. Pentru a neamului rumânescŭ folos și mingăiare. [În prefață se spune că s'a publicat cartea pentru că «eu aciastă poslanie prea neamul mieŭ cel intristat și dosădit a-l înbucura am propus».] Se păstrează numai 168 de pp.

28. Viena, 30 Ianuar 1787. Decretul lui Iosif al II-lea pentru serbători [2]. — În proprietatea mea.

29. *Pravilă de obște* asupra faptelor reale și a pedepsirii lor, tipărită în Vienna cu tiparul lui Iosifu noblu de Curțbecu, înpărătescul și crăescul al Curții tipografu, 1788.

[Ca prefață, e decretul imperial din 13 Ianuar 1787.

Pe copertă, se scrie, pe la 1803:] Scrisă în cathalogul chărțilŏr luĭ Petru Rátz.

[1] O scurtă notiță asupra luĭ (canonic de la 23 Maiŭ 1777, † 8 Februar 1789), în *Enciclopedia română*, II, p. 725. Contemporaniĭ îl pomenesc între scriitoriĭ bisericeștĭ (*Ist. lit. române în sec. al XVIII-lea*, II, p. 409 — după Samuil Klein, în revista *Instrucțiunea publică*, p. 72).

[2] V. și n° 26.

30. Dezvoaltile și tâlcuitele evangheliĭ a duminecilorŭ, a sărbătorilorŭ și a oareșcărora zile, spre trebuința catecheților și a dascalilorŭ neuniți ce să află în mare prințipatulŭ Ardealuluĭ prinŭ Dimitrie Eustathievicĭŭ, directorĭuluĭ școalelorŭ neunite naționalicești în limba rumânească puse și întocmite cu blagoslovenia preasfinți[tu]luĭ domnuluĭ Gherasimŭ Adamovicĭŭ, episcopŭ neuniților în Ardealŭ. Să vinde fără legătură cu 14 creițarĭ, Sibiĭ, la Petru Bartŭ, chesaro-crăescŭlŭ priviligheatulŭ tipografŭ a cărților celorŭ sholasticești neunite rumînești, 1790.

[Autorisația de tipar a consistoriuluĭ e din 1789 [1].]

31. *Octoihul* din Blaj, 1792.

32. *Calendariŭ* la anul de la Nașterea luĭ Hristos 1794, cari e prost [2], cuprinzând în sine 365 de zile, făcut spre întrebuințarea noroduluĭ slaveno-sârbesc și rumînesc cari se află în Ținuturile chesaro-creeștĭ a leagiĭ Răsărituluĭ. În Vienna, la slaveno-sârbească-romanească privileghiata tipografie. Legat stă cu 12 creițarĭ.

[Cuprinde, în partea literară:

«Ceĭ doĭ eceсessurĭ a Amoriĭ, o istoriolă adevărată, supra cele doao eșiri din măsură a iubiriĭ, tradusă de pre alte limbĭ» [3].

33 Filosofia cea lucrătoare a rânduĭalelor dreptuluĭ fireĭ, II, Sibiiŭ, Bart, 1800.

34. Theologhia dogmatică și moraličască, despre taina căsătorieĭ, după învățătura bunilor credincoșĭ dascali, întocmită cu mărturiĭ din Sf[ă]nta Scriptură, SS. Părinți și din tradaniia Bisearicii întărită, spre învățătura cleruluĭ celuĭ tânăr rumînesc așezată, tipărită ...., în Blaj, la Mitropolie, anul 1801 [și cu arabice], cu tiparul Seminaruluĭ [4].

[1] Nu era cunoscută până acum această carte a scriitorului brașovean, despre care am dat știri în *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, în *Sate și preoți* în *Brașovul și Românii* și în vol. precedent (v. tabla comună).

[2] Ordinar, *mitocan*.

[3] Traducere din ale luĭ Clain. Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea* II, p. 172: scrisoare a luĭ despre această ediție.

[4] Altă traducere a luĭ Clain. Cf. *ibid.*, II, pp. 169-70.

35. 1805. «Rugăciune în vreame de foamete și de războiu.» — Tipărită.

36. Povățuirea către economia de cimp pentru folosul școalelor romînești celor din Țeara-Ungurească; Buda, 1806, Tipografia Universitățiĭ.

37. *Polunoștința* din 1808.

38. Forma clerului și a păstoruluĭ bun, după învățătura Domnuluĭ nostru Is[us] H[risto]s, păstoruluĭ celuĭ bun, pilda SS. părinți și dascalĭ, cu strădanie, etc., Ioann Bobb..., așezată în Blaj, la Mitropolie, anul 1809, cu tiparul Seminaruluĭ.

39. A Thomiĭ de la Câmp, de urmarea luĭ H[risto]s patru cărțĭ..., tipărită în Blaj, la Mitropolie, anul de la H[risto]s 1812, cu tiparul Seminaruluĭ.

[Prefața e iscălită de «Vlădica Ioann» (Bob). Urmează o dedicație către el, semnată de «cei mai micĭ între preoțĭ, fii Exselențiĭ Tale, canonicĭ a Scaunuluĭ episcopesc, profesorĭ: Vasilie Filipan, a canoanelor, Dimitrie Vaida, a moralișuluĭ și a pastoralișuluĭ, Dimitrie Caian cel maĭ tînăr, a dogmaticiĭ, Theodor Pop, a SS. Scripturĭ, Gavriil Stoica, al dogmaticiĭ al doilea... Binevoind Exselențiia Ta ca aćastă cărticea, cu chieltuiala Exselenții Tale tipărită, să o dăruești cleruluĭ spre învățătură, supt titulu examenilor acestui an, ai poruncit noao celor ce învățăm și procopsim tînărul cler în ceale de lipsă la treapta preoției, să punem aciia theseșurile învățăturiĭ [1].»]

40. *Triod* de Blaj, 1813.

41. *Euhologhiul* de Blaj, 1815.

42. *Strastnic* de Blaj, 1817.

43. *Deutsch-wallachische Sprachlehre* de Molnar, ediția a 3-a; Sibiiu, 1823 [2].

[1] Și pentru această traducere a luĭ Clain, v. *o. c.*, II, p. 414.
[2] V. *o. c.*, II, p. 289.

44. *Biblioteca romanească*, partea I, 1829, «cu inchipuirea prinţipuluĭ Dimitrie Cantemir». Dedicaţie către Mitropolitul Dionisie. Colaborator al luĭ Carcalechĭ e Bojincă. Se anunţă că cele 12 părţĭ costă 4 flor., 48.

Se începe cu Istoria Romanilor. Bojinca maĭ anunţă: «Diregătoriul buneĭ cresrereĭ». Urmează Viaţa luĭ Dimitrie Cantemir. Se pomeneşte Barbu Văcărescu, «cel ce aŭ cinstit 90 de miĭ de leĭ la scoalele Bucureştuluĭ». La Pesta, de vre-o cincĭ-şese anĭ, «in tot anul să află cîte 15 până la 25 de studenţĭ românĭ cu deosebite talenturĭ». Se cer burse pentru alţiĭ. Se laudă pictorul C. Leca, care e abia de un an la Viena.

Volumul II e din anul 1829. Dedicaţia se face luĭ Grigore *de* Băleanu. Cuprinsul e: Istoria Romanilor, Istoria luĭ Radu Şerban, traducerĭ din nemţeşte.

Volumul III, din 1830, e dedicat luĭ Alexandru Filipescu, «ca un iroŭ pentru dreptul patriĭ». Dă «Cuvîntarea de rugăciune a naţieĭ romaneştĭ către strălucitiĭ boerĭ a Ţeriĭ-Romaneştĭ şi a Moldavieĭ, întocmită de Emanuel Gojdu, jurat a Ungarieĭ, la tabla cr. advocat»: «Voĭ, dreptelor stîlpărĭ romaneştĭ, voĭ adevăraţilor strănepoţĭ a mult-vestiţilor Romanĭ, aţĭ înfrînt pe vrăşmaşĭ... Aveţĭ doaă prinţipaturĭ binecuvîntate de Dumnezeŭ, aveţĭ din însuşĭ sînul naţieĭ voastre doaă căpeteniĭ stăpînitoare, aveţĭ patriĭ fericite care cu însuş pămîntul Hanaan se pot bărăbări, aveţĭ o limbă naţională dulce şi prea-plăcută, carea e cea maĭ credincioasă şi cea maĭ de aproape fiică a vecheĭ limbĭ romane». Vine apoĭ un studiu despre Mihaĭ Viteazul, de Bojinca.

Volumul IV, din 1830, e dedicat luĭ Veniamin Mitropolitul. Urmează Istoria Romanilor şi Istoria luĭ Mihaĭ Viteazul. Iarăşi se laudă C. Leca, care a zugrăvit moartea luĭ Mihaĭ Viteazul «pe o pînză de un cot şi jumătate de mare», dăruind-o şcoălilor din Bucureştĭ. «Dialog între doĭ tinerĭ romaneştĭ.» În el se arată starea lucrurilor în principatul muntean: «Ţăraniĭ sau plugariĭ sînt foarte supuşi şi apăsaţĭ de zapciĭ... O academie [în Bucureştĭ], întru care am avut şi eŭ norocire a auzi ecsamene de obşte în 20 Iulie 1827, întru

care aŭ fost de față și prințipul în cel maĭ mare țeremonie, cu toțĭ boeriĭ patrieĭ, ascultînd în limba patrii filosofia, retorica, gheografia, loghica, gheometria, alilodidactica (înprumutata-învățătură), dar, cînd aŭ venit la legile romane, aŭ fost cea maĭ mare prevedere, și cu lacrămĭ ascultă tot însuĭ legile strămoșilor noștriĭ Romanĭ; acelula ce numaĭ o picătură de sînge de Roman aŭ avut, i-aŭ pricinuit cea maĭ mare zi de bucurie, dînd toțĭ profesoriĭ cîte o cuvîntare publică, din care s'aŭ și tipărit în Filosofia românească ce s'aŭ tipărit de d. profesor Efrosin Peteca, și una ce s'aŭ zis de d. profesor Simeon Marcovici se vede în partea a trea a bibliotecii [1]». Și altele se vor da. — Venitul vechiŭ al școliĭ era de 130.000 de leĭ pe an; s'a adaus acum cu vre-o 60.000 de la venirea ca efor a luĭ Alexandru Filipescu. Barbu Văcărescu a dat 90.000 leĭ «pentru înmulțirea cărților românești». «Mare mulțămire să aducem răposatuluĭ Lazar, că dînsul aŭ început a sămăna grîul cel curat, din care acum secerăm». Acuma se hotărăsc 500.000 de leĭ pe an pentru școlĭ. «S'aŭ făcut în Slatina și Craiova, unde să dă învățăturĭ înnalte. — Ce profesor este acel Grigorie Pleșuianu, că văz multe cărticele românești de dînsul, pentru luminarea neamuluĭ? R. Un tînăr prea învățat și școlar al răp[osatuluĭ] Lazar, și acum o se tipărească tot acel tînăr și *Telemahu* românește cu 24 de icoane. — Eŭ auz, frate, că acolò ar fi un lucsus foarte mare. — R. Cu adevărat mare și nesuferit, dar și la aceasta nu sînt de vine Rominiĭ, ci Greciĭ, că eĭ aŭ adus mîndria între RominĭI și aŭ stricat portul cel romanesc național, și l-aŭ prefăcut în cel turcesc, dar acum și acesta se va îndrepta». — Despre spitalele bucureștene: Pantelimon, Cișmeaua luĭ Mavrogheni, clădită pe un loc dat de Banul Grigore Băleanu. «Auz că [Banul] are un patriotismos mare, și am cetit

[1] E intitulată «Cuvînt ce s'aŭ zis la deschiderea școaleĭ naționale din București, în 1827, Sep[temvrie] 15 de d. Simeon Marcovici, profesor de matematică în numita școală.» Se spune că Marcovici a învățat șepte anĭ în Paris, «care fără greșală poate să să numească săvîrșirea omenirii». «Limba, numele, năravurile și chear portu nostru sînt dovedĭ netăgăduite pentru cea maĭ proaspă și deplină știință că ne tragem cu adevărat din Romanĭ.»

și într'o «Povățuire a Tinerimii», ce s'au tipărit în Buda [1], și îi este dedicată, unde văd că multe vrednicii de laudă ar fi făcut. R. Acest nobil cu adevărat este născut pentru apărarea și norocirea patriei, că nu caută nici-un interes de metal, ci numai dreptatea neamului și luminarea tinerimei romane.» Are un fiu Hatman și altul la Paris. Se laudă Iancu Văcărescu, «un Anacreon rominesc». Se vorbește despre tipografia Mitropoliei «și cea politicească privileghiată, supt eforia a doi vrednici boeri». *Curierul* se tipărește la Mitropolie. Se pomenesc ca iubitori de literatură Gheorghe Oprian și C. Breboveanu, «negoțitoriu, regulat»: «Pe acest om deacă l-ar cunoaște Stăpînirea, cu adevărat i-ar încredința finanțul negoțătorii, fiind Român adevărat și pentru patrie aprins.» Din partea sa, Solomon e un «adevărat ostaș romănesc, cavaler și comandant catanelor românești». Nu se uită Mitropolitul Veniamin și Asachi. Se menționează pentru Moldova Tipografia Mitropoliei unde se tipărește *Nuoa Pompilie*, cea de la Neamț, unde apare *Descrierea* lui Cantemir. Biblioteca promite din partea ei «Viața lui Ștefan-cel-Mare», «Călătoria lui Martinell la Paris» (întîia oară dată la lumină de Zaharia Carcalechi).

La urmă vin prenumeranții, între cari la Iași: «De marit neam născută Doamna Maria de Drăghici..., Domnul Vasilie Alecsandru..., Marele Postelnic Manolache Drăghici, Marele Agă Constantin Drăghici..., Căminarul Costachi Negruț..., Sardarul Grigorie Drăghici..., Sărdarul Vasilie Drăghici... Botoșani: dumnealui Ioan Dimitriu, psalt și dascal școalelor naționale.» Se anunță «Fabule în versuri de d. Moisi Bota» (Buda) [2]. De același, Cuvînt la instalarea episcopului Nestor Ioanovici, «Calendariul romănesc cu litere latinești de d. Ștefan Niagoi» și *Antropologhia* lui Vasici, «medițînăr» [3]. Anunță și un calendar cirilic pe 1831, cu lupta lui Huniade «și cu povesti de a lui Napoleon Bonaparte», pentru 24 cr.

[1] V. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 526.

[2] Cf. *ibid.*, II, p. 471.

[3] A apărut în 1830, în adevăr. Cartea are numai prenumeranți din Ardeal și Ungaria.

de argint, «Doi prunci părăsiți, o istorie morală de I. Theodori» și *Telemacul* lui Pleșoianu.

45. [1829.] Calendar (pe al doilea an) cu litere latine, dedicat lui «de bunu genu nàscutu-lui Domnu Georgiu Mucio, localu-lui-directoru a scole-i romanesci și grecesci din Pesta, qua adevàratu-lui patronu al aquestu-i calendariu». Ieșind și anul trecut, «sàntà datorintià darê a fi am ţênut... Și despre aquêsta am fostu cercetat, qua ţesetura aquestui calendariu să o invrêstesu, unu sau doi ani, și cu scrisôre-a cirillicêscă, qua o mêdilocire, prin quarê mai ușor și fôrà[1] di[feren]tià fiesque quare Romanu, tràgênd folosu-l din iel, sà se agiungà doritu-l scopu.» Urmează un «Dialogu sêu vorbire intre invèţiàtoriu și scolariu despre Romani și Romàni sêu Daco-Romani». Are și ilustrații: o casă cu doi cini și soarele, cu devisa: «din intuneric luminà». Aruncă cuvîntul Rumun (răspîndit «prin flocoasele guri ale unora»), citind prea lăudata istorie a nemuritorului Petru Maior» și aducind innainte pe «collisalii» = călușari, precum și versurile despre ei făcute, la jocul a unsprezece flăcăi, «la inceperea bătăli franțosesci».

«Saltă, măi Romane, saltă,
Ca jucarea cea naltă,
Jucarea cea rumanească,
Fiecine s'o cunoască.
Așa Romulus striga,
Cu piciorul 'n pămînt da,
Cu soţiile ce-avea,
Cînd citatea o făcea.»

Termină cu urări pentru Împăratul Francisc. Răspuns și la cartea germană din 1827, Buda, a lui S. T.: «Arătarea că Vlahii seau Ruminii nu-s de viță Romanili, și că rădăcină aceaia din limba lor slaveneească mestecată cu taliancască nu se urmeaze,— din linbă nemţască pre cea ruminiască întoarsă și cu mai multe mărturie înmulțită prin S. T.» (traducere a unei cărți din 1823). «Autorul ei se numeră între Aristotelii (nebunii) a secului noăsprezece, a căruia creeri prin doctoriile nalt invăţatului domn Damaschin T. Bojincă din anul 1827 și 1828

[1] Unele din aceste semne, ca în cuvîntul de față, aŭ forma de virgulă.

deplin s'aŭ vindecat.» Citează, deci, de acesta, «Animadversio in dissertationem hallensem sub titulo: Erweiss, dass die Walachen nicht roemischer Abkunft sind, etc., vom k. Kath v. *** 1823 editam. Respundere desgursetor (?) la cirtirea que in Hale in anu 1823 sub titulo: Aretare quumche Romanii ambe-loru Dacii nu sûnt viță de Romani, de cr. Consiliar, de *** facută [1]». Discuție despre numele «Vlah», Controversă dacă trebuie să se scoată buchile. «Aceasta nu noi, fătul mieŭ, vom face, ci timpul... Literile nu fac legea, ci sînt numai unele sămne prin care insămnăm vorbele limbei. Că de ce poartă el vestminte frâncesci aŭ turcesci, de ce cumpără in casa sa vase și scule de la vinzători de altă leage, aŭ doară este el pentru aceia Frânc seaŭ Turc? (p. 111)... În Bucovina se află un lesicon și o gramatică cu literile latine de Măria Sa (fie-ertatul) consilier Budai, a cărora urzire, după cum unii din persoanele cele luminate cu știință (care le aŭ văzut) mărturisesc că eșirea la lumină acestor duoă cărți va lua întelŭ loc [2].» Citează gramatica din Sibiiŭ a lui Eliad. Face glume cu grupa litere = literatură, de o parte, iar, de alta, slove = slovenire. La urmă se arată folosul literelor.

O altă parte dă statistica Românilor și Sîrbilor din diecesele Arad (292.897, față de 11.621), Timișoara (254.540, față de 170.432) și Vîrșeț (220.746, față de 28.959). Vin apoi «o istorie» (anecdotă), «epigrame, monoloage». Tocmai la capăt: «Scurta ortografie a linbei daco-romană cu stremoșescile latinescĭ litere, 1829» (și în nemțește). Se cetește un: «Imprimatur de I. Theodorovits», din 13 Octombre 1828. Nu lipsesc nici modelele de caligrafie latină.

46. Diregătoriul bunei creștere, spre indreptarea multor părinți și folosul tinerimei romane țesut de Damaschin T. Bojïncă, Buda, 1830.

47. Trista predicare care la ingroparea Ecțelenții Sale prealuminatului și prea-măritului domn Ioann Bobb de Kapolnok-Monostor ..., în luna lui Octomvrie, la 7 zile, 1830, in

[1] V. o. c., p. 265.
[2] V. *ibid.*, pp. 302-3.

s. mînăstire a Blajuluĭ s'aŭ cuvîntat de Theodor Pap de Ujfalu, 1830. Sibiĭŭ, Hochmeister.

[Se pomenesc nepoata luĭ Bobb, Hristina Dunca, şi fiiĭ eĭ, apoĭ Gheorghe Bob, paroh şi vice-protopop în Turda. Numele de Ungurĭ sînt scrise cu litere latine.]

48. «Widerlegung der Abhandlung welche unter dem Titel vorkömmt: «Erweiss dass die Walachen, etc.» [1], verfasst von E. Murgu»; Buda, 1830.

49. Poemation de secunda legione valachica sub Carolo barone Enzenbergio. Magno-Varadini, excusum in officina typographica Ioannis Tichy, 1830.

50. Psalmiĭ traduşĭ din evreieşte de canonicul Teodor Pop; Blaj, 1835.

51. Preatenul saŭ voitorlul de bine al pruncilor şi al tinerimiĭ romaneştĭ, o carte de cetire foarte folositoare, care pre sama şcoalelor şi a noroduluĭ romanesc din nemţie spre romanie aŭ tradus-o I. M. Mecheşĭ, paroh evanghelicesc la Rusciorĭŭ; Sibiĭ, 1837, Hochmeister.

52. Cărticica năravurilor bune pentru folosul şi trebuinţa tinerimeĭ, de pre nemţie în romînie întoarsă de Moisi Fulea, directorul şcoalelor neuniţilor din Ardeal, protopopul 2-lea a Sibiiuluĭ şi consistorial asseassorul; Sibiĭŭ, 1837, Gh. Klosius.

---

[1] V. mai sus, nº 45.

II.

INSCRIPȚII ÎN ORDINEA ALFABETICĂ.

I.

Abrud.

A. Biserica unită.

1. *Pe un Antologhin* din 1737: 1.

Anii D[o]mnuluĭ 1738, lun[a] luĭ Maiŭ în —, de aciasta scriem să să ştie cum aciastă sf[ă]ntă [carte s'a cumpărat] în 28 fl. ungureşt[i] de l[a] popa Ierimie din Cluj, şi o aŭ cumpărată Abrudeniĭ besereci lor, şi bani ce aŭ rămas saŭ carĭ i-aŭ lăsat răpăosaţiĭ c[t]itor[ĭ] aĭ s[fin]teĭ bescricĭ Abruduluĭ cu pomenire veşnică: Giurca Dumitru, nemeş din oraş, 1, şi Toma Simion din satul Abruduluĭ; şi jumătate s'aŭ dat dispre partea oraşului, jumătate dispre pa[r]tea satuluĭ], pintru ca să le fie pomanĭ veşnică [a celor] numiţ maĭ sus. Luna şi zioa sîntu scriş maĭ sus. Tobiiaş pop[a] Nicolae cel tinăr din Abrud.

Aciasta carte iaste a sfinteĭ bisericĭ unite din Abrud, fiindŭ parohŭ sfinteĭ bisearicĭ Tobiasŭ Alexandru, şi diiacŭ fiindŭ eŭ la bisearică: Nicolae Popovici, Ciemăian[1] *(sic)*, şi lăcuitorŭ în casa sfinteĭ bisearicĭ.

S'aŭ scrisŭ de mine, smeritul şi mult-păcătosul robul luĭ D[u]mnezeŭ Nicolae Popoviciĭ, Ciemăian; Dicheamvrie 24 zile, anno 1800.

Ich schripsis Nikolaus Pop von der Abrudban, Tsikmujan.

2. *Calendarŭ* din 1824.

3. *Pe Chiriacodromiul* din 1699: 2.

Aciasta sfîntă şi d[u]mneziască carte ce să chiiamă Cazanie iaste a sfinteĭ bisearicĭ unite din Abrudbaniia, fiindŭ într'a.

[1] Din Cigmău.

ceaia vreame preot Tobiasŭ Alexandru, în zilele înnălţatului înpăratŭ Frantişcus . . ., a. 1800.

4. *Evanghelia* din 1817.

3. 5. Pe un *Antologin* din 1784:

Acias[ta] carte iaste a [păr]intelui popa Alexandru Tobias, paroh în Abrudŭ; 1801.

6. *Penticostarul* din 1743.

7. *Polunoşnica* din Rîmnic (?).

8. *Strastnicul* din 1817.

9. *Triodul* din 1813.

B. Biserica ortodoxă.

4. 1. Pe o icoană în catapeteasmă:

S'aŭ zugrăvit de Dimitrie Dimitriu zug[rav]; 1838.

5. 2. In *Mineiul* de pe Ianuar:

[1786], fiindŭ dascăl eŭ, Ioan Popoviciŭ, normalişŭ neunit, ot Aprudŭ.

6. 3. În cel de pe Mart:

1822. Teleguţ Toader, din satul Abrudului, dascal . . . Broina Todor.

S'aŭ scrisŭ de mine . . . Neeolae Popovici, Clemăian, ucenicul j. Ioan Fulea de la Belgradŭ, fiindŭ dascal neunitŭ eŭ înŭ Abrudbania . . . Moisi Nistea, paroh la Buciumi . . .

7. 4. În cel de pe Maiŭ:

1782. Dascăl Avraam Muntean, unit.

8. 5. În cel de pe Iunie:

[1803], m'am întocmit eŭ cantorŭ.

9. 6. În cel de pe Noemvrie, din 1778 (1779):

Sf[i]nţii Sale părintelui protopop Ghedeon Nichiticiu.

Acest sfânt Mineiŭ iaste a sfintei besearici a legi greceşti neunite din slobodulŭ şi priveleghiatul oraş Abrudbania, fiind parohi la aciasta sfântă biseariciă pe vreamea cînd s'aŭ cumpărat aceastea 12 dărabe de Mineae Iosif Adamovici şi popa Petru, din Feneş mai nainte lăcuitoriŭ, şi, după răpăosarea popi Petru aŭ fost paroh la aciaste parohie popa Ioan Miciŭ de la Vinŭgard, care popa Ioan Mic numai în doi ani aŭ fost aicia parohŭ, şi de aicia s'aŭ mutat paroh la Sibiel, în Mărjinime, şi după răpăosarea şi a protopopului şi paro-

hului Iosif Adamovici, pă care bine aŭ voit D[u]mn[e]zeu a-l chema la veacinicile sale lăcașuri, la 26 Ianuarie 1790, într'acestaș an 790 s'aŭ preoțit feciorul săŭ Nicolae Adamovici pe parohia aciasta neunită Abrudbanii, și lîngă numitul preot Nicolae Adamovici la 22 Mai 1799 s'aŭ așezat preot și parohi la aciastă parohie și Dimitrie Adamovici, tot fecior răpăosatului protopop Iosif Adamovici.

[1788, dascăl Nicolae Adamovici.]

7. *Octoihul* din 1760.

8. Pe un *Penticostarii* din 17—1 10

S'aŭ scris de mine smeritul și mult păcătosul Gheorghie Popovici, dascal normalicesc și cantor neunit în vestit oraș Abrudbania.

Todor Huțovici din Poeni.

Gheorghie Popovici din Deva, dascal normalicesc.

9. Pe un *Triod* din 1761: 11.

La anul 1817... s'aŭ văndut pătrariul de griŭ, care ține 24 de copuri, aici în orașul Abrudbania cu 24 de zloți..., și cucuruzul cu 20 și cu 21..., funtul de carne de vită cu cîte 12 crăițari, carnea de porc cu cîte 30 crăițari, dar carne de porc foarte arare ori să afla, că nu era cu ce ținea și ingrășa porcii. În vreme aciasta umbla bani înpărătești: puliace, galbini de aurĭ și husoși, adecă... bani de hîrtie, așa numită valută, fără și cu bani de hîrtie așa-numită băncută... Scumpeatie crescusă și să lățisă, încît murea oamenii de foame.

[În 1804 s'a pus] «frasănul cel de lîngă crucea de piatră a răpăosatului și, ca în viața, protopopului neunit eparhii Abrudului, Iosif Adamovici, și a preoteasii acestuia, răpăosatii Almășan Marinca, drept oltarul bis[e]ricii... Casile lui Bălos Nicolae... Cei trăi frasini... Trăoșul [= fînațul] doamnii Racoșoi...

[1837]: slobod și preveleghiat oraș...

[1805]: Ex libris sanctæ ecclesiæ disunitæ græco-catholicæ abrud-banyensis. Petrus Szumutz, parochus cornensis...

Mai în gos subscribenșul...

[1817, visita Împăratului Francisc și a Împărătesei.]

Aŭ fost spre vedere și la Roșia la băi și anumit la cetatea.

(22 August st. v.), la amiazăĭ, întorcîndu-să iarăşĭ aicĭ în oraş. [Apoĭ merge la Zlatna.]

II.

Abrud-Sat.

12. 1. Pe un mormînt:

Aicĭ s' odihneaşte r[ăposatul] în D[omnul] Costandin Bidigut, a[niĭ] vieții] 80; s'aŭ mutat din lume, Octomvrie întîia zi, anul 1828.

2. Pe altul, Bidigut Ioanes, 1826.

3. Altul, din 1813.

4. Pe altele: Drumariŭ Elisabeta, 1827.

5. Nicolae Bidigut, 1827.

6. Şi altele din veacul al XVIII-lea.

7. Icoane la catapiteazmă din 1790-4, cumpărate de Moce Gavriliŭ. Una e făcută în «1794, de mâna mea cea de țărnă, Simeon Silaghi, zugrav», ajutînd şi Cenuşe Onu cu şase zloțĭ.

13. 8. În altar, pe o icoană:

Oprea zugrav, la Răşinarĭ; 1820.

9. Ladă dată de Varea Gheorghe şi Moisi Zamfira (scris în ungureşte); 1765.

10. Anthologhion din 1773, cu data adausă pe tipăritura [v. vol. XII, p. 301, nº xviii], din 1762.

14 11. Pe un antimis manuscris:

S'aŭ o sfinţit jertvelnicul Domnuluĭ şi Mântuĭtoruluĭ nostru I[susŭ] H[risto]sŭ întru Uspeniia preas[fi]nteĭ de D[umne]zeŭ Născătoareĭ şi fecioreĭ Marieĭ în Abrudfalva, în vremea stepâniri prea-puternicului Îm[părat] Iosifŭ şi Craluluĭ d[o]mnuluĭ Iosivŭ al doilea, cu b[la]gos[lo]venia şi lucrarea d. preas[fi]nţitului e[pisco]pŭ neuniţilor în marele prinţipat al Ardealuluĭ, Ghedeonŭ Nichiticĭ, în anul 1787,... lunĭ luĭ Iunie, adecă spre ziua S[fi]ntuluĭ ... Eusebie ep[isco]p[u]lŭ de la Samosată[1].

12. Pridvorul, cu anotimpurile zugrăvite, e din 1798.

13. Vasile Aaron, *Patimile luĭ Hristos*[2], 1805.

14. *Antologhion* din 1766.

15. *Apostol* din 7251 [1743].

16. *Evanghelie* din 1760.

17. *Molitvenic* din 7250 [1741].

15. 18. Pe un *Octoih* din 1760:

[1] Cf. vol. XII, pp. 301-2, nº xxii.

[2] V. *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*, II, p. 472.

Aciastă sf[i]ntă și d[u]mnezeiască carte anume Octoihu iaste a sf[i]ntei bisereci din satul Abrudului, a bisereci[i] neunite și s'aŭ scris aice într'aciastă carte cu mina mè, anume Ioan Punoți, dascalul oraș Abrudŭ, luna Maĭ în 5 zile, leat 1783. Preot popa Lazarŭ Ștefŭ.

[Pomeniți:] Simulețŭ, Todor din Bucesŭ, hoțŭ.

19. Pe altă *Cazanie* din 72—8: 16.

În vreamea ciresilor s'aŭ scris cu zamă de cireșe, la ano 1805; ce minune mare; faină tintă: luna luĭ Iunie.

Eŭ am venit preot la aciastă biseariçă a satuluĭ Abrud la anĭ 1785, Aprilie 28.

Popa Nicolae Huțovici. Satul Abrud.

Teodorus Telegutz, ludimagister Abrudfalvi.

20. Alt *Octoih* din 1760, al luĭ Prodan Solomon, cantor, diecu.

21. Pe un *Penticostariŭ* din 7251 [1743]: 17.

La annu 1848 preste vară mare înpărăchiiare s'aŭ făcut întră națiile țărilor, și mare frică purta una de alta. Numaĭ Atotputearnicul să ne miluiască și să ne păzească de rău.

La 1834 au însemnat preotul N. Popovici.

III.

*Agnita[1].

Pe un manuscript din «Fiastra Zăminteliti», la început: 18.

Aciastă carte care cuprinde întru dănsa maĭ multe Vistierii ale sufleteștiĭ dohtoriĭ, din care neamul părinteștiĭ meale patriĭ, s'aŭ tălmăcit prin ceale de lutŭ mâna mea cea nevrednică; care carte umplându-să dă focul dragostiĭ, și cu Savva Mareea o o tribui pentru sine, acum o aŭ hărăzit-o părinteluĭ popiĭ Crăciun, parohul[u]ĭ din Agnita, pentru ca să aibă datorie a-ĭ pomeni la jertva ce nu sângerază, pentru ertarea păcatelor dum[isale] și neamuluĭ dum[isale]. S'aŭ dat în Brașoŭ, [1]790, Maĭ 10. Savva Baciŭ tineru... Fiind de față și eŭ dascalul Radul Duma, cântărețul bisericiĭ ot Braș[ov][2]; și mart[or].

M'am învredni[ci]t și eŭ mult-păcătosul și nevrednicul, la bliatele batrîneațele meale ceale de 73 de an[i] și 40 de zile,

[1] Cu steluțe se însemnă cărțile văzute la Expoziția din Sibiiŭ.

[2] V. *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*, II, pp. 324, 450.

de am cetit pe aciastă s[fân]tă carte, și am aflat mulți mărăcin[i] înghimpoș într'însa, dară cleaștele crediinți cei pravoslavnice le trage din gura hulitorilor ca pe măseaoa cea plină de dureri din gura celua ce sínte durearea.

Smeritul și mult-păcătosul Theodor Dălbea, paroh în Daneș; 1813, Ian[u]ar 24.

Volna Pitiș, paroh Bolgar[sec].

Aciastă carte s'aŭ petrecut citindu-să toată de mine, popa Savvul Deișoreanul, de satul Merghindeal, și s'aŭ petrecut la anul *792*, și am însemnat fiind în Agnita; 792, Maĭ 28 zile

La anul *1812*, Aprilie 5 zile, am cetit aciastă carte toată, popa Crăciun Feacheatici ot Șoimuș, nameasnicul tractuluĭ de sus al Cetățiĭ-de-Baltă, și aș fi scris și maĭ mult, — dar să răcea mămăliga.

La anul 1789, Noem[vrie] 3, de când s'aŭ stricatu capela Grecilor [din Sibiiŭ], și s'aŭ dus la biscarica cia noao.

Popa Savva Popovici ot Rășinariŭ, asesor cons[istoriumu-luĭ] ep[iscopesc].

IV.

Aiud.

1. *Apostol* din 1814.
2. *Evhologhiu* din 1784.
3. *Liturghier* din 1807.
4. *Mineiŭ* din 1838, dat în 1852.
5. *Triod* din 1813.
6. *Strastnic* din 1817.

V.

Alba-Iulia (Bălgrad).

A. Biserica neunită din Maieri.

19. 1. Pe un mormînt:

Suptŭ acestŭ mormîntŭ iaste... Mihaĭ..., și aŭ răposat la anul 1806.

20. 2. Pe altul:

Supt aceastâ cruce iaste in Domnul să odihneaşte ştiutoriul păstor parohul Maerilor, preotul Stoica Ioan. . .

3. De-asupra uşiĭ cu litere latine: 21.

S'aŭ zidit la 1795 în hramul S. Troitze.

4. Pe un *Antologhion* din 1766: 22.

1768, Dechemvrie în 3 zile, în noaptea spre m[u]cenița Varvara, căndu amŭ fostŭ la preoţiia şi s'o arătatu o vedenije în notea d'întâĭ, la diaconiie, că umblamŭ singurŭ pintr'o grădină, şi era o râpă, şi grădina era totu plină de pomĭ înfloriţĭ, şi pe ğosŭ era totu florĭ, şi eŭ umblamŭ singuru pitre florĭ. Iară a doao noapte, la preoţiia, amŭ văzutŭ în visŭ aceasta vedenie, că mă dusăĭ după obiceaĭ în biserică, şi aflaiu doĭ arhiereĭ bătrânĭ în biserică; arhierei era amândoĭ cu barbe sure, unulŭ ca altulŭ de o potrivă. Şi mă luară amândoĭ arhierei, şi mă dusără în miğloculŭ bisericei, aproape de sfeacneeele cele marĭ, şi ţinea amândoĭ cu mânile o corună toată de aoru, frumoasă, camŭ veche, mucedă, şi o ridicară amândoĭ arhierei coruna cea de aoru, şi o pusără în capŭ la mine, şi intră coruna în capŭ la mine până la ğumătate nasulŭ. Şi eĭ totu ţinea de corună amândoĭ, şi eară o luară dinŭ capŭ de la mine. Şi amŭ eŭ amŭ zisu: căcĭ o luaţĭ corona? Iară arhierei grăiră cătră mine: că nu este a ta, ci este a Craiuluĭ Apafi Mihaiŭ. Eŭ zisăiŭ că n'aŭ fostu Craiŭ aicia, că icia iaste Ţara-Rumânească, ci aŭ fostu la noĭ în Belgradu. Eară eĭ zisără: aicia o fostu întâĭ. Aceasta vedenie cine ar putea să o dezlege plinu de Duhulŭ Sfântŭ? Popa Niculae neuniitu; la Belgradu intări[t]...; 1768.

5. *Apostol* din 7251 [1743].
6. *Cazanie* din 7256 [1748].
7. *Evanghelie* din 1760.
8. *Evhologhiul* din 1729.
9. *Liturghie* din 7267 [1759].
10. *Mineie* de Râmnic.
11. *Molitvenic* din 7276 [1768].
12. *Octoih* din 7282 [1774].
13. *Penticostarul* din 1743.
14. *Psaltirea* din 1764.
15. *Psaltirea* din 1820.
16. Pe un *Strastnic* din 1753: 23.

Dată «sfintă bisericĭ neunite aĭ Maerilorŭ Belgradulut . . .; 1784, Martie în 21)».

B. Biserica unită din Maierĭ.

24 1. *Pe o icoană la catapitesmă*:

w владко х[ристо]се ла рабъ твои | = o Doamne Hristoase, cŭ robul tăŭ] Iosif ermonah, zograf, leat 7225 [1716-7].

2. *Antologhiu* din 1766.

3. *Apostol* din 1775.

4. *Catavasieriŭ* din 1777.

5. *Evhologhiu* din 1784.

25. 6. *Pe un Molitvenic* din 17—:

Ecclesiae graeco-catholicae Majoriensis.

7. *Molitvenic* din 1764.

26. 8. *Pe un Octoih* din 17—:

Monasterii B. V. Mariae Anuntiatae.

9. *Octoih* din 1750.

10. *Penticostariŭ* din 1743.

11. *Penticostariŭ* din 1768.

12. *Strastnic* din 1753.

De la seminariul Sf. Treimĭ.

13. *Triod* din 1731.

14. *Triod* din 7290 [1782].

15. *Triod* din 1813.

C. Biserica neunită din oraş.

1. *Catavasier* grecesc şi romănesc, Sibiŭ, 1817.

2. *Ceaslov* din 1777, tipărit de «protoierel Mihailŭ Strilbiţchi, ecsarhŭ Mitrop[olii]».

Notă din 1839 că e a «sfintei neunite bisericĭ a Grecilor din oraş Belgrad».

3. *Evanghelie* din Sibiŭ, 1806.

27. 4. *Pe o Liturghie* din Iaşi, 7267 [1759]:

Aŭ datŭ Nicolae 10 zloţ camită la Ioan Tomaş până la tărgul Bălgradului, păntru 50 de zloţŭ, fiind eŭ chizeaş, popa Avraamŭ, şi pentru aciasta am însămnat . . .; 1809.

28. 5. *Pe unul din Mineele* de Rîmnic:

Acest Mineĭ şi cu celea 11 ce sint, s'aŭ dăruit sf[i]ntei biseariciĭ neunite din ooraş Belgrad, la bisearica grecĭască, si hramul Bunei Vestiri iaste; anno 1807 . . .

29. 6. *Pe cel de August*:

Sin theo [= σὺν Θεῷ], în Bălogrado, în 27 Dichemvriu.

Dăruitu-s'aŭ aciastă sŭfăntă carte dă Sufinţia Sa părintele Neofitŭ arŭhimandritu, ca să fie dă pomenire la sŭfănta besericŭ neuniţilorŭ, prin mine, Stoian Chiţulŭ.

7. *Octoih* din 1750.
8. *Triod* din 1761.

D. Biserica unită din Lipoveni.

1. *Antologhiu* din 1737.
2. *Octoih* din 1817.

V.

Alţina.

[C. 1770.] Conscripţia famelĭilorŭ rumăneştĭ neunite în Scaunulŭ Nocrihiluĭ, în protopo[p]iatul Săcă[rîmbuluĭ]: 30.

Numele satuluĭ.	Numărul caselorŭ.	Numele şi poltrea famelĭilorŭ.	Numărul famelĭilorŭ.	Văduviĭ, văduvele.
Alţina	1.	Simion Frăticĭ	1.	
		Opre Frăticĭ	2.	
	2.	Opre Tecoţă *(bis)*	3. 4.	
	3.	Stan Tatu	5.	
	4.	— —	6.	Măcinca Tatoe.
	5.	Ioanŭ Tecoţă	7.	
	6.	Matheiŭ Jimănu	8.	
	7.	Stan Bueşe, I. Bucşe	10. 11.	
	8.	Matheiŭ Petrişor	12.	Opre Tatu.
		I. Petrişor	13.	
	9.	Matheiŭ Mărie	14.	Nitu M[ărie]
		I. Mărie		
	10.	Gavrilă Băsărabă	15.	
	12.	Radu Brezae	17.	
		Matheiŭ Morariŭ	18.	
	13.	Matheiŭ Căzan	19.	
	14.	Todor Preda	20.	
	15.	Nicu Prede	21.	
	16.	Mană Prede	22.	
	17.	Todor Tichidăieanu	23.	
	18.	Matheiŭ luĭ Jimănoe	24.	

Numele satuluĭ.	Numărul caselorŭ.	Numele și [illegible] familiilorŭ.	Numărul familiilorŭ.	Văduviĭ, văduvele.
Alțina	19.	Irimie Tatu	25.	Mă[rie].
	20.	Ion Toma	26.	
	. . . .			
	25.	Toderu Marcu	31.	Stana.
	26.	Toma Mărgineanu	32.	
	27.	Simion Baltă	33.	Măria.
	28.	Mihăilă Toda	34.	
	29.	Mihaiŭ Bucșe	35.	
	30.	Pătru Comaniceĭ	36.	
	31.	Nițu B[r]ezae	37.	Eva Brezăoi.
	32.	Opre Brezae	38.	
	33.	Ene Bîrsan Gociŭ	39.	
	34.	Nicu Caman	40.	
	35.	Onca Rău	41.	
		Simionu Diiaculŭ	42.	
	36.	Pătru Tatu	43.	
	37.	Siion Bărsan	44.	
	38.	Opre Ștefan	45.	
	39.	Toder Barsan	46.	Toder Lungu.
	40.	Toma Mihaiu	47.	
	41.	Todere Berezae	48.	
	42.	Simion Brezae	49.	
	43.	Ion Moraru	50.	
	44.	Moisi Jimăn	51.	
	45.	— —	52.	Opre Mihaiŭ.
	46.	Opre Tatu	53.	
	51.	Toder Jimăn	59.	
	52.	Mathei Băsărabă	60.	
	53.	Ion Faurŭ	61.	
	54.	Danŭ Monda	62.	
	55.	Ionŭ Jimăn	63.	
	56.	Matheiŭ Bărsan	64.	
	57.	Adreiŭ Moraru	65.	
	58.	Văsiiŭ Corncaciŭ	66.	
	59.	Opre Băsărabă	67.	
	60.	Todere Bărsan	68.	
	61.	Aranca Lazarŭ	69.	
	62.	Stan Tecațu	70.	
	63.	Costa[n]din Petrișor	71.	
	64.	Stan Băsărabă	72.	
		Ion Băsărabă	73.	
	65.	Toma Monda	74.	

Numele satului.	Numărul caselorŭ.	Numele și poloera famelillorŭ.	Numărul famelilorŭ.	Vaduvĭĭ, vădovele.
Alțina	66.	Ion Dobră	75.	
	67.	Ion (Iova) Toder	76.	
		Săva Toderŭ	77.	
	68.	— —	78.	Ioonŭ Barsă-nănoe (sic).
	69.	Pătru Petrușorŭ	79.	
	70.	Simionŭ Bucșe	80.	
	71.	Matheiŭ Bărsan	81.	
	72.	... [Mond]a	82.	
	73.	— —	83.	Comăneasă.
	74.	... Stanmăe (?)	84. 85.	
	79.	— —		Toder Dragată.
	80.	Sta[n] Rogoza	90.	
	81.	— —		Lica Rogozoe.
	82.	Micle Fraticĭ	91.	
	83.	Toder Jimăn	92.	
		Nan Ighiștofeanu	93.	
	84.	Dumitru Petrișor	94.	
		Ion Petrișor	95.	
	85.	Opre Căzăn	96.	
	86.	— —		Ionă Căzănoe.
	87.	Avram Pascu, Țigan	97.	
	88.	Pătrușu	98.	
		Crăciunu Pătruș Ț.	99.	
	89.	Gheorghie Nan Ț.	100.	
	90.	Avrai (= Avran) Ț.	101.	
	91.	Nan Ț.	102.	
	92.	Lepădat	103.	
		Gheorghie Ț.	104.	
	93.	Tradafir Ț. Trif	105.	
	94.	T[r]adafir Țigan	106.	
	95.	Rosolim Ț.	107.	
	96.	Pavel Ț.	108.	
		și Tascu	109.	
	97.	Achim Rata	110.	
	98.	Ioñ Rată	111.	
	99.	One Nuni	112.	
	100.	Avram Rotă	113.	
	101.	Stan Ț.	[114.	
		Pătru Rotă	115.	
	102.	Fili Trifu	116.]	

VI.

Apoldul-de-jos.

A. Biserica de lemn.

31. 1. Pe o icoană tipărită:

Icoana schitului Prodromul moldoromanesc, acum din nou se prezneeşte Botezul Domnului, 1858, la biserica ci să zideşti in Sf. Munte Athos.

32. 2. Pe uşa din pronaos în naos, înăuntru:

În nume[le] Tatălui şi a Fiiului şi a Sf[ă]ntului D[u]hu aminu zugrăvitu-s'aŭ aceastâ sf. biserică în zilele innălţatului Înpăratŭ Iosiv al doilea, fiindŭ arhiereŭ neunitŭ d. Sofronie Chirilovici, pro[to]po[p] Dobrotă ot Poiană, şi s'aŭ zugrăvitŭ de Simonŭ zugravŭ ot Craiova, cu cheltuială şi purtarea de grije a titorilor s[fintei] b[isericĭ] Ionŭ Bălteanu, Ionŭ Lazărŭ, Iosivŭ Bălteanu, Ionŭ Căndea, Moisi Buta; 1772, Avgustŭ în 10.

33. 3. Pe aier:

A plătitu Mariia luĭ Moisi Romanu, înpreună cu fie-sa Ana, 1821.

4. *Apostol* din 1814

5. *Adunarea Canoanelor* din Bedli.

34. 6. Pe un *Ceaslov* din 1715 (?):

Acestŭ ceasoslovŭ l-amŭ cumpăratŭ cu Comanŭ Dragomirŭ, i la beseareeă la Chişŭ-Apoldŭ.

7. *Chiriacodromion* din 1732.

8. *Evanghelie* din 1806.

9. *Octoih* din 1750.

10. *Penticostarul* din 1743.

B. Biserica cea nouă

35. 1. Pe catapeteazmă:

Ioan zugravu [ot] Poiană, anu 1820; au plătit Onea Tomi Rădoae.

36. 2. Pe un tetrapod:

Cu ajutoriu Sfinti Troiţă s'aŭ facut prin pornirea luĭ Ioan Cojocariŭ, şi au plătit de înpreună cu alţĭ făcătorĭ de bine acest sfint iconostas, din 18 Fevrorie 1828. Ioan Hindorean, zugrav, Poiana.

37. 3. Pe un *Antologhion* din 17—:

Să s[ă] știe de r[ă]ndul acești sf[in]te cărți anume Minei, și cine l-aŭ [cu]mpărat anume, care să vor scrii: Stanciul Mănit cel tîn[ă]rŭ, Stanu al Stanciului Mănit trei strâmbe, la Simtionu al lui Dumitru lui Mih[ă]iță ban[i] trei strâmbe, la Ilină a lui Coman Mănit 50 de bani, la Bucur Onofie 50 de bani, la Moga Opriianŭ trei strâmbe, la Ilie Opriianŭ, la Bucur Opriianu un florint,—cel bătrân; la Bucur Opriianu cel tinăr..., la Ion Opriianŭ, la Oprea Suciul ..., la Bucur lui Stanu Șerbu, la Coman Negru, la Ioanușu Prodan, la Moga Șufan, la Stan Ghi ..., la Opriianŭ a lui Ion Dobrotă din Dealŭ, popa Ion trei măriiași, Bozdog, la Ion al popi Maniu, la Oprea Nicoară, la Iatenie al Opri Nicoar[ă], la Ion Dobrot[ă], la Bucur Nicoară, la Oprea Hăndoreanul, la Ionășu Onofie, la Bucur Buzdogŭ, la Oprea Opriianŭ de la Poduri, la Ion Negru, la Bucur Bogdan, la Mihăil[ă] Șof[rea], la Ion Ba..., ... țea Jini, [po]pa Maniu, Mihăil[ă] Banŭ, Mihăil[ă] Băjea cu genere-săŭ; la Bucur Străpŭ, la Moga Mitoe, la Coman Fântân[ă], la Ion Banu din Hondor, la Oprea Șerbŭ, trei strimbe..., la Coman Banŭ cel tinăr, la Părăl[an] [al D]ragoli, la Ion Băj[ea], la Dumitru St. ..., și așa... cumpărătorii să fie slobozi... să fac[ă]... știrea... a săm[in]ții lor..., undeva să o dezlepească [dela] sămânța lor care o cumpărat și fără de voia lor cine o're lua, să fie afurisit... Anul Domnului 1756, m[esi]ța Fevroarie in 25 de zile. Și după aciasta s'aŭ milostivit Ion Orășteanu, împreună cu soția sa Stană și toți ai dumisale căsaci, de l-aŭ cumpărat și l-aŭ dat de la acești oameni, și l-aŭ dat s[fi]ntei besearecĭ a Apoldului-de-jos, la cea neunită..., anume popa Caran. Și s'aŭ scris aciastă sf[â]ntă carte fiind de față cu protop[o]p, Ion Dobr[o]tă ot Polană... 30 de florinți. 1768, mesița Noemvrie doaozeci și șas[e].

4. *Triod* din 1761.

C. Biserica unită.

1. Pe un *Apostol* din 7281 [1773] 38.

Să să știe precum aciastă s[fân]tă carte o aŭ cumpărat Tudur Fleșcariul ot Apold-de-jos cu zeace florinți și o aŭ dat s[fin]tei besearecĭ ceii neunite a Apoldului-de-jos... Cine s'ar ispiti a o dezrădăcina de la neunita aciastă besearecă, să-i

fie a să teame de afurisitura de cei 318 părinți . . . Și anul Domnului 1765, Sept. în 4 zile, fiind jude Ion Vormanul, jurați Ioan Bălteanul și Tudur Nicoară cel tînăr.

39. 2. Pe un mormânt:

Hospes memento quod fueram non sum. Kis-Apoldia. Mox nil eram, sed nunc sum quod fueram . . .; post breves maior ero. G. E. P. MDCCXXIII.

40. 3. Pe un *Antologhiu*:

Pomelnic: Prie, Ană, Salomie, Vasilie, Koje, Simion.

4. *Chiriacodromiul* din 1699.

5. *Octoihul* din 7214 [1706].

6. *Psaltirea* din 1709 *(sic)*.

41. 7. Pe *Triodul* din 7234:

Sfântă besărică să nu fie slobod a lua . . . Scris-am eu protopop Gheorghie Dăianul în anul 1730, în luna lui Dechemvrie în 4 zile.

VII.

Amlaș.

42. 1. Pe o cruce:

Mateiŭ zugravu, Vale; leat 1811, Ovthovrie 12. Aciastă s[fân]tă respetie o aŭ plătitu robul . . . *[prinsă în strană]*. Respetie lui Is[us] H[risto]s.

43. 2a. Pe icoana Sf. Nicolae:

Aciaste sfinte icoane le-aŭ plătit Ioan Chiparu din Săliște, cu muiarea sa Brăduse, ca să le [fie] pomană lor și la tot neamul lor; 1829.

Vas[ile] zugr[avul]; Ianuar 3, 1822, Săliște.

44. 3. Pe un *Antologhin* moldovenesc din 1603, ctitori:

Omșu Pavelu, Achim, Bucur Cocariŭ, Coman Chiparŭ, Oprea Clisa, Ioan Morariŭ. De la Tilișca: Jurca al Jurcii, Ilie Grecu, Oașu Bîrzanu, Vasălie Cîndrea. De la Galeșu . . . Simion Luduranu, Ioan Loamnăș.

45. 4. Pe o *Cazanie* din 1792:

Orație Crăciunului.
Deci tu, spată dinpenată [grasă],
Și tu, șuncă dafumată,
Eși afară
Din cămară
Să nu mineci int'astă sară

Cel cîrnațu murat
Ce e bine pipărat,
Da pogoră de pe pingă,
Da să nu să prea așa frigă,
Că e maĭ bun, maĭ mustos,
Cumu-ĭ rumen, fript frumos.
Încă ceva voiŭ maĭ spune
Heangleșile [prăjiturĭ cu oŭ și unt, lipii] încă-s bine,
Toate celea[-s] gata pe mine.
Socotimu că voru fi bune.
La olaltă să venîmu,
Naşterea să prăznuimu
Pentru naşterea luĭ H[risto]s,
Să ne fie de folosu.
Amin.
Şi o cupă doao de vinu,
Să avem voia deplinu.

Doamne Iis[sus]e H[ristoa]se,
O H[risto]sul meŭ,
Tu eşti rază prea-frumoasă,
O H[risto]sul meŭ,
O prea-mare împărate,
O H[risto]sul meŭ,
Şi rază prea-luminată,
O H[risto]sul meŭ,
Cumu din cerŭ te-aĭ pogorîtu,
O H[risto]sul meŭ.

5. *Evanghelie* din 7258 [1750] [1].
6. *Penticostarie* de Blaj, din 1808.
7. Pe un *Strastnic* de Blaj, din 1804: 46.
Aciastă carte s'aŭ cumpăratŭ la anul 1816, fiindŭ preotŭ Athanasie Sava.
8. Pe un *Triod* de Blaj, din 1813, citorii: 47.

[1] Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, I, p. 514.

Cine va fura această carte, să fie afurisit de Dumnezeŭ, și va meare in Iad.

Și zice:

Lasă-mă, drace, că acè căce am făcut, n'oiŭ maĭ face.

Aceste cuvinte le aŭ scris Ioan Oprea din Amlașu.

48. Cumpărat supt preotul Atanasie. Cutorĭ:

Dan Chiparŭ, Oprea Jitiian, Ioan Bloț, Nicolae Jurj, Gheorghea Rosca, Nicolae Sîrbu, Dan Soră, Alexandru Lupea, Ilie Soară, Bucur Măgan, Ioan Știreacĭ, Dumitru Răsoŭ, Coman Galăș, Oprea Hășigan, Dumitru Răcucĭ, Toma Rus, Ioan Zeale, Iacov Schiopu, Dumitru Barbu, Alăman Hira, Dumitru Bîrză, Ioan Ciuca, Bucur Cristu, Oprea Borcea, judele de la Săliște.

Și s'aŭ răscumpărat în judecata lu Oprea Borcia.

Săliște, 27 Fevruarie 816.

Și s'aŭ scris prin noĭ maĭ sus numițĭ, și s'aŭ plătit Triodu împreună cu Straznicu cu banĭ 55 zloțĭ.

Aceaste 2 dărabe de cărțĭ ... s'aŭ dat la besearecca de la Amnaș prin știința noastră a preoților de la Săliște, P. Ioan Pv. [1] și Dumitru Răcuciŭ, ostănitoriŭ p. Nicolae Pv. Săliște, diaconu Moise Pp., Popa Danil Pp. ostănitorĭ.

VIII.

Arad.

A. Biserica episcopală.

1. *Ceaslov* din 1753.
2. *Catavasier* din 1797.
3. *Evanghelia* luĭ Șerban-Vodă.
4. *Liturghie* din 7276 [1768].
5. *Penticostariŭ* din 7275 [1767].

IX.

Arpașul-de-jos.

A. Biserica neunită.

49. 1. Pe poartă inscripția din 17— [1]
2. Pe turn, una din 1823.

[1] Popovicĭ?

Ambele aŭ fost turnate la 1877.

3. Deasupra uşiĭ: 50

Cu ajutoriul luĭ D[u]mnezeu şi cheltueala poporuluĭ intregu cu c... zicînd[u]-ni, la Sf[â]nta Evanghelie, la Math[eĭ], c. 17, asemenia este Înpărăţiea Cerului comoriĭ ascunsă în holdă, care aflîndu-o omul ascunsă, şi de bucurie merge şi toate cîte le are, le vinde şi cu[m]pără holda acia, asemenea este şi poporul acesta prin cumpărarea acestuĭ clopot; s'aŭ ostenit şi aŭ dăruit: parohul Ioanne Cucu aŭ dat 20 f. v. a., Ioan V. Pavel 40, Gf. T. Şandor 30 f. v. a., d. pretorĭ Toma Ţip 10 f. şi G. Gavrilă 10 f., I. Irimie Vas. Vasile Cucu, Ion Iojă Leancu, Vasile C. Bogdan, Toma T. Bocr, Nicolae Ij. Dobrin, Vasile S. Bogdan, Vasile N. Vas, I. Irimie Raţ, etc.

4. Alta din 1844, alăturea.

5. Tot acolo, chipul luĭ «Ioan Vas, paroh al Arpa[şuluĭ]».

6. Pe un *Antologhiu* din 1777: 51.

Acestă sf[â]ntă Mineiŭ este cu[m]păra[t] de mine ermonah Isaiia Arpăşanu de jos, lăsat măn[ă]stirii mele în veacĭ, să n'aibă nime a-l luoa aŭ a-l mişca de la această măn[ă]stire a mea, care iaste hramul Sf[i]nteĭ Adormir[i] a Precisti...; 1756, marţ (?) 7 zile.

7. Pe un *Octoih* din 1709 [1 = 7240], tipărit de Stoica Iacovicĭ: 52

Să s[ă] ştie că acestu Octoih... din Arpaşu-de-jos, şi l-am cumpărat pe seama sf[i]nteĭ mănăstiriĭ de la Arpaşu-de-jos cu a mea cheltuială, neajutorindu-mă nimenea, şi după moartea mea las cu blăstămu, orĭcine s'ar intâmpla din preoţĭ, să rămâie la sf[â]nta mânăstire, pân va sta bescareca...; 7242 [1733-4].

8. Pe un *Triod* din 1731: 53.

Să s[ă] ştie că aciastă sf[â]ntă şi d[u]mn[e]zeiască carte ce să chiamă Triod, l-am cumpărat eŭ popa Ion snă popĭ Rad din Arpaşŭ-de-jos şi l-am cumpărat pe seama sf[i]nteĭ mănăstiriĭ de la Arpaşu..., [să n'aibă] a o muta airea...; 7242.

9. Pe o *Evanghelie* din 1723, notă de la acelaşi, cu data de 7236 (1727-8)

La pomelnicul de lemn: 54

Sanson, Măgdălina, Isaac, Samoil, Eva, Asinefta, Iosiv, Evdochia, Hangu, Filip, Lazar, Martha, Rahira, Irimie, Lupu,

Domnica, Zaheiŭ, Safta. Severina, Simeon, Rucsanda, Șărban, Paraschiva.

55 10. Pe un *Chiriacodromie* din 1699:

Să s[ă] știia că am dat eŭ popa Stan ot Porumbac[ul] de-sus 8 florințĭ vonaș Opri ficioruluĭ popi Aldea din Arpașu de-sus.

Insemnare de la «Neculae» lui Neculae zugravul.

B. Biserica unită.

56. 1. Pe un *Antologhion* din 1745, în pomelnic:

Ion, Binca, Ioachim, popadiia Mărica, popadiia Anghela.

2. Pe un *Apostol* din 17—, însemnare că s'a luat de mai mulți, între cari «Costandin dascal din Arpaș de jos», la biserica Arhanghelilor Mihail și Gavriil, «în anul 1777, Martie zi[e] 6».

57. 3. Pe o *Evanghelie* de la 1742:

A popi Vasilie de la Arpasul-de-jos, și o am cumpărat-o de la Mihail Șăbișanul cu florințĭ ungurești 15, și, cine ar cerca a face vre-o scandală, să fie afurisit [sec. al XVIII-lea].

58. 4. Pe un *Penticostariŭ* din 17—:

Aciastă sfântă și dumnezeiască carte ce să chiamă Penticostariŭ, datu-o-am eŭ Spiridon monahul, ce am fost chelaru la sf. episcopie, nepoților mieĭ, anume Dumitru i Radul . . . ., in zilele prea-sf[i]nțitului părinte chir Climent, episcopul Rimnicului; Ianuar 29 dni [1738-48].

5. *Triod* din 1761.

X.

Băsești.

59 1. Pe *Apostolul* din 1784:

După testamentarie dispozitie cândva în Domnul răpăusatului dieconului popii Gherghie l-aŭ cumpărat rămasa soața sa, Popa Petca, pă sama s[fintei] besereci de la Ilișfaiva, în anulŭ Domnului 1785.

2. *Evanghelie* din 1770.

60. 3. Pe alte *Liturghii* din 1775:

Dătorie de banĭ: la Flontașĭ Flore zece zloțĭ, și iară tri zloțĭ la nora Raduluĭ, un zlotu la Lupu Rusuluĭ, doozecĭ de potorĭ la Marcăș Ilie, un zlot și doozecĭ de potorĭ la

Ursuţu i Fântânese, tri zloţi la ginerele luĭ Niculae, doĭ zloţi şi dozăcĭ de poturĭ la Gigul, zece zloţĭ la Natu, zece zloţĭ ... La Varja 3 zloţĭ.

Aceastá s[ă]ntă carte o'ŭ cumpărat Homorodan Anuţă pomană luĭ popa Ghiorghie de Bărgău-de-sus, anuĭ 1794, din Blaju.

4. Pe *Liturghiile* din 1775: 61

Popa Vasilie, parohŭ in Şuncuta-Mare din vidicul Chioarului... Popa Grigorie, paroh şi v.-protopop al Băsăştilor...; anul 1808.

Aceastá s[ă]ntă şi d[u]mnezăiască liturghie o am cumpăratŭ cu şepte măriesĭ eŭ popa Vasilie dinŭ Şuncuta-Mare, dinŭ varmeghie Chivarului, ani D[o]mnuluĭ 1778, Martie zile 6.

5. Pe un *Minei*: 62

... Fără numaĭ a mieŭ mărădie; iară cine o arŭ lua fără voe mé saŭ a pruncilorŭ mieĭ, să fie afurisitŭ.

[Alta.] De moşu-meŭ rămasă, pre tată-meŭ, adecă pre domnul Pop Petru de la Beseştĭ, care aŭ slujit cinstita varmeghea Solnoculuĭ-de-mijloc, cu solgabirăirea 25 dă anĭ, ca birăŭ de tablă 3 anĭ, perţeptor crăesc 12 anĭ, viţişpan 13 anĭ; pă lîngă aceasta dă Exelenţiia Sa Ioan Bob, Vlădica Făgăraşuluĭ, au fost rînduit fi-curator bisericilor Sălajuluĭ, in carălă s'aŭ şi răpăusat în Domnul, în anul 1823, Desemvrie 13 zilea. Care cartea, precum de moşu-meaŭ rămasă tătînea-meŭ, de Domnia Sa rămasă mie şi soru-mé ..., în vecînica pomeanirea pă sama besericĭ din Beseştĭ. De străparea *(sic)*, păntru maĭ încredinţare celor viitor[i] cu iscălitura numeluĭ meŭ a o cunoştea a fi adevărată. Pap Intrea, fiul răposatuluĭ în Domnul Pop Petru şi notariuş de cinstea al varmeghiĭ, în anul 1824, Aprilis a 3-a zi.

6. Pe un *Molitvenic* din 1741: 63

Ioan Prodan au venit popă in Ortelec, 9 zile Agust 1819. Mihaĭ Gura aşişderea, in anul ..., Avgust in 25, aŭ priimit s[fânta] preoţie.

7. Pe un *Octoih*: 64.

[Dat besericiĭ de] jup. nemiş de Băsăştĭ Pop Zaharie Mihail... Preot Dimitrie Moga, zioa ... luĭ August, anul 1803.

65. 8. Pe un *Octoih mic* din 17 — :

[Cumpărat] driptŭ 8 florinţŭ şi un măriiaş, şi o amŭ datŭ în mâna luĭ popa Ionu din Şeredilŭ, să aibă a ne pomini la leturghiia; de va muri popa Ionu şi vor mărădi din feciori, a[ŭ] di[n] rodina luĭ popi, să fie în brânca lor, de nu vor fi din . . . popi. Alta, de să va străca legătura cărţăĭ, să o lege unde va fi carte; cine o va vinde să fiia proclet de 318 de sf[i]nţĭ ce aŭ fost în Vănecheia [1]. Anulŭ 1797, 19 Iunie.

Acĭastă s[fântă] carte anume Ohutoihŭ, aflându-să suptŭ zapisŭ stricatŭ şi vicleanŭ, săborniceşte am judecat ca să rămăe vecinicu = săboruluĭ, popa Ilie parohŭ din Ţiganĭ.

9. *PentiMostariŭ* din 1808.

66. 11. Pe un *Strastnic* din 17 — :

. . . Sfinti Troiţă de la Blaj, cinstitului protopop Grigorie de la Băsăştĭ cu alŭ săŭ telşigŭ, ani 1796, Iulie zi[le] 3. Acĭastă carte anume Straĝnic cumpărindu-o moşu-meŭ cu a sa telţuială, carele tăţine-meŭ rămîindŭ, de tată-meŭ mic şi soru-mè fiind rămasă, noĭ cu înţălegere noastră şi a maichi noastră Rácz Susána, în vegnică pomenire o lăsămu pă sama besereci de Băsăştĭ, unde şi tată-meŭ s'aŭ *(sic)* şi moşu-meu s'aŭ răposat, sînt îngropaţĭ. Scris-am în annul 1824, 3 Aprilie, Papp Imrea, filul răposatuluĭ în Domnul Pap Petre, care aŭ fostŭ fi numituluĭ protopop Pap Grigorie.

67. 10. Pe un *Triod* din 1771:

Acĭastă carte s'aŭ datŭ . . . beseareci unite din satŭ Tranis, varmeghia Solnocululĭ-de-mijlocŭ, anul 1782, Aprilie, prin mine, Iacov Aron.

XI.

Becleanul Bistriţeĭ.

68. 1. Pe o tablă:

Hanc s. ædem in honorem veri Dei sub reg. Aug. Cæs. Francisci II ex gratioso indultu I. possessoris, scilicet Ill. d. C. S. Cæs. r. et ap. Maiestatis Camerarii Francisci Bethlen aeqve *(sic)* ac Ill. d. suæ uxoris, B. Banffi Susanæ, Ill. d. c. vid. Kristinæ Kemeny, Ill. d. c. vid. Dusardin Borbaræ, Item

[1] După slavonă: въ Никеи.

sp. d. Sigismundi Jekei, archidiacono Constantino Gyulai et popa Maxim in agentibus, cursu 4 an., Sütö Pintya, mutuo consensu suæ uxoris, Topan Varvara, propri[o] ære construere fecit].

2. Pe catapiteazmă: 69

Benedixit Excell. Ill. ac. Rev. d. Ioannes Babb, eppus Fag[arasiensis].

Marjan Tohder Malin, etc. [ungureşte].

3. Pe un *Antologhiu* din 1766: 70

Să se ştie că amŭ datŭ pe acestŭ Mene[iŭ] eŭ popa Ilie dinŭ Păuca, amu datu 25 de florinţĭ, le-amŭ luatu de la Dumitru dascălu dinŭ Cocova [c. 1790].

4. *Apostol* din 1802.

5. Pe o *Evanghelie* din 1776: 71

Acĭastă sf[ântă] evanghelie aŭ cumpărat-o, pe sama Frăţii sale p. Maxim Şuteŭ Pintea cu opt flori[nţi] de la mine, Koztantin Ghiulai, protopopul Betleanuluĭ, 12 7bris 1803. După aceaia iară aŭ rămas la stăpinu cel dintîe păntru datorie cu care să află popa Maxim.

Acĭastă sf[ântă] evanghelie am vindut-o pe sama besearicĭ Betleanuluĭ cu şasă zloţĭ şi patru şuştacĭ..., banĭ de argint, şi s'aŭ cumpărat cu bani besearicĭ: pentru aceaia acĭastă sf[ântă] evanghelie de aztăz înnainte nime să nu îndrăznească a o înstrăina de la besearica Betleanuluĭ, supt grea afurisanie. Sig[natum] Bethleni, 25ª Augusti, a[nno] 1825. Constantin Ghiul[ai] protopop.

6. Pe un *Molitvenic* din 17—.

Pachomil Szilasi, anno 1827.

7. *Liturghii* din 1713.

8. *Molitvenic* din 1815.

9. *Octoih* din 1770 (dublu exemplar).

10. *Penticostariŭ* din 1768.

11. *Psaltire* de Sibiiŭ din 1791.

12. Pe un *Strastnic* din 1753: 72.

Scris-am eŭ popa Ioan, paroh în Beclean, că în Sâmbăta Paştiilor aŭ fost Sfn. Gheorghie, anul 1793.

Eŭ Cean Ştefan din Racia.

13. *Triod* din 1771.

XII.

Becleanul Făgărașuluĭ[1].

1. *Liturghiĭ* din 1713.

2. Pe un *Molitvenic* din 17— (la urmă: s'aŭ dată în tipariŭ prin îndem-
73. narea cuviosuluĭ întru ermonahĭ chir Grigorie Ieromonahŭ Mitropoliĭ):

În Cernatul-de-jos, la anul 1830, Iulie 25, după cărindarul nostru, aŭ fost arsură, de aŭ ars 50 de casă, și cu totul aŭ ars olaturĭ 268, și aŭ ars și turnul Ungurilor, de aŭ căzut și clopotul jos, doao, de s'aŭ topit.

Aceaste pravile am luat de la popa Ioan Bucșa, la anul 1818, în patru zile Iunie, eŭ popa Mihail Cărăcă, paroh la Alșo-Cernatŭ.

3. *Octoihul* din 1750.

4. *Oglinda* omuluĭ celuĭ din lăuntru, cu cheltuiala fraților Pițcoveni; 1835. București.

5. Pe *Noul Testament* din Bălgrad:

† Aceastâ sf[â]ntă carte Ev[an]gh[e]lie iaste a mea, a popiĭ luĭ — *[șters]* ot Hoľbav.

6. *Triodul* din 1761.

75. 7. Pe un manuscript de catehism, «înnainte Pictre»:

Acest Catihisis mare l-am căpătat de la derectorița, de cinste, Sibiĭ, 5 Noemvrie 812. Simeon Jinar, normal[icesc] dascal la Sibiĭ[2]. [Manuscris de] Otecinic de via[ța] preapodobnicilor și celorŭ de Dumnezeŭ purtătorĭ părințiĭ noștri...

[Dăruit la Beclean de parohul Ioan Taflan; 1806.]

XIII.

Beiuș.

B. Biserica unită.

1. *Antologhiu* din 1745.
2. *Catavasieriŭ* din 1793.
3. *Catavasieriŭ* greco-român din 1818.
4. *Evanghelie* din 1817.
5. *Liturghiĭ* din 1807.
6. *Liturghiĭ* din 1756.
7. *Octoih* din 1750.

[1] Cărțile vechĭ se află în păstrarea păr. paroh.

[2] V. vol. XII, cap. II.

8. Pe un *Strastnic* muntean din 1707, note din 1770: 76.

Ajutat-aŭ cu banĭ în prețu cărți, ca se le fie pomană pă viță, pă sămînță, până a septe sămânță:

P. Ion din Cumpani[3].

Peter Gheorghie.

Chișu Istoc.

Dan Giugu, ișpan.

Chișu Pal Ursu aŭ dat, Pavel Ilisie, Crețu Vasolie Șpanu, Laza Petru Erdö, birăŭ, popa Vasalie din Șuncuiuș. De tațĭ banĭ de pomană s'au datŭ intr' aciastă carte florințŭ 4, iară 6 florințĭ aŭ plinit popa Dimitrie Papolți, ani 1770, în luna luĭ Septemvrie în 14 zile.

De cindu au răposatŭ chiru Grigorie Vidrai, protopopu alu Beainșuluĭ iprocĭ, în luna luĭ Martie, în 28 zile, în anulu 1782. Ioanŭ Popovici, dascalu și cantoru la Beaișŭ.

9. Pe un *Strastnic* din 1773: 77.

Acestŭ sf[i]ntŭ Strajnicŭ s'aŭ datu pă sama băsericiĭ ceĭ pravoslavnice din Beiușŭ, de pomană, de gupanulŭ Borchi prețiptoriul, ca să-i fie pomană în veacĭ, in luna luĭ Martie în 21 de zile, în anulŭ 1784, anno Domini 1783.

Acestă sfântă carte s'aŭ dat pă sama bisericĭ ceĭ pravoslavnice unite din Beiuș, de pomană, de gupânul Borciuĭ perteptoriul, ca să-i fie pomană in vecĭ. În luna lui Martie în 21-a de zile, in anul 1784. Ioannes Popovics cantor (?) g: r: cath[olicu]s; Bellenies.

S'aŭ dăruit sfintei pravoslavnicĭ băsearecĭ din Vașcoh, de spre partea Țăriĭ Ungureștĭ, eparhie a Mării Sale fratelui episcop Mosei[1], pomană și pomenire vecinică; din Blaj, de la Mitropolie, dzile 28 Noemvrie 1779. Vl[ă]d[i]ca Grig[orie] Maerŭ[2].

10. Pe un *Strastnic* din 17—: 78.

Ioanŭ Popovicĭ ludimaghistrŭ; 1784.

Aciastă sfântă carte este a besereci ceĭ pravoslavnice de la leage greceascâ din Beiuș, și cine o a fura, să nu știe deaști de gura.

[1] Moise Dragoș, de Oradea-Mare.

[2] Autograf.

[3] Cumpanii grecească.

11. *Triod* din 1800.

B. Biserica neunită.

79. 1. Pe o carte slavonă arălină:

Scris-am eŭ popa Iosifu în anii de la H[risto]s 1733, când au fost blagoveșteniile în zua de Paști, și aŭ și brumat pă la zua de Ispas; și atuncĭ la acest anu am începutu a face beseareca cea rumâniască, când aŭ fostu strânsŭ toată varmegiia de aŭ prinsu vidicul Beiușuluĭ maĭ multu de 80 de oamenii, și aŭ robit 12 săptămânĭ, și pă unii i-aŭ dus la Oradie, să robască acolo, și pre alțiĭ bătutu și i-aŭ slobozit; și atunci aŭ și peritu 4 omenĭ, cariĭ au furatu caĭ și aŭ fugit cu muerĭ: pă doĭ i-aŭ tăĭat, iară pă doĭ i-aŭ spânzuratu; și atuncĭ amu legatu Psaltirea de noaoi, fiind popă în Beiușu.

[1814.] Într'acesta annŭ de cu primăvară aŭ fostŭ mare bătae la Galia, că de totul aŭ bătut și surpatŭ binea-credinciosul Alexandru Pavlovicĭŭ, Înpăratul Muscalilor, pe sumețul și falnicul Bonaparte Napoleon, Înpăratul Francilor, carile asămînea era luĭ Darie și luĭ Porŭ cu mândrie și cu sumeție, și l-aŭ izgonit din Scaun, și l-aŭ trimis rob la ostrovul Elba. [Scrie preotul Nicolae.]

80. 2. Pe un manuscript:

Înștiințare cându amŭ încredințat mirlasă în Șebișu, la anii Domnuluĭ 1769, iară căsătorie deplină la anĭ 1770.

3. *Evanghelie* din 1697.

81. 4. Pe o *Evanghelie* din 1723:

1783, Ἰανουαρίου 26, τοῦτο τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον εἶναι τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς τῶν ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν Μπελένεσιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν πραγματευτῶν ῥωμαίων, καὶ ὄχι τῶν οὐνίτων. Καὶ γέγραπται δι' ἐμοῦ τοῦ Μάρκου Δημητρίου εἰς Μπελένεσιν, ὄντος τότε διδ[ασκάλου] χρόνους δώδεκα· ἔστω εἰς μνήμην [=1783, 26 Ianuar. Această dumnezeiască și sfîntă Evanghelie este a mănăstiriĭ căpeteniilor de îngerĭ Mihail și Gavriil, care este la Beiuș, a pravoslavnicilor creștinĭ negustoriĭ grecĭ, și nu a *Uniților*. Și s'a scris de către mine, Marcu Dimitriu, în Beiuș, fiind eŭ atuncĭ dascal, de doisprezece anĭ: să fie spre amintire].

82. 5. Pe un *Octoih* din 7214 [1706]:

1781, Iulie 12. Aciastă carte amŭ luatŭ ieŭ Athanasie a luĭ Hagi Gheorghie din Beinșu de la Ianeu din Mizieșu, a luĭ popa Romanŭ, șĭ o Psaltire la olaltu.

6. *Pentricostarĭŭ* din 1743.

XIV.

Berivoĭul-Mare.

A. Biserica neunită.

1. Pe o icoană de la catapeteazmă: 83.

Ionŭ zugravŭ ot Turcheș; 1789.

2. *Antologhiu* din 1786.

3. *Apostol* din 1784.

4. Pe *Cazaniile* din 7256 [1748], Rîmnic: 84.

Aciastă s[fâ]ntă Cazanie este a mea, a popi Ioan Răduleĭ, din Berivoĭ-Mare, neunit.

5. *Evangheliĭ* din București, 1775.

6. Pe un *Octoih* din 1742: 85

Să s[ă] știe că acestŭ Octoih l-am cumpărat eŭ popa Șărban, pe banĭ bunĭ, florințĭ 10, și l-am cumpărat de la popa David din Berivoiŭ-Mic de pe baltă, și l-am cumpărat eŭ popa Șărban Răzeanș [criptogramă], în anul 1763.

Acest Octoih l-am cumpărat eŭ popa David ot Berivoiŭ-Micŭ cu 10 florințĭ și 5 potorĭ și un banŭ.

B. Biserica unită.

1. Pe un *Antologhiu* din 1777, Bucureștĭ: 86.

Dăruit-am eŭ Mateĭ Novac acest Mineŭ la sfinta bisecrică la Berivoiŭ-Mare, ca să fie ale sfinteĭ bisăricĭ în vecĭ, sfânta be[se]recă să aibă a le stăpâni, sfinti besericĭ le dăruesc, iar nu altul, nimuruĭ, să nu abă a să face nimin stăpân pă aceste cărțĭ, Mineiŭ, și un Trеod, și un brăŭ care să încu[e] cu paf[tale de argint, ale sfinte[ĭ] bes[e]recĭ, să fie în vecĭ pomenirea părinților noști. Și pentru credință ne am pus și pece[tea] pe cestea, ca să fie ale sfinte[ĭ] besereci Berivoiŭ-Mare. Eŭ Mateĭ Novac. Mart 1, 1782.

2. *Evangheliĭ* din 1742.

3. *Triod* din 7277 [1769], Bucureștĭ. Notiță ca și maĭ sus.

XV.

Berivoiul-Mic.

A. Biserica neunită.

87. 1. Pe catapiteasmă

Ioanŭ zugravŭ ot Turcheştĭ 1789, Fev. 6.

88. 2. Pe un *Apostol* din 1774, însemnare din 1820, de la «Theodor Popovici, daskal normalist şi compactor de kerţi». Iscăleşte şi Vasile Fulea.

Acĭastŭ sf[ă]ntŭ Apostol iaste a părintelui Ruvim ermonah...; anul 1792. Eŭ cel maĭ jos iscălit, fiindŭ rânduit la bisearica cea vechie în Berivoĭ-Mic, m'aŭ chemat părintele Ruvim ca să scrie toate cărţil[e] câte le are, şi le-am scris cu afurisanie, de s'ar întâmpla o primejdie ca aciaia, măcarŭ să ferească D[u]mnezeu, şi le-am însemnat toate.

1792, Agust 5. Eŭ popa Iosifu Titu din Săsciorĭ.

89. 3. Pe *Cazaniile* din 1768:

Acĭastă caz[anie] s'aŭ d[at de] M. Logft., 1783, Iunie 25.

90 4. Pe o *Evanghelie* din 1775:

Acĭastă sf[ă]ntă şi d[u]mnezeiască evanghelie este a mea, anume Chira Iaoan, şi am dat pă ia talere 6. Leat 1785, Octomvrie 20 zile.

Cind eram în Bucureştĭ, la dum[nea]luĭ Banu Ghica [1].

Să se ştie cînd m'am călugărit eŭ Iustin la leat 1785, Dech[e]mvrie 2. [Hirotonit preot de Grigore Sidis [2], la Mitropolie], fiindŭ cu lăcuinţa în sf[ă]ntul lăcaş Robaia schit sud Argeş, find stareţŭ în viiaţă de obşte Sf[i]nţiia Sa părintele Savva eroschimonah şi în sf[ân]ta măn[ă]stire cea mare în Argeş findŭ arhimandrit sf. părintele Parthenie. Acestea am scris ca să să ştie... S'aŭ scris de mine nevrednicul şi maĭ micul între iermonaş [iscălitura].

5. *Octoih* din 1742.

6. *Penticostariu* din 1800.

91. 7. Pe un *Triod* din 1771:

Acestŭ sf[ă]ntŭ Triod l-aŭ dat Mihaĭ Tănasie din Comana-de-jos bisearecĭ ceĭ noao din Berivoiŭ-Mic, anu 1792.

[1] Dimitrie, fratele luĭ Grigore-Vodă decapitatul şi tatăl luĭ Grigore Dimitrie-Vodă şi Alexandru Dimitrie-Vodă.

[2] Asupra luĭ, v. tabla la *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea.*

8. Pe un *Testament Nou* din Belgrad se află că e dăruit de un căpitan de grăniceri din Orlat, David Belo.

B. **Biserica unită.**

1. Icoană din 7255 [1747].
2. *Antologhion* slavon din 1643.
3. *Apostol* din Bucureşti, 1784.
4. *Evanghelie* manuscrisă de pe la 1500.
5. Pe un *Minein* slavon, brîncovenesc, ctitori: 92.

Bajan, Duca, Vasilachi, Ivan, Haraba, Avramu, Merăuţ, Văsii Tichileşt.

6. Pe *Mineologhionul* din 1781, Blaj, luna Septembre: 93.

.... L-aŭ cumpăratŭ poporanii, boerii şi nemesii din Berivoiŭ-Mic spre trebuinţa besearicii unite de legea grecească, cu bani buni de argintŭ, 25 florinţi, mense Aprilis, die 1ma, 1812.

7. *Octoih* mic din 1578.

Pe el se adaugă un Crez, din care în grabă am putut extrage atît: 94.

Crezŭ într'unul Dumnezăŭ, tatălŭ putiarŭnecul, făcătorlul ceriuluĭ şi al pămăntuluĭ, văzătorulŭ tutorŭ şi nevăzutoriulŭ, şi într'unul Domnul nostro Is[us] H[risto]s, fiiul Tatălui, nascuto, ci de in tată nevăzutu; venit-aŭ maĭ denainte de tote viacurile, lumină de in lumină, Dumnezăŭ dereptu....

8. *Psaltire* coresiană slavo-romînă, deosebită de cele cunoscute, precum se vede din ce urmează (ps. 45): 95.

Dumnezeŭ noao scăpare şi putearea, ajutoriŭ în scrăbi, ce ne' aflari foarte; dereptŭ aceaia nu ne spămintămŭ căndŭ turburi-se pămintulŭ şi se bagi munţiĭ într' inema Măriel; sunari şi turburari-se apele lor.

9. *Psaltire* slavonă coresiană [1576].

Pe ultimele foi, — dintr'o legendă a Sfintei Paraschiva: 96.

Santŭ o creştină botezată, numele-mĭ iaste Petca. Şi zise celu inpărat cătră ia: Nu grăi aşa, ce maĭ bine te pleacă Dumnezeuluĭ mieŭ şi te închină luĭ de face-te-voiŭ Doamnă şi împărăteasă caselorŭ meale. S[fă]nta Vineri răspunse şi zise lui: Anathma numele celuia ce grăiaşte aşa [cătrc] tine. Şi atunce mănie-se cel înpărat şi zise slugilor luĭ: Prindeţi-o, de o legaţi şi răstigni-o-vrem în cruce ca şi D[u]mnezeul eĭ, şi vedea-[v]rem: folosi-l-va. Atunce S[fă]nta Vineri răŭ g... şi

zise: Doamne, Dumnezeulŭ mieŭ, caută și spre mine, să nu laude-se dracĭ spre [tine]; și trimeate ingerul tăŭ cu a... lorŭ tale, și mituiaște sufletul mieŭ. Și plecă se cu fața la pămăntu, și rugă-se cu in psalum de ins...ire, și zise: judecă, Doamne, ceia ce luptă-se cu mine. Și, la sfrășitul rugăciuneeĭ psalomuluĭ, sculă-se și zise: Amin. Și iară zisia apoi: să laude-se și eĭ cu tine, Doamne. Și atunce în acela cias ivi-se oц .ѧ naurŭ [=un nourŭ] din ceriŭ și eși din vihor mare deîn aur [= nour], și luò-se o piatră mare foarte diin el, și o purta văntul ca o frunză, și suna, și atunce ivi-se ingeru Domnuluĭ innainte eĭ, și rupea legăturile de in [mă]nile eĭ, și grăi cătră là, și zise: [nu] te teame; cela ce dă sila domnuluĭ, inpărat[uluĭ]. ||

Denainte și pleci-se ... rĭ de lacrămele eĭ,.. acel inpărat și... [mul]ți oamenĭ ... nu te inchinĭ Domnieĭ ... trăia acel inpărat... [între]bă-o și zi[se]... răspunse... || și atunce s[fă]nta... [că]tră el și , te... inchinător... și s[făn]ta... credea intrăinsul... toți oamenĭ... [t]inerĭ in ceĭ... || ce-ĭ fa[c] de pie...

97. 10. Pe un *Triod* din 7208 [1700]:

Triod, carte de slujba sfinteĭ adevărateĭ biseareciĭ Răscritului, [a pravosla]vnicilor crestinĭ o inchină și o dă domnealuĭ... [C]ostan[din Cantacuz]inò Vel Stol[nic][1] biseareciĭ rumăneștĭ.

Aciastă sfintă carte dată de blagocestivul boiar din Țara-Ruminească, și [pentru] milostenie, și pentru veacinică pomenirea [de cel ce este] scris mai sus [dumnealuĭ] Costandin Stolnic Cantacuzino.

[Leagă Ivan Ostașu], 1742 în 23 de zile.

XVI.

Beșimbav (Beșimbac).

98. 1. Pe o anaforniță:

Să s[ă] știe că aŭ datu Petcu, Dumitru, Paulus Abrahamj; 1695.

99. 2. Pe un clopot:

[1] Cunoscutul scriitor.

Cu ajutorlulŭ luĭ D[u]mnezeŭ noĭ sătcanii din Beşimbacŭ amŭ făcut acestŭ clopotŭ la anulŭ 1770.

3. Pe un alt clopot: 100.

Gloria in excelsis Deo; 1718. Dobre Ioan Koina.

4. Pe icoană din 1708: 101.

Matheĭ zug[ravul].

Aciasta icoană aŭ plătit B[o]goslovă mon[ahia], popa Costandin, Mihaĭ, Ionŭ, Samoilă, Ghiorghie, Merinŭca, Bucur.

5. *Carte* de învăţăturĭ creştineştĭ, 1806, Blaj.

6. Pe *Cazania* luĭ Varlaam: 102.

S'aŭ adus Poloni robĭ in Ţara Oltuluĭ, în anul 183—, luna luĭ Maĭ 25 de zile.

Ion Bolovanŭ ot Beşibavŭ.

Popa Ion Bolovanu ot Beşibavu.

Aciastă sf[ă]ntă şi d[u]mnezeiască carte anume Pouccnie aŭ cumpăratŭ Radul Bolovan. [Afurisenie,] şi de sfânta înpărăteasa noastră Maica nostă Preacestă.

7. *Liturghii* din 1775.

8. *Minologhiul* din 1781, Blaj, al Vlădicăĭ Grigore Maer.

9. Pe un *Molitvenic* de la 17—: 103.

† Să să ştie că acestŭ molitvânic l-amŭ cumpăratŭ eŭ smeritul şi multŭ păcătosulŭ robul luĭ D[u]mnezăŭ, şi l-amŭ cumpăratŭ din Bucureşti dereptŭ costande zeace, banĭ bunĭ de argint, şi l-amŭ dat părinteluĭ popeĭ Crăstei, de poman[ă], eŭ Toma Făgărăşanul, şi l-am legatŭ eŭ Davidŭ, snă popa Neagoe ot selo Dol-Comana, cândŭ aŭ fostŭ cursul anilor de la Adam până acum 7192, iară de la H[risto]s 1684.

10. *Penticostariu* din 1743.

11. *Psaltire* din 1784.

12. Pe un *Strastnic* din 1753: 104.

Să s[ă] ştie că aciastă sfântă şi d[u]mnezeiască carte anume Strastnic l-aŭ cumpărat Beşimbăcenĭ, să fie al sfinteĭ bisereciĭ...; leat 1753. Aprilie zile 8.

XVII.

Bistriţa.

1. Pe *Biblia* luĭ Bob: 105.

...Simionetiĭ, din preţu căsiĭ ceĭ căplăneştĭ[1], care era a

[1] A capelanuluĭ.

protopopului singur s'au ... in Bistrița, și așa acei treizăci de zloț, care i-aŭ dat pe aciastă sf. Biblie nevoească....

106. 2. Pe *Cazanie* din 7250 [1742]:

E libris Ioannis Major.

Protopop Costandin Făgăraș, nepot popi Thomii din Făg[ă]raș, meas[i]ț[a] Septem[vrie] 9 dni; 1748.

Apoi o notă, ștearsă, cu privire la preotul din Voila.

107 Aciastă carte o am cumpărat, fiind de vînzare, anno [1]796.

108. 3. *Cazanii* din 1791, cu notiță că sînt date

de la popa Vasile Horhodar de la Arcalie, cu 14 florinți vonaș, și bani să aŭ dată în măna feti popi Toma in zlua de Rasali... Și talonul l-aŭ lăsatu pomană la biseric[a] de la Hrube, să fie a biserici.

109. 4. Pe o *Evanghelie* din 1742:

Aciasta sf[ă]ntă ev[an]gh[e]lie s'aŭ cumpărat de jupănulŭ Ionică Iberaiteru[1] din Bistrița, și cu[m] o aŭ cumpărat în bani buni, să-i fie pomenirea după aceia, fără un măriești doisprăzece florinți, pentru sufletulŭ dumisale și a soțului dumisale, și a toată rudenie, și nimene să nu îndrăznească a o muta saŭ a o vinde de la sf[ă]nta biserică a Măcrenilor de la Bistrița; afurisit să fie unul ca acela care va îndrăzni a o lua sau a o vinde. Marturi: Petre Rebrișoreanu, Moroșan Grigore, Vasile, în anul [1]797, Februarii 3 den.

Aciastă sf[ăn]t[ă] vanghelie o amŭ văndutŭ eŭ Oprea din sat popi Vasilie din Giulateleac, cu bani b[uni].

5. *Liturghie* din 1807.

Apoi o notă, ștearsă, cu privire la preotul din Voila.

6. *Evhologiu* din 1784.

7. *Octoih* din 1712, dat în 1725, de fata Parascheva.

110. 8. Pe un *Penticostariŭ* din 1768:

În anul 1780 s'aŭ cumpăratŭ aciasta s[fă]ntă carte Penticostariŭ cu 13 florințŭ vonașŭ la sf[ă]nta bisiarica a Bistriții, și prin multă osirdie și îndemnul mieŭ p. On. s'aŭ plătitŭ de aceștii buni creștin[i] săraci, poporani Macri Bistriți, să le fie pomană lorŭ și la tot neamul lor, în veci să fie ai bisericii nemutată; ajutători și ctitorii aceștii cărți: Și d'intâi

[1] *Cărraitor*, cufer.

sintĕm aceştie: Eŭ popa On., Ioanŭ diiac, Tănasie diiacŭ. Petru Cozmi, Floare Petri, Nichita Ghindian, Moisi Solovăstru, Ghio[r]ghie Selenar, Rusŭ Gavrilă, oamenĭ care aŭ cumpăratŭ clopotul cel noŭ la biserica Bistriţiĭ, aceştiĭ toţiĭ aŭ îndemnatŭ de aciastă carte s'aŭ cumpăratŭ; D[u]mnezeŭ să-ĭ pomenească la împărăţie cea cerească.

În anul 1780 s'aŭ milostivitŭ Ecxelenţiia Sa d[o]mnul Vl[ă]dica Maer Gligore şi aŭ datŭ potirŭ noŭ, discosŭ, pocroveţe la sf[ă]nta bisericĕ a Bistriţ[i], să fie pomenit, şi în veci să fie a bisericiĭ. Şi prin multă osârdie şi rugare noastră a preoţiilor s'aŭ datŭ, şi multă usteninţa părinţilor Al[e]exandre Fiscuti, s'aŭ adusŭ din Blajŭ.

De acumŭ până în vecie
Mila D[o]mnuluĭ să fie,
Să eşimŭ din sărăcie.
Mişore epamite P. On., Bistriţiĭ.

9. Pe un *Strasnic* din 1773: 111.

Lupul Senfoleanul şi cu Florleiianesă aŭ plătit 4 scânduri şi un stapŭ... One Bunbul..., Cilimon..., Aldrofan Onusii..., Mafteĭ Vădanci.

Acestŭ Strasnicŭ iaste cumpăratŭ de săraci Maeri Bistriţi la sf[ă]nta biserică în veci, să fie a bisericiĭ nemişcată.

10. Pe un *Triod* din 1771: 112.

Aciastă sf[ă]ntă carte, anume Triodŭ, am cumpărat săraci oamenĭ Maeri Bistriţ[i]ĭ, cu preoţi şi diiaci de la Bistriţa: pop One diiacŭ, Petre Cozmi fătŭ, protopopŭ Alexandre Fiscoti, să fie a bisericiĭ în veciĭ, nemişcată; 1782, Fevrarie 8 zile.

XVIII.

Blaj.

A. Biserica parochială.

1. La iconostas, icoane din 1770.
2. *Evanghelie* de Blaj, din 1817.
3. *Liturghir* din 1807.
4. *Minologhiu* din 1781.
5. *Octoih* din 1807.

B. Capela lui Bethlen.

113. 1. Pe o icoană la catapiteazmă:

S'aŭ zugrăvit de Grigorie Ranite de la Craiova, Sep. 20, 1764.

114. 2. Pe un *Triod* din 17—:

Aciastă carte [ce se zice] Triod aŭ dat Stana muerea Opri la sf[ă]nta beaser[e]că a Galeşuluĭ pentru feciorul care s'aŭ [prăpădit].

C. Catedrala.

115. Pe catapiteazmă:

Stefan Toreţchiĭ, zografŭ aradschiĭ [1].

XIX.

*Bobîlna.

116. Pe *Noul Testament* din 1648:

Să sa ştiia c'aŭ luat aciastă carte fratele pop Ion din.... de la pop Saiia, banĭ 5, uricŭ meredic dinainte în Kapoltŭ, la casa luĭ. Mărturie: întăiŭ, popa Pavel, a doa Lască...., a tré Lucaciu Ursul....

XX.

Boholț.

Biserica neunită.

1. *Aĭ[azi]sta miĭlteasc[ă]*.

117. *2. Pe un *Antologhio* din 1745:

Acestŭ sfăntŭ şi d[u]mnezeescŭ Mineĭ iaste al smeritului preot anume Radu din Satu-Lungŭ; aciasta am scris pa vrea[mea] când vrea să s[ă] închiză Braşovul, Maĭ 13 zile, l[ea]t 1756.

[Copie după Cazania luĭ Varlaam.] Aciastă Cazanie este a sfinteĭ biserici neonite a Boholţuluĭ întru pomenire vejnică, şi cine ar îndrăznĭ a o instreina, va fi procleț şi anaftema cu toată casa luĭ, şi ceia ce vor indemna a o ţinea....

[1] Din Arad.

3. Pe un *Apostol* din 17—: 118

Aŭ datŭ Nicolae birșagu flor[in]ți 2 p[e]ntru tată-su. Protopopu Vasil[e].

4. Pe *Cazania* lui Varlaam: 119.

1745, Iun. 8 zile. Acĭastă carte la besear[ica] Bohorțuluĭ, țiindu-să ficiorii popi [Mi]hai, că ar hi la eĭ, pe opt florințĭ; aŭ avu[t] judecată cu sătenii cu Bohorțeanii, și, neputând jura, aŭ rămas cartea slobodă a sătenilor și a besearecii de l[a] Bohorțu; care lucru fiind înnaintea mea, daŭ și eŭ acest[ă] scrisoare a mea pentru credința. Protopop Man[ea] Monea Vînțeanul.

An 7242, 1734, Iul. în 6 zil[e] [criptogram].

5. Pe alt exemplar din *Cazania* lui Varlaam: 120.

Să să știe că acĭastă Cazanie o am cumpărat eŭ popa Ioanŭ Popoviciĭ, parohul unitŭ dinŭ sat Boholț, ficioru popi Irimie, tot din Boholț, cu 12 florințĭ ungurești, ca să fie a mea și a copiilorŭ meĭ de moșie, nu de la copii părinteluĭ popa Mateĭ dinŭ satŭ Calbornŭ, în ano 1803, luna Maĭ 24.

6. Pe o *Evanghelie* din 1742: 121.

Să să știe că acĭastă sf[ă]ntă și d[u]mnezeiasca evanghelie o amŭ cumpăratŭ eŭ anume ermonahŭ Zosimŭ, ficiorulŭ luĭ St[a]nciŭ Crețu din Părăŭ, cu florinți 15. și o'm datŭ la bisearecа Boholțuluĭ ca s[ă]-mĭ fie de pomenire. [La afurisanie, aduși innainte și Maica Precista și Sf. Ion Botezătorul.] Scris-am eŭ popa Ion de la Boholțŭ, în luna luĭ Decheamŭvrie în 5 zile, de la Zidirea Lumi 7285, del[a] H[risto]s 1777; aminŭ.

7. Pe o *Evanghelie* din 7258 [1750]: 122.

De la ficioru popi On din Băla, cu 9 mări[a]șĭ și șasă potorĭ.

8. Pe o *Evanghelie* din 1844, ca ctitori: 123

Zachi Zaharie paroh, Gheorghie Zaharie paroh, Ioan Ioanta dascal, Moisze Macrul corator, Ioan Bilbă corator, Vasilie Bija corator.

9. Pe un *Octoih* din 1750: 124.

Acĭastă sf[ântă] și dumnezeiască carte ce să chiamă Octoif, iaste al mieŭ, al preotuluĭ pop Samoil din sat Hurez, din Țara Oltuluĭ, și l am cumpăratu cu preț florinț vonaș 15;

pentru aciasta am scris ca să să știe; anul Domnului de l[a] H[risto]s 1751, iar de la Facere 7259, luna lui Aprilie 17 d.

10. *Penticostariă* din 7290 [1782].

11. *Propovedaniile* lui Petru Maior, iscălit «Ioan Zacarie gueman», în 1834.

12. *Triod* din 7277 [1769].

XXI.

Brad.

A. Biblioteca gimnasiului.

125. 1. Pe *Alfavita sufletească*, Sibiĭ, 1803:

Aicia am scris eu Dimitrie Diiacu din Hărăŭ; am scris în luna lui Aprilie, în 8 zile, 1808.

Aciastă carte este a lui pop Lavrentie, 1824.

S'aŭ scris în Horăŭ, 20 Inuoriuri.

Nu iaste bine să să fireăluiască pre cărțile cealea folositoare.

126. 2. Pe *Mărgăritul* frațilir Greceni:

Aciastă sfântă carte ce să numește Mărŭgaritŭ... Și or cine s'ar îndura să aibă dragoste asupra acești sfinte carŭte, să o citească, să aibă dragoste către dinsa, să fie slobod și neoprit a o citi, dar afară din Orăș[tie să nu să dea].

S'aŭ dat aciastă sfântă carte în zilile luminatului Domn și stăpânitor a totă țara Ardialului —, fiindŭ Vlădica preosfințitul chir Dionisie.

... Anno Domini 1791.

3. *Noul Testament* de la Bălgrad (fragment).

4. *Pelumoștința* din Timișoara (aceială).

5. *Sinopsis* adecă cuprindere în scurtŭ a celi vechĭ și a celĭ nouă Scripturĭ (de Atanasie de Alexandria), 1783.

B. Biserica.

127. 1. De-asupra ușiĭ de intrare:

Cu ajutorul Tatăluĭ si al Fiuluĭ și al S[fâ]ntuluĭ D[u]hŭ, aŭ făcut aciastă s[fân]tă besearică întru cinstea Adormiriĭ de D[umne]zeŭ Născătoareĭ Marieĭ, fiind Înpărat Iosif al 2 și Ișpan varmeghii Zăraud Măria Sa Ladislaus Marafi; și s'aŭ făcut cu ostencala tot satul[uĭ], la an. l[eat] 1783, Iun. 2.

2. *Triod* din 7234 [1726].

XXII.

Brașov.

A. Biserica Sf. Nicolae.

1. Inscripțiile de la intrare sînt date în Stinghe, *Istoria besericeĭ Șcheilor*, Brașov, 1899; apendice.

2. Pe o icoană: 128

сии икона сотвори раб божю Петръ син Iаков внук Хаџи Стефан Костандин... и поставише ко храм свто Ник... [=această icoană a făcut-o robul luĭ Dumnezeŭ Petru fiul luĭ Iacov, nepotul luĭ Hagi Costandin..., și a dat-o la hramul Sf. Nicolae; c. 1680.]

3. Pe alta, de pe catapleasmă: 129

Înbrăcat aceas[tă] s[fântă] icoană de dum[ealuĭ] jup[ânul] Ioan Leba i dum[nealuĭ] jup[ânul] Dum[itru] Curcu; fecit Iohannes Benckner, a[nno] 1783.

S'aŭ ferecat această icoană cu chelt[uiala] dum[isale] j[upân] Theod[or] Ivan i dum[isale] j[upân] Dimitrie Moisi, anno 1785, d[ie] 30 Iuni.

4. Pomelnic: 130.

... La anul 1753, Sep[temvrie] 1 d. s'aŭ înnoit acest pomealnic alŭ sfintei bisearici de la Bolgaria Brașovului unde iaste hramul Adormirii Preacist. și al sf. făcătoriului de minuni Nicolae. S'aŭ scris de pă un izvod de la anul 7184 [1676].

Io Neagoe Voevod i gspjda ego Despina i snă ego Theodosie, Io Radul Voevod i gspjda ego Voica, mo[na]h[ia] Sofronia, Neacșa i dăștir ego Anna [?] i snă ego Vlad Voevod, Io Petru Voevod, Io Pătrașcu Voevod i gspjda ego Voica i Marila, Io Petru Voevod, Io Alexandru Voevod, Io Petru Voevod Dimitrie i gspjda ego Soltana, Ioannŭ Voevod i snă ego Radulŭ, Io Gheorghie Voevod i gspjda Safta, Io Alexandru Voevod, Io Aaronŭ Voevod i gspdjda ego Stanca i snă ego Bogdanŭ.

Pomeneaște D[oa]mne sufletele robilor tăi: Io Mihaĭ Voevod i gspjda ego Stanca, Io Nicolae Voevod i sestri ego Florica, Io Stefanŭ Voevod i gspjda ego Maria, Io Radulŭ Voevod, Șerbanŭ i gspjda ego Elena, Io Mateĭ Voevod i gsjda ego Elena, Io Vasilie Voevod i cead ih, Io Evstratie

Voevod i gspjda ego Dafina, Io Duca i gspjda ego Nastasia i cead, Io Grigorie Voevod i gspjda ego Maria, Io Șerbanu Voevod i gspjda ego Maria i cead ih Solomonŭ, Anna, Io Costandinŭ Voevod i gspjda ego Marika i cead ih Nicolae. Aneuța i cead ih, Io Grigorie Ghica Voevod i gspjda ego Zoĭ i snănovi ih. Io Grigorie Ioan Voevod, Io Costandin Mihaĭ Cehan Voevod Rac[o]vit[ă].

Pomelnecu boerilor Rac[o]vițești, însemnat de acum, den leat 1807, Fevr. 16.

✝ La leat 1774, cînd atuncĭ aŭ răposat aici în Braș[o]v răposata întru fericire mumă-mea și s'aŭ îngropat la biserica cea mare din Scheiŭ[1], și de atunci s'aŭ făcut așăzămînt ca pe tot anul să i să dea din casa noastră la biserică cîte tl. cincîzeci, ca să fie pentru pomenirea răposateĭ și acelorlalțĭ răposați, și de la mormînt să nu lipsească candila și făcliia la sfintele slujbe; căt pentru aceia să daŭ aceștĭ banĭ de maĭ sus arătaț, și, fiindcă pomelnicul cel vechiŭ s'au răpus, pentru aceia, acum de întâmplarea vremĭ aflăndu ne noĭ aicĭ, am însemnat de iznoavă toate numele răposațĭlor cum și a celor iĭ, ca să să pomenească.

Ceĭ răposațĭ:

Dumitrachi, Despa, Sultana, Dumitrachi, Efpraxiia monahi, Mihail, Mihaiŭ, Marga, Theodora, Casandra, Andronache, Bălașa, Ioan, Ana, Ioan, Elena, Radul, Mariia, Chesariie arhiereŭ, Mariia, Filaeton ierei, Ana, Mariia, Mihaiŭ Voevod, Ana Doamna și cu tot neamul lor.

Ceĭ vii:

Dumitrașcu, Smaragda, Gheorghiie, Despa, Costandin, Dumitrachi, Sevasti, Mihail, Ana, Alexandru, Emanuil, Gheorghie, Costandin și cu toată sinodiia lor.

Dimitrie Racoviță Ban.

Aicĭ am însemnat și un rănd de odăjdiĭ ce am dat la biserică, adică:

Odăjdiile:

Un felon de stofă grea cu fir galben. Un stihar de atlazu

[1] V. *Brașovul și Romînii.*

piersiciŭ cu floricele, un patrahir iar de stofă galben cu fir, cu șireturi dă fir pân prejur și cu ciucurĭ iar dă fir. O pereche rocavițe, iar de stofă galbenă, o bederniță iarăș de stofă galbenă, asemenea cu șăreturĭ de fir pân prejur și cu treĭ ciucurĭ, un acr iarăș de stofă galbenă asemenea, dooă procovețe de atlazu piersiciŭ cu floricele.

Acestea le-am făcut și le-am dat aicea la biserica cea mare din Scheiŭ, unde este ingropată răposata întru fericire mumămea, ca să-I fie pentru pomenirea răposaților părinților noștri. Dar am pohtit și pă părinții preoțĭ de aicĭ de la biserică, ca acestea să le aibă maĭ la păstrare, iar nu să le metahirisască is urdinarica[1], ci la praznicile înpărăteștĭ și la sărbătorille cele marĭ să le metahirisască la sfintele slujbe, și nicĭ să le instrăineze la vre o parte pe afară, pân alte locurĭ saŭ prin alte sate, ci să fie numaĭ trebuința biserici ceĭ marĭ de aicĭ din Scheiŭ, acĭasta, 1808, Iulie 10.

Dimitrie Racoviță Ban.

Maĭ insemnăm acum și aicĭ ca să să știe că, întâmplându-se la leat 1810, Sept[em]v[rie], dă s'aŭ mutat către Domnulŭ și răposatulŭ întru fericire tatăl mieŭ, dum[nea]luĭ Banulŭ Dimitrie Racoviță, tot aice la Braș[o]v, unde s'aŭ și ingropat iarăș la biserica cea mare din Scheiŭ,—drept aceia prin așăzământ am maĭ făcutŭ și noĭ adăogire pe tot anulŭ ca să să dea dă la casa noastră încă tl. cinzecĭ, ce să dă maĭ denainte pentru pomenirea răposateĭ moașeĭ noastre, precum maĭ înnapoĭ în ceialaltă foaie să arată însemnatu așăzământu acesta, dă răp[osa]t[ul] tată-mieŭ, care să face tl. una sută pă tot anul a să da dă la casa noastră la biserică, pentru pomenirea răposatuluĭ tată-mieŭ și a moașă-mè și a celorlalțĭ răposați, și dă la mormânturi, atât alŭ tată-mieŭ, cât și alŭ moașa-mè, să nu lipsească candile și făcliia la sfintele slujbe, cĭ pentru aceia sânt dațĭ aceștĭ banĭ dă maĭ sus arătați. Asemenea să fie știut că am maĭ hărăzit la biserică pentru pomenirea răposatuluĭ tată-mieŭ și o sfântă cruce frumoasă, ferecată cu argintu sârmă, și poleită cu aoru; am maĭ adăogat către aceste la bi-

[1] Εἰς οὐρδιναρικά, de ordinar.

serică incă ti. doaăzecĭ pă tot anul, ca să-ĭ maĭ dea dă la casa noastră, pentru ca să-ĭ fie datorĭ preoţiĭ să-ĭ facă o sfeştanie pă toată luna, la mormântul răposatului tată-mieŭ, si să-ĭ pomenească. Aşa dar am trecut şi numele răposatuluĭ între ceĭ morţi, la pomelnecu nostru ce să vede înnapoĭ insemnatŭ, şi adevărat supt iscălitura răposatului tată-mieŭ, ca să să pomenească. Şi am adeverit şi noĭ aciastă condică dă noul aşăzământu ce am făcut.

Dum[itrachi] Rac[oviţă] Log[o]f[ăt]. 1810, Noemv[rie].

131. 5. Alt pomelnic:

S'aŭ prefăcut acest pomelnic de pre altulŭ la anul 1828, asemenea cu celŭ veichiŭ, întocma cu toate numele; iară văleatul celŭ veichiŭ nu s'aŭ găsitŭ.

[Aicĭ şi] Scarlatŭ Voevod, Păuna..., Alexandru Voevod, Doamna Ecaterina.

132. 6. Pe chivot:

1768, Ghen[arie] 12, chielt[uiala] faceri acestŭ sf. chivot est[e] de dum. Hag[i] Radu Pricop şi de dum. Ioanŭ Lebu, dar argintul e[ste] de la biserică.

133. 7. Pe o cruce:

Hagi Radu inaşu, Şandru inaşu, Hagi Dumitru Ciurcu, Todorŭ Ciurcu.

134. 8. Pe cununiĭ:

Aceaste cununi le-aŭ făcut Pătru Giut[u]l, şi le-aŭ dat s[fi]nti bisăreci de pomean[ă]; 1709; ot Scheaĭ, să-ĭ fie.

135. 9. Pe alte cununiĭ:

Aceste cunun[i] de dascalul Pătru, anno 1742, dăruit[u] s'aŭ.

136. 10. Pe o icoană:

Radu, Elena, Nicolae, Nicolae; Buc[u]reştĭ, 1807, Aprilie 10. Dinu argintar.

137. 11. Pe icoana Mântuitoruluĭ, în biserică:

Această sf[ă]ntă icoană făcutu-o-aŭ roaba luĭ Dumnezeŭ Ilinca fata popeĭ luĭ Ghiorghi; 1688.

138. 12. Pe icoana Maicel Domnuluĭ:

S'aŭ făcut la anul 7072 [1564] de robul luĭ D[umne]zeŭ Dimitrie, Ilinca i fiica dum. Stanca. S'aŭ înoit la anul 7269 [1761] de robul luĭ D[u]mnezeŭ hag[i] Radu Pricop, hag[ica] Anastasia i fiica dum. Mariia.

13. La paraclis, pe o iconă: 139.

Otdama *(sic)* leat 7164 [1656], msța A[p]ril dni 8.

14. Pe alta: 140

Făcutu-s'aŭ aciastă sf[ă]ntă iconă dă robu luĭ Dumnezeu Ioan sinŭ Dumitru Croitoriŭ; [c. 1650].

15. Pe catapiteazmă: 141.

Ianeul zugrav, Ioan zug[ra]v.

16. Pe locul bisericiĭ celeĭ vechĭ: 142.

Fiindcă în locul acesta aŭ fost biserica Bolgarilor cea veche, așa în locu sf. preastol s'aŭ ridicat aciastă sf. cruce în zilele stăpâniri Î. Î. nostru Franțisc II, cu blagoslovenia preaosf. arh[iereului] nostru Gherasim Adamovicĭ, spre ajutor creștinilor.

17. Pe cruce: 143.

Aciast sf. paraclis, 1795, s'aŭ zidit din temelie și s'aŭ zugrăvit cu toată cheltuiala diiac Costandin Boghina.

18. La fântâna de lângă biserică, pe o cruce: 144.

În zilele sf. Troițe înnoitu-s'aŭ aciastă sf. cruce în zilele Î. C. Mr. Terezii, și în zilele Î. Înpăr[atului] nostru Iosef II de dom[nul] căpitan Ilie Bird, înt[ru] vecĭ[nĭ]ca pomenire, anul de la H[risto]s 1780, în 22 d. r. d. i. s. 7.

Cu vrearea Tatăluĭ și cu ajutoriul Fiiuluĭ și cu săvârșirea Duh[u]luĭ Sf[ân]tu rădicatu-s'aŭ aciastă sf[ân]tă cruce întru cinstea hramului a Sf[i]nteĭ Troițeĭ ceĭ nedespărțite, în zilele înn[ă]lțatului Înpăratu C. R. *[litere latine]* VI . . . an 1738. Fiind comăndir în Ardeal Serenisămul graf Gheorghius de Lubcovit, de robul luĭ D[u]mnezeŭ Căpitanu Ilie Birt i roba luĭ D[u]mnezeŭ Neacșa i snĭĭ ego Ilie, Radul.

B. Biblioteca bisericiĭ Sf. Nicolae.

(numai slavone.)

1. *Cuvinților*. Poartă începutul titluluĭ lui Petru Șchiopul.

2. Pe un *Mineiŭ* de Ianuar: 145.

ѿ Пѹтнѣ сїе книг, ѿ Молдавскоѥ [= de la Putna aceastā carte, din Moldova].

3. Pe un *Mineiŭ* de Mart-August: 146.

Să s[ă] știe de când am scris eŭ Costia dascal, snă pop Staicu ot Brașov, vleat 7187 [1679].

Eŭ Cr[ă]stea dascal.

почѧ сѧ мцⷭа генꙋ. и съвръшисе мцⷭа мр. въ лѣт ꙁпи [= s'a început în luna luĭ Ianuar, și s'a mîntuit în luna luĭ Mart, în anul 7088, 1580].

Dăruit de popa Micu, pentru sufletele protopopuluĭ Constantin și maiceĭ luĭ, Maria, la 7137 [1629], Februar 16.

Acelașĭ a maĭ dat:

в. книг: Єфрем Сирин и Кантакꙋзин [= 2 cărțĭ: Efrem Sirul și Cantacuzino].

147. 4. Pe un *Mineiŭ* de Novembre.

изволенїемь Оца и поспѣшенїемь Сна и съвръшенїемь стго Дха написа сѧ сїа книга въ дьни благочестиваго и христолюбиваго господина вьсеи земли Ꙋгровлахїискои Іѡ Нѣгоѥ Воевода и тоже повелѣнїем и при прѣосщеннѣмь архїепископѣ кѵр Макарїи новомь въ престолнѣмь градѣ Тръговищи, и приложи его господинь Іѡ Нѣгоѥ Воевода въ новѫ митропо[ли]ѫ; идѣже написасѧ в лѣт ꙁке [= cu vrerea Tatăluĭ și cu ajutorul Fiuluĭ și cu săvîrșirea Sfîntuluĭ Duh s'a scris această carte în zilele bine-credinciosuluĭ și de Hristos iubitoruluĭ Domn a toată Țara Ungrovlachieĭ, Io Neagoe Voevod, și cu a luĭ poruncă, și supt preaosfinţitul archiepiscop chir Macarie cel noŭ, în cetatea de Scaun a Tîrgoviștei, și a închinat-o Domnia Sa Io Neagoe Voevod la nóua Mitropolie; unde s'a scris în anul 7025; 1517].

Însemnare de la «Miloș Mehedințul» (secolul al XV-lea).

† Мастїю бжїю прѣѡсщеннаго митрополит кѵр Серафим.

Мастїю бжїю прѣѡсщеннаго митрополит кѵр Михаила.

148 5. Pe un *Mineiŭ* de Novembre (1530-50):

До здѣ писа грѣшни Новакь, вѣчнаа моу памѧть [= până aci a scris greșitul Novac; veșnica luĭ pomenire].

A fost a Mitropolituluĭ Filipopoleĭ.

149 6. Pe un *Molitvenic*:

Dat de popa Constantin fiul luĭ popa Mihu, fiul luĭ popa Dobre, nepotul de fiŭ al erm[onahuluĭ] Timoftei, fiul luĭ popa Petru, fiŭ luĭ popa Alde, fiul popeĭ Petru celuĭ bătrîn.

[A dat și altul:] понеже и дрꙋѕии матвицїю сꙋт дали ѿ црквицѣ его прѣдобре едины фелонеан, дрꙋгыи дрꙋгоколин, тиварика; ѿ вьсѣх сꙋт три матвици дали ѿ

тародичник нишкꙋ ; = căci şi alte Molitvenice sînt date de străbunul nostru prea-bun: unul manuscript, altul în tipar: de toate sînt trei Molitvenice date de rudele noastre]; 7138 [1630], Ianuar 21.

S'a cumpărat cu 13 zloţi tătăreşti de la diacul Ion şi Efrem ωт Ваалшкои Земли, вь дни благочьстиваго господина Петрꙋ Воевода иже прїде ωт Порти, в лѣто 3чг, мсца ап. к днь [= din Ţara-Romanească, în zilele bine-credinciosului Domn Petru Voevod, care a venit de la Poartă[1], în anul 7093 [1585], luna April 20 de zile].

7. Pe *Vieţile Sfinţilor* (manuscript de la începutul secolului al XVI-lea) pe Decembre: 150

исписах аз многогрѣшныи Васїи даскал ωтъ ста цркве ωт Шкѣи, мсца дек. к днь, к лѣт ахче [= am scris eŭ mult-greşitul Văsiiŭ dascălul de la sfînta biserică a Şcheilor; luna luĭ Decembre 20 de zile, anul 1695].

8. Pe altul: 151

Să [să] ştie că am scris eŭ Văsiĭ sna Hoban, msţa Ghen[arie] 14 dni, care am fostŭ diec la biserec[a] ot Şcheĭ; 7159 [1651].

C. Biserica grecească.

1. Hic recubant Stephani 152
Iuvenis valida ossa, triennis.
Stephanus magnas Iu-
venis de stemate natus,
Hic obiit floreus iuvenis,
Tellure remota a genitore
George procul Caminar Vakareko.
Die 12-ma Mart. 1823.

2. Cu acĭastă peatră în cernurĭ cĭoplită 153.
Brancovan Elena e acoperită,
Tînără de anĭ doaăzecĭ şi doĭ,
De Domnul chemată fiind înnapoĭ.
Îşĭ aşeză trupul în groapă cernită.
Întru obidare nespusă gătită.

[1] Urmaşul său, Mihnea.

Abiea trecu anul de cînd fu răpit
Și Cantacuzenu, al său soț iubit.
Unul după altul întorcînd din lume,
Arată că vîrsta și vestitul nume,
Frumuseațea, avearea sînt deșertăciune:
Toate prav, cenușe, toate putreziciune.

Brașov, 18 Martie 1809.

154. 3. Aicea odihnește robu lui Dumnezeu Neacșu Guțu Pană de la Bucureștĭ.

3 Avgust 1812.

155. 4. Ὁ τρυφερώτατος βλαστὸς Στολνίκου Γρηγορίου ὧδε κεῖται, Γεώργιος, ὁ ἐκ Βουκουρεστίου, μῆνας δὲ ἓξ σὺν ἔτεσι δύο ἐν κόσμῳ ζήσας, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Κύριον, τῶν ἐν γῇ μὴ φροντίσας· 1821. Ἰουνίου 5· τοῦ' φίλος δὲ Παλλάδης.

Adecă:

Prea-gingașul copil al Stolnicului Grigore aicĭ zace: Gheorghe, din Bucureștĭ, care a trăit șase lunĭ peste doĭ ani, [și], viețuind după cuviință, a plecat spre Domnul, desprețuind ale pămîntului; 1821, Iunie 5.—Al său prieten: Paladĭ.

156. 5. Basarab Emanuel princeps de Brancovan altus
Felix hic iaceo plaudoque sacro Deo.
Hic requiesco, ducum genus alt' ab origine natum,
Praestantes titulos, nobile stema gerens;
Sexagesimus est mihi tertius annus in orbe,
Dum mihi magnificum contexerit ossa sepulcrum,
Quo simulacra levo Elysiumque peto.
Nec cessare velis benedicere, docte viator;
Fas etenim est tibi, cras hoc quoque carpere iter.
Vir utique fatis Phoebus delapsus Olimpo,
Lux fuerat tenebris pura Corona tuis.
Die 24-ta Aprilis [1811]

157. Ἠλέξη δὲ κεύθει τὸν Δοσίθεον νέκυν, ἀρχιεράρχα πρόσθεν Οὐγγροβλαχίης, ᾧ πάτρα κώμη Πογδορεάνη πέλεν. Τυχὼν δὲ τιμῶν ἔν τε Βουκουρεστίοις καὶ ἐν κρατίστῃ Ῥωσσίᾳ, πλείστων ὅσων ἔτη

[1] Copiile mi-aŭ fost date de d. Neagoe Popa, profesor.

ἑώρασας, πλεῖν ἢ ἐννάκις δεκαπέ[ν]τε, ἡγεμονικῆς ἐνιαυτῶν πόλιν, πράξεις δὲ τὰς τοῦ δ'οὐκ ἂν ἐξείποι λόγος. Ἐν Στεφανουπόλει, τῇ 14 Δεκεμβρίου 1826.

Adecă:

Această piatră cuprinde pe răposatul Dosoftei ce a fost Mitropolit al Ungrovlachiei, a căruĭ obîrșie e satul Pogdoriana. Și, dobîndind locuri de cinste în Bucureștĭ și în preaputernica Rusie, trăind anĭ mulțĭ, peste nouăzecĭ, spre a locul veșnic în cer (?), iar faptele luĭ cine ar putea să le spuie prin cuvinte. Brașov, 14 Decembre 1826.

Pentru acest nr am avut și o copie a d-luĭ Neagoe Popea, profesor. — Toate Broncirile se pot găsi în volumul *Brașovul și Românii*.

Inscripțiile de la biserica Sf. Nicolae se dau în anexele *Ist. bisericii Șcheilor*, tipărită de Sterie Stinghe.

D. Adaos

(din Arch. de Stat din Buda).

Extractus summarius demonstrans numerum familiarum 158. vallachicarum in universo districtu saxonicali coronensi existentium, iuxta singulorum subsequentium locorum libellos confrontatorios, anni militaris 1761-2 confectus:

Prejmăr: 129. Hirman 63. S. Petru 44. Bod 64. Feldioara 117. Vereșmart 60. Magherus 50. Satu-Nou 23. Crijba 88. Apața 49. Vidămbac 52. Kereztenyfalva 79.

— [Altă statistică din anii 1760.]

În districtul Brașovuluĭ: Brașov 661, făr văduve, 6 preoțĭ. Satulŭ Bacifalu: 88 f., 1 pr., fără biserică. Satul Turchișul: 156 f., 2 pr., bis. Satul Lungu, satul Cernatulŭ: 127+80 f., 2 pr., bis. în primul. Satul Tarlungenii: 92 f., 1 pr., bis. Satul Purcăreniĭ, satul Zezinul: 84+16 f., 1 pr., bis. în primul. Orașĭ Prejmerul: 96 f., 1 pr., bis. Satul Hermanul, satul Semă-Petru: 63+34, pr. 1+1, bis. în primul. Satul Bodul, satul Hălchiiŭ: 55+40 f., 1 pr., bis. în primul. Orașĭ Feldioara, satul Rodbavul: 69+38 f., 1 pr., bis. în primul. Satul Apața, satul Măcrușĭ: 32+42 f., 1 pr., bis. în primul. Satul Crizbavul: 60 f., 1 pr., bis. «nu iaste», iar apoĭ: «pro. 1». Satul Nou: 20 f., 1 pr. și bis. Reunit cu Crizbavul. Satul Vlădeniĭ, orașĭ Cotlea: 160+80 f., 3 pr., bis.

în primul, iar «pr. 1». Satul Vâlcanul: 84 f., 1 pr., bis. Satul Ghimbavul: 41 f., 1 pr., bis., «iaste întru atârnată (sic)». Satu Tohanul: 178 f., făr vad, pr. 2, bis. Satul Zărneştii: 364 f., 6 pr., 2 bis. «Din sus de Bran»: 543 f., 11 pr., 7 bis. «Din jos de Bran»: 155 f., 2 pr., ajutori 2, 2 bis. Râjnovu: 151 f., 2 pr., bis. Satul Cârstiianul: 82 f., 1 pr., biserică.

XXIII.

Bucium.

159 1. Pe un *Apostol* din 7251 [1743]:

Acest sfânt Apostol l-am dat la sf[ă]nta besearică la Buciumi, la care iaste hramul Sf[i]nţii Troiţ, care o am zidit eu Hagi Isaiia ieromonah, şi am mai scris la list 25: caută de vezi ce spune, ca să nu cazi supt blestem.

Eu Hagi Isaiia ermonah dintu Mărgineni.

Ani Domnului 1747, Mai zio intăi.

Să s[ă] ştie de cându am cumpărat acest Apostol sf[ă]ntu eu Isaiia ermonahul de la părintele Vl[ă]d[i]ca de la Mitropoliia Bucureştilor derept florinţi 8..., l-am cumpărat eu odată pe munca mia... De s'ar tâmpla să-l lasu la vre o besearecă, să fie acolo până la o hârtie, sau la preot, el iară să-l dia la preot, iară la mireni nici de cum să nu să dia; iară cine l-ar vinde sau cine aru strica aciasta scrisoare a mia, să fie afurisit şi de mine păcătosul, şi să s[ă] prăpădiască ca Sodomul şi Gomorul.

Isaiia iermonah Tempia... Ilina, Aldia, Bucura.

2. *Antologhiu* din 1745.

160. 3. Pe *Cazania* lui Varlaam, Iscălitura: G. Ivanovici, 1759. Apoi:

Să s[ă] ştie de cândŭ au untrat Neamţii în Ţar[a]-Rumânească de au făcut jav, 1737. Eu Iacov ot Bucium.

4. *Octoih* din 1746.

5. *Penticostariŭ* din 7251 [1743]

...din 1761.

• Manuscriptele lui Alexandru Dascălul.

• Pomelnic din 1665.

• Catastif al bisericii pentru anii 1684-1813.

• Minolŏ manuscrise de Radu Duma, 1780.

• Evangheliie manuscrisă de Radu Tempea (1722).

XXIV.

* Budila.

Pe o *Cazanie* a lui Varlaam: 161.

сїа книга свѧзах ѡклисиѧ Карп дїак, въ лѣт. ꙁрпз, мсцѣ декем. к [= această carte a legat-o Carp diacul, în anul 7187 [1679], luna lui Decembre 20].

Legatu-s'aŭ aciast[ă] Cazanie acum a doa ora cu chieltuela dumnealuĭ Stefan Sămbotin și jup[ănesiĭ] dum[nealui] Dumitra, pentru pomenirea dumnealuĭ și a părinților dumnealui; și aciastă sf[ă]ntă carte este dăruită sf[i]nteĭ biserici de la satul Budila, pentru învățătur[ă] și ascultarea tuturor oamenilor; 1774, Avg[ust] 23, Brașov.

XXV.

B u l a.

Pe o *Liturghie* fără început (începe: «Rânduiala vecerniei celeĭ mari») 162.

Aciastă sf[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte, anume Liturghia, iaste a mea, a luĭ Mateiŭ diiaculŭ de la Bula, cump[ă]rată cu banĭ bunĭ, cu șase florințe, în anul de la H[risto]s 1771, de la Stan diiaculŭ de la Sardŭ.

XXVI.

Bungard.

1. Pe un mormînt din tindă: 163

Ἐνθάδε κεῖται δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης Μάρκου ἀπὸ Μεσοποια...; 1763, Ἰαννουαρίου [=aici zace robul luĭ Dumnezeŭ Ioan Marcu din Mesopoi...; 1763, Januarie].

2. *Antologhiu* din 1737.

3. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 164.

Și aciasta să știe toți preoțiĭ, din în preotu în preotŭ, cariĭ vor fi la aciastă sf[â]ntă besearecă din Bungardu, iar Sfinții Voastre alte pomealnice streine să nu maĭ scrieț întru aciastă carte a nostru, fără numaĭ ce am scris noĭ, a noști să s[ă] pominească, iar cine maĭ pă de asupra fără de voia noastră are scrie pre alți streiniĭ întru aciastă pomeană a noastră, Dumn[e]zăŭ va plăti unul ca acceluia. Aciasta am scris stăpânul aceștiĭ sf[ă]ntă carte.

Ianoș Bălaș, secret[a]riul rum[ă]nescŭ al cetățiĭ Sibiiului.

Aciastă s[fă]ntă păucenie iaste a mia, anum[e] a luĭ Ianoș Logo[fă]tuluĭ, să s[ă] știe; anŭ 1706, ms. Făr. 10...zapis precum aciastă s[fă]ntă carte a mea care nime altul hăbă (!), ce iaste a mia numaĭ, și, unde mi să va tâmpla moartea mea, să mă îngrope din lontru în beseareca. Și cartea aciasta să fie aceĭ besearece; întru carea besearecă mă vețĭ astruca pre mine șĭ pre soțul mieŭ, Marita; Ianoș Bălaș, scriitoriul cel rum[ă]nescŭ al cetățiĭ Sibiiuluĭ, am scris ca să s[ă] știe.

165. 4. Pe un *Mărgăritar* din 7194 [1686]:

Acest Zlatoust iaste al mieu, al pop[i] Gheorghie de[la] Bungardŭ, voleat 1731, 7239.

Și mii-aŭ rămas de l[a] tată-mieŭ popa Macavieiŭ.

Acest Zlatoust est[e] al meu al popi Ion Aron de la Bungard, și mi-aŭ rămas de la socrul mieŭ popa Gheorghie. Scris-amŭ eŭ popa Ion Aron de la Bungard, anul 1766.

Acest sfânt Mărgărit îl las la fiiu-meŭ Gheorghie Aron; scris-am eŭ popa Ion Aron de la Bungar; 1770.

166. 5. Pe un *Penticostariŭ* din 7251 [1743]:

1765, Martie 1-iu. Aciastă s[fân]tă carte eŭ amu cumpăratŭ, Ianache Theodoran Cincu, și o amŭ datŭ de pomană la sfânta biserica noastră a Bungarduluĭ, unde și răposatulŭ mieŭ, Dumnezău să-l pomenească; Theodoran, și răposata maică-mea, Dumnezeu să o pomenească, Hrisantiia, care la aciastă biserică s'aŭ îngropat.

167. 6. Pe o *Psaltire* de la Govora:

Eŭ popa Ion ot Bungard; 1737.

7. *Triod* din 1730.

* 8. Protocol din 1811.

168. * 9. Pe o foaie de Evanghelie amestecată în *Triodul* de la 1731, din Poplaca:

Ἐτοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τὸ ἀφιέρωσεν ὁ Λάζαρος εἰς τὸ Μπουγγάρι εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ μνημόσυνον τὸν πατέρα του Δραγκάν, τὴν μητέραν του Χαμπάνα, νὰ μνημονεύονται τὰ τρία ὀνόματα ἐν ἑσπέρᾳ, καὶ πρωΐ, καὶ μεσημβρίας. Ἔτος τῆς Σ[ωτη]ρίας ἡμῶν 1691, Σεπτεβρίου 15, ἀπὸ Ἀδὰμ 7200[1].

[1] «Această evanghelie a dăruit-o Lazăr la Bungard, la biserică, pentru amintirea tatălui-său, Drăgan, a mamei sale Hambana, ca să se pomenească cele

XXVII.

Calborn.

A. Biserica neunită.

1. Însemnare de zugrav. 169.

† Slavă unuia D[u]mnezău în Troiţă că ne-au agiutat de la începută până la sf[ă]rşită, de amŭ făcută acestă sf[ă]ntă lucru de mână de ţărână la anulŭ 1813. Sava zugravul.

2. *Apostol* din 7251 [1743].
3. *Ceaslov* din 1768.
4. *Octoih* din 1750.
5. Pe un *Triod* din 17 —. 170.

Aciasta să să ştie [că acest] triod iaste cumpărat de robul lui D[umne]zău Coman Grecu din —, cu roaba lui D[umne]zău Măriia, cu bani drepţi 15 florinţi, dat de pomeană sfintei beserici cei din Calbor, ca să nu să înstrăineză.

[Nume:] Mărica; iar purtător de grijă să fie popa Ilie, iar în vreamea slujbi neoprită să fie tuturor, şi cîţi preoţ să vor afla în Calbor, păn va trăi aciastă carte să facă pomenire... Anul 7262 [1753], luna lui No[e]mvrie 20.

Şi am scris eu popa Ilie ot Calobor.

B. Biserica unită.

1. Pe un *Antologhion* din 1752: 171.

Protopop Ionască Mone dină Veneţia-de-gios, Av[gu]st 22 zile. Aciastă besearică o a făcut protopop Iona[ş]că din Veneţie-de-gios, cu cheltuiala cu toată, iară cu agiutorul satului, fiind domno în Cincul-Mare Suriş Marton şi sfatul lui, Ion Grecuţu, de în zilele Înalţatului Împărat Carolus VI; să pomenească în veci părinţii nuştrii: Iuon, Ana, Isăil[ă](?), Ion, Ancă, Ana ş ceei mai [copiii miei] Manea, Iuon, Marica, Mara, Anca, Salomie, Ana, Iona, Samoil, Ion; 1737, die 7 8-bris. Rariomes (*sic!*) Nicolae..., est.

2. *Apostol* din 1766.
3. *Ceaslov* din Sibiiu, 1807.
4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 172.

Vreme frumoasă şi caldă ca în dricu veri (1850).

trei nume sara, şi dimineaţa, şi la amiazi, Anul Mîntuirii Noastre 1691, Septembre 15, de la Adam 7200 [1691].

5. Pe o *Evangheliĭ* din 1776, însemnat: Moise pop[a]: 500.
6. *Evhologhiĭ* din 1764.
173 7. Pe *Liturghiĭ* din 7255 [1747]:
S'aŭ încăsătorit la anul 1809.
174. 8. Pe un *Octoih* din 1750:
Prin d[u]mnezeesc ajutoriŭ mă aflu aceştiĭ cărţi legătoriŭ,

Precum maĭ în jos să va arăta,
Şi numele mieŭ îl voĭ însemna.
Iară cine din streinĭ s'ar ispiti
Aciastă carte a o primi,—
O am legat eŭ dascalul
Simion de la Mitropolia Făgăraşuluĭ.
Iar oricine s'ar afla, mi cărţĭ
Maĭ da, bucuros le-aş lega.

S'aŭ legat ano 1800, Martie 21 zile.
9. Pe un *Pravilcostaria* din 1768, la 1864, menţiunea inundăriĭ Dîmboviţiĭ.
«Nico un fitaril de moşt n'aŭ eşit din struguri.»
«Foarte zile frumoase şi calde.»
175 10. Pe un *Triod* din 7234 [1726].
[În 1838] aŭ zdrobit piatră pe la Calbor foarte tare, holdele pe dudet şi după deal, şi vearzeale, şi în sat, şi cucuruzile pe rimăturĭ, eu coasta din preună, şi viile pe supt meal, şi toate legumile le-aŭ zdrobit..., gînşte s'aŭ prăpădit de potop, gardurĭ s'aŭ rupt de ghiaţă şi de ape multe.
Al luĭ Samuil iermonah par[a]clis[i]arul ot Mitr[opolie].
176. Aciastă sfântă carte o am cumpărat eŭ Ion grămatic de la părintele Samoil în talere doao pl., 1754; şi aŭ fost martor părintele Afnftasie, şi părintele Bogoslov, şi aŭ zis să aibă — învăluială acest fecior anume Ion..., Samoil, iermonah al sfintiĭ Mitropoliĭ, ca să să ştie; leat 1754.
Vremurĭ de ploaie (1858).
177. Anul 1858 au fost foarte rodos, şi stupĭ încă aŭ roit bine, dară de la Simpetră n'aŭ maĭ căst nice o picătură de miere, de s'aŭ prăpădit de foame. De abia adună de s'or fi băgat a 10 parte în tot Ardial... Toamna aŭ fost foorte secetoasă, de numaĭ pe la Simedriu, 3 zile, aŭ putut plugari sămîna griu cel de toamnă, şi apoĭ îndată aŭ căst zăpadă.

11. Pe un *Triod* din 1774: 178.

«Lumina lunii cînd o-i cu pintecile în jos și cu coarnele la dilaț arunează moișce...»

«Nu geroasă, saŭ nu vînturoasă.»

«O vreme saŭ un potop.» «Podenciu» = podeț. «Ziua de Dragobete.» «Vreme timpurie» = bună.

«Așa un ger de tare, de tot într'una aŭ ținut.»

«Plînsță.» «Picioicile roșie.» Naino; Roban «Sînțitul de iarnă.»

XXVIII.

Caransebeș.

Biserica din cimitir.

1. Pe un mormînt, afară: 179.

Aicea odihnească roaba luĭ D[u]mnezăŭ Martha, fămeia a j[upânulu]ĭ Manoilea Stancovici, lăcuit[o]r în Caransebeș, care aŭ viețuit 50 de anĭ; aŭ răposat în 17 Martie, anul D[o]mnu[lu]ĭ 1815.

2. Pe altul: 180.

Aicĭa odihnește robul luĭ Dumnezeŭ Balaci Băju, fostu negoțitor în Caransebeș, aŭ viețuit 70 de anĭ, și s'aŭ mutat la vecĭnicele lăcașurĭ în 26 August 1823; lângă dînsul odihnesc și doo soțiĭ de 1-a și a 2 a căsătorie a dumisale, Anna și Talia, fie lor veacĭnică pomenire și odihnă întru Înpărățĭa cerĭurilor; cu a treia soție, anume j. Stanca, aŭ viețuit 20 de anĭ.

3. Pe un al treilea: 181.

Pomenește, D[oa]mne, pre robi tăĭ aceștea care sânt mutaț la odihna cĭa veacĭonică întru Înpărățiia ceriuluĭ, j. Martin Rusu, fostulŭ negoțitor în Caransebeș, viețuind anĭ 53, și aŭ răposat în 22 Iunie, anĭ dĭ la H[risto]s 1825; j[upânea]s[a] Costanda, socra sa, aŭ răposat în 25 Iulie, ano 1820, — cu familiia dumnealor să odihnesc aicea.

4. La oltar: 182

Zugrăvitu-s'aŭ acest sfânt oltar, cu tâmpla înpreună, în zilele și stăpânirea prealuminatuluĭ și stăpânitoriuluĭ nostru Domnu Domnul Iosif cel de al doilea, Înpăratuluĭ Romanilor, Craiuluĭ Hungarilor și al altor țări, fiind în zilele acestea arhiepiscop și Mitropolit Scaunuluĭ Carlovețu Escelenția Sa

domnu Moisi de Putnic, cu blagoslovenie și îndemnarea ocârmuitoriului acești eparhii Înnalt Preaosfinții Sale domnul Iosif Ioanovici de Șacabent, pravoslavnicului episcop al Verseț[u-lui]. Caransebeșului, fii[n]d protopresviter Gheorghie Iorgovi[ci] și namesnic Theodor Illevici; Septevrie 8, 1787.

Cf. Andreiu Ghidiu și Iosif Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Caransebeș, 1903 (extras din «Foaia diecesană»), p. 27.

183. 5. La strana din stânga:

În annul 788. în rezmerița cea cu Turcul, au fost care stricată zugrăvitura besearicii aceștia de Turci: pentru aceia acuma de a doao oară în zilele prealuminatului Împărat Franțișcus I., fiind ep[i]sc[op] al Verșeț[ului], Caran[sebeșului] Ecselenția Sa Domnul Peter Ioanovici de Vidac și protoprezviter al Caransebeșului Ioann Thomiciu, iară cu toată cheltuiala d[u]mnealui jupînului Manoilo Stancovici și a jupînesei d[u]mnealui Martha, născ[uta] Ioanovici, iară s'au prîînnoit la anul de la Hr[isto]s 808, Octov[rie] 15. Ecaterina, Elena.

V. *ibid.*, p. 28.

184. 6. La proscomidie:

Pomenește, Doamne, și zugravii: Ion zug[rav], Ioan zu-g[rav], sin ego, Ion ucenic. Iulie 10, 1787.

Cf. *ibid.*, p. 28.

185. 7. Pe sfînta masă:

† Aciestă sf[â]ntă prestolă s'aă făcută cu chieltuiala domnului Ioannu de Groza laitinantă alu slăvitului chesar.-cr. valah.-illir. reghimentă, și s'aă dăruit sf[i]ntei bisearici din Caransebeșu, hramului Sf[â]ntului Ioannă Botezătoriulă, cu bl[a]goslovenia preaosfințitului ep[is]c[o]pu alu Caransebeșului și al Versețului d[o]mnului Vichentie Popovici, pentru pomenirea veacinică a părinților lui, Avraamă și Anna, în 13 zile a lui Augustă anulă 1780.

Fotografie, *ibid.*, p. 30. — Acolo v. și alte inscripții din această localitate.

186 8. Deasupra unui mormînt:

Aicea odihnescă cei la ceale vecinice lăcașuri mutați robi lui D[u]mnezeu Iova Iacob postmaistor, carele după petrecerea de 76 anni întru aciastă viiață s'aă dat sufletul său în mînele făcătoriului în 3-lea Martie 1779, și Anghelina, soția lui, carea aă viețuit 60 de ani, și în 3-lea Ianuarie 1782 aă ră-

posat; dinpreună şi fiiĭ lor Iova Iacob, carele în vîrstă de 30 de anni s'aŭ mutat la ceale vecînice, în 30-lea August 1785, Iovanca, carea după 26 de anni a vieţiĭ sale au răposat în 21-lea Aprilie 1789, şi Nicolae Iacob, negu[ţ]ito[r], carele, vieţuind 69 de anni, aŭ răposat în 1-lea Aprile 1838; cărora s'aŭ pus acest monument de următoriĭ lor spre vecînica aducere aminte.

Ctitor Ioann Sîrb, lub[ilirter] caprarĭŭ.

XXIX.

Cetatea-de-Baltă.

A. Biserica unită.

1. *Apostol* din 1814.
2. *Cazania* luĭ Varlaam.
3. *Evanghelie* din 1760.
4. *Molitvenic* din 7255 [1747].
6. *Octoih* din 1792.
5. *Octoih* din 1825.
7. Pe un *Penticostariŭ* din 1808, menţiune că s'a cumpărat de «Stoian Vasilie, preot unit Cetaţi-de-Baltă, la anul 837».
8. *Psaltire* de Sibiu, 1806.
9. *Triod* din 1771.

B. Biserica neunită.

1. Pe o icoană: 187

Nicolae zugrav sin Ionŭ [c. 1750].

2. Pe o *Cazanie* slavonă din c. 1550: 188

Să s[ă] ştie, eŭ Ionŭ Inochentie, când amŭ şezut în casa moş popi; leat 7259 [1751].

Să ştie de când am venit din Moldova cŭ Ion, vă leat 7181 [1673].

3. *Evanghelie* din 1776.
4. *Evanghelie* manuscrisă din secolul al XVII-lea.
5. *Octoih* de Blaj, 1783.
6. *Psaltire* de Bălgrad.
7. *Strastnic* din 1773.
8. *Triod* din 1800.

XXX.

Cîlnicîş (V. Delarĭ).

XXXI.

Cimpeni.

A. La parohul ortodox.

189 Pe un ms.: «Rânduiala ispovedaniei»:

La S[fâ]ntul Nicolae au murit Dumnul episcopul Ghedeonŭ Nichitici, și, rămâind eu ipodiiacon, în primăvara aŭ venit porunca de la Înpăratul să meargă di[ec]i la preoție la Timișora, și săptămâna cia mare o plecat, și în 12 zile pre 100 doi ne-aŭ preoțit răposatul Vlădică Petrovici; și la Mesteac[ăn] am fost preot în 6 ani de am slujit; la Abrudfalva am venit preot la anu 1795, Aprilie 22 de zile.

Popa Nicolae Popo[vici], paroh neunit Abrudfalva.

B. Biserica ortodoxă.

1. Icoană făcută cu cheltuiala lui «Dandea Andiliuț» «Nicolae Corchiș pictor».

2. *Antologhion* din 1781.

190. 3. Pe un *Catavasier* din 1818 se arată că lipsise «prin răpirea sau furarea a unui om fără cunoașterea lui Dumnezeŭ». Dat de Bobar Sanfira Corcheș

Asemeneaș cine va face, să-l bată și să-l afurisască toate cîntările care-s într'aciastă carte... Eŭ Samoil Corcheș, fiind și eŭ deac și cîntăreț. Corcheș Nicolae, gornicul de pădure la Sohodol, cu soția dumnealui, spre lauda lui Dumnezeŭ aŭ cumpărat aciastă carte.

191 4. Pe *Cazania* lui Mihai Racoviță, 1742:

Aciastă carte cu nume Minelatul s'aŭ cumpărat de răpăosatul Moruțu Onuțu, cu zice numărători, de pomian[ă] și de învățătură acestuiași poporu de sat Căenpean[i], numitii beserecii din dealuri, în anul 1768, Martie 20 de zile, prin mâna popii Ion Morar, Cănp[eani].

5. *Evanghelie* din 1817.

6. *Mineie* de Buda, dăruite de Mihon Gavrilă, Urles și Gligorie Avram, «Leah Ilie, cu soțu său Simziiana», «Moçia Ion a lui Toma».

Însemnare că la 7 Novembre a fost întunecime de soare («ai rămasit fără vedeare»), de «Mihăieș Niculae Holea, împreună cu soțu-său Ilona».

7. *Minei* pe Septembre, Buda, dat la 1806 de «Patiță Petru și cu fiul său Patiță Ispas, împreună cu soțiile lor», cu 7 zloți. 20 kr. «În Cîmpenî sau Topanfalva». «Vasilie Motora, paroh la Cîmpenî.»

9. Pe un *Octoih* din 1792, Motora scrie 192.

Şi s'aŭ cumpărat prin mine de la dumnealuĭ birăul Sabăŭ Pă-truţ, din Câmpenĭ, cu 15 florinţi...

În numele a Sfinteĭ Troiţe şi pomenirea tuturorŭ sfinţilorŭ, spre vecinica pomenire, din oareşceva aflare, ca de de 10 zloţĭ, nu s'aŭ inghiţitu intr'alta, ci iară să s'aŭ dat pe aciastă s[f]ântă| carte, la 4 Iulie 806.

Adecă aciastă aflare aŭ [fost] a numiţii preutesĭ a luĭ popa Va-silie Motora; n'aŭ vrutu a u ingropa în pământŭ sau a u pune în vistieriea sa cu nedreptul, ci l-aŭ datu pe aciastă, ca să le fie po-menire, şi celuea ce aŭ muncitu pe ban[i] şi i-aŭ pierdutu, şi dânşiĭ, că i-au aflatu şi i-aŭ datu pe acestu odor bisericesc întru vecînica pomenire a tuturor neamurilor lor şi a celor ce i-aŭ îndemnat, ca să fie la s[f]ânta| biserică a neuniţilor în Câmpenĭ, fiind preoţi la biserica satulu Vasilie Motora, Ion Corchiş şi Costandin Mo-raţiŭ.

9. Pe un *Octoih* slavon: 193.

Scris-am eŭ diac Ghiorghie de la Indol pe acest Oftaiŭ a besere[ci].

сїа оукєзан. поп Пашкѡ ѿ Кимпени и подрꙋжїе єго Акса. и даде єго въ свѧ цркви ѿ Кимпени, да бѫдет въ млтвѫ и въ памѧт ємꙋ и родителем их. и въ лѣто ꙁрм. мсца ноем. кє, в дни Ракоци Гюрги кралѥ нашемꙋ, ꙋ манастир Стефанка, при игꙋмен ермонах Атанасїе ѿ молдавскои земли: сам писах многа книги и наꙋчиш манастаре. оукꙋзати како можим читаем сѧ свѣ... [...]: и бист архиепископ Генадї митрополит Білград. и всѣк земли ардѣлской [1].

Aciastă carte anume Anghelest, cu îndemnarea D[u]huluĭ Sv[â]ntŭ aŭ innoit Timone Antonie, pentru ertarea pocatelor, inică (*sic*), soţul săŭ, anume Marinca; şi aŭ dat 100 de ban[i]

[1] «Aŭ legat acesta dumnealuĭ Paşcul din Câmpenĭ şi soţia sa Acsa, şi aŭ dat-o la sfânta biserică din Câmpenĭ, ca să fie spre rugăciunea şi întru pomenirea luĭ şi a părinţilor luĭ; şi în anul 7140 [1631], luna luĭ Novembre 25, în zilele luĭ Racoţea [Rákóczy] Gheorghe, Craiul nostru, în mănăstirea Stefanca, supt egu-menul ieromonah Atanasie din ţara Moldoveĭ singur am scris în multă sărăcie şi...; şi a fost arhiepiscop Ghenadie Mitropolitul, al Bălgradului şi a toată ţara Ardealuluĭ.»

și 20, in dzile[e] lui Craiu Apafi Mihai și arhiepisc[o]pŭ Varlaam, anul Domnului 1686.

Daskal Stefan.

194 10. *Octoik* manuscript slavon. Pe o pagină, titlu cu roșu:

ВЪ ВТОРНИКЪ ВЕЧЕРЪ НА ГИ ВАЗВА.

Scris aŭ dilac Dumitru, și am scris cu cerniala roșie.

11. *Penticostarü* din 1808, dat la 1824, de Motora «nemeșanii».

195. 12. *Triod* din 7234 [1726]:

Acĭasta carte anume Strastnicŭ l-aŭ cumpăratŭ Dandea Ioanŭ cu 7 flori[n]ți, și l-aŭ datŭ biseri[cii] (nu s'a mai scris).

196. 13. Pe un *Triod* din 1731:

Acĭastă sfântă carte bisăricĭască să dăruiaște nepotului Morariŭ Ioan de la Campeani; Dech. dni 22, l[ea]t 1759. Dobre Petru den Zlacna.

14. *Triod* din 7290 [1782].

XXXII.

Cluj.

A. Biserica neunită.

197. 1. Pe un *Apostol* din 1774:

Spre lauda și mărirea lui D[u]mnezeŭ s'aŭ închinatŭ acĭastă carte, Apostol, bisearicii Răsăritului din Cluj, de Ioan Molnar de Millershaim, doctor de ochi și professor de obște..., Scris in 16 Ianuar 1797.

198. 2. Pe o icoană:

Costandin zogr[av], Brașov, 1796.

199. 3. Pe un *Mineiŭ* de Maiŭ, din Buda:

Τὸ παρὸν βιβλίον πέλει Ἀθανασίου Ἰωάννου, Κολοσβάρη. 4 Φεβρ. 1806[1] [și 1809].

4. *Octoih* din 1811.

5. *Paraclitichi* (fără titlu).

6. *Penticostariŭ* din 7272 [1764].

B. Biserica unită.

1. *Strastnic* din 1773.

2. *Triod* din 1800.

3. *Triod* din 1813.

1 «Cartea de față e a lui Atanasie Ioan; Cluj, 4 Februar 1806.»

XXXIII.

Copăcel.

1. De-asupra ușii, inscripție ungurească, cu «anno 776».
2. Pe o icoană litografiată: 200.

Aciastă s[fântă] icoană a Adormirei prea-sfintei Născătoarei de Dumnezeŭ s'aŭ făcut cu toată cheltuiala domnieilor Gheorghe, Ioann și Fi. Țibiși, și negoțitori din Brașov; caria s'aŭ dăruit sfintei beserici rominești din cetata Brașovului spre a să da în dar drept-credincioșilor creștini pentru binecuvintarea și vecinica pomenire a d[u]mnialor și a tot niamului; Viena, 1835, Iunie 1.

3. Pe un *Apostol* din 1743: 201.

Legatu-s'aŭ această sf[ă]ntă carte de mîna mè Aaron, fiind diiac Alt Adămuș, la let....

4. *Antologhion* de Rîmnic, 1786.
5. *Chiriacodromion* din 1699.
6. *Liturghii* din Rîmnic, 7267 [1759].
7. Pe un *Octoih* din 17—: 202.

Acest Octoih iaste a sf[i]ntii biscaricî a Copăcelului, dat de dumnealuî boiariŭ Mateĭ Strezea, în Domnul răposatul, pentru care am scrisŭ ca să nu-l înstreineaze de la sfânta bisăriea; anul 1781, zil[e] 2 Dich[emvrie]. Protopop Costandin Ivanovici, Mit[ropoliei] Făgărașuluî, etc., iscal.

8. *Penticostariŭ* din 1768, de Blaj.
9. *Strastnic* din 1753.
10. *Noul Testament* din 1648.
11. *Triod* ardelean din 1771.

XXXIV.

Corabia-Ciceŭ.

1. *Apostol* din 1767, dat de Simeon Brodea; 1789.
2. *Cazanie* din 1768.
3. Pe *Evangheliă* din 1746: 203.

La hramul Sf[ă]ntuluî Dimitrie, în Corabie.

4. *Minei* de Rîmnic.
5. *Octoih* din 1792.
6. *Strastnic* din 1753.

XXXV.

Corbi.

204. 1. Pe căldărușă:

Pp. Io[nă] Tă.; ano 1807.

205. 2. Pe un pomelnic de lemn:

Leca, Enachie, Rodion, Despa, Anastasie, Antonie.

206. 3. Pe un *Antologhiu* din 1737:

Să s[ă] știe că aceast sfântă Meneiu l-am cumpărat eŭ pop[a] Aldea din Arpaș[ul]-de-sus, drept banĭ zloț 20, de l[a] Ion Suma din Cârța cia săsească, pentru ca să fie de slujba bisericiĭ cât va fi viața mea, iar, după morte mea, să rămâe feciorilor mieĭ... Și am scris eŭ Amfilofie iermonahul de l[a] schitul Arpaș[ul]-de-sus, în luna luĭ Ianuarie dni 9, și aŭ fost lt. 1749.

4. *Apostol* din 7251 [1743]
5. *Cazanie* din 1768.

207. 6. Pe un *Ceaslov* din 17—:

Aicia amu însărcinat ca să s[ă] știe cum că amu cumpăratŭ eŭ popa Ioanŭ acestu ciaslovu de la Niculaie Curuluțu impreună cu Catavascariŭ, dereptu 10 mariiașĭ, cu bani miĭ; 1797, Iunie 30 de zile.

7. *Evangheliе* din 1776.
8. *Penticostariŭ* din 7251 [1743].
9. *Psaltire* din 1767.
10. *Triod* din 1761.

XXXVI.

*Corbi (Făgăraș).

208. Pe *Octoihŭ* din 1775:

Să să știe cum că la ano 823 aŭ poftit înnălțatul Înpărat de la oamenil marelui prințipat Ardeal să dea în porție banii de argint.

Aciastă sf[â]ntă și dum[ne]zeiască carte iaste a luĭ Psampson din Corbĭ și popa Psamsonŭ al Opriș din Corbĭ; și am scris eŭ popa Marcu din Viștea-de-jos.

XXXVII.

Crișcior.

1. [Pomenit un] Nicolaevici din Hinedota, Ieșăștu *(sic)* diregătorî de cărți («Cristova»)

2. Pe un *Antologhin* din 1745: 209.

Acîastă sf[ân]tă carte s'a luat de neamul Ficheresc, popa Danil, 1776.

3. Pe un *Apostol* din 17—: 210

Acîastă sf[ân]tă carte ce să cheamă Apostolŭ, s'au cu[um]paratŭ de acestŭ pravoslavnicu creștinŭ Turcinŭ Iuvanŭ și cu soțulŭ mieŭ Borița la sfânta besărică noastă a Criștoruluî pominire, și l-amŭ cupăratŭ cu banî bunî și dreptî 1 flor vonasî, și nime să nu indrăznească să-lŭ strămute sau să-lŭ fure... Ani de la H[risto]s 1778, Aplilie in 4 zile.

Să să pominească Turcinești și, de spre soțulŭ mie[ŭ], Hurdeștŭ, policra de spre Turcinești: tată-meŭ Ivvanŭ și Eva, de spre soțulŭ meŭ Borița: Iujgîa, Măriica.

4. Pe o *Evangheli*e din 1784: 211.

Acîasta sf[â]ntă ev[an]gh[e]lie s'aŭ cumpărat pe sama s[fi]nteî biscaricî de la Crișcior cu 14 flor[inî] ungurești, de la mine popa Sava din Rășinariŭ, Fevruar 23 lea, 787. [Legat la 1834.] Compactor Anton Stefan, Zalatna.

5. Pe un *Octoih* din 1742: 212.

Eŭ popa Pătru dinŭ Criștoru amŭ datu 15 florințî pe acestŭ Oftaiŭ; eŭ a[m] datu... A[nno] 1786, Noevriia 12 zile.

6. *Penticostarul* din 7251 [1743].

Cu însemnărî din 1807.

7. Pe *Propovedaniile* luî Clain: 213.

Aciastă propoved[anie] s'aŭ cumpărat ca să-mî rămăe de pomană, la beserica Criștorenilor, la Rîmănească, și un Molitevnic anno 1787. Lucaci Pătru și Otnni (?) Pătru.

8. *Psaltire* din 1786.

XXXVIII.

Cuhea.

Copie a *Evangheliei* luî Șerban Cantacuzino. — Notiță de la d. I. Mihály, în Sighet.

XXXIX.

Cunța.

1. *Antologhiu* din 1766.
2. *Apostol* din 1774.
3. *Chiriacodromul* din 1699.
4. *Chiriacodromul* din Sibiiu, 1855.
Ctitor: «Șofron Văsiu din Conța».
214. 5. Pe o *Evanghelie* din 1806:

Aciastă sfîntă și dumnezăiască Evanghelie iaste a besearecei neunite de la satul Sărăcsăŭ din varmeghia Belgradului, paroh popa Aronŭ, paroh unit la Sărăcsăŭ popa Aron de la Cîrna.

6. *Liturghii* din Sibiiŭ, 1809.
215. 7. Pe un *Octoih* din 1712:

Scris-am eŭ protopop Petru Dăian, în [a]nul 1725, Fevruiar.

8. *Penticostariŭ* din 7290 [1782].
9. *Triod* din 1771, legat, la 1832, de Măciale Mărjineanu, Ioan Zealea, Lazar Florea.

XL.

Dănsuș.

216. 1. Pe catapeteazmă:

1789; popa Simeon zugr[av].

217. 2. Pe un *Apostol* din 1814:

Aciastă s[făntă] carte s'aŭ cumpărat de Bizantie Macleu p[aroh] Demșușului pă sama bisearicii Demșușului cu 13 Rf.; din bani bisearicii s'aŭ cumpărat; 1844, 19 Septemvrie.

218. 3. Pe o *Evanghelie* din 1776:

Aciastă sfîntă vanghelie s'aŭ cumpărat de dumnealui Pătruț Istionescu de la Dîmșușŭ, cu unsprăzece florinți vonașŭ, pe sama sfintei bisearecii de la Dîmșuș... Din Hațeag, 10 Iunie, innaintea mea s'aŭ cumpărat de la popa Avraam din Mărtinești...

Darurile și pedepsele cu care Dumnezeŭ în viiață m'aŭ certat. Mi i-aŭ dat daru preoții fără venitŭ de la popor, visterie după truda mînilor de ajuns mi i-aŭ dat, din carea am zidit biserica, am învățat 3 fii cu cheltuiala pe la școalele

cele mari: pe Vizantie parohu Demșușuluĭ, theolog, pe Moisĭ prinṭipiștĭ — și aŭ murit la 1823, de 15 anĭ —, Aron sintaxiste — și aŭ murit la anul 1830, de anĭ 18, amar mie! Am zidit casă mari, am îmbrăcat 2 ficce în cinstea, și le am invățat și carte. Am avuț fiĭ 13, dintră care 8 aŭ murit pe dreapta mea, și maĭ stă 5, nu știŭ până căn[d]. A 3ª, mi l-aŭ dat învățătură retoricĭască și theologhicĭască și astronomicĭască și sănătate 32 de anĭ.

Pedepsele.

1. Moartea fiilor, toțĭ în știință. 2. Răle și pagubă de la vrăjmașĭ, părăle cele mincinoasă, care cu marĭ teltuiale și pagubi le-am așezat: 2 vrăjmaș mĭ i-aŭ tăiat viia de 60 de hieri, 3 mĭ l-aŭ vărsat 100 de hieri de vin noaptea, și or tăiatŭ coadele la vite. Număru fiilor: Vizantie, Treja, Vasili, Treja, Vasili, Iliia, Moisi, Aron, Elisaveta, Efrusina.

4. Pe un *Penticostariu* din 1808: 219

Acest Penticostariŭ iaste cumpărat de c[instita] jupâniasa Cerna Iliana . . . .a c[instituluĭ] jupîn în Domnul răpăusat N... fosta odinioară soție.

Eu mai mikul si mult szmeritul intre preoci poppa Nikolaje de Mateu unit, mam neskut la annu 1773, Ienuarie 3, mam keszetorit la 1796, Noembrie 3, m'am hirotonisit, adeka preutit la 1798, Aprilie 11.

Fiul născut la 1824, căsătorit la 1844, preot la 1847, trăind tatăl. 220

Anno 1798, Iulie 28, sau nescut fiul mieu, Visantie; 1801 September 8, Tresia. Fiĭ: Vasilie, Iulia, Moise (1812, 25 Maiŭ), Aron, Elisaveta, Efrusina, Trudi, Iosif, Moisie.

Mortua fuit mea mater anno 1777, September 6.

Mortuus fuit meus pater: 1817, September 2.

5. Pe un *Nou Testament* din 1648: 221

În anĭ D[o]mnului 1767, în luna luĭ . . . le în 2 zile, eŭ acesta, anume popa Sofronie, am venĭtŭ din Răchitova aicia în Dimșus, murindŭ popa Pascu, și, rămânândŭ satul fără preotŭ, s'aŭ legatŭ de mine să le fiŭ preotŭ, și m'am tocmitŭ cu satu dinaintea parisŏșirilor de-aicia, anume gĭupânu Luca, Gheorghie domnișoru, Lucaci Ioja, jupânu solgabirăŭ Bocosnițŭ Lascŭ, gĭupânulŭ Antalfi Joja, și celalalțĭ toțĭ m'aŭ voitŭ, intărindu-mă

cu contractul, prin care voĭ şi arăta unde va fi lipsă, de va zice cineva ceva. La acest an aŭ nins în noaptea de Sin-jorzĭ; care aŭ stătut treĭ zile.

Însemnare de la popa Bicheantie; 1801.

Foametea din 1813.

Luna luĭ Maĭ sŭrtariŭ cel d'întîĭ... Începutu luĭ Marț cu Babele.

6. *Triod* din 7234 (1726).

XLI.

* Delari.

222. Pe un *Penticostarul* tipărit la 1566, supt Mitropolitul de Smederevo Zaharia şi egumenul Sava, la mănăstirea Vlăucesna:

Să s[ă] ştiia în ce lun[ă] s'aŭ scris; scrisu-s'aŭ în luna luĭ Fev[ruarie] 20 de zile, s[fea]tago m[u]cĭnica Ilia. Aciastă s[a]ntă şi d[u]mnezăiasca carte estĭ a mănăstiri Ojgoti, ке єсть аꙋ Долн монастири. Aciastă d[u]mnezeiască carte, anume Pinticostariŭ.

Aciastă s[ă]ntă cartea anume Pinticostariŭ l-aŭ legatŭ părintele popa Stan din Cilnicis; Domnul să-l pomeniască pre d[u]mneluĭ, că l-aŭ legat de domană (*sic*). Писал азк диак ѿт Делари [= am scris eu, diacul din Delarĭ].

XLII.

D e v a.

A. Museul.

223. Pe un pomelnic de lemn:

Paşculŭ, Barbără, Isimie, Paraschia, Flurie, Cortinŭ, Ispas, Rafil.

B. Biserica.

224. 1. Pe o icoană:

Prinŭ strădania şi ostăniala Sfinți Sale părinteluĭ popa Ioan, paroh Dev[i]ĭ, 1784, s'aŭ zu[gră]vit aciastă s[fân]tă icoană cu cheltuiala dumisale răpăosatuluĭ Şipoş Şamu din Deva.

225. 2. Pe alta:

S'aŭ zugrăvit acĭastă s[fă]ntă icoană cu cheltuiala dumisale j[upănulul] Sabăŭ Ianășŭ, crîznic, anno 1784.

3. Pe un *Apostol* din 1683: 226

Acĭasta sf[ă]ntă și d[u]mnezeĭască epistolle iaste . . . bisearicĭ noastre a Devĭĭ, și am scris la 29 de zile a luĭ Maĭ, anul 1795, cucernicul între preoțĭ Alexandru Popp, parohŭ al Devĭĭ, neunit.

Acest Apostol l-aŭ cumpărat popa Pătru ot Deva cu patru leĭ și un taltŭ, din banĭ carĭ aŭ datŭ Măriia Sa Gheorghie Cantacuzinŭ pomană la biserica Deveĭ, fiind ctitor Măriia Sa și neamul Măriеĭ Sale, ca să s[ă] pomenească neamul Măriеĭ Sale la acĭastă sf[în]tă biseric[ă]; iară cine ar îndrăzni a o lua de la acĭast[ă] biseric[ă], să fie anathema de 308 părințĭ sfințĭ: 1721, Fev[ruarie] 2 zile.

4. Pe o *Biblie* din 1688: 227.

Notă că a fost a luĭ «Tovie Perian, parohul Sălișteĭ și Cajaneu», dată luĭ Ioan Perian, «parohŭ Frestiis. Martori: «Crăciun, Istina, mătușa noastră, Perian Elisaveta, protreasa de la Țibea».

Iară după ce odată să biruisă puterea Ungurilor, venind din Țara Ungur[ească] un gheneral ungur cu nume Biem, aŭ biruit Țara Ungur[ească] și tot Ardealu cu Ungurii săĭ, atît pe aĭ Înpăratuluĭ, cît și pe Romanĭ; numaĭ un prefect cu nume Avram Iancu aŭ ținut bătae cu Ungurиĭ în partea Moțuluĭ, Muntenilor Abruduluĭ și Ofănbăiĭ, carele au și bătut în treĭ rîndurĭ pe Ungurii ce s'aŭ fost dus pe el mulțime multă ca săl birue; i-aŭ bătut, zic, foarte răŭ, într'atît cît nice p'aproape de partea Moților nu cutezaŭ Ungurиĭ să prea șază. Iară în anul 1849 după Sîmpetru, venind ajutor de la În[nălțatul] Înpărat Muscănesc Nicolae, și în jos de la Înnăl[țatul] nostru Înpărat cel tiner Franțĭ-Iosif, în care de odată să frînsă puterea Ungurilor, fujind ceĭ maĭ marĭ aĭ lor pe la Turcĭ și pe alte locurĭ străine.

5. Pe o *Liturghie* din 7267 [1759]: 228.

Acĭastă sfântă și d[u]mnezeĭască liturghie s'au cumpărat prin mine prot[opopul] Mihăĭlŭ ot Deva, neunit, la anul 1766, a lunĭ luĭ Maĭ 2 zile, ș[i] s'aŭ cu[m]părat dreptŭ florințĭ vonașĭ 9 fără unŭ groșițŭ . . . Mila d[u]mnelorŭ părintelu popa

Mafteĭ din Lejnicŭ . . . Stoica Iosifu . . ., ca să fie de pomenire dumnelorŭ.

La anul 1829, în Sîmbăta slăbănogului, m'am făcut diacon, și în zioa de Rusaliĭ preot desăvarșit, tot într' acelașŭ an. Nicodím Popp, parohu Devi.

Acíastă sf[ă]ntă și d[u]mnezăiască liturghie iaste a s[fînteĭ] bís[ericeĭ], fiind paroh Petru Budi; Iunye 24, 822.

229. 6. Pe un *Octoik* din 1763:

Notiță din 1850, de la «Inocheutie Chiaşu, învăţăcel».

Cu ajutoru luĭ D[u]mnezeŭ întru pomenir[e] popa Gheorghie, Anița, icel Gheorghie, ereĭ Jlva.

230. 7. Pe un *Penticostariŭ* din 1743:

Cu toată chieltuiala biscrici Devi, la annul 1800.

Scris-am eŭ Ghiorghie Popovicĭ din Mleajnic, ano 1810, Aprilus, și s'aŭ tipărit de mîna dumisale: Ghiorghie Popovicĭ.

Împărtășire de la Ioan Sîntimbreanu (1860).

231. 8. Pe un *Triod* din 1731:

. . . Și dată de pomană la s[ă]nta beserică a Devi, hramul luĭ S[fe]ntiĭ Nicolae, ca să fie dumnealor celor ce l-aŭ datu, spre veacinică pomenire, iară cine s'aru întâmpla de la acĭastă s[ă]ntă beserică a îl streina saŭ maĭ vrătos a-l fura, și, zicăndŭ cum că iaste al luĭ, unul ca acela să fie într'un loc cu Iuda vănzătoriul și cu Arila nebu[nu]l.

XLIII.

Dobîrca.

A. Unită.

232. 1. La catapiteasmă:

Acĭastă sf[ă]ntă cruce s'aŭ făcut de robu luĭ D[u]mnezeu Nicula Alăman din Topărcia, ca să-ĭ fie poman[ă] luĭ și la totu nIamu luĭ, amin. Și sau datu s. besiarecĭ dinu Dobărca; 1807.

233. 2. Pe o litografie:

H[risto]s judecătoriu vine, cum Evanghelie spune.

. . . Vlet 1809.

234. 3. Pe un *Apostol* din 17—:

Acĭasti Sfîntu Apostol l-aŭ cumpărat Logofăt Ion Ungu-

rean de la Sibiiu, de la popa Ionŭ Brătol de la Bobeanĭ, cu 12 leĭ, 41 de parale.

4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 235

Aĭastă pocenie-i a luĭ Gavrilă popi Lupi dinŭ Grebenişŭ ... Aĭasta Căzanii, a popi Gravilă.

5. Pe o *Evanghelie* din Sibiiŭ, 1805: 236.

Aĭastă s[fân]tă evangheile aŭ cu[m]părat-o Stanu Crăciunu dinŭ Dobârca, şi o dă besericĭ Dobârcei de pomană ... Ion, Marcu ... alină, şi s'aŭ cu[m]părata cu 3 zlotĭ, ano 1808, No[em]vrie 20. Anŭ scris eŭ popa Nicolae *[litere latine]*, Dobârca, popa unitu.

6. Pe *Liturghiile* din 1741: 237

... A popi Toaderu dinŭ Şalme, şi elŭ aŭ murit, şi o lăsatŭ luĭ Nistoru.

7. *Molitvenic* din 1699 (Buzăŭ).

8. Pe un *Octoih* din 17—: 238.

Acest Ohtoĭh iaste al bisearici Doborci, la hram Sfinţilor Îngerĭ, şi cine s'are întâmpla a-lŭ fura, să fie afurisit de 400 de sfinţĭ părinţĭ de la Nichiia; Doborka, 16,808 *(sic)*. Şi s'aŭ scris prin mine, mult-păcătosul Ioan Popovicĭ, dascal în Dobârca unit.

Aĭastă sf[i]ntă carte Oftaiŭ o aŭ plătit pentru legătura eĭ Dumitru Preda din mitul *(sic)* Galeş de pomană, ca să fie şi luĭ pomeană şi la părinţi luĭ şi la tot neamul lui... Oprea, Opreanu... Galeş, 10 Fevruarie 1807. Palel *(sic)* Ilie.

Deosăbit veţĭ şti şi pentru procoviţă şi pentru aeru, că cît de curînd vor veni iară de pomeană.

9. Pe un *Penticostariŭ* din 1808: 239.

Acest Penticostariŭ aŭ ajutorit cu banĭ Păcurar Petru cu fămeaia sa Ană, Ioan Munteanu, văduvă Ana Comşoe, Catarina.

10. *Propovedaniile* luĭ Clain. Încălesce în ele Dumitru Micaciu.

11. Pe un *Triod* din 1813. Copiase versurile din Psaltirea luĭ Dosoftei · ale ... apa Vavilonului ».

B. Neunită.

1. Pe o icoană: 240.

Aĭastă sf[întă] icoană o aŭ dăruit Oprea Borcĭa din Să-

liște și soția dum[nealui] Dobră, sf[intei] bisearecĭ de la Dobîrca.

241. 2. Pe alta:

Vasilie zugr[av]. Săliște, anul 1823, Ianuarie 3.

242. 3. Pe un *Apostol* din Iași, 1835:

Nicolae Prida din Lojoă l-aŭ adus din Moldovia, și cu mare frică l-aŭ trecut prin vama (1851).

4. *Evangheliĭ* din 1764.

243. 5. Pe un *Octoih* din 1720:

. . . Cu 8 florinț... Preoțĭ Ioan Dobroi[ă], protop[op] popa Niculae Dobrotă, fratele protopopuluĭ, popa Niculae fiul protopopuluĭ; anu Domnuluĭ 1792, 10 —.

244. 6. Pe un *Triod* din 1813, ctitorĭ.

Dumitru Bloț din Săliște, Dumitru Borcea, Ioan Chiparu cel bătrîn. Înnaintea bisearici de la obște s'au căpătat (Szelistye, 1833). Fiind față preoți Danil Mark, paroh neunit în Săliște.

XLIV.

Dobra.

245. 1. În dosul altaruluĭ:

S'aŭ făcut cu chieltuiala jupînuluĭ caplarĭ Thoma Nand, din Dobra, în anul 1828.

246. 2. De-asupra bisericiĭ:

Aceasta sf[întă] bis[erică] s'au rădicat întru mărirea S. Troiță în nemeșul și preveleghiatul oraș Dobra prin cheltuiala comunitașuluĭ a legi neunite, sub stăpînia Î[nnălțatuluĭ] Înpărat Franțisc I-lea, ep[is]c[op] Vasilie Moga, prot[opop] Iosif Nemeș, ctitor Iosif Olar, Iosif Cra[i]n[i]c, gocîman Agi-Gheorghi Hriste; 1815.

3. *Evangheliĭ* din 1760.

247. 4. Pe un *Mineĭŭ* budan, de Maiŭ:

Olar Iosif căplariŭ aŭ cumpărat aceastā sf[î]ntă carte . . .; 4 Maĭ 1807. [Întărește Nemeș.]

248. 5. Pe cel de August:

Aceastā sf[î]ntă carte, August lună, din Mineiul Mare aŭ plătit-o Nicolae Horbeaĭ, înpreună cu Muntean Adam jiunere-

său, dăruindu-o de pomenire veacinică la sf[â]nta biserica neunită a Dobri, în anno 808, Iulie 24 de zile,

Iosif Nemeș, protopop.

6. Pe un *Mineiü* de Octombre, din Buda: 249.

Scris-am eŭ Diiac Crăciun.

Scris-a[m] eŭ Lucă Giurca dinŭ Gura-Sadului, cândŭ amŭ fostŭ la popa Pavelŭ în Rădulești, Duminecă în [ziua de] Blagoveșt[enie 17—]. Patru sute și zece de hărți săntŭ într'aciastă carte.

7. Pe un *Mineiŭ* de Buda pe Novembre: 250

Nemeș Theodor, c[t]itorul fiindŭ biscarici, aŭ cumpăratŭ aciastă lună, și aŭ dăruit-o de pomană maicii bisearicĭ noastră din Dobra. Martie în 25 de zile, anul 1807.

Iosif Nemeș, protopopŭ al locului.

8. *Triod* din 1731.

XLV.

Dragomireștĭ (Maramureș).

1. *Uĉitelĭ* slavon tipărit, de la 251

Titlianŭ și Turcuș Ștefan dânu Dragomir[e]ștĭ . . ., și o aŭ dat în bes[ea]r[i]ca de Dragomireaștĭ, nu popilor de acmu, niciĭ cari vor fi de acum înnainte, ce prea sama besearicel să fie, să slujiască dântr'ânsa, nice..., să u vândă, să să u pue în zălog, saŭ mac[a]rŭ și noĭ saŭ rămășitel[e] nostră, sau să o cumper[e] . . . Datu-amŭ aice în Maramorăș, în satŭ în Dragomiriaștĭ, cum estŭ scris maĭ sus. Scris-am în zilel[e] luminatuluĭ și temătoriŭ de D[u]mnezeŭ Craiul Ardeliuluĭ Apafi Mihaiŭ, Mitropolitul Ardeliuluĭ Sava Brancovicĭ, lu[na] A[v]g[ust] 25 z[i]l[e], 1672. Bogdan . . ., Irinca, Ivan, Anișora, Mihoc, Maric[a], nepotŭ luĭ Turgus, Ilina. — Col. d-luĭ I. Mihály, din Sighet.

2. Pe un potir: 252.

Acest potir închină și prinosește Măria Sa luminatul Domn al Țeriĭ-Rumâneștĭ Io Șt[efan] Cant[acuzino] VV. sfintei mănăstiriĭ de la Maramurăș, unde se prăznuește hramul Înnălțarea Domnuluĭ H[risto]s, spre pomenirea numeluĭ și spesenia sufletelor D[om]nieĭ Sale, lt. 7224 [1716]. — După cetirea d-luĭ I. Mihály, din Sighet.

XLVI.

Drăguș.

A. Biserica neunită.

1. *Antologhiu* din 1737.
2. *Apostol* din 7212 [1704].
3. *Cazania* lui Varlaam.

253 4. Pe un *Chiriacodromion* din 1732:

Acîasta să [să] știe că acîasta păucenie o am văndut eu Toma dascălul de la mănăstirea Arpașului-de-jos cu 18 florințu popii Stroe din Drăgușu; 7251, ot H[rist]a 1742,— mesța No em[vrie] 6 dni.

254. 5. Pe *Evanghelie* din 1682:

Acîastă Evanghelie s'aŭ prinsŭ de furat în sat în Foțeld[ea], și aŭ venit după iĭ de o'ŭ prinsu, și aŭ adevărat pe ia, și o am dat iarăș să o ducă la mănăstirea cea veache de la Drăguș. Acîasta aŭ fost innaintea nostră; anul 1736, Octomvrie, zil[e] 14.

Protopop Rad[u] Coian. Jurător[i] aŭ fost: călugărul Mihail Botar Andrelaș din Drăguș, Aldea Toean, Rad[u] Husea, Ion luĭ Moisi din Sâmbăta-de-sus.

6. *Evanghelie* din 7254 [1746]

265. 7. Pe *Liturghiile* din 1748:

Acîastă sf[ă]ntă leturghie s'aŭ dat de pomană [de] popa Ioanu Codru, și să i fie [pomenirea] în veacŭ; 1798, Dechem[vrie] 23.

8. *Psaltire* din 1756.

256 9. Pe un *Strastnic* din 17—:

Sa s[ă] știe de c[ăn]dŭ amŭ șezut la mănăstirea Drăgușuluĭ, anul 1763.

B. Biserica unită.

1. *Apostol* din 1683.
2. *Cazania* luĭ Varlaam.
3. *Evhologhiu* din 17—.
4. *Anfologhion* din Rîmnic, 1760.
5. Manuscris despre Antichrist.

257 6. Pe un *Octoih* din 1712:

Să s[ă] știe că această sf[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte Oht[oih]....

7. Protocol nenuit din 1781.

8. Pe o *Istoria Troadei*: 258.

Nevreadnicului Voileanului Matei, gramaticul.

* 9. Pe un exemplar din *Viețile Sfinților* ale Mitropolitului Dosoftei: 259.

Scris-am eu cel mai mult păcătos decît toată lumea Matei Voilean, și mă rog tuturor să rugați pre D[u]m[ne]zău pentru mine; 1741, Iul[ie] 24 d.

Mă rog, tot cela ce va ceti pre aceastâ scrisoare, să zică: D[u]m[ne]zeu să-l iarte. La măn[ă]stirea Drăguș[i]lor.

Eu Log[o]făt Matei Voilean am scris. Aceasta am scris pentru ca să să știe că multă viiață mi-am cheltuit eu la mănăstirea Drăgușului; în copilărie m'am pomenit aice și, umblînd prin multe locuri, aü venit vreame, fiind de 22 de ani, anul 1740 și 1741 și 1742 și 1743, am șăzut iar aici.

Eu Log[o]făt Matei Voi[l]eanu[l] am scris, și în anul 1747, m[e]s[i]ț[a] Mart 24 d.

Cf. Mateiü Voileanu, *Codicele Mateiü Voileanu*, Sibiiü, 1891.

XLVII.

Dridif.

1. Pe un *Antologhion* din 1706: 260

Aceastâ sf[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte anume Mineiü l-am cumpărat de la Molitva Sa p. părintele Daniil ieromonahul de la schitul Racoviță, cu doaozeci de florinți ungurești, zicînd că aü ertat 3 florinți din cheltuială, ca cine va sluji pe dînsul să fie dator a pomeni acestü nume mai sus numit: Fevruarie 13 zile, anno 1769.

2. *Evanghelie* mică din sec. XVII-lea.

3. *Evanghelie* din 1765.

4. *Octoih* din 1712.

5. *Penticostariü* din 7251 [1743].

6. *Strastnic* din 1753.

7. Pe un *Triod* din 1731: 261

Să să știe că acest Oht[oih] l-aü fost cumpăratü pop[a] Dobrin ot — 6 florinți: după acia eü pop[a] Al[i]de l-am întorsü 3 florinți: acum iaste depreună la amîndoi. Scris am pop Alde în luna lui Cirișariü zil[e] 13, anul 1725; martor pe acest lucru săint eü, Grama, fecior popei Buciu.

. . . că Hangu.
[To]ma Hangu.
[Sa]vu Ruja.
[Ni]culae Ruja.
[Va]sile Roșcu.
Onca Vlăgăra.
Nicu Pătrășcŭ.
Adam Sârban.
Achim Filipŭ.
Iordan Filip.
Bucurŭ Filip.
Grigole Bărbăloĭ.
Mateiŭ Usoe.
Nițu Usoe.
Nica Usoĭ.
David Usoiŭ
Nițu Aron.
Mateiŭ Comănicĭu.
Silea Nicoră.
Samoilă Pâltea.
Silea Pilțea.
Costa[n]tin Pilțea.
Nițu Opri.
. . . .
Grigole Pasculuĭ.
Nica Raduluĭ.
Mihaiŭ Bărbat.
Savu Tudur.
Pătru Pătraș.
Savin Pilțea.
Adam Pilțea.
Mateĭ Pilțea.
Avram Pilțea.
Nica luĭ Achim.
Ionaș Văraru.
Gheo[r]ghe Vasca.
Adam Roșu.
Nica Bucureancĭu.
Adam Bucureanciu.
Iordan Tudur.
Grigole Tudor.
Aldea Ilioe.
Ion Comănicĭu.
Dinu Comănicĭu.
Ștefan Barbalea.
Gheorghe Cojocaru.
Inache Simionŭ.
Nica Râja.
Marcul Gaură.
Toma Gaură.
Sandu Gaură.
Nica Lichi.
I. . . Mutul.
Dumitru Usu.
Todear Greațca.
Irimie Hurez[a]n.
Savu Hurezan.
Silea Hurezan.
Ninul Flori.
Nica lui Toder.
Naftanailă Pilțea.

Și am scrisŭ eŭ Adam dasculu satului, aĭ popa Mateiŭ Roșca, paroh la hramu Adormiri Precĭstĭ.

XLVIII.

Făgăraș.

A. Biserica unită.

262 I. De-asupra intrăriĭ:

Acĭastă sfântă și dumnezăiască beseaԥică a Răsăritului Io Costandin B. Băsărabŭ Voevod, Domnul și oblăduitorul a toateĭ Țărăĭ-Rum[â]nește, în slava și lauda prea-sfenteĭ șe ne-

cuprinsei in trei [i]postase şi una fiinţă Troiţă şi intru cinstea sfântului şi de ciudese făcătoriului Nicolae episcopului Mirelechie, a căruia şi hramul iaste, den temelie cu toată chieltuiala sa o aŭ rădicat şi o ziditu la anul de la Spăseniia Lumii 1698, la al zeacilea an al Domniei Sale; şi s'aŭ inceput la luna lui Iunie 17 zile, si s'aŭ sfârşit la luna lui Septemvrie 30 zile, la anul *[nesăpat]*.

Şi aŭ fostu ispravnic Neagoe Pitar Rătescu; leat 7206, 1697.

[Vultur cu] I. C. B. V.

2. Pe d'inăuntru: 263.

Cu vrearia Tatălui şi cu ajutoriul Fiiului şi cu săvârşirea Duhului Sfântu s'aŭ zugrăvit aciastă tindă in zilele prea-inălţatei Chesaro-Crăiasii noastre Mariii-Theresii şi a iubitului ei fii Iosif i prea-inălţatul Înpărat al doilea, fiind arhiereŭ ţării Ardealului şi părţilor ei inpreunate Excelenţiia Sa prea-inălţatul, prealuminatul şi preaosf[i]nţitul d. d. Grigorie Macr de Sorvad, al sf[i]ntei Înpărăţii al Ramului sfeadnic din lăuntru şi a sf[i]ntei Mitropolii aceştiia a Făgăraşului arhiepiscop şi vicaru-ghinerales al Exelenţii Sale şi a tot clierul Măriia Sa d. Filothei Laslo, al doilea vicariuş a tot Ţinutul Făgăraşului d. Ignatie şi gubernator Exelenţiia d. Samoil de Brucintal şi ghinărar Prais, iară preot aŭ fost la sf[â]nta Mitropolie cins[ti]tul protopop Costandin Ivanovici, al eparhii Făgăraşului, inpreună cu popa Gheorghie Pătraş, cinstitul nameasnic al eparhii Făgăraşului, din Vistia-din-jos. Şi s'aŭ zugrăvit aciastă tindă cu toată chieltuială dumisale jupânului Ion (?) Pătraş[cu din cetate din] Făg[ă]raş, cinstitul meşter bătrân din cinstitul ţeh [al timarilor;] şi [s'a isprăvit la...].

3. Pe lada pomenilor: 264.

Lada săracilorŭ de milă, ridicată la anul 1792.

Cassa pauperum, erecta in annum 1792.

4. *Antologhiu* din 1643. 265.

Iscălit la 7247 [1739]:

Mielăuş Vel L[o]g[o]f[ăt] ot Târgovişt[e].

5. *Antologhiu* din 7213 [1705].

6. *Evanghelie* din Bălgrad.

însemnare din 7256 [1748].

7. *Evanghelie* greco-rumînă din 1693.

8. *Evanghelie* din 7258 [1750].

266 9. Pe un *Mineiŭ* din Maiŭ 7206 [1698]:

Am scrisŭ aicĭ la aciastă sfântă şĭ dumnezeiască carte care să chiiamă Mineĭ slovenesc în anul de la Întruparea luĭ H[risto]s Dum[nezeŭ] 7245 [1737], eŭ Stan ot Hurezĭ am scris.

[După 118 anĭ scrie] popa Rafaïl de la Hurizĭ, ermonah.

La sf[ă]nta Mitropolie de [a] Ardealŭ [*pe darul Domnuluĭ, poate însemnat cu mîna luĭ*].

Notĭ despre sfîrşitul iobăgieĭ.

Menţiunea luĭ «Adam Ceţaveĭ, dascal în Făgăraş» (1843).

267. 10. Pe un *Mineiŭ* din Septembre 1706, iarăşi cu dedicaţie:

Anul 1781, Sept[emvrie] 29, s'aŭ scris de mine, dascăl Nicolae Botrocozĭ.

268. 11. Pe un *Mineiŭ* de Decembre, din 1698:

1707, m-s. Ap[rilie] 23, un rîndŭ de odăjdiĭ vl[ă]diceştĭ a Mitropolii Belgraduluĭ Ardealuluĭ sîntŭ zălog în Sibiiŭ, pintru zloţ 2 sute, la giupânul —; care banĭ i-aŭ dat luĭ Dumitru Moldovan pintru fer albŭ, table 15 sute, cuc 6.000, să s[ă] acoapără Mitropoliia Belgraduluĭ; ferul iaste în Ţar[a]-Rumânească la Ocnă, în samă dat luĭ Mateiŭ Grecul din Belgrad, Dobra Anghel de Zlacna, Dumitru Moldovean.

Şĭ o mitră cusută cu scofium, înplută cu mărgăritar.

Un patrahir cusut cu scofium cu 12 Apostolĭ.

O cădelniţă de argintŭ poleită.

O evangheiie ferecat[ă] cu argintŭ şi poliită.

O bederniţă cusută cu scofium, înplută cu mărgăritar.

Un sacos de la Moscŭ, de sarasir roş cu florĭ de aurŭ.

Un stihariŭ de atlaz albŭ cu flori cu primurĭ roşiĭ.

Un potiriŭ şĭ un discos de argintŭ, poleite cu auru.

Matricula stampii, îstromenturĭ tipografii.

269. Menţiune din 1777 a numirii luĭ Ivanoviciŭ ca protopop.

Cătu-ĭ hiara de buiacă, încă-şĭ pleacă corne[le].

Aceste-s cele ce-s scrisă de-asupra odăjdiĭ, învăluite într'un stihar spart.

O cruce de chiparos ferecată cu argint poleit şi zimalţ.

Scris-am Vl[a]d[i]ca Athanasie.

12. *Minologhiu* din 1781, Blaj.

13. Pe un *Octoih* din 7208 [1700]: 270.

Să s[ă] știe că am scris eu pop[a] ... să s[ă] știe că aciastă sfântă și dumnezăiască carte ce să chiamă Oftaĭ, iaste a sfinteĭ besearicii domneștĭ de la Făg[ă]raș, a căriia iaste hramul Sfântul Nicolae... vlet 7217 [1709], msța Iul[ie] 2 — dn.

14. *Octoih* din 1712, legat în 1834: 271

Supt goțmăniea dumnealuĭ Luca Mânișor, cinstituluĭ meșter bătrîn din cinstitul țeh al timarilor din Făgăraș.

15. *Octoih* din 1750.

16. *Penticostariu* din 7209 [1701].

17. *Psaltire* din 7251 [1743].

18. Pe un *Triod* din 1731: 272.

Ștefan ot Hurez, eg[u]m[en] ot Bucovăț; Ștefan iermonah ot Hurez, ig[u]m[en] ot Bucovăț; Oc[tomvrie] 1 dni, leat 1731.

[Notă din 1847 despre legarea prin] jupînul Gheorghe Ganea, cinstitul meșter bătrîn din cinstitul ceh al timarilor din Făgăraș și jurat al sfinteĭ biserici unite.

19. Pe un *Triod* din 1813: 273.

Acest Triodion iaste a luĭ Dimitrie Popp protopopulul Aiudului, precum și a Scaunuluĭ Arĭiașuluĭ, și notareșuluĭ S. Consistorium, dinpreună și prefectus tipografii Seminariuluĭ; Blaj, 813.

B. Biserica neunită.

1. Pe un mormînt: 274.

Lîngă aciastă cruce odihnescu oasele răposatuluĭ dumnealuĭ coconuluĭ Gheorghie Șo ..., negustorĭ din Făgăras, și s'au mutat dintru această lume —.

2. Pe altul: 275.

Supt aciastă piatră odihnesc oasele răposatuluĭ robului luĭ D. pro. pe. ieromonah Gherasim Petrașcu, carele ajungînd vrîstă anĭ 65, în anul 1800, Iulii 9 zi.

3. Pe al treilea. 276

Supt aciasta cruce să odihnesc oasele răposatului robu luĭ Dumnezeŭ Ioachimŭ Bădălache, neg[ustor] din Făg[ăraș], care ajungînd de vîrstă anilor 70, și s'aŭ mutat cătră Dom[nul] la anul 1806, Iunie 16 zile.

277. 4. Pe al patrulea:

Pană Borşoş, 26 Okto. 1792.

278 5. Pe o criptă:

Cu ajutoriul Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi al Sf[i]ntuluĭ Duh zĭditu-s'aŭ acĭastă criptă cu toată cheltuiala dumnealor chir Ionŭ Zamfir, negustor din Făgăraş, denpreună cu soţiia dumnealui coconа Ana, la anul 1824, şi s'aŭ zugrăvit la anul 1828, pentru ca să fie pomenirea vecĭnică.

279. 6. La proscomidie:

Acestŭ sf[i]ntŭ oltarŭ s'au zugrăvit prin toată cheltuiala protupopuluĭ Gheorghie Petraşc din Făgăras, preot bisericiĭ n. oraşuluĭ, fiind paroh la anul 1793.

280. 7. Pe candelabrul din mijloc:

Acest policand cu chieltuiala dămnealuĭ Nicolae Nicole Gheorghe, şi s'aŭ dăruit sfântei bisericĭ Făgăraşului neunitu, ca să fie pentru vecĭnica pomenire.

281. 8. Pe o cruce din bisericĭ:

Ion, Zamfir, Anna, Pop; anul 1824, Iulie 9.

282. 9. Pe un *Antologhiu* din 1737:

Anno 1738, die 15 Martie, că acĭastă Miniaĭ am cumpărat cu ban[ĭ], etc.

10. *Cazanii* din 1781.

283. 11. Pe un *Euhologhiu* din 17—:

. . . Smerituluĭ şi mult-păcătosuluĭ pope Gheorghie Făgărăşan, iară acum parohŭ în Coară, cumpărată cu bani buni, florinţĭ vaneşĭ [=vonaşi] 6.

284 12. Pe un *Octoih* din 1750:

Şi l-am dat de pomean[ă] sf. bisearicĭ neunite greceştĭ de aci din Făgăraş.

13. *Penticostariŭ* din 1743.

14. *Triod* din 1731.

15. Ectenii pentru Popi, tipărite de Mitropolitul Neofit, 1849.

XLIX.

Feldioara (Făgăraşului).

1. *Antologhiu* din 1745.

2. *Cazanie* din 7256 [1748].

285. 3. Pe o *Evanghelie* din 1784:

Aciastă sf[ă]ntă carte ce să chiamă Eva[n]ghelie o aŭ cumpăratŭ Pavelŭ Comănicĭŭ pe banĭ buhĭ, doĭsprăzece florinţĭ, şi o datŭ sf[i]nteĭ besearecĭ.

4. Pe un *Mineiŭ* de Rîmnic, luna Ianuar: 286.

Eŭ ieromnahul Isaiia din Feldioară amŭ vă[n]dut acestŭ Mâneiŭ săteanilor noştri dereptŭ 22 de florinţĭ, până va fi o harte, a lor să fie...; 1764, Iunie 3 zile. Birăul satuluĭ: Pavelŭ Comănicĭu, juraţĭ: Maniŭ Cărstea, Ionŭ Stancĭu, Lăpădat Stancĭu.

5. Pe un *Molitfelnic* din 17—: 287.

Preoţilor şi sătenilor, tinerilor şi bătrânilor.

Aciastă carte s'aŭ dat de Stan Ţiganu, de pomană, la Feldior, la biserică.

6. Pe un *Octoih* din 17—: 288.

[Cumpărat] fiindŭ jude Bucur Curluţŭ, a satuluĭ să fie, am părintele Danăilă, pintru ce aŭ făcut pomeană de aŭ lăsat de al treile florintŭ..., fiindŭ preoţĭ satuluĭ popa Andreiŭ, popa Ion, luna luĭ S[e]ptemvrie zile 18, juraţĭ satuluĭ: Ion Stancĭu, Bucurŭ Cernea, Oprea Purdu, Bucur Pulesu, Onea luĭ Maniŭ Cărst[e], Coman Silca, pârgariŭ fiindŭ Nicodim Miclea, Bucur, Oana.

7. *Octoih* din 1750.

8. Pe un *Triod* din 7277 [1769]: 289

O aŭ cumpăratŭ Bucurŭ Puria sf[i]ntii beserici pe banĭ bunĭ optsprăzeace florinţĭ, a beserici, să fie până va fi o hârtie ... 1778, fiind preoţĭ popa Ioanŭ şi cu pope Daniil, jude Oprea Stancĭu; luna luĭ Aprilie zile — *(sic)*.

B. Biserica unită.

1. Pe o *Cazanie* a luĭ Varlaam: 290.

Beseareca nostră din Felŭdioară s'aŭ pus un malŭ al besearecĭ carĭ-ĭ în brazdă cu Bucur Miron, pe 22 de zloţĭ, şi Ilisie Lăpădat aŭ dat banĭ 21. Aciastă sf[ă]ntă carte fiind lipsită, să-ĭ dea hazna până ĭ să va da banĭ, iară, până [atuncĭ], să stăpânească cu pace. Şi această legătură s'aŭ făcut prin mine protopop Nicolae, anul opt sute 17, luna luĭ Noemvrie 30 zile.

2. *Liturghie* din 7267 [1759].
3. *Octoih* din 1736.

L.

Feleac.

291. 1. Inscripţie:

Anul de la H[risto]s 1770, mesiţă Marŭtie 11 zile.

2. Ceiaşoscarmă de Nistor zugravul, 1769.
3. *Antologhiu* din 1737.
4. *Apostol* din 1814.

292. 5. Pe un *Apostol* slavon din veacul al XVI-lea:

Să o deriagi, şi cine va o cliti de la sv[ă]nta miniscira, aŭ gilugir, saŭ popa, saŭ diiac, saŭ fiecine, acela om se hie treclíat şi procliat de 318 de sv[i]nţŭ pîrinţŭ şi se hie ca şi Iuda Scariătăţchii, în dzile Apafiĭ Mihaiŭ Craiŭ, şi Mitropolit Sava Brancovicĭ, voleat 7189 [1681], mĭsţa Iulia dni 24.

293. 6. Pe o *Cazanie* din 17[2—]:

Aceastǎ carte anume Învăţătoare o aŭ cumpărat popa Dumitru din Feleac pentru 20 de zloţĭ, pe bani luĭ ceĭ drepţĭ, iară eŭ popa Todor feciorul luĭ popa Dumitru o am lăsat besearecii Feleacului de pe locul Clujuluĭ, hramul Cuvioasei Paraschevei . . . ; a[no] 1738.

În numele Tatăluĭ şi a Fiiuluĭ şi a Duhuĭ Sv[ă]ntŭ amin, cu vrere luĭ Dumn[e]zeŭ adicĭ aciasta sfinta carte anume Praesevŭ şi o cumpĭratŭ ceia călugi[ri]ţa anume Magdalina, pentru pecatele sale şi pentru rodul mieŭ, se fie lor pomana, şi o'mŭ datŭ la sv[ă]nta ministirea Feliagul, unde este hramul Sf[i]ntii Troiţe; iatĭ eŭ las aciasta carte în ministire, se n'aibe nime o cliti din loc; iarĭ dupĭ morte mè se aibĭ grije de dînsa cine va fi purtitor ministireĭ, cîn sa va strica

7. *Ceaslov* de Blaj, 1751.
8. *Idem.*

294 9. Pe o *Evanghelie* din 1682, notiţă că a fost cumpărată de

Macaveĭ şi Nicola Toma din Feliag, de la popa Iosif tipograf, Rusŭ, pintru duozecĭ şi triĭ de florinţŭ, şi o dat în mână luĭ popa Toader din Feliag. [c. 1700]

10. *Evhologhin* din 1815.
11. *Evanghelie* din 1817.

12. *Liturghier* din 1775.

13. *Octoih* din 1760.

14. *Penticostariŭ* din 1768.

15. Pe un *Strastnic* la părintele protopop al Clujului, Dăianu: 295

Писах аз многогрѣшнїи и нетрѣбнїи смѣреныи въ иерееx Іѡанн ѿ село Клѹж Манастѹрь, рок бжїи ҂аѱлв [= Am scris eŭ mult-greşitul şi netrebnicul, smeritul între preoţĭ Ioan din satul Cluj-Mănăştur; anul Domnuluĭ 1732].

Dat «la besericâ Tiurii» (1771).

16. *Strastnic* din 1753.

17. *Strastnic* din 1817.

18. *Nou Testament*, fără titlu, din epoca Mitropolituluĭ Antim. Evangheliile merg până la p. 93, apoĭ până la 211 se întinde Apostolul. Pe foaia 1 e un frontispiciu cu Mântuitorul, florĭ şi stele. — La părintele protopop Dăianu.

19. Pe un *Triod* din 1731: 296.

Hriţ Ion din Feliac, şi aŭ dat 15 florinţi pe dânsa...

Scris-amŭ eŭ popa Ianc, înpreună cu popa Toder... Fătu aŭ fostu Iancŭ Ştefan; Săp[temvrie] 4 zile.

Cartea a fost a bisericiĭ Sf. Paraschiva.

LI.

Gelmar.

1. Pe aier: 297

Paroh Nicolae Drăgoţăl.

2. Pe o icoană: 298.

Această sf[ă]ntă ic[oană] cu cheltuiala dumnealuĭ cinstitor Iosif Bălăşeanu; 1831. Zug[rav] I[frim].

3. Pe crucea de de-asupra cerupitezmeĭ: 299

Acîastă sfă[n]tă cr[uce] trea... la leatŭ 1777, etc.

4. *Octoik* din 1763.

LII.

Geoagiul-de-jos.

A. Biserica unită.

1. Pe un *Apostol* din 1683: 300.

Hic liber emtus est ex fundo ecclesiæ unitæ sekerembiensis per 9 fl. rh.; die 21-ta May 1801, a popa Dudas Io-h[a]n[ne] Franzenau, R. M. praefectus.

Vă leat 1733, să s[ă] ştie că am dat eŭ pop Iosif din Rahăŭ preauteseĭ popeĭ Anghel din Şibişin pe acîastă sf[ă]ntă carte

7 florinți și 4 potor. Sc[r]is in Martie 29, martor popa Mihăilă și popa Oprea din Răhău.

301. 2. *Pe un Catavasieriŭ* din 1793:

Pe alta să s[a] știe că aciastă sfântă carte ce să chiamă Paucenie esră al luĭ — din Bozăș, Ieat g[ospo]d[i]nü 1745, msta Noem[vrie], 12 dni.

302. 3. *Pe o Cazanie a lui Varlaam:*

1687. Pârâtu-s'aŭ Boldoc Mărian in curte Mării Sale Urălăĭ Miclăuşŭ cu — Ioanŭ — pântru aciastă carte, inaınte protupopului Rușuluĭ, și aŭ fostŭ popa Ioanș din Bolna și popa Vadeșŭ din Rapoltŭ, şi popa Angheiŭ din Cicmăŭ, și popa Mariian din Bozășu, și pop Ghiorghie din Mad[a], și birăŭ din Gioagiŭ cu 2 oameni, cu Mărariŭ Dumitru și cu Costilanŭ, și s'aŭ plăti acestu păucenie cu 24 de florinți, de uricŭ, de moșie dinainte Mări Sale și dinainte acelor popĭ, cum acestă carte să nu să ia din mâna săminții ..., lor; iara, de va *[întrerupt]*. Scris-am eŭ popa Ghiorghie.

303. 4. *Pe o Evanghelie* din 1723:

1733, mes. iul[ie], eŭ popa Mihalŭ dinŭ Hărău dau scrisore mea luĭ popa Opre dinŭ Cicŭmăŭ că amu luat dela popa Opra dinŭ Cicŭmăŭ 13 dubce. Eŭ popa Ion din Ge[lmar] mărturie, o[te]țu eŭ popa Ioanŭ dinu Cicŭmăŭ, Ileșescul ... Daŭ cu moșie numa mărturie, nu zelogu.

5. *Octoihul* din 1746.

B. Neuniță.

304. 1. *Pe un Chiriacodromiu* din 1699:

A[nno] Dom[ini] 1720, Maĭ 18. Aciastă carte aŭ datŭ de pomană Olar Stan dil[a] Buciumĭ la besereca Geôgiuluĭ, să pomenească sufletul luĭ preuții la girtv[e]nicŭ, și cine are înstrelna aciastă carte de pomană, să aibă păcat dil[a] D[u]m[ne]zăŭ. Scris-am eŭ prot[o]pop Toma din Vinț.

305 2. Pe catapitesamă:

Francisc I.

De boterul din Grita, Mihail din Roșia, 1832.

3. *Euhologhiu* din 1729.

4. *Evanghelie* din 1742.

5. Pe o *Evanghelie* a luĭ Bob, ctitorĭ din 1844: Pannit Iosif, Bob Pătru, Luca a luĭ Pirebea Pătru.

6. *Octoih* din 1792, Blaj.

C. Biserica din Suseni.

1. Pe o icoană: 306.

Aciastă s[fântă] icoană aŭ plătit Lupŭ Aronŭ, spre pomenire în viac; 1790.

2. Pe o altă icoană: 307.

Aciastă s[fântă] icoană aŭ plătit Șofronie Io..., spre pomenire niamurilor lui în vecie; a[nno] 1790.

[Cu litere latine:] Popa Ioan Moler. Deva.

3. *Antologhiu* din 1752.
4. *Apostol* din 1774.
5. *Casanie* din 1768.
6. *Evanghelie* din 1760.
7. *Liturghie* de Blaj.
8. *Molitvenic* din 7276 (1768).
9. *Octoih* din 1750.
10. *Penticostarĭŭ* din 7275 (1767).
11. *Psaltire* din 1779.
12. *Triod* din 7290 (1782).
13. Inscris cu ortografie latină, din 1803.

LIII.

Geoagiŭ-Feredeŭ.

1. Listă manuscrisă: 308.

Ileaș Petru Potura, Boenț Iosivŭ, Beanța Iosivŭ, Robŭ Ionŭ, Buda Ionŭ a lu David, Filipetru a lui Avramŭ, Lazar Andreĭŭ, Bija Avramŭ, Moga Ana[stasie], Ferdușŭ Ionŭ crâznic, Beanța Niculae, Ileașŭ Samoilŭ, Bude Tănasie, Cantorulŭ Petru, Lazar Niculae birăŭ, Lazar Nistare, Lazar Aracŭ, Lacurecheaș Pavel, Josanŭ Ionășŭ. Dinŭ anu trecut aŭ rămasŭ Lazar Custandinŭ cu ferie să deaee z feri [împărțit cu cupe] ... Amŭ datŭ slăină pe vinŭ la aceaștea omenŭ, anum[e] unŭ fant de slăină pe o ferie de must, 3 fanți de brînză, iară pe ferie de must.

Nistoru Larŭ, Robŭ Alisandru, Benda Nicolae, Buda Păluca, Filipŭ Avram bătrînu, Neanțŭ Iosivŭ, Ana Moniți, diiaconu Ionŭ din Boiŭ... Onŭ fant... Boenț Cica, Bocășŭ Ionŭ Cătana, Sănuț Pavelŭ.

2. *Antologhiu* din 1706.
3. *Apostol* din 1743.

4. *Catavasierĭŭ* din 1793.

309. 5. Pe *Ceaslov* din 1781:

...Boldor Ioan unŭ galben aŭ dat, şi Boldor Ispas 3 mariaşĭ, Buda Lazărŭ aŭ dat şasă mariiaşĭ, Cioran Mihaĭ florinţĭ 2, Buda Pătru, Techeran Vasilie, Iacă Mărie, Ioana lui Barbă, Moţa Ştefan, Bătrâna Iosiv, Bătrâna Ioan, Sîrbŭ Ioan; 1781, Noem[vrie] 13 zile... Şi am scris eŭ Ioan diiac, pîrtătoriul de cărţ.

310. 6. Pe o *Evanghelie* din 1723:

...La s[f]ânta besereca a Bozuşuluĭ, şi scriŭ cu blăstăm, cuĭ o va înstreina din beserecа aciasta a Bozoşuluĭ, să fie afurisit de soborul neuniiat. [Ctitori:] Murar Pătu, Muntian Ioanu, Armonŭ Ioniţa, diiac Toder, 3 horgoş, Muntian Ivan, Cioran Mihaiŭ... Şi aceştiia toţ[i] aŭ agiutat pentru ca se le fie pomenire in veci; noĭ mărturiĭ si[n]tem: popa Andreiŭ ot Hinedora, i popa Ion ot Bozoşĭ, i popa Avram; anul 1761, Fevruarie 7.

[La legat:] Cioran Mihaĭ, Boldorŭ Iosivŭ diiaculŭ.

7. *Evhologhiu* din 1713.

8. *Liturghie* din Sibiiŭ, 1798.

311. 9. Pe un *Molitvenic* din 7255 (1747):

...Din Bulbucŭ, şi o datŭ pe ia 10 florinţ, şi o datŭ... Să fie moşiia besăreaci Bulbucului, iară, de s'arŭ tăpla cineva... Şi amu scrisu în Bulbucŭ popa Pătru, crăzniicul din Bulbucu, şi sintemu marturĭ acestoru cărţĭ: 1751.

312. 10. Pe un *Octoih* din 1720:

Scris-am eŭ cutare cu nume mare; 14, 1759.

Acest Ohtaĭ l-aŭ cumpărat Anuţa, moşuldŭ Boldoreştilor, cu [flo]rinţĭ, şi l-aŭ datŭ la biseriea Bozeşului, de pomeană...; 1733.

11. *Octoih* din 1770, Blaj.

12. *Penticostariŭ* din 1768.

13. *Psaltire*, după (*bis*) Anduia; heeonn: Rănă; cu Vlă: prea-lum: şi preas: D[o]mnul d. Ioann Bob vlădĭ: Făgă: în Blaj, anni Dom[ini] 1793.

Cumpărată cu 3 zlopĭ, 17 creiţarĭ.

14. *Triod* din 7234 [1726].

313. 15. Pe un *Triod* din 1771:

Moţa Ştefan, Stan zugravu, ceĭ ce alţĭ banĭ aŭ înscuia tu-ĭ alţĭ creştinĭ stenĭ..., şi de cele 7 săboară de sfinţĭ pă-

rințî și de toate praznicile și de tot sufletulŭ pravoslavnicilorŭ creștinî, și am scris eŭ, Ion Diacu din Bozeș, ani Domnului 1.

LIV.

Geoagiul-de-sus.

A. Biserica ortodoxă cea nouă.

1. Icoane din 1779.
2. Pe o *Evanghelie* din 1697 : 314

Să s[ă] știe că aciastă s[fi]ntă evanghelie o am cumpărat din București de la diiaconul Manea, cŭ Simion din Banabic, snă a luî Neagŭ Ion; și am dat banî dreptî a mieî, ca s[ă] fie pentru treaba mea; și am scris când aŭ fost Măriia Sa Domnŭ în Țara-Rumânească Io Costandin Bes[a]rab Voevod, fiindŭ episcop la Râmnicul-de-sus chir Damaschin; și aŭ fost cursul anilor de la Zidirea Lumiî leat 7219 [1711]. Iohanes Borzagi.

Să s[ă] știe că aciastă s[fin]tă evanghielie am vândut-o eŭ diiac Manea drept ban[î] gata f[l] 9; l[ea]t 7219 [1711], ms. Maî 3 dn. Pomeni gdi: irodiaconul Manea, erod[iaconiț]ă Rada, irodiac. Negre, irodța Ilina, Cernat, Cârstina, Costandin, Anca.

3. Pe o *Evanghelie* din 1723 : 315.

Eŭ cel maî jos iscălet daŭ aciastă carte de adeverința întru acesta chip cum că popa Matheî din Gioagiŭ, viind la noî la Blaj, l-am legat o evanghelie pentru patru florințî vonas. Blaj, 19 Mart 1792.

Ioann Cîaclan, legătoriŭ de cărțî.

4. Pe un *Octoih* din 1750 : 316

În anu 1739 Bubăila Nicula a luatŭ, Noemvrie 5 zile, s[fin]ta evanghelie de la beserica Geoagiuluî, și să o dee pe altă tocmială, și tocmală aŭ avut așa, până va fi neînsurat, să nu-l arunce pe cap în dare înpărătiască, și la tocmială (nicî într'alte cărăușî să nu-l minațŭ), aŭ fostŭ Bologă Crăciun, crăznicul biserec[i], și Reapede Crăciun, juratŭ satuluî, și Beldianŭ Gheorghie, om sătian, și aŭ datŭ mâna pe aciasta în casa luî Teeșa Mihailă, și cartia-î dată la beserecă Geoagiuluî de pomiană, și o aŭ datŭ Bubăilă Nicula, ficiorŭ luî

Bubăilă Ionuța, și aŭ datŭ pe la 16 vonași bani drepți, să-i fie pomiană lui și părinț[i]lor luĭ, și cine va strica aciasta tocmială, să fie [*ștearsă* afurisenia] rămas 24 de florinți; și am fostŭ și eŭ ficiorul luĭ Popa Stancă la aciastă tocmală; care am și scrisŭ acia[s]ta tocmelă in casa mia.

317 5. Pe o icoană la oltar:

1779, Noemvrie 20 zile; Simonŭ Zugravŭ.

B. Biserica ortodoxă nouă din vale.

318. 1. Pe un *Triod* din 1531:

Acestŭ sf[ă]n[t]ŭ Treodion l-aŭ cu[m]păratŭ popa Ioan cu bani satuluĭ, și aŭ datŭ pre dînsa 17 fr. florinți, și aŭ da[t] Simion Morariŭ un muntenŭ cu capŭ, și Beldenŭ Ion altŭ muntenŭ, și Tecșa Ghiorghie altŭ muntenŭ, și Mărie al luĭ Tecșa Opre 2 hergoș, și Tecșa Ion altŭ muntenŭ, și Tecșa Petrică altŭ muntenŭ, și Tecșa Iacă altŭ muntenŭ, și Onilă — 3 hergoș, popa Ioanes 3 hergoș, Gruiță Ion 3 horgoșŭ, Giuncanŭ Gavrilŭ 3 horgoși, și cari aŭ făcutŭ, cu câte unŭ horgoșŭ, bine, să le fie pomana[ă], pe neamŭ, pe semânță.

Acest a. triod iaste altŭ bisereci din sat a Jeogĭuluĭ-de-sus, anii 1815, luna Martie, la 3 zile, am scris eŭ Chiril Popovici din J[eogĭul]-de-sus.

319. 2. Pe un *Apostol* din 7212 [1704]:

Acestă sf[ântă carte] o'ŭ cumpăratŭ anume Teș Petrică de la feciurul popiĭ Staculoĭ derepto 15 florin[ĭ], și o a dat-o la sf[ân]ta besereaca la Gioaglo, până va fi beserecа Gioagĭuloĭ, și să s[ă] pomeneascâ aceste nome.

[Afurisenie pentru cine va fura-o], den frați luĭ, saŭ popiĭ satuluĭ.

320. 3. Pe un *Chiriacodromion* din 1699:

Această carte este a biseareci Jeogĭuluĭ.

4. *Dulohiile* lui Ilie Miniat, Iași, 1837.

5. *Evanghelie* din 7254 [1746].

6. *Liturghie* din 7267 [1759].

7. Pe un *Octoih* din 1742, însemnare de la Daniil Popovici din Gĭo[agĭŭ], 1787.

LV.

Gherla.

A. Biserica parochiei.

1. Pe un *Antologhiu* din 1737: 321.

Să să ştie că acestŭ Mineaĭ rumănesçŭ l-am văndut eŭ Dumitraşco Munteanul şi cu Anghel diiac de la Sad popeĭ Simion din Sănboŭ, din varmeghiia Suciuluĭ, din Sămărtin, din varmeghiia Dăbăciĭ, cu flor[inĭ] vonaş 35, ca să fie carte de moşie dumisale şi la tot neamul cît s'ar trage după dumneaşa; şi am scris la Aprile 21 dni, 1742.

2. *Evanghelie* din 1817.
3. *Evanghelie* din 1746.
4. *Liturghiĭ* din 1786.
5. *Liturghiĭ* din 1807.
6. *Penticostariŭ* din 1768.
7. *Triod* din 1800.

B. Capela episcopală.

Ceaslov de Sibiiŭ, 1790.

LVI.

Grădişte.

1. *Catavasieriŭ* din 1777.
2. *Chiriacodromie* din 1699.
3. *Liturghiĭ* din 1807.
4. *Molitvenic* al luĭ Bob.
5. *Octoiĭ* din Blaj, din 1783.
6. *Psaltire* din Sibiiŭ, 1801.
7. *Triod* din 1813.

LVII.

Gura Rîuluĭ.

1. Pe un *Mărgăritar* din 1746: 322.

Acest Mărgăritarŭ a luĭ Ioan Zlatoust este al sf[i]nteĭ besearicĭ neuniteʹ din Gura Riuluĭ, hramul sf[i]nţilor îngerĭ, fiind preoţĭ sf[i]nteĭ besearic[ĭ] într'acea vreame cînd s'aŭ legat Petru Hanzu şi Şerban Manta paroh, şi s'aŭ scris prin mine cel cu mâna proprie iscălit.

Fiind arhiereŭ în marele prinţipat al Ardealuluĭ Vasilie Moga.

323. 2. Pe o *Evanghelie* din 1742, legată la 1814, cu 10 zloți:

† Aciastă sfântă și dumnezăiască evanghile o aū cumpăratū Șerbanū Bratul de la Dumitru dascalul de la Rămnic, cu florinți vonaș 18, și o aū datū s[f]ințeĭ besearicĭ dinū Gura-Rauluĭ ca să fie la sfânta besearică de ctitire, și mie, și părinților mieĭ, și și neamuluĭ mieū, de veaciĭnica pomenire, și orĭce preotū va fi slujitorĭ la sfânta beasearică, să fie adetorĭ a pomeni aceaste [nu]me: Oprie, Dobra, Oprie, Sora, Stana, Oprie, Lupia, Sora, Șerban, Opria, Bucur, Ionăș, Ana, Ioana, Ioanăș, Soră,— aceștea săntū viĭ, de aicĭ înnainte [morțiĭ]: Șerban, Floarea, reĭ Arsenie, ereița Soră, Bratul Stana, Mane, Mărină, și, de s'ar intâmpla vre-o răutate aū altă primejde dinū neamul mieū, care va fi preot să o păstreze, dar să nu o ĭă de la besearică, și cine s'ar isniti să o fure, etc., și să-ĭ fie părișe preapodoamna Parascheva la a dooa venire a luĭ H[risto]s, amin. Și am scris aicĭ la Noemvrie, in ziua d'întăĭ la an[ul] Domnuluĭ 1742.

Într'acest an aū fostu ajunsu grău ferdela cu duce patru, și vinul copul cu potorĭ treĭ.

324. * 3. Pe un *Ceaslov*.

Acest ciasoslov e a beseareciĭ ceĭ unite din Gurarăuluĭ, cumpărat în 4 Ianuarie 1831, cu banĭ de aramă.

325. * 4. Pe un *Penticostariŭ* din 1743:

Să să știe pentru aciastă sfântă carte, cine aū sărguitū de o aū cumpăratu cu îndemnaria preoților, anume popa Dumitru și cu popa Arsenie, iară cine o aū cumpărat, săntu aceștia, anume: Stancū ocĭnicu și soru-sa Mărie și Ion, și Danū Tăban o aū dat-o la sfânta biserică în Gura Răuluĭ, ce-ĭ iaste hramul Prepodoamneĭ Paraschivă, să-ĭ hie de pomenire pentru spăsănila sufletelor lor, la anul 1742, Maĭ 14 zile.

326. * 5. Pe un *Testament Nou* din Bălgrad:

Acest Testament Nou este al s[f]inteĭ bisearicĭ neunite din Gura Riuluĭ, hramul s[f]inților îngerĭ, și s'aū cumpărat prin stradanija popi Stefan, popĭ Costantin și a luĭ Ioan Manta, gocĭman bătrin, să să grijască de gocĭul bisearicĭ, precum și alte toate.

LVIII.

Gura-Saduluĭ.

1. La intrare: 327

† Cu ajutoriul Tatăluĭ şi cu îndemnarea Fiiului şi cu purcederea D[u]huluĭ Sfântŭ, s'aŭ zugrăvitŭ aciastă sfântă biserică în zilile înnălţateĭ Chesaro-Crăesii noastre Marieĭ-Therezii, şi fiind episcop ţăriĭ Ardealuluĭ neunit priaosfinţitul D. D. Dionisie Novacovici de la Buda şi fiind protopop eparhii chir Iacovŭ den Dobra, şi fiindŭ preot aceştĭ bisericĭ popa Gheorghie ot Câmpur[i], şi crăsnicŭ Olaru Ionii ot Gura Saduluĭ, şi s'aŭ zugrăvit de smeriţi între zugravĭ ierodiacon Ioan ot Deva şi de Nicolae zugrav ot Piteşti, anii Domnuluĭ 1765, anno Domini 1765, msţa Octomvrie întâia zi.

мн гн хс бъ мое милостивъ днѣ его

нн|ка

м — | — | — а

к.

къж[ть] [гз]ркз, мца ...тиврн ф днї.

2. Însemnări de la Alexie Popovicĭ paroh şi de la Sofronie Olarĭ diac (cu litere latine).

3. *Biblia* luĭ Bob.

4. *Mineie* ale luĭ Chesarie.

5. *Cele opt glasurĭ sau Octoikul cel Mic*, Sibiĭ, 1808.

6. *Penticostarŭ* din 1743.

7. Pe un *Triod* din 17—: 328.

Acesta sfântă şi dumnezăiască... biserică ce am făcut-o la unele... (scrisoare munteană).

Acest Triod este a luĭ popa Ioan Olarĭ din Gura-Saduluĭ, şi să nu zică nimenea că-ĭ a luĭ, că are păcate de moarteĭ că-ĭ munca luĭ luĭ Ioan Olarĭ, dat pe acest Triod cu banĭ gata, 60 f...; 1790, Otober.

Scris-am eŭ Stanci Nicula din Apoltŭ Săsăsc, dascal de normă, îşcola neuniţilorŭ.

8. *Triod* din 1800.

LIX.

Hațeg.

A. Biserica unită.

329. 1. Pe sfeșnicare:

Acestea sfeașnice s'aŭ plătit de dumnealor Cucĭ Maria, dinpreună cu fiiul săŭ *Ianoș*; 1842.

330 2. Icoană în altar din 1777:

De popa Simeon zugraf.

331. Pe alta:

Vasilie Theodorovicĭ, malăr; 1828.

332 3. Pe un *Antologhiu* din 1766:

La Bula, în Tărnova, la Solovăstru, la Răpa, la Călugheru, la Lupu, etc.

Poppa Mathias Sorrae, Hatzeg, anno 1800 (?).

† Cu multă plecăcĭune mă închin, s. părinte, și mam[i] priotesĭ și Onuți, sănătate. Alt n'am a slugi cu scrisoarea, numaĭ făr dă cât, vindu părintele Budia din Sadu și Stan diiac, mă rog s. ca să facĭ bine să cĭ ostenială păn la Jădovu, să vez ce va cere pentru caĭ făr nicĭ-o greșală să daţi caĭ în măna lor, să mi-ĭ aducă, că și eŭ oĭ veni cu voĭa luĭ Dumnezeŭ la Vineria a Mare, și oĭ aduce mam[i] preotesi mătase, cum am vorbit. Al Sfinţiĭ Tale de bine voitoru.

Sep[temvrie] 1765.

. . . ști[ĭ].

Acestu sfântŭ Mineĭ ieste a sfinti biserici aceĭ dinŭ jos, și cine s'arŭ ispiti a-lŭ înstreina de la aciasta sfintă biserică și a-lŭ . . ., să fie afurisitŭ de treĭ sute de sfânți părințĭ și de mine păcătosul. S'aŭ scrisŭ de robu luĭ Dumnezeŭ Maftei Soran de Hațăg; 22 Octomvre 1798, 22 Octomvre 1738 *(sic)*.

333. 4. Pe *Biblia* luĭ Bob:

Sfânta Biblie aciasta este a sf[inteĭ] bisericĭ a Hațăgului, și s'aŭ cumpărat prin mine Matiaș Sora, parohul orașuluĭ Hațăg. S'aŭ scris la anul 1816, 13 8ber.

334. Pe o altă notiță:

Lodăncariul.

335 Însemnare de la

Dimitrie Danci, hodnogĭ la peanzion.

Espresii: «Fămeele cerveaioice», «pentru lingurițara curvelor».

5. *Evhologhiu* din 1784, de Blaj.

6. *Liturghii* din 1775.

7. *Liturghii* din 1807. 336

Aceiași notă din 1811 ca la *Penticostariŭ*.

8. Pe un *Octoih* din 1783, Blaj:

In usum ecclesiae elbin: concessit Cyr. Czopa.

9. *Octoih* din 1825.

10. Pe un *Penticostariŭ* din 1808: 337.

Acest Penticostariŭ aŭ rămas pe sama sf[i]nteĭ biscaricĭ a Hațăgulul de răposatul prea-c[institul] d[o]mnul vicares Chĭril Țopa, împreune cu un Octoih, un Molitvenic, Claslov, Catavasiiariŭ, Psaltire, Liturghie și un Catehism, adică cu număru 8; anno 1811, Dechemvrie 15. Iosif Laslo, Nicolae Gomfe (?).

11. *Psaltire* din 1651. 338.

12. Pe o *Psaltire* din 7259 [1751]:

Aciastă Psaltire este a luĭ Ion dinŭ Jibătu, cumpărată cu banĭ bunĭ; anĭ de la H[risto]sŭ 1776.

Aciastă Psaltire este a luĭ Adam Chindea din Jibot.

Aŭ vie, aŭ mortă, înnainte se o aducĭ; s'aŭ rugatŭ de oamenĭ de omenie ca se fie chizeș păn la numi[ta].

13. Pe o *Psaltire* din 7259 [1751]. 339

Ex libris Papp Demetrii graeci rithus unitorum parochiae hacegensis, anno 1781, die 25 augusti.

14. Pe un *Triod* din 17—. Însemnare de la Sora, 2 Februar 1808 și 21 Ianuar 1808. 340.

Ano 1838, Ianuarie în 11, s'aŭ cutremurat pămîntul, și am sămnat în acestŭ sf[ânt] Triod eŭ, robul Domnuluĭ, Gheorghe Găină, cantoru sf[inteĭ] bisearecĭ unite a Hațăgulul.

15. Pe acelaşi: 341.

Că aŭ auzit ca scr . . ., dară alt nu știm: noĭ săntem aproape de p . . ., darŭ puteț j[udeca] că aceia nu . . .; așa socotim că de aceia nu s'aŭ făcut casă, și să facă casă, să să mute, că o tras nădejde că va rămâne într'o popi . . . brobajni, așa socotim . . . mică, dară....

LX.

Hîrsenî.

A. Biserica unită.

342. 1. Pe *Cazaniile* din 7256 [1746], de Rîmnic:

Eŭ popa Davidŭ Rinea amŭ datŭ luĭ Șărbanŭ alŭ popĭ Ioan Andreiașŭ în noao florinți și o jumătate de argintŭ pe aciastă sf[ân]t[ă] Cazanie în anulŭ 1787, Dechemv[rie] 24 zile; mărturiĭ Ioan Răchliarŭ, Iacov Rinea, Mateĭ Fătu cătana; și am scris eŭ popa Ioan din Sebeș.

2. *Liturghiĭ* din 1775, sale căprariului Aaron Racleș». «În sama părintelui David Racleș.»

3. *Ceaslov* din Rîmnic, 1781.

4. *Mineiŭ* de Rîmnic, pe Martie.

343. 5. Pe un *Minologhion* din 1781:

Acest Mineiŭ l-am cumpărat eŭ popa David Rinea din Hîrsenĭ cu banĭ mieĭ, cu 17 zloțĭ *[șters]*, cu 22 de florinți și un măriiaș, și cu banĭ bunĭ, în anul 791. Scris-am eŭ Ioan al popi David Rinea.

344. 6. Manuscris de *Paremiĭ*:

Gligorie grămătic ot Buc[u]reștĭ scris-am ca să s[ă] știe; aciastă sf[â]ntă carte s'aŭ făcut de părintele popa Tofil [stari ot Rucăr].

Ca s[ă] știĭ că aciast[ă] carte ce s[ă] chiamă Izvod de Paremiĭ, iaste a luĭ Theohil, cu toată truda luĭ și cheltuiala, ca s[ă] fie de învăț[ă]tur[ă] luĭ, și, aŭ va da Dumnezeŭ, iar, de s'ar pierde, și or [ajunge] la cineva și nu or colăci sămzda H[risto]s, vă dvna liut., vă dnă Ioan Costandin Voivod i Mitropolit naș Theodosie. Sti pisah ot Rucăr, la Chiiae, lt 7208 [1700].

Popa Dimitri.

345. 7. Pe un *Penticostariŭ* din 1743:

Aciastă sfântă carte ce să chîamă Pintecostar, s'aŭ cumpărat cu 9 florinți ungurești de acești oamenĭ — [an]no 1759, Aprilie 11 zile, ce să chiam[ă] Pintecostiar, și l închină sfinte beșerecĭ din Hărsenĭ... pomenire în vecie... Smeritul popa Mihaĭ cu Mariea, Marit[a], Anuța, Mariia, Iofiia..., jupânul Gheor[ghie] diiac cu jupâneasa Eva, Anișca, Iofiia aŭ dat o

100 de ban[i], jupânul Toma cu jupâniasa Mariia..., pop[a] Ion cu soţiia sa Eva..., Comanlie boer cu [so]ţiia sa Marlia, un fiĭ al lor, Gheorghe, una, Eva, aŭ dat o 100 de ban[i], Miron boere cu soţiia sa Stan aŭ dat optŭsprece ban[i], un ucenic al lui Ignat 60 ban[i], Niţul Grama cu Bucura, soţiia sa..., Ion Muntean cu Măriia ..., Neacsa, Mihaĭ Ilea cu Măriia 12 ban[i], Gheorghe Piţiia cu Stana 12 ban[i], Bucur Ciocan..., şi Avram frate său..., Stoica Rănea cu Măriia..., Stoica Bănelulea..., Gheorghe Doboliţa, Lascu Cârlan cel tână[r], cu soru-sa Mariia..., David Roşca, cu mumă-sa Mariia..., Tămas Piţiia cu Dafina .., Savul ginerile Ilchi..., Lazăr Juncul cu Bucura..., Mihaĭ Cârlan cel bătrân..., Gheorghe Popa Oncea..., Alde Băuiiă..., Gheorghe Cărste cu Dochiia, Mariia Punciot..., Matheiŭ Cotoros..., Matheiŭ Fătu..., Tămaş Opriş cu Dobra..., Stana Iosoe, Stanca Facoe..., Gheorghe Răchiarul cu Marinca.

8. *Triod* din 1731.

B. Biserica neunită.

1. Litografie a Mântuitorului, de Pop Gheorghie, 1806.

2. Pe un *Catavasieriŭ* din 1784: 346.

Catavasierĭ iaste al mieŭ, al luĭ Stan din Toderiţa, feciorŭ luĭ Zahiĭ Mija, la leat 1788.

3. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 347.

✝ Iermonah Stefan 1768.

Să să ştie că această păucenie este a mea, a popiĭ Bucur, de la Şterchi, şi cine o'r fura, să fie afurisit de 300 şi 18 părinţi sfinţi, şi lăcaşu luĭ să fie intr'un loc cu dracu, în beznă şi în temniţile Iaduluĭ, în toţ veci.

4. Pe *Liturghiile* din Râmnic, 7267 [1759]: 348.

Aciastă sfânta liturghie o am închinat popa Simion Todericianul, şi o am dăruit sfintiĭ bisericĭ ceĭ neunite unde hramul m. mucenic Gheorghie, cindŭ a venit preaosfinţitul arhiereul Ghecasim Adamoviciŭ, fiindŭ atuncia maĭ înainte preot neunit sfintei bisericĭ şi satuluĭ în partea neunită... Eŭ preotul Simeon, anul 1793. Aciasta a Domnuluĭ D[u]m[nezeu]luĭ şi mântuitoruluĭ nostru Is[su]sŭ H[risto]sŭ la hramulŭ sf[â]ntŭ m. mucenicŭ Gheorghie, închinată biserică din satul Herseani, slăvită districtulŭ Făgăraşuluĭ, s'aŭ sfinţitŭ în luna luĭ Iunie, ziua a

patrelea a s[fâ]nt[ului] părintelui nostru Mitrofan, anul una mie şapte sute noaozăcĭ şi treĭ, in vreamea prea-puterniculuĭ şi prea-luminatuluĭ Înpăratŭ alŭ Romanilorŭ Franţiscŭ al II-lea de Smer[en]ia Noastră Gherasimŭ Adamovicĭ, pravoslavnicul neuniţilorŭ din Ardeal, episcopŭ. Gherasimŭ Adamovicĭ ep[i]sc[o]pŭ.

5. *Strastnic* de Blaj, din 1753.

LXI.

Hodoş-Bodrog.

1. La intrare, data de 1766.
2. *Casanie* de la Carlovăţ.
3. *Evanghelie* din 1742.
4. *Liturghie* din 1713.
5. *Octoih* din 1723.

LXII.

* Hundorf.

349. Pe un volum manuscript din *Vieţile Sfinţilor* pe Iunie:

Scris în Hundorf, 1757, Mart 26 dn[i]. Log. Mateĭ Vol[eanu].

LXIII.

Hurez.

1. Icoană din 1749.

350. 2. Pe un *Antologhion* din 1766:

Acestu Meneĭ ieste al popi Nicodim Mărginean cândva, iară acum din Hurezŭ cumpărat însuşĭ de mine, cu aĭ meĭ banĭ, 14 zloţĭ nemţeştĭ, şi cine l'arŭ fura să fie anathema; a. 1768. Şi să să ştie că s'aŭ înnoitu acestu Meneĭ de Ionaşcu al popi Nicodim, feciorul însuşĭ, cu a mea cheltuială, la it. 1820, fiindu dascălŭ la biserica unită.

351. 3. Pe un *Apostol* din 1766, Blaj:

C[institul] p. Iacovŭ Aaronŭ, vi[ca]r[e]şul ep[isco]pieĭ Făgăraşuluĭ. Blajŭ, 1771, Oct[omvrie] 30.

352. 4. Pe *Cartea de învăţătură* din 1648:

Scris am eŭ popa Ion ot Hurezĭ, pănŭtru ca să s[ă] ştie

că 'm dat aciastă carte[?] in besiarecă păntru pomiana, iară într'alt chip să n'a[i]bî nime a să scula a o vende din sat; iari cine s'arî scula într'alt chip, să fie neertat de H[risto]s, amin. Eŭ Ion popa; 1717.

5. *Calendariariŭ* al luĭ P. P. Aron. Blaj, 1762.

6. *Cazanie* slavonă din 1581. La urmă: 353

аз многогрѣшныи попа Лаврєнтїе де Каменица ѡдана (?) псквѡкїи (?) сїи книгѹ и ал ҳ ҂аѱлд [= eŭ mult-greşitul popa Lavrintie de Camenița am dat această carte, în anul de la Hristos 1734]

Cur mundus militat sub vana gloria.

7. *Evanghelie* din Blaj, 1765. Dăruită de Iacov Aaron.

8. *Liturghiĭ* din 1775.

9. *Octoik* din 1750.

10. Pe un *Noŭ Testament* din Bălgrad, 1648: 354.

...cu dare luĭ Dumnezeŭ amin; ireĭ Stanciul [secolul al XVII-lea].

LXIV.

Ibaşfalăŭ.

A. Biserica unită.

1. Pe o *Evanghelie* din 1723: 355.

Să s[ă] ştie că aciastă sf[ă]ntă Ev[an]gh[e]lie este a bisereaci Ibaşfalăului, dată de Márie Sa domnul Ioan Sendrai, ca s[ă] fie a bisereci in vecĭ... Leat 1730, msța Noemvrie 20 de zil[e]. Scris-am eŭ pop[a] Pătru din Ibaşfalăŭ.

2. *Liturghiĭ* din 1775.

3. Pe un *Minologhion* din 1751: 356.

O aŭ cumpărat Maniŭ Ilş din Ibaşfalăŭ, supt blăstămŭ ... La anul 1788, fiind preot bisearecei protopop Mihailŭ Micaşasi.

4. *Octoik* din 1783.

5. *Penticostariŭ* din 1743.

6. Pe un *Triod* din 1731: 357.

Să s[ă] ştie că aciastă sf[ă]ntă carte este a popiĭ Pătru, carea carte să chiamă Triod, şi-I cumpărată dă poman[ă] ...tru din Ibaşfalăŭ, adeacă cumpărată de robiĭ luĭ Dumn[e]zeŭ cel maĭ jos numit, adec[ă] de finul Andreaiŭ din Ho-

ghilag, ficiorul luĭ Coușe și de soție luĭ, Petcă; car[e] preț aŭ dat eĭ am[ân]doĭ zeace florințĭ ungureaștĭ; maĭ prea urmă finu Ion din Zagăr, inpreaună cu soție luĭ, Nazarie, ficioru Toaderoșa, din Senereaușü, au dat aceștĭ 6 măriias ce scrie aice maĭ sus.

Adec[ă] eŭ Ion Moldovenul, fiindu pomenit de părintele mieŭ celŭ sufletescŭ, de popa Pătru din [Iba[ș]falăŭ, iprociae.

Să s[ă] știe precum aciastă sf[â]ntă carte este Triod, și așa să numeaște; este cumpărată de robiĭ luĭ D[u]mnezeŭ ceĭ numițĭ, adec[ă]: de întâiu ctitor cărțĭ Ion Moldoven, ficiorul Rușchĭ din Zăgarŭ, înpreaună cu soție dumneluĭ Nazarie, cu ajutoriŭ din mila dumnelor amândurora, 6 măriiaș, și dată la mâna noastră de [po]mană în veacĭŭ, înpreună cu ceĭ ce sântu soție la aciastă ca[r]te ctito[rĭ], adecă mie popiĭ Pătru din Ibașfalăŭ; leat 1732, Dech[emvrie] 13. Aŭ dat aceștĭ 6 măriiaș ce scrie aice maĭ sus. Maĭ pe urmă Lupu, cu nevasta luĭ, Văsilca, și cu tată-său One Cucĭșŭ din Dumaldu; aŭ dat Lupul 3 măriiaș și 4 potor[i], One Cocĭuș 8 ban[ĭ], Ion Bărbi au dat 2 florințĭ, cumătru Rad[u]l 6 duc[e]; aceste toț ctitor[ĭ] la aciastă carte; și aŭ dat mie, popiĭ Pătru din Ibașfalăŭ, să fie a mè în veacĭ, cumpărată dreaptŭ 19 florințĭ și 50 de banĭ. Leat 1733, Noem[vrie] 8. Scris-am eŭ popa [Pă]tru din Ibașfalăŭ. Dat-a Ion Stan Miculuĭ un măriiașŭ, să-ĭ fie pomană.

B. Biserica neunită.

358. Pe un *Antologhion* din 1737; pe unul din cele două exemplare:

În anu 1796, luna Iulie, s'aŭ întocmit cum că acestŭ Mineiŭ să-I..., s'aŭ cumpărat satul Kumincu (?).

LXV.

Ileni.

Biserica unită.

359. 1. Pe catapiteazmă:

S'avu zugrăvit cu ajutoriu Tatăluĭ și cu al Fiiuluĭ și cu al S[fâ]ntuluĭ Duh . . . la anul 1838 și s'aŭ săvîrșit la anul 1839, fiind preoțĭ biserici Nechită Metea cu fiul său Alixandru Metea.

2. *Antologhiu* din 1737.
3. *Apostol* din 1767
4. *Chiriacodromin* din 1699.
5. *Evhologhiu* din Blaj, supt Iosif al II-lea.
6. *Liturghier* din 7276 [1768].
7. *Penticostariŭ* din 1768.
8. Pe un *Strastnic* din 1753, Blaj: 360.

Inscriptus catalogo librorum Mon. B. V. Mariae Annuntiatae.

Acestŭ Strastnicŭ, dându-să de pomană beserici a Bașfalăuluĭ de la prea-c[instit] p[opa] Iosafatŭ... beserici aceiași p[opa] Stan Floare maĭ . . . o aŭ schimbat cu mine Ion Ileni, în chiliia p[opeĭ]..., și eŭ Gheorghie Pa—; 1767.

9. Pe un *Triod* din 1746: 361.

Acestŭ Triod s'aŭ cumpărat de popa Gheorghĭ și de popa Vasilache din Ileanĭ, dreptŭ fl. 12, și partea popi Vasilache o a pus zălog popa Gheorghi dreptŭ fl. șase, și, puindu-li-să fecĭorilor popi Vasilache zi ca, până în 8 zile, să întoarcă aceĭ 6 fl. popi Gheorghie, și, neîntorcîndu-i până în 8 zile, aŭ rămas la popa Gheorghie, ca să fie în vecĭ al Molitvi Sale. Acĭasta s'aŭ așezat prin noĭ carii maĭ jos iscăliț; 1763. Noem[vrie] 24.

Popa Sandru Mărginean, jurat.

LXVI.

Inidoara.

A. Biserica unită.

1. De-asupra ușiĭ: 362.

Cu vrearea Tatălui și cu ajutoriul Fiiuluĭ și cu săvârșitul St[ân]tuluĭ D[u]hŭ întemeiatu-s'aŭ acĭastă s[fâ]ntă și dumnezăĭască besearecă pre hramu St[â]ntuluĭ Nicolae, în zilele prea-luminatului Craiŭ Ardealuluĭ Gheorghie Racoți cel bătrân, în cursul anilor 1634, cu ostenealа și împreun[ă] cu tot[ă] chel-tuiala a protopop[u]luĭ Ianăși ot Hinidor[ă] i protopop Nicolae i Vasilie sna protopop Ianăși și Statie gineri-săŭ, și cu mila a mulțĭ negutători s'aŭ zid[it] ca să fie poman[ă] părinților și sufle[telor] dumnealor și cari în cursul anilor 1654 aflatu-s'aŭ lângă titor, ceĭ bătrânĭ, iar nișt[e] negutătorĭ creștinĭ,

Dumitru Mărcoclanul di[n] Hinidor[ă] şi cu Nicola Crăciun, de o'ŭ zugrăvit şi o'ŭ înfrumustăţat *(sic)*, iar cheltuiala di[n] osteneala dumnealor, ca să fie poman[ă] părinţilor şi sufletelor lor păn în veaci, amin. Pis msţa Avgusta dni 20, vă leat 1654. Varul şi aurul la păreţĭ şi la stâlpişor aŭ daco iară pop[a] Nicola.

сію стꙋю и божественом церков написа[х] аз многогрѣшниі по Каиан Костантин и Стан зографи [=aceastâ sfîntă şi dumnezeiască biserică am scris-o eŭ, mult-greşitul eŭ Caian Constantin şi Stan, zugravĭ].

363. 2. La catapeteasmă:

сію иконꙋ написах азь Костантинь зографь вь лѣт 1684. [=Această icoană am scris-o eŭ Constantin zugrav, în anul 1684].

364. 3. Pe o lingură:

De la Brosz György şi Boér Barbára.

365. 4. Pe o candelă:

De la jupânŭ Vlăduţulŭ Suljeriulŭ, jupânite An[ĭ]ca, să fie unde vorŭ fi osele dumŭneilorŭ; leat 7182 [1674].

366. 5. Pe alta:

Anu [latin] Domnuluĭ 1688 să ştie, acîastă *(sic)* candilă aŭ făcuto cti... luvă din Slac. *(sic)*, peîntru pomana la besearic[a] dela Hinidora.

367. 6. Pe un *Antologhiu* din 1737.

Din dreptŭ chelciugul dumnialor..., Sfinţiilor Sale cinstitul protopop Zaharie şi fratele ..., răpăosatuluĭ maĭ sus numit protopopŭ c[institul] erie Stati; şi am scris eŭ maĭ micul Sfinţiilor Sale popa Gheorghe g[i]neril[e] popĭ Ion Crişan, care aŭ fost nepot de sor[ă] Nicolae cel gros, maĭ nainte răpăosat.

7. *Biblia* luĭ Bob.

8. *Evanghelie* din 1817.

9. *Liturghie* din 1728.

10. *Penticostariŭ* din 1743.

368. 11. Pe un *Triod* din 1731:

Aciastă sfântă şi dumnezeiască carte ce să numeşte Triod o aŭ cumpăratŭ Sfinţiia Sa părintele protopop Ghiorghe ot Hinidoară, împreun[ă] cu aĭ Sfinţii Sale fiĭ trupeşti, care dum..., dară înca dumnelor osebiţĭ sânt..., învăţătura şi în-

țelepciunia de la Dumnezeŭ înpodobiț... Tocmaĭ sânt maĭ de cinste și maĭ înnălțațĭ decât toț, legiuitoriĭ și tisturile țăriĭ aceștiia; după aciasta acest al dumnealor din neamu și dintru preoțĭ maĭ cu evlavie și de cinste și sărguitor spre ceale dumnezeeștĭ, și fiind și el plin de d[u]hul blândeților, fost-aŭ îndemnatŭ din râvna cea dumnezeiască ca și el prinŭ ajutoriul luĭ Dumnezăŭ și de săvârșit de la dumneavoastră să aducă puțântè roada cătră sfânta biserecă acest părinte Ianășŭ; cu îndemnaria D[u]huluĭ Sfânt aŭ venit la ai dumnealui maĭ marea, la părintele protopop, carea anume, să-ĭ zicemŭ Zaharie Istrate, și a cerșit bl[a]goslovenila de a ublăt pre la creaștinĭ aicĭ în orașŭ și pre la neguțitorĭ streaț[i]nĭ, și prin ajutoriul creaștinilor aŭ strâns aciastă m[i]l[o]steniia, și au întorsŭ din bani protopopuluĭ florințĭ 18 și 1 marlașŭ, și părintele Ianoși nu i-aŭ întorsŭ, ca să fie al Sfinții Sale, ci numaĭ pinŭ mila creștinilor ce s'aŭ făcutŭ, și cu ajutoriul dumneavoastră, prântru osteneala Sfinții Sale să aibă parte inpreună cu toțiĭ cariĭ aŭ ajutat la aciastă carte, să rămână la sfânta bisearecă ... Skripsi ego Cabriel Vinci.

B. Biserica neunită.

1. *Antologhiu* din 1766.
2. *Cazanie* din 7256 [1748].
3. *Chiriacodromiu* din 1699.
4. Pe o *Evanghelie* din 17—: 369

În anĭ D[omnuluĭ] 1754, Maĭ în 8 zile, în Hinedoră, în casa unuia de noi, a protopopuluĭ, fiind de față fecĭorĭ luĭ Vlad Ianășĭ, anume Iosif, Simion și Miclăușĭ, de o laturc, de altă parte, fecĭoru popa Iovan din Teliucŭ, anume popa Ianășĭ, și cumnată-sa Cătuța Lucăcĭasca, ca featelor sale, de răpăosatul popa Moise, iar fecĭorul popĭ Iovanŭ, după nărav purtătoare de câștigu toț fiind, din Teliucŭ; care, pentru aciastă s[fântă] carte și pintru o păucenie de multă vreame cu giudecata înŭvăluindu-să, și dindu-să jurămăntŭ Vl[ă]deștilor prin îndemnaria a mulțĭ oameni de trla[bă], pintru prepusul șterșuluĭ slovelor cĭ-aŭ avut maĭ în multe forme scris, să împăcară așea fără giurămăntŭ, cum aciastă s[fântă] Evanghelie să lasă

să fie a rămășiți răpăosatului popa Iovanŭ, iară—păucenila cu voia tuturora să închină de iznov s[finteĭ] besearicĭ Teliuc-uluĭ, de stătă pe pomeniria și agiutoriul sufletescŭ a celorŭ ceĭ-aŭ cumpăratu-le, și acestorŭ ce acum fără maĭ multŭ pro-pus o așază; maĭ multu nice s[fânta] besearică, nice rămășițe Vladeanilor să nu poată căuta a le în[străina] de la locurile ce s'aŭ acum așezat, suptu grea pedapsa judecări luĭ D[umne]-zeŭ și suptŭ globă de 24 de fl[or]in[ți], care are cerca a strica acĭasta pace; pe care cu daria mini de bună voe pintru maĭ buna mărturie am scris și noĭ, aicia întărind cu iscălitura noastră: Protopopŭ Zaharie din Hinedoară.

370. 5. Pe o *Evanghelie* din 1700:

Acĭastă sf[â]ntă și dumnezeiască ev[an]gh[e]lie s'aŭ dăruitu de preasfințitul Dionisie Novacovicĭ pe sama sf[i]nteĭ bise-ricĭ neunite a Hinedoriĭ; [cine o va juta] își va cunoaște vino-văție sa. Și s'aŭ scris de smeritul dasc[ăl] Ion Brancanovicĭ

6. *Liturghie* din 17—.

371. 7. Pe un *Mineiu* de August, 1804:

Dumnealor jupâneasa Lojadi Mărișca, împreună cu dum-neieĭ jupâneasa Dima Eva clopotărița, cu 7 zloț și 30 de crețari... S'aŭ scris la 4 Iunie 805.

Cel de Octombre e dat de «jupînul Voina Mihuț, împreună cu sora dum-nealuĭ, Ilea».

Cel de Febroar, de «Chirilă Pătru».

8. *Penticostariŭ* din 1743.

372. 9. Pe un *Penticostariu* din 1768:

La anii Domnul[ui] 1774, fiindŭ de lipse acĭastă carte la biserică la Teliuc și la sat, și îndemn[ân]du Dumnezăŭ pe treĭ fețe de omeni, anume: Zăvoĭan David, al 2 Zăvoĭan Maja, a 3 Zăvoĭan Ianăși, aŭ cumpărat cu ban[i] drepți, 15 florinț, iară, lipsindu-să dumnealor din lumea acĭasta, să nu aibă nime din neamul dumnealor a o înstrelna de la sat. Iar, întâmplându-se vre o smintealĭ, să nu să iae de la sat, fiindu mărturiĭ popa Gheorghie...., pe Preda, al 3 Hărban Andraș, al 4 Nandra Mihaĭ, al 5— Mihaĭ, fiind crăznic az Lucacĭ Pătru, diac az Bur Ghiorghie, a 8 Blaș Miclăuș, a 9 Lucaciu Ștefan, Și am scris eŭ Simeon diiac din Orăștie, cu zisa dum-nealor; Martie 30.

10. *Penticostariŭ* din Sibiiŭ, 1805.
11. *Rînduiala diaconiei.* A lui «popa Petru din Hinedoara».
12. *Strastnic* din 1753.
13. *Triod* din 1816, Buda.
14. Pe legătura unuĭ *Triod* slavon din veacul al XV-lea. 373

Să s[ă] ştie acestŭ Triot că iaste alŭ Nicoleaĭ fiĭuluĭ potropopŭ Nicola, şi iaste la pop Danciul di[n] Josanĭ [c 1600].

Apoĭ: 374

Alŭ besearecii Hunedoreĭ, impreună cu ale mănăstireĭ de la Plosca cia din gios, sintŭ cărţi: 3 Ev[an]gh[e]liĭ sirbeştĭ, 3 Ohtae, 2 Triodurĭ, 1 Pănticostariŭ, 2 Săbornice, o Leturghie, 3 Molităvenice, un Mărgărit rumănescŭ bătrăn, 3 cărţi greceştĭ le-amŭ dat in sama părinteluĭ Simon şi a părinteluĭ ermonah Varnava; eŭ le 'mŭ datŭ protopopŭ Gheorghĭ ot Hinedorĭ, an 1709, Feurari 16 zile.

La sfirşit: 375

† Acestŭ Triod este al mănăstiri din Plosca ca să s[ă] ştie, ermonah Simon ot mon[a]stir что се зове[1] Niamţul, ѿт молдовска земле, да се зна[2] [sec. al XVI-lea].

Pe legătură: 376.

аз Симон искал (= am iscălit eŭ, Simon).

LXVII.

Josani.

V. *Vaidova.*

LXVIII.

Lancrăm.

1. *Antologhion* din 1737.
2. *Catavasier* din 17—.
3. *Ceaslov* din 7258 [1750].
4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 377.

Cînd am luat aceastâ păucenie a popiĭ Gherman, şi o am dat a fectoruluĭ mieŭ, luĭ Ionaşc, au fost ani Domnuluĭ 1701, mţ. Noe[m]vrie 21.

[1] «Care se zice.»
[2] «Din ţara Moldoveĭ, să se ştie.»

5. *Învățătură pentru ispovedanie*, Rîmnic, 1813.
6. *Molitvenic* din 1798.
7. *Octoih* de Rîmnic, 1811.
8. *Panahidă*, împreună și liuia mică; 1809, Nov[embre] 20, Rîmnic.
9. *Psaltirea* din 1756.
10. *Triod* din 1761.

LXIX

Letca.

A. Biserica nemeșască.

378. 1. Pe o icoană:

Pricopă Ignatii și cu Luca Eremie, Papiță Grigorașă și cu Luca Vasalica, Sabod Marie.

Cu soța sa Mărie..., Frenț Iuvon, Franț Daidă, Todoru Măricuți, Simion Morariă zugrav, Mihail..., Nemeș Vonuț a Vanți..., Nemeș Ștefan a Vonuluî și cu Zaharie.

379. 2. Pe o icoană:

A Tatăluî și a Fiiuluî și a Sf[ă]ntuluî Duh, aciastă icoană aă plătit Luca Simion cel bătrân și Luca Mihaî Pricop, Gheorghie fiiu luî Mihai, ca se le fie pomană.

3. *Apostol* din 1781.

380. 4. Pe un *Apostol* din 1784, București:

În Letca, la biserica cè veche, nimenia să nu aibă triabă și atindere la acest Apostoleriă in vecî, ci rămie pomінire vecînică mie Bucov Mihaiă; așè mărturisăște Papiță Damian, Sava Costan, popa Costan et reliqui; Letca, anul 1819, in 21-a Octomvrie. Protopop Lup.

381. 5. Pe un *Apostol* din 1802:

În anu 1808 aă stătută diața pînî în luna luî Marție 27 de zile.

382. 6. Pe o *Evanghelie* din 1776, Blaj:

De la c[instita] preaotiasă a răpăusatuluî c[instituluî] preaotuluî popa Grigorî cu 14, adica cu patrusprăzăce zloțî, pe sama besereci cei vechî din Letca..., annul 1819, în 21-a de zile Octomvrie. Protopop Lupp.

7. *Euhologhiu* din 1784.
8. *Liturghie* din 1756, tipărită de «Mihailă Becichereckii», în Blaj.
9. *Octoih* din 1760, Blaj, tipărit «de Petru Sibiianulă».
10. *Penticostariu* din București, 7291 [1783].

11. Pe un *Strasnic* din 1753: 383.

Aciastă carte anume Strașnic l-am cumpărat eŭ popa Ioan, împreună și cu Sabadîș Onuțe și cu ... Niculae...; 1818.

12. Pe un *Strasnic* din 1773: 384.

Sava Dermanŭ aŭ dat..., Patică..., Sava Ona Onel... o pataca, Rusŭ Grigorașco..., 5 potorĭ și o pătacă..., Rusŭ Onŭ 3 potorĭ și o raiță..., Nemișŭ Ursŭ..., Isă On și Isă Marco..., Iarco Budăchilă..., Frențu Hitru, Valia Mathteiŭ, Tripon Ștefanie, 2 grițari.

13. *Triod* din 1800.

B. Biserica iobagilor.

1. La intrare: 385.

Acias[t]ĭ s[ân]tă beserecă o'ŭ ficută Iacobŭ Ionașcŭ și cu popa Vășiiŭ, în al Domnuluĭ 1665, m[esi]ță Ma[i] 11 dnă. I[su]s H[risto]s.

2. Pe d'inăuntru: 386.

Aciastă beserica (?) s'aŭ zugrăvitŭ...uluĭ... Și s'aŭ scrisŭ de.. Prioopŭ zugravŭ, let' 1806.

3. Pe zugrăveală, la Duminecă Floriilor: 387

Pruncii evreiaștĭ tăia ramurĭ dinŭ copacĭ, iară alțĭ așterne pre cale hainele sale.

4. Pe o icoană: 388.

A luĭ popă Onisica și cu soța sa, Marie.

5. *Antologhin* din 7213 [1705].

6. *Evanghelii* din 1760.

7. *Liturghii* din 1775, foastă în 1821 a luĭ «Costantin paroh numit Poenițăr». Listă de ctitorĭ din 1834: 389.

Coste Todor, Achim Ioan, Morișan Todor, Zuri Onuț, Mărian Lică, Zuri Vonuț, Zure Onuț a Petri, Cinpan Iosif, Avram Gog, Mărian Petrăcă, Cosma Mitru, Trif Annă, Baște Onuț.

8. *Octoih* din 1709, 7240 (*sic!*): 390.

În anul 1834, luna luĭ Ienuarie în 13 zile, aŭ trăznit și aŭ fulgerat, fiind vreme foarte grè în 14 zile, aceaș luni, aŭ eșit Someșu-Mare din Letca până în Lozna, aŭ fost tot apă.

9. *Orologhiu* din 1766.

10. Pe zugrăveală: 391.

Șofariu, cînd aŭ plătit scrindariu la popa.

LXX.

Lisa.

A. Biserica neunită.

392. 1. Pe un *Antologhin* din 1737:

Să s[ă] ştie că aceastã sf[â]ntă şi cinstită carte şi de mult folos creştinilor, anume Mineiŭ, l-aŭ cumpăratu eŭ Popa Bucur din Lisa, cu 25 de florinţĭ, pe slujba besearecii Lisie... Scris-am popa Mihaiŭ, anii de la Zidirea Lumii 7249, de la Naşterea anĭ 1741, luna Dechem[vrie] 27

393. 2. Pe *Cazaniile* din 1768:

Aceasta Cazanie o dă părintele Mihai din Sebeşul-de-jos la beseareca Lisi cea neunită, de pomană —.

3. *Ceaslov* din 7256 [1748].

394 4. *Evhologhie* din 1713:

Erei Ion Niacşa.

... de popa snă popiĭ Rad den Arpaş-de-jos, şi dat pe seama sfintei măn[ă]stir[i] de l[a] Arpaş, păn când va sta beséarec a...; l[ea]t 7236 [1728].

5. *Psaltire* din 1780, Blaj.

395. 6. Pe *Triodul* din 1731:

Cumpărat popa Niculă, şi cu Ion Şuşală din Lisa, şi I... Şi aŭ scris eŭ Mihaiŭ Camănariul, comişar dă banĭ al ţării Oltului; şi am scris în anul 1737, m[esi]ţa —.

B. Biserica unită.

396. 1. Pe o icoană:

Ioan Pop Oberlaitnant, 10 Iulii 1800.

397. 2. Pe un *Apostol* din 1767:

Acestŭ sf[ă]ntŭ Apostolŭ s'aŭ căştigat la sf[ă]nta bisearică a Lisii de uric prin cinstea cinstitului D[o]mnŭ şi Ioan Devl-lantŭ, în anii D[o]mnulu[i], 1769 mesiţa Ianuarie, în 30 zile...; şi fiindŭ popă Misail.

398 3. Pe o *Evanghelie* din 1765:

Aciastă sf[ă]ntă Evanghelie s'aŭ căştigat la sf[ă]nta biscarică a Lisi, de uric, prin cinstea cinstitului Domnŭ şi comăndaşŭ al Companii, căpitan Rezler Ioan dă Viland, anii Domnului 1766, Ianuarie 1 zi.

Legată la 1829 cu atestație de la «Simeon Jéklo..., Normal-Lehrer zu Wayda-Retsee».

Repetat ca la 1766, cu adausul: «Scris-am eŭ Gheorghie Popovici».

4. *Liturghii* din 7267 [1759].

5. *Minologhiu* din 1781.

6. *Octoih* din 1770.

7. Pe un *Strastnic* din 1757: 399.

Eŭ care mă voiŭ iscăli mai jos, daŭ părintelui popa Matheiŭ, preotului de la Mărgineni, atestațiia preci— și un Strasnic în care mă iscălesc, aŭ dat Sfinția Sa 2 zloți și 2 mariiașe și 2 duce, dajde vlădiciască pentru mine.

Scris Mărgineni, anu 1770, Fev[ruarie] 24 dni; Pop Manc Cioçuțan.

LXXI.

Lozna.

1. *Antologhiu* din 1781.

2. Pe un *Apostol* din 1743: 400.

Să s[ă] știe că am luat acestu sf[â]ntu Ap[os]tol de la jupân Bratul postovariŭ și drigotor, dreptu tl 4 p[i]; Iulie 27, leat 7263 [1755].

Aciastă carte o amŭ cu[m]părată iaŭ Balinŭ Lupu, de la Ciascai Șofronie, și o daŭ pe sama besearici.

3. *Catavasieriu* din 1777.

4. *Ecologhiu* din 1757.

5. *Echologhiu* de Blaj, din 1765.

6. *Liturghii* de Blaj, din 1775.

7. *Liturghii* din 1807.

8. *Molitvenic* din 17—.

9. Pe un *Octoih* din 1712: 401.

[Aciastă carte] cĭ a popi Dumitru [rupt]

10. Pe un *Octoih* din 1720: 402.

Scris-amŭ eŭ popa Vasilie, în luna luĭ Feurare în 14 dzile.

11. Pe un *Penticostariŭ* de Sibiiŭ, 1805: 403.

Cinstite păr[inte] popa Vonuțu de [la] Lozna, eu-ț trim[it] aciastă carte să o [cu]mperĭ pe 2 m[ierțe] de mălaiŭ, și pă b[a]ni 20 de zloți, careĭ vrè aprinde o lumină suflet[ească], și fiŭ nemuritor[iŭ]. Rămâiŭ de bi[ne] voi[toriŭ]: popa Onuță Cuciulată, a[nno] 811, 25 Aprili[e].

LXXII.

Ludișor.

A. Biserica unită.

404. 1. Pe un *Catavasiarii* tipărit la Rîmnic de Laurentie Ieromonah (1734?):

Andronache Logof[ăt] ot Vlașca; Ghen[a]re 1.

2. *Cazania* luĭ Varlaam.

405. 3. Pe *Liturghiile* din 1741, pomelnic:

Rița, Iojă, Agafiia, Eftinie, Iordan.

406 4. Pe un *Minologhiŭ* din 1781, Blaj:

Aciastă sf[ă]ntă carte anume Minologhion adecă Mineiŭ, s'au cumpărat cu osirdila și cu chieltuiala ctitorilor din sat Liudișor ce urmează pe nume: Lațcu Șimon, ajutînd cu un florint, Sinca Șimon 1 flor[int], Gheorghie Șărban 1 și o jumătate, Oana popa..., Ion Sirbu..., Ion Popa..., Zaheiŭ Gania..., Ion Fogorașŭ..., Gheorghie Roman..., Ioan Iarul 3 duce, Șărban Lațcu..., Samoil Sirbu..., Pătru Naneș..., Gheorghie Forcoș 3 petace, Ioan Trimbițașu 10 potori, iară popa Iacov Lăcătușu, paronușul sfint[ei] bisearicĭ, totŭ din Lidișor, și notarlușŭ eparhiĭ Făgăraș, ajutînd cu 10 florinț...; să rămie [cine va fura] supt cea îngrozită a luĭ D[u]mnezăŭ mănie și supt blăstămul și afurisaniia tuturor sf[i]nților. S'aŭ însămat Liudișor, zi 1 Septemvrie, anul 1786, prin mine protopop Ioan Holmaghi al Făgărașuluĭ.

407 5. Pe un *Molitvenic* brîncovenesc:

Aciastă carte am dat-o eŭ popa Zacheŭ din Beșibac nepo[tu]luĭ Ioan Peptea din Iașĭ.

6. *Noul Testament* din Bălgrad.

7. *Octoih* din 1712.

408. 8. Pe un *Octoih* din 17—:

...Maĭ 26 de zile. Aciastă ce să numește Octoih... [am] cumpă[rat-o eŭ pop Ghiorghie, nam[estnic] prot[opopuluĭ] din Făgărașĭ, cu ban[i] bunĭ... 20 mărliaș, de la Ioan Lațcu dinŭ Șona, fiindŭ fața popa Moisi Ganea din Pojorăta și popa Ionașcŭ Gușălă, cănd s'aŭ dato baniĭ; carele Octoihŭ l'am dăruitŭ să [fie] de pomană sf[i]nteĭ beserici din Voivodeniĭ-Marĭ, ca să facă slujbă preoțiĭ... pănă cănd va trăi cartea. [c. 1750].

9. Pe un *Penticostariŭ*: 409.

Această sfîntă și d[u]mnezeiască carte ce să chiamă Penticostariŭ iaste cumpărată de smeritul între preoțŭ robul lui D[u]mnezeŭ mult-păcătosul popa Iacov din osteneala casi noastre. [Pomelnic: Adam, Sanda.] Iară prețul cărții iaste 10, adecă zece florinți... Popa Iacov Lăcătuș, paroh din Ludișor, notarius.

10. *Strastnic* din 1753, Blaj.

B. Biserica neunită.

1. *Apostol* din 1794, Rîmnic.

2. Pe *Cazaniile* din 7256 [1748]: 410.

Aceastā sfântă carte anume păucenie amŭ cumpărat-o din Jina, anume de la popa Simion, dreptŭ florinți vonași 18, cŭ ieromonah popa Andreiŭ de la mân[ă]stirea Sâmbetei-de-sus, de la schitŭ... Scris vă leat 1761, luna lui Fevroarie 18 zile.

3. *Evanghelie* din 1784.

4. *Triod* din 1731, legat la 1790.

Mențiunea unei fete botezate la 1796 de dum[nea]lui Meldenicer Chitilac Arbuth'y și a nașterii fiicei Hispera (1791).

5. Pe o însemnare lipită: 411

Dobre să è acestea, să-mi aduc[ă]:

O sticlă neagră de la dascalu.

O lebadea și toate scrisorile ce vor fi legătur[ă], logofătul.

Un butoiași dă la Toma Oul Popi, stie Mariuța, și un sac dă la Mariuța, și o corfă, și butoiu de 4 vedre, tot la Mariuța.

O calonfiră dă ele dă la Vâlculeasă.

C. 1790. Scrisoare din Țara-Romînească.

LXXIII.

Ludoș.

A. Biserica neunită.

1. Însemnare de zugrav: 412.

1821. Nicolae zugrav, Safta, Măriuă, Ioan, sa fie pomană.

2. Pe o icoană: 413

Aceastā s[fântă] icoană aŭ plătit Dumitru Zida, cu mu[mă]-sa Ana, ca să fie pomană în veaci; 1821.

414. 3. Pe alta:

Aŭ plătit Oprea Chipară din Săliște.

415. 4. Pe un «Ultom» (placa de învelit antimisul):

Gheorghe, Anthița, Gheorghe, Anton Bucșănescu Medelnicerul, bisericiĭ aceste de la Ludos, 1821, Apr[ilie] 6.

416. 5. Pe un *Chiriacodromie* din 1699:

Să s[ă] știe... cărți precum că o aŭ cumpărat Ioan Munteanul[1] de la Ludoș cu șasesprezeace florinți, și o aŭ dat bisearecii de la Lodoșŭ, ceiĭ neunite..., anul 1765, Fevruarie 23 zile, fiindŭ protopopŭ popa Ioan Dobrota de la Poiană; și am scris eŭ popa Ioan de la Apoldu-de-jos, în casa luĭ Coman Munteanu, fiind jude Mihaiŭ Fusea, jurați Israilŭ Bergheza-nulŭ și Vasălie Nan.

Aciastă carte iaste a bisearecii neunite din Nogludoș, Femvruarie 24..., la anul 1829.

6. Pe o *Evanghelie* din 1760, blestăm cu «afurisiile» a celor 318 părinți de la «Miralichie».

7. *Octoih* din 1808.

417. 8. Pe un *Penticostariŭ* din 7270 [1766]:

Să s[ă] știe că aciastă s[fâ]ntă și d[u]mnezeiască carte ce să zice Pintieostariŭ, o aŭ cumpăratŭ de la Dumitru ginerilea luĭ protopop Moga din Saliște, adecă dumnealuĭ jupânul Matheiŭ Bratul aŭ dat 2 florinți și jumătate, feciorul dumisale Ioan, 1 florintŭ, jupânul Ilie iară unŭ florintŭ, popa Gheorghie 1 florintŭ, Onea Munteanulŭ de-al triilea florintŭ, din lada bisearecii, iară de al noaolea aŭ dat săteanii, cine ce s'aŭ îndurat; și săntŭ da tuți florinți șaptesprăzeace florinți și jumătate, și s'aŭ datŭ cartea la bisearica Ludoșuluĭ cea neunită... [Pe cine ar fura-o], să-l judece aceale S[fi]nte Scripturĭ la zioa județului.

9. *Triod* din 1761.

B. Biserica unită.

418. 1. Pe un *Antologhion* din 1737:

Ion Stoia din Ludus, de pomană s[fi]nteĭ bisereci de l[a]

[1] Directorul unei fabrici de postav în Țara-Românească. V. Urechiă, în *Analele Academiei Române*, XV, p. 642.

Luduş... Scris-amŭ eŭ prot[o]pop Man, Noemvrie în 12 zil[e], lt. 1742.

2. Pe o *Evanghelie* din 1696: 419.

Aciasti Ev[an]gh[e]lie iaste a popi Toma de la Heaneg. şi o'm cumpărat de la popa Avram de la Ghirbom [c. 1720-30].

3. *Penticostarul* din 1743.

4. Ap[o]s[to]lĭ şi ev[an]gh[e]lia peste totŭ anulŭ pe dumene- 420.
cile, umpreună cu ev[an]gh[e]lia стыхь стр[а]стни şi въскре-нияхь, aşijderea şi pe zile proste, întru săptămînă şi la prazd-nicile mare obşte cu ev[an]gh[e]lii, utr[e]niĭ [ş. a.]. Izvodită pre limbă romunescă din izvod rumuneschiĭ cărţŭ prin oste-neală întru ieromonaşĭ nedestolniculŭ Eustratie Rus, în sv[â]nta mă[nă]stire Felacului, лѣтѣ 1716, mѣţa Septevriia 26.

LXXIV.

Lugoj.

*1. Pe un exemplar al *Divanului* luĭ Cantemir: 421

1702, ms. Octomvrie 19. смиренн ... а ... га ... — Bibl. episcopală.

*2. *Alfavita sufletească* din 1803; — Biblioteca episcopală.

*3. *Mistirio*, Tîrgovişte, 7159 [1651]. — Bibl. episcopală.

*4. *Noul Testament* din 1648. — Bibl. episcopală.

LXXV.

Lupşa [1].

1. La intrare: 422.

La ani 1421... Dumnezeŭ zidită iaste. . cu... sf. bisearec[ă], de oarecare boiarĭ, anume Stănislavŭ. Iară la ani 1750 s'a zidit acest sf.... cu cheltuiala unuĭ creştin de aicĭ, din Lupşa, anume O... Ionŭ aŭ dat 18 fl. ca să fie veacĭnică pom[enire]: Ionŭ, Petca..., Petca, Mateĭ, Simion, Andreĭ, Nicolae, Filip, Ioana, Ahimlia, Toma..., Dumitru, Galact[ion]..., Grigorie Gherman, Ana....

[1] După note date de un prieten din Turda.

423. 2. Pe un scaun:

Acesta scaun iaste a luĭ Span Ilie; 1810.

424. 3. La proscomidie:

În zilele oblăduiri Prea-Înnălțatuluĭ Împărat Franțiscu, vicarăș Nicolae Husovici s'aŭ zugrăvit acest sfânt oltariŭ și fruntariŭ, prin sirguința acestor aicĭ numițĭ ctitorĭ; c[institul] p[ărinte] protopop și asesor consistor[iuluĭ] Ioan Na[n]dr[e]a și fiia-sa Elena, Span Ilie și fiĭ dumisale, popa Iuon, Niculae, Petru, soțu dum. Tudora, I... p Gavrilă, span domnesc și crășnic bisericiĭ, soțu dumisale Ioana, fiu Dumitru, Luca, Ion, Avram, Vasilie, Todor, Ion, Niculae, Măcă[e]ț, Todor Bădău, Simeon Sirb, Todor Ab *(sic)*, Todor Ș[pan], Gavrilă Vovve *(sic)*, Todor Șerbán, Nicula Bațiaga, Codrana, Ion Baște, Dumitru Indres, Ilie Nicoara, Iuon Muntean, Vasilie dascăl, pop Ion, Todor Span, Nandra Ion, Hentea Ion, Petru Măcăeț, Simeon Badău, Dumitru Popa Petru și fiul său Popa Ioan.

Ppo..., cu cheltuiala a tot poporul, la aniĭ D. 1810, cine cât a vrut.

425. 4. În altar, pe păretele ușiĭ din stânga:

Și s'aŭ săvârșit acest lucru prin noĭ smerițĭ între zugravĭ Simeon Silaghi din Abrudbania, Nicolae Ciungariu din Juoe C., Scaunul Alvașuluĭ *(sic)*, Iacob V..., Simeon Sila[ghi].

426. 5. Pe o icoană zugrăvită pe părete:

Cu cheltuiala coconiĭ Elena, c[institului] protupopu Ioan Nandra, de Simeon Silaghi, Nicolae Ciun[g]ar.

6. Icoană din 1827.

7. Alta din 1834.

427. 8. Pe spatele unuĭ scaun:

Anĭ Do[m]nuluĭ 1733.

9. *Chiriacodromiul* din Bălgrad.

10. *Mineiŭ* de Blaj, din 1838.

11. *Octoih* din Blaj, 1792.

12. *Octoih* mic din 1806.

13. *Penticostarul* de Blaj, 1762.

LXXVI.

Luţa.

1. *Antologhiu* din 1766.

2. Pe o *Evanghelie* din 1776: 428

Să s[ă] ştie că Ioan Marco nice un ban n'aŭ cheltuit cu aciastă s[f]ă[ntă] Evanghelie în zadarŭ şi —.

3. Pe un *Penticostariŭ* din 1768: 429.

Ion Bandrea aŭ dat 3 duce şi 2 creiţari, Nica Cretu aŭ dat un măriiaşŭ, Tomeaciŭ aŭ dat 3 duce şi 2 creiţari, Samoilă Creţu aŭ dat 4 florinț, Mihu Stan aŭ dat 4 duce, Dumitru Ludă aŭ dat 3 duce, Ioji aŭ dat 2 duce. Ana Tomoe aŭ dat 1 petacŭ; peste toţi 13 florinţi s'aŭ dat pe aciastă carte, să fie în lipsa besearici.

4. Clopote: unul din 1685 («im Namen Gottes») şi altul din 1787 («in anul Domnului nostru»).

LXXVII.

Măjina.

1. Pe o icoană: 430.

S'aŭ făcut aciastă sfîntă icoană cu cheltuiala luĭ Onigă Nicula, şi o aŭ dat la sfîntă mănăstire Mijina, şi s'aŭ făcut în zilele părintelui Sofronie Pavlovicĭŭ [c. 1750].

2. *Apostol* din 1814.
3. *Cazania* luĭ Varlaam.
4. *Evanghelie* din 1817.
5. *Evhologhiu* din 1784.
6. *Liturghie* din 1775.

LXXVIII.

Mărgineni.

Biserica unită.

1. Pe un *Antologhiu* din 1745: 431.

Al bisăricii Mărgineanilor, protopop Costandin, al ep[arhiei] Viişti-de-jos, Făg[ăraşului].

2. Pe *Apostolul* de la 1704, Rîmnic: 432.

În 28 Fev[ruarie] 796 Şandrulu luĭ Iacovu Pandrea, 40 de

ban[i], David Șovăilă cel tinăr, 34 de bani, Nica Pandrea cel bătrin aŭ datŭ 36 de ban[i].

În anul 1796, Fev[ruarie] 28, la legătura acestiĭ cărțĭ au ajutat cu un zlotŭ nemțăscŭ dumnealuĭ jup[ânul] David, judile, biräului satuluĭ, ca să-ĭ fie întru veacĭnică pomenire. Oană Andreiaș, dasc[al].

Să s[ă] știe că acest Apostol l am cumpărat eŭ popa Popa Bucur de la pop[a] Rad[u] al popi Mitre, și i-am dat eŭ popa Bucur 3 f[lo]r[i]nț și tetla 16 costande și 3 ferdele de săcar[ă] și 2 blide, ferdeia 6 duce; și cine s'ar pune măna să o iă, să fie afurisit... Eŭ popa Bucur al popi Șerban din Șercăiț[ă]. Și, când l-am cumpărat, aŭ venit s'am fost martor eŭ..., Berlia —.

433. 3. Pe *Cazania* luĭ Varlaam:

Pis eŭ pop[a] Oana, sa s[ă] știe de căndŭ o am legat acesta carte, în zilele Apafi Mihai, Craiul Ardealluluĭ, văleat 7186 [1678].

434. 4. Pe o *Evanghelie* din 1765:

Acĭastă sfăntă Ev[an]gh[e]lie o aŭ cumpărat preoții cu sătenii de la Vasilie Țetcu din Vad, cu fl. 80, și aŭ dat cine cu cât s'aŭ îndurat, și o aŭ dat besearecii din Mărgineanĭ, de pomeană, până va fi o cărtie, să stea în besearecă, ni[me] să nu o iă din besearică, supt mare pedeapsă, în anul 1765. Popa Șandru Mărginean, notareș săboruluĭ. Fiind în canoniciasca vizitație în Mărginean[i], și aflând acĭastă d[um]nezeiască ev[an]gh[e]lie dată de săteanĭ sf[i]ntiĭ besearicĭ..., și eŭ, din datoriia diregătorii protopopeștĭ..., am iscălit aicĭ, și am întărit și cu peccatea, anul 1776, 14 Dechem[vrie]. Protopop Costandin Ioanovici de la Mit[ropolia] Făg[ă]rașuluĭ.

5. *Liturghit* din 1775, Blaj.

6. *Molitvenic* corosian. Începe cu СМЄРЄНА НАШЄ МАТЬЄ, în litere rușĭ.

7. *Octoih* din 1712.

LXXIX.

Mediaș.

A. Biserica neunită.

1. Icoane din 1794.

2. *Antologhiu* din 178—.

3. *Chiriacodromiu* din 1732.

4. Pe un *Mineiŭ* de Rimnic pe Ianuar: 435.

[Acest] Mineiŭ iaste a bisearicii [din Mae]riĭ Mediaşuluĭ, a căruia iaste [hramul Sfinţii Mihail] şi Gavriil, Sfinţiĭ Îngerĭ.

I-am dat 30 f. pentru vinŭ la Crăciuneanu şi 3 feli de vin, şi odată la Vaşarheiŭ.

5. Pe un *Mineiŭ* de Rimnic pe April: 436

Acestŭ Mineiŭ iaste al bisearicii neunite din Maeriĭ Mediaşuluĭ.

100 de vite cu o sută de florinţi.

90 de viţei, la un florint 2 viţei.

1 boŭ cu 10 florinţĭ.

9 vacĭ cu câte 5 florinţi.

D[oa]mne, iartă păcatele celor ce aŭ ostenit de aŭ făcut cărţile acestea.

6. *Mineiŭ* de Rimnic pe Septembre. Prefaţa e copiată saŭ înlocuită de diascalul Radul Duma cântăreţul bisericiĭ Braşovuluĭ: 789, Ianuarie 29. El copie şi prefaţa luĭ Chesarie. 437.

În anul 848, în luna luĭ Octomvrie, s'aŭ făcut bătae cu Unguriĭ, adecă Romanii şi cu căta[ne]le Înpăratulu[ĭ] i-aŭ învins tare pe Unguriĭ, odată la Şaroşu cel ungures[c].

7. Pe un *Mineiŭ* de Rimnic pe Novembre, însemnare de ctitori: 438

Popa Toader, Moisa Şchiop, Toader Ibăşan, Mihăilă Blajan, Toader Dostă, Toader Puflea, Ion Băcilă, Nicola Mora, Ion Ţurla, Ion Borza, Ion Lepedeŭ, Mihăilă Moldovean, Badean, Samoilă Muntean, Gavriil diiacu [c. 1780].

8. *Octoih* din 1770.

B. Biserica unită.

1. *Antologhion* din 1786.

2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1814, însemnare că s'a dat de 439

Ecsealeanţiia Sa domnul Vl[ă]dica Ioan Bobb, al Făgăraşuluĭ... Scris-am în Blaj, 23 Martie 1823, Isidor Alpini, prefectuş tipografii.

3. *Biblia* luĭ Bob.

4. *Evanghelie* din 1817.

5. Pe un *Octoih* din 1825: 440

Acesta Octoih bine-credincioşiĭ poporeanĭ din Maeriĭ Mediaşuluĭ, pe sama s[fintei] besearecĭ greco-catholicească din

Medias *[ultimul cuvînt cu litere latine]*, cu 13 Rf. l-au cumpăratu [1831], supt purtarea de grijă a dumnisale vreadnicului protopop Ioan Stoian și a ficoratorului Ioan Porea din Medias *[cu litere latine]*.

6. *Penticostariu* din 1808.

LXXX.

Miercurea.

1. *Antologhion* din 1786.
2. *Apostol* din Iași, 1835.

441. 3. Pe o *Evanghelie* din 1794:

Aciasta s[fîntă] Ev[an]gh[e]lia iaste a s[fintei] besearici din Miercurea.

4. *Liturghie* din 1814.
5. *Mineiù* al lui Cesarie, pe Februar.
6. *Octoih* de Rîmnic, supt episcopul Grigore.

LXXXI.

*Nadișul-românesc (lîngă Cluj).

442. Evanghelie slavonă din veacul al XV-lea:

Вь има ѿца и сна и стго дха амин. Сїа книга кѹпи поп Истин ѿт Кжлата, за и дѹкат, вь днь Крищоф Батѡр и молданскои Петрь Воевода, вь лѣт зч; пис Рѹс дıак ѿт Коломıи; граматик дıак Іѡн[1].

Dat-am ceasti carte anume Tretaevanghel de Log[ofăt] dereptu 5 docat î 25 noți *(sic)*, la popa Ștefan, în кєѵ *(sic)*. Pis Noiev[rie] 1 dnĭ [pe la 1600].

LXXXII.

Năsăud.

A. Biserica unită.

443. 1. Pe un sicr:

În anul 1797, zugravi Thodor; 25 Martie.

[1] «În numele Tatălui și al Fiului și al S[fîntului] Duh, amin. Această carte a cumpărat-o popa Istin din Cliata, drept 8 ducați, în zilele lui Cristof Báthory, și în țara Moldovei Petru Voevod, în anul 7090 [1581-2]; a scris Rus diacul din Colomeia; grămătic diacul Ion.»

2. Pe un tabloū: 444

Vecinică pomenire pentru din mila prea-innălţatului Inpă-rat Franţisc al opt[ul]ea [=doilea] din anul acesta, anume 1802, innainte, noă, grăniţerilor, de tot ertată porţia s'aū făcut prin sfatul şi mijlocirea domnului Căpitan Jarda, comîndaş de companie.

3. *Liturghii* din 1775.
4. *Minologhiu* din 1781.
5. *Pratacostariū* din 1743.
6. *Strastnic* din 1817.
7. Pe un *Triod* din 17—: 445

† Iată acestū Triodū l-amū cumpărat eū Coztinū Alexa dinū Cetăţele de la Ghiorghie diiacul, cu 13 florinţiī vonaşi, şi l-amū datū luī Gavriţe Tanasii [apoī, in loc: mināstire la Chiuiaştī] dinū Cetăţele, [Să nu-l iea] nicī feciori de'ī mieī, nicī fata mea, nicī muere mea, nicī eū Alexa... Ai Domnuluī 1751... Iatăş după aciastă carte ce o dăm acolo, ne aflăm c'omū face şi aciastă rugă a Precisti, mesiţa Dechemvriia 12, al D[o]mnuluī 1751.

[La început:] besericī Sfântuluī Nicolae din Na[săud]... Ie-rodiiacon Ignat, soţul...; 1764, Ian[uarie] 7 zile..., proto[pop...].

8. *Triod* din 1813.

B. Biblioteca Gimnasiuluī. 446.

1. Anthologhion saū Mineiū ales pre scurt..., făcutū-s'aū de popa Chirila de Aciua, suptū biruinţa prea-luminatuluī şi în-nălţatuluī Craiul Budiī şi a Ţărăī-Ungureştī Iosifū Leopoldū, premenitū de pre limba slaveniascī, cu socotinţă pre limba rumâniascī întoarsă şi diorthosită pre 30 de zile, aniī de la naşteria luī H[risto]s ani 1702, atuncī. [E făcut] de înţelesul celor neinţelegătorī, nu numaī celor proştī, ce, maī tare şi maī vrătos, preuţilor cărora nu ştiū înţăleageria sloveneascā... Că noī Rumâniī cariī simtem întru aceaştia Ţinuturī amestecaţī printre alte limbī, simtem ca trâmbita, de o răsuflī şi nu-ī în-ţăleagem glasul eī, aşia şi tocmealele sv[i]nţilor le audzimū într'altī limbī, cumu-s străhile de sara, slavele, prorocostviile, past[a]vnele, troparele cu sdealnei[e] şi canonul totū şi nalva-liiele, şi niciū-unū folos nu luoimū, iarī alte limbi aū de

științ toată Scriptura in limba lorŭ, adecă cumu-s Sirbii, Rușii, Grecii, iarĭ, după aceia, jeluind și aĭ noștri spre ințălesul sloveniei, aŭ întorsu multŭ den cartia sloveniască pre limba noastră cea rumăniască, cu îndemnaria m[i]l[o]stivului D[u]m[ne]dz[e]ŭ, și de acmu încă avem nedeajde să ni să înmulțască scriptura pre limba noastră.

[Notă:] Scris-am eŭ popa Chirilă dintr' Acîua acest Mineiariŭ izbranie pre rumănie, ce să gice pre limba cia mai proastă.

[La urmă:] Oberșit-am acest Mineiŭ în aĭ de la Naștere 1715, luna luĭ Maiŭ 11 dzile, atuncĭ, vrăndŭ să ne facă popa papistașĭ, și un popă decĭ că... anume Lupul, ca un lup răpitoriŭ băgăndu-să la Ejoviți, și atunci l-aŭ afurisit Hodor-[marschi] Manul (?)[1] Vlădicul Muncaciuluĭ, apoĭ au cădzuto de l au omorit elŭ unŭ fecior al lui sl..., și preot (?) Samoilă; deci...

Azŭ esto ierei Chirila ot Acîua, sacmarscuĭ varmeghiŭ.

Scris-am multŭ-păcătosu și greșitulu, anume intre preuțĭ păstoriulŭ sufletesc popa Chirilă de Acîua, în anul 1715, cĭ aŭ spartŭ Turcii pacea cu Neamții.

Cursul anilor 1715, Mr. 8 zile, vrănd papistașii să surupe leagia Beseareciĭ Răsărituluĭ cu pravoslaviia depreuna, D[oa]mne întăreaște Sionul cel de la Răsăritŭ cu toate nesmintite, iară pizmașiĭ surupă-ĭ, D[oa]mne, pănă în temelie.

са малой писали un caplian Близ Каролю въ црквк тогда бкст протопоп Марко [= această mică însemnare a scris-o Bliz Károly la biserică, pe cînd era protopop Marcu].

2. Anthologhionŭ, ce să zice Floarea Cuvintelor..., acum scris rumăneaște de pe Mineiul care s'aŭ tipărit întăiŭ în s[fi][â]nta ep[i]sc[o]pie a Rămnicului..., Popa Filipŭ din Năprade, cându amŭ lăcuitŭ în Surducŭ, în poporŭ, la anul de la Facerea Lumiĭ 7249 [1741], iari de la Naşterea luĭ H[risto]s 1742, Iunie 17 dzil[e].

447. 3. Pe o *Cazanie* a luĭ Varlaam

Писала рѫке грешнаг Василе дiак син Прмниї згт ншвиї шт Тавакѫ Сiлоно въ пиласть Блкък, кк дин Шw Бстратн Лкнж[а] Бwикwд, кwлет лире... аз Васил дiак, шт тврге Іас-

[1] Iosif.

кнх [= Am scris cu mina păcătoasă Vasile diac, fiul Irimiei, ginere popei din Tazlăul-Sărat, în Ținutul Bacăului, în zilele lui Io Istratie Dabija Voevod, în anul 7170 [1662]... Eu Vasile diac din tîrgul Iașilor.]

4. Pe o *Evanghelie* tipărită (în Veneția?): 448

Evanghelie o'ŭ co[m]părat Boșotă Costin drept 20 de *(rupt)* și a moere și a fecioriIor, a fetelor, pănă al 7 sămiție; iară cine o'ŭ loa saŭ o fora, să fie treclet și proclet, și si fie anathima și радє, și să fi aforicit de 300 și 18 de părinți cari a fost în vechi; și aŭ dat și o cădelniță și o Icona Maica Precistă, și u Pracseŭ, să si știe; pomeni g[ospod]i Costin, Frăsină, sini: Pitelei, Ion, Ghiorghie, Marie, Cătalina, Pălaghie, Flere; mărtvi [= morții]: Gr[i]gorie [c. 1620].

5. Pe o *Evanghelie* slavonă de pe la 1550: 449.

Alta, iată că vi să poruncește Molitfi Tale, precum am văzut și porunca prea cinstitului vicarășŭ, numai de cât să străngi de la feți căte 6 horgoș, și de la diieci cătă 3 horgoș, și de la Blagoveștenii să-i străngi toți bani, fără ţiră de răstanție: de la popa Urătul 15 horgoș și 4 oi; numai să le pornească de l[a] Prund, ei chizeși; pentru 5 horgoș, Fătul; așijderea și alte răstanții să le scoți. Și pe Marți în 29 să le aduci la Bistrița. Aciast[a] poroncim. Să fii cu H[risto]s, amin.

Scris Rus; 1748, Mar. 23.

Prot[o]pop Procop, Tearci.

P. S. La Luciu de pă Luncă 1 hulpe, la Lupșorul 1 hulpe iară, nedănd hulpe, Lupșorul să iei de pă dănsul 4 florinți.

† Aciast[ă] carte să meargă foarte cu grab[ă] pre la toți feți cu dieci; banii să-i aduceți în gios, la mine, azŭ detoi-[nea]ți, aștepti-să *[rupt]*.

C[nstit] jurat lui pop Grigore de la Bărgăŭ, Molitfi Sale cu sănătate să să d[è], la Bărgăŭ, în —.

6. Manuscript slav de pe la 1550.

7. *Octoih* (?) slavon din c. 1570.

8. Manuscris slavon de Rugăciunile dimineții, scris de: 450.

Eustatie din țara мад[ыне]кон нэк сели Березова [=Ieșească, din satul Berezova], 7185 [1674], 21 Maiŭ.

Сıа книга тріод (această carte, Triod), etc. Iosipŭ ot

sela Runcü aŭ dat această sv[ä]nta carte anume dereaptü sufletü fiului mieŭ prestavlăşatosia [=răposatului] Andreica, şi amŭ dat pomana la beserica hramului s[fea]t[a]go arhistritiga Mihail, iar cine va lua această carte dăn beserica, alegăndü căndü va fi zminte, atuncia să o č, iare, de o va lova, să o văndze, să-i firea, să bie procliat şi trecliat de 318 otţă ojc Nichei.

LXXXIII.

Nicula.

451. 1. *Apostol* brâncovenesc [1704], dat de

Protopop Danil de la... [sfintei] mănăst[iri]; 1768.

2. *Evanghelie* din 1742.

3. *Liturghiĭ* din 1713.

4. *Penticostariŭ* din 1768.

LXXXIV.

Ocna.

A. Biserica ortodoxă cea veche (din jos).

452. 1. Pe crucea de la poartă:

Cu ajutoriu luĭ D[umne]zeŭ] s'aŭ făcut aceastä cruce, şi s'aŭ plăt[it] din lada biseare[ciĭ], fiind preot [Oprea Co]jocariŭ, gojman [Ş]oima; 26 N[oemvrie] 1[8[3]4.

Isprăvitu-s'aŭ aceast... boldă cu ce iaşte in lu[n]tru (cî faţa de către uliţă), toată chieltuiala du[mnealu]ĭ Ilie Vişe, împreună [cu] muiarea sa, Ioana, ca să [le fie de] pomeană lor şi la toţi [aĭ lor].

2. *Calavarieriŭ* din Rimnic, 1784.

453. 3. Pe un *Ceaslov* din 1786, Blaj:

Acestŭ Ciaslovŭ iaste al luĭ Ioanŭ Duma, cumpărat de moşu-săŭ Duma, şi l-aŭ dat la nepotu-săŭ Ioan Dimlu, să-i fie pomana la înpărăţiia ceriului... Anŭ 1791, Sepŭtevrie 1, acestŭ ciaslovŭ s'aŭ dăruitŭ dumnealuĭ Duma la sfănta beserica din josŭ, şi hramu iaşte Preobrajenie a Dumŭnuluĭ Nostru I[su]s H[risto]s, ca să fie pe sama sfănteĭ bisearicĭ înŭ veace, şi Dumnezăŭ să-i facă parte... în veacĭ. Prinŭ măna du[mnea]luĭ jupănuluĭ Radu Vălŭcănesculŭ, titorulŭ bisearicеĭ din j[os] s'aŭ datŭ.

454. 4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699:

La anu 826 s'aŭ legat acĭastă Căzanie cu cheltuĭala dumnealor gocĭmanuluĭ şi a juraţilor, si fiin[d] preot Oprea Cojocarĭ la biseanica din jos; plătitorĭ Lazăr Şoima gocĭman, Pătru Alăman, Gheorghe Morariŭ, Ion Cornilă, Gheorghe Cărăbulea, Ion Cojocariŭ, Ion Bogorin, şi legătorĭ aŭ fost Isaica pop[a] de la Poplaca, legătura 9 zlotĭ.

Acĭastă Cazanie iaste cumpărată cu chĭeltuiala oraşuluĭ sf[intei] besereci ceĭ neunite, anume hramuluĭ Sf[intei] Preobrajeniĭ, la Vizogna, aniĭ de la H[risto]s 1765.

5. Pe o *Evanghelie* din Bucureştĭ, 1760: 455.

Acĭastă Ev[an]ghelie iaste cumpărată în doĭsprezece zlotĭ nemţeştĭ şi jumătate; 1763, Dechemvrie 12; şi de preaosf[i]nţitul domnulŭ Dionisie Nevacovicĭŭ, pravoslavnicŭ ep[i]s[co]pŭ Budeĭ şi Ard[ealuluĭ], s'aŭ dăruit la sf[ân]ta biserecă cea neunită din Vizocna.

6. Pe un *Evhologhiu*, rugăciune de şoarecĭ, cĭrtiţe şi şomoleĭ.

7. Pe o *Psaltire* din 1805, Sibiiŭ, Bart: 456.

Acĭastă s[fântă] Psaltire este cumpărată de Ilie Moldoveanu cu 6 zlotĭ, şi aŭ dăruit popi Ion Cojocariu, ca să aibă pomenire la s[fânta] liturghie, şi părinţilor luĭ păn va trăi. 1806, Noemvrie 12.

B. Biserica unită.

1. Pe chipul ctitoruluĭ: 457.

Costandin Basarab Brâncoveanul aŭ făcut beserica, 1701; s'aŭ zugrăvit, leat 1723.

Are calpac, haină roşie, mantă cenuşie. 458.

[Astupat!] Şi fiind preot popa Ioan ot Vizocna.

2. Icoana Maiceĭ Domnuluĭ, din 1720.

3. Pe un *Evhologhiu*: 459.

Acestŭ sf[ă]ntŭ Molitŭv[e]nicŭ este alŭ sf[i]nteĭ beserici de la Vizogna, şi l-aŭ datŭ de pomeană cinstitulŭ de bunŭ neamŭ domnişorulŭ Saveriusŭ, să să pomenească elŭ şi părinţiĭ luĭ...; 1765.

4. *Chiriacodromia* din 1732, Bucureştĭ.

5. Pe un *Triod* din 1731, Rîmnic: 460.

Această carte anume Triod iaste alŭ oraşuluĭ Vizogna, cine l-a fura, să fiia al draculuĭ. Acest Triod l-aŭ dat Mihoc de poman[ă] [la sf. biserica din] Vizocnă; iar cin[e] o are

streină de la acea beseric[ă] să fie afurisit de 318 părinți, amin. Eû protopop Tatomir R° am scris, 1734.

6. Menține de nașterea unui «cocon» și a unei «cucoane», la 1762 și 1766.

C. Biserica ortodoxă din sus.

461. 1. Însemnare:

Pop Ivan zugrav, 1781, lun[a] Sep[temvrie] 1.

462. 2. Pe *Biblia* lui Bob:

Aciasta sf[ă]ntă și d[umne]zeiască carte o am cumpărat eû cu ai miei banĭ, cu 25, doaăzăcĭ și cincĭ de zlotĭ, în anul 1806, zile 15 Iulie. Văsilie Stoian, paroh Husuădului.

Aciastă sf[ântă] Biblie am cumpărat-o eû Ioan Hănteș, cantor, cu 41 de zlotĭ, banĭ umblătorĭ, și am dat-o la sf[ă]nta bĭsărică, iară cu aceĭ numițĭ banĭ, adecă cu 41 f., care i-am și primit eû de la s[fânta] bisărecă. Ioan Hănteș, cantor.

3. Ceale opt glasurĭ saû Octoihul cel mic, tipărit cu chieltuiala dumnealuĭ chiriu Constantin Boghici, la Brașov, în privelegiiata tipografie, de Ioanu Fridrih Herfurt; 1805.

3. *Penticostariŭ* din 7291 [1783].

LXXXV.

Ohaba.

463. 1. Pe un *Apostol* din 17—:

Aciastă sf[ă]ntă și d[u]mn[e]dzăiască carte ce să chiamă Apostol, l-am dat eû Stanca Oproae din Ohabă sf[i]ntei besearecĭ de pomană, ca să mă pomineasc eû și soția mea.

Și lăcașul luĭ să fie cu afurisitul Arita și cu Iuda care aû văndut pre D[o]mnul H[risto]s, și să n'aibă stare ca Țiganiĭ, și și maĭ răû. Și am scris eû, iermonahul Stefan, 1762. Oprea, Stanca, cu fămeaia lor.

[Sus:] Pomeneaște D[oa]mne, Bucur, Stanca, Oprea și cu toată cumetria lor.

Parte manuscrisă iscălită: P. St. d[a]sc[ăl]

464. 2. Adunarea Cazaniilor a multora fealiurĭ de cuvinte învățătoare de năravurĭ bune, la Duminecĭ și sărbătorĭ prăznuitoare, în treĭ părțĭ deosebi, cuprinzindu-se [cu binecuvintarea arhiepiscopuluĭ de Carloveț]. Viena, tip. Stefan de Novacovicĭ, 1793.

3. *Chiriacodromiu* din 1732.

4. Pe un *Evhologhion* din 1760:

Însemnări de Matei Radeș. Numele Vleono. 485

Să să știe de când aŭ fost bătaia cu Turcii 1788. și de când s'aŭ cutremurat pământu in zio de Sf[â]nta Paraschiva la anul 182 *(sic)*. Si aceasta să să știe, că in anu 18[0]6, în luna luĭ Fevruarie, au sămănatŭ omini săcărĭ de toamnă, neputând toamna sămăna.

Iscălește și Ion Chicjdea.

Precum să s[ă] știe că aceastá s[â]ntă și dumnezăiască carte— este întru legătura sa M[o]l[i]tv[e]nic și dumnezeeștile Leturghiĭ, — am făcut pe dinsa un sărindar, eŭ, popa —. Scris în Sevăstren[ĭ], anii Domnului 1730, Iunie zi întăi.

5. *Octoih* din 1770.

6. *Penticostaria* din 1768.

7. *Strastnic*, 1753, Blaj.

8. *Triod* din 1771.

9. Manuscript de «cuvinte de pre limba ungurească, tălcuite rumânește» [c. 1810].

10. Manuscript de Năravurile bune, c. 1800, Brașov.

LXXXVI.

O r ă ș t i e.

A. Biserica neunită.

1. *Antologhiu* slavon de la Brâncoveanu.

Lista anexată (c. 1820): 486.

Ilie Ciurdărescu, Ivașcu, Berian, Brudari, Stîrcu, Bărbol, Simedru, Sivu, Burlan, Mălăila, a Onului, Dănciulescu, Ioan, Rozolu, Haneașu, Handurca, Truca, Romodan, Vasiloiŭ, Ștef. Totoi, Precurarița, Șiomșan, Borițescu, Pătrașcŭ, Vîrlan, Florea, Martăn, Vilvari, Licescu, Brăița, Susan, Tăbăcari, Burceanu, Bințințan, Sentii, Stoan, Foltea, Tatarci, Petica, Milușu, Viserescu, Jeogian, Iovescu, Adam.

2. *Apostol* din 1814.

3. Pe *Cazania* de la 173—: 487

Cartea aceasta.... s'aŭ cumpărat cu bani bisearici, cu florinți 17, în zilele preaosfinițitului episcopuluĭ nostru Dionisie Novacovici

4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 488.

Să s[ă] știe aceastá s[fâ]ntă carte, adică păucenie, s'aŭ îndurată 2 oamenĭ bun[ĭ], anume Pârvulŭ Greculŭ din Orăștie,

împreună cu Moisă, și aŭ cumpărată de pomana besiricii, dreptŭ 20 de florințŭ, iară cine o're fura aŭ a o înstrăina de la beseareca Orăștii, să fii anathima de 318 părinț. Și am scris eŭ prot[o]pop Petru alŭ Orăștii, leat 1764 (și cu buchĭ).

5. *Evanghelie* din 1723, dăruită la 1738.

6. *Liturghii* din 1814.

7. *Mărgăritare* din 1746.

469 8. *Mineiele* luĭ Chesarie. Pe cel de Februar:

... Sf[i]nteĭ biscaricĭ neunite a orașuluĭ Orăștie.

470 9. Pe *Mineiul* din Iulie:

La anul 1820 și luna Maĭ s'aŭ ridicat clopotul cel mijlociŭ în turnul s[fint]eĭ biscaricii neunite a orașuluĭ Orăștie.

471. 10. Pe *Mineiul* de August:

La anul 1827, Iulie în 16, aŭ ars în Orăștie 129 de case dĭmpreună cu turnul de la s[fân]ta bisăr[ica] cea neunită, unde s'aŭ și stricat 2 clopote, unul de 161 și altul de 300 fonț, adecă de 3 măjĭ. Scris-aŭ Ioan Popp, dascăl normalicesc neunit al Orăștii. Afară de șurĭ, grajdurĭ și alte lăcașurĭ.

472 11. Pe un *Mineiŭ* de Octombre, al luĭ Chesarie:

Acest sfânt Mineĭ iaste dat de părint[ele] ep[iscop] Chesarie prin mâna pătropopuluĭ dar la biscrica de la Srcelii (?), la hramul luĭ Sfete Ion Botezătorul.

12. *Molitvenic* din Bălgrad, 1689.

13. *Penticostariŭ* din 1743.

14. *Triod* slavon in 8° mare (1697 ?), cu note slavone.

B. Biserica unită.

473. 1. Pe un *Minologhiu* din 1781, Blaj:

Acest Mineiŭ estă a părin[teluĭ] prot[opop] Ionăș ot Șt...
[În pomelnic:] Creștina, Zofiia.

474. 2. Pe un *Penticostariŭ* din 1768:

Dinŭ Sasŭ-Varos [1771].

3. *Triod* din 1771.

LXXXVII.

Peri.

475. Pe un *Triod* din Lemberg, 7197 [1689]:

În numele Tatăluĭ și Fi[u]lu[ĭ] și D[u]huluĭ S[fin]tŭ, dat-aŭ: Pețe lu Pană aŭ dat 4 flo[rin]ț, cu gl[u]pinas[a], Mirie, Îndreeșĭ, Sofronĭ, Timișŭ, ș'o '[n]chinĭ; și o datŭ Timochi și Areta 6

flor[in]ți..., Ofrimă Pătr[a]șă cu Gahe 2 flor[in]ți, și Codină o dată 3..., d[r]eptă picate pîrițălo și a freră *(sic)* și rodu-i, pînç la șepte rod... Iarî cine va citi, să hiç procletă și... [c. 1700]

LXXXVIII.

Perjani.

1. La catapiteazmă: 476.

Zugrăvitu-s'aŭ aciastă sf[â]ntă biserecă în zilele prea-înnălțatuluî Înpăratŭ Iosiî al doile, fiindŭ preot bisereci popa Stan Mândreanul, și fiindŭ birăŭ domneşcŭ Ioanŭ Lazărŭ, iară birăŭ satuluî aŭ fostŭ Oprea Achim; leat 1789.

2. Pe lespezile pardoseleï: 477.

De aicî începutul și aicî isprăvitu, la avîrșitŭ; 1793.

3. *Antologhiu* din 1786.

4. Pe o *Cazanie* din 7256 [1748]. Kimeie: 478.

Să să știe că aciastă carte o'm vândut eŭ feciorul... Ca să să știe, am dat... din Perjani... eŭ Oprea Ințu, cu soțiia mea Dobra, Hiiana, Comsa, Măriia..., Armeanca...Și, când s'aŭ cu[m]părat aciastă sf[â]ntă carte, am fost preuțî: p[o]p[a] Coman și popa Alde, fiind birăŭ Gheorghie Poap și jurat Oprea Pocimpu, Ion Comărdici, Stan Roita, Oprea Langa, Lazăr bătrânul nostu și meșter besearicî. Și am scris eŭ Log[o]făt Coman, anul 1750, luna luî Martî, 25.

5. Pe o *Evanghelie* din 1697: 479.

Aciasta sfântă și dumnezeiască carte cĭ să chiamă Ev[an]gh[e]lie cumpăratu-o-am... feciorul luî Log[ofă]t ot Bezdead, derept ban gata leĭ 3 p[ol], însă mulțĭ diîntru creștin s'aŭ m[i]lostivit de m'aŭ ajutat, cine cu câtŭ i-aŭ fostŭ putearea, ca să le fie pomeaan[ă] pentru sufletel[e] dumnealor [urmează pomelnicul]. Și am scris eŭ pop... Gheo. 15 d., lt. 7207 [1699]

Pană Căp[itan] Conțescul dă preotului Stanciul.

6. *Polumeștenă* din Timișoara.

7. *Triod* din 7255 [1747], dăruit la 7260 [1752].

LXXXIX.

Petridul-de-sus.

1. Pe o icoană la altar: 480.

Aciastă icoană aŭ plătitŭ Chirilă lui Ștefanŭ, se fie pomană în viacĭŭ.

Aciastă s[fântă] icoană s'aŭ făcut cu cheltuiala părintelui eromonah Macarie, de Gheorghie sinŭ Iacovicii, și cu a lui Biriș Ursu, și cu femeaia lui Barbu, Ra[du] zugrav. Anno 17—7.

481. 2. Pe o icoană:

Costandinŭ aŭ plătit lui Dumitru; 1727.

3. Alta din 1789.

4. *Antologhiu* din 1766.

482. 5. Pe un *Antologhiu* din 1777, pomenit:

Grămăticul din Răhao... în Petridulŭ-de-susŭ, Fevr[uarie] 29..., Magul și... Blagulŭ cu muma-sa..., Zahă Toma din Balșoră, Zah Ile, moșu-săŭ..., Hilimonŭ..., Vesia, Vasăliia... Hramul Adurmiri.

483. 6. Pe *Apostolul* din 1704:

Acestŭ Apostolŭ l-aŭ lăsat popa Gheorghie di la Vidolmŭ, ctitorulŭ mănăstiră.

484. 7. Pe un *Apostol* din 1731:

Scris-amŭ eŭ Thatanasie *(sic)*: înŭ anulŭ 1785 aŭ căzutŭ unŭ omătŭ mare pînă în brăŭ, la 40 de sf[i]nți.

8. *Catavasieriŭ* din 1761.

9. *Evanghelie* din 1776.

10. *Liturghii* din 7255 [1747].

485. 11. Pe *Liturghiile* din 1756:

Aciastă s[fântă] Liturghie aŭ cumpăratŭ Păcurariŭ Ioannŭ din Petridul-de-sus, și aŭ dat să fie întru pomenire... la bisearica cea pravoslavnică din Petridul-de-sus, anulŭ 1802, Iulie 6 zile.

486. 12. Pe un *Octoih* din 7214 [1706]:

A lui Bogdan, s'aŭ cumpărat dela ficiori a popi Costan[din]. De la Macariia... Valota 1742.

13. *Octoih* din 1712.

14. *Octoih* din 1760.

15. *Penticostariŭ* din 1745.

16. *Penticostariŭ* din 1768.

17. *Triod* din 1771.

487. 18. Manuscript din veacul al XVI-lea. Incipit:

сказаніе дѣани *(sic)* апсльскых иже писано лѫкоѫ *(sic)*.

XC.

Petroșanĭ.

A. Biserica nouă.

Pe un *Octoih* din 1770: 488.

Dan Oprise aus Szibjel, 1 Ochtoik, 1 Katavasier; soll zahlen 10 k.

B. Biserica cea veche.

1. Icoană din 1814.
2. *Ceaslov* din 1778.
3. *Evanghelie* din 1765.

4. *Adunare de tractaturĭ*, Buda, 1826, a luĭ Dinu Golescu.
5. *Floarea darurilor*, Brașov 1808. Prefață iscălită de 489.

ereĭ Ioann Stefanovicĭ, par[o]h bisericiĭ din Bolgarseghiul Brașovenĭ.

6. La parohul Stanca: 490

Istoria Sindipiĭ filosofuluĭ, care maĭ întâĭ s'aŭ întors din limba persască în elinească, iară acum din limba elinească prefăcută în romînească, dată în tipariŭ cu cheltuiala luĭ Simeon Pantea din satul Sălcioa de pe Ariașĭ, Sibiĭ, Bart, 1802.

XCI.

*Ploscа.

Pe un *Octoih* slavon ms. de pe la 1550: 491.

Di la Plosca cĭa din gĭos sitŭ cărțĭ... doo Trioadurĭ, un Penticostariŭ, doo [Strastnice]..., Leturghie, 2 Molităvnice, un Mărgăritar [rumă]nesc și 3 cărți grecești; le-amŭ dat în sama părintelui ermonah Simon și în seama părinteluĭ ermonah —. Eŭ le 'mŭ datŭ, protopopŭ Ghiorghi ot Hinedoră, an 1703, meșița Feorari.

XCII.

Poiana.

A. Biserica din centru.

1. Pe o *Biblie* din 1688: 492.

Acĭastă dumnezeiască carte ce să chiamă Biblie iaste dată de părintel[e] Vl[ă]d[i]ca Theodosie mie robu luĭ Dumnezeŭ Stoicăĭ Log. Liudescul, vliat 1692.

2. *Casanit* din 7256 [1748].

493. 3. Pe un *Mineiŭ* pe Septembre, al luĭ Chesarie:

S'aŭ cumpăratŭ acestŭ Mineiŭ al luniĭ luĭ Septemvrie de robiĭ luĭ Dumnezăŭ Niculae Banu, Preda Toma, Măriianŭ Dobrotă, Mihăilă Dobrotă, Stanŭ Opreanŭ, Stan Bajea, Mărie Bucur Hăndoreanu, Ioanŭ, Mateiŭ Prodan, Mărie, şi l-am dăruit s[fintei] bescarecĭ cei neunite a Poeni, la hramul Adormiri Precesti, ca să le fie pomană lor; şi aşea l-am datŭ ca să fie spre trebuinţa slujbeĭ s[fintei] bescarecĭ, şi, fără de ştiinţa acestora neamur de oamenĭ, nime să nu fie slobozĭ a înstraina de la aciastă s[fântă] biseareca, suptŭ greŭ şi neertatŭ canon, după cum poruncescŭ s[fintele] canoane a s[finţilor] părinţi la pravilă; mesita, 16, 1783.

494. 4. Pe un *Octoih* din 1750:

Aciastă sfântă şi dumnezeiască carte anume Octoicŭ s'aŭ cumpărat de robiĭ luĭ... din Poiană, care anume să vor iscăli: Ionu Opriianu, un florintu, Ioanăşu Măniguţ 50 de banĭ, Ioanăşu Ghiorghea, Stanŭ Stăncoe..., şi ficioru eĭ Ion, un măriiaş, Bucur Negru, Coman Negru, Comanŭ Şerbu, fiind jude, iară dat un florint, Iacov 2 mariiaşĭ, Bucur Bozdog, Stanciul cel tinăr, Moga Opriĭ, Pavăl al Mogăĭ Rodeanu, Dan Cornea, Măriian Dobrot[ă], Ioanăşu a luĭ Dan Opriianŭ, Stanu al Stanciuluĭ, Ion al Stanciuluĭ, Toader Măniţ, Ion Bazbă un pătac, Maniŭ Popa, Filip, Şufan, Bucur alŭ luĭ Ion al luĭ Mihăil[ă] Fleşearĭ, Mihăil[ă] Şufan, Mitiŭ a luĭ o datu —

B. Biserica de lemn.

1. La uşă: 1766.

495. 2. Pe o icoană:

Aciastă icoană aŭ plătit-o Moga Dobrotă cu fămeia sa, pentru sufletele lorŭ şi ale părinţilorŭ, şi aŭ dat-o s[fin]teĭ biserici din Poiană, pentru veacinica pomenire; 1767, Martie 12 zile.

496. 3. Pe alta:

Opria Opriianŭ, Dumitru Hondorianu.

4. Pe a a treia: 1767.

497. 5. Pe a a patra:

Cumpăratŭ-s'aŭ aciastă s[fâ]ntă icoană de robiĭ lu D[u]m-

n[e]zău Simtion Micul, Moisi Micul și soru-sa, d. Ion Iosivu, Ghenie Șerbote, Moisă Micul, Ion Micul..., ș Mănigut; Jenuarie 5.

6. Pe alta: 498.

Stârpu Bâjea și Dobră; 5 Ian[uarie] 1770.

7. La ușa din pronaos la naos: 499.

În numele Tatălui și a Fiiului și a Sf[ân]tului Duh, amin, făcu[tu] s'aŭ aci[a]sta s[fântă] și d[u]mn[e]zăiasc[ă] biserec[ă] în zile prea-luminatei și prea-înnălțatei Crăese Mariia Tereziia și Iosivŭ alŭ doilea, prin blagosloveniia răpăosatului Dionisie Novacoviciŭ, episcopul Budi și al Ardealului, și s'aŭ săvârșit în venirea preaosf[i]nțitului și pr[ea]-luminatului D[o]mnuŭ d. Sofronie Chirilovici, episcopu neuniților din Ardeal, cu cheltuiala satului, prinŭ facerea de bine care s'aŭ înduratŭ, prin osteneala și purtarea de grijă cinstitului p[ărinte] protopopului Ioanŭ Dobrotă ot Poiană, înpreun[ă] Oprea Pisariŭ, Iacobŭ Simion, Bucur Banŭ, Stan Mănițu, mesița Maiŭ în 12, leatŭ 1770; și s'aŭ zugrăvitŭ de Simonŭ zug[r]avu Oprovici din Craiova, 1771.

Și două pomelnice. Unul pomenește pe popa Ion Bozdog.

8. La iconostas: 500.

Acĭastă s[fântă] icoană s'aŭ făcutŭ și s'aŭ zugrăvit de robil lui D[u]mnezeŭ popa Nicolae Dobrotă Popovici, preuteasa Ana, Oprea Oprianŭ, Salomie, Bucurŭ Opreanŭ, Mărie, Vasilie Opreanŭ, Mărie, Dumitru Hăndorianu, Mărie, Vasilie zu[grav]; Fev[ruarie] la ano 1791.

9. La altar. 501.

În numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh. Aminŭ, Zugrăvitu-s'aŭ acestŭ sf[ân]tŭ oltar în zilele Împaratului Iosivu, a Împărătesii Ma[rii]-Terezii, și fiindu arhiereŭ Sofronie Chirilovici, al Ardealului, 1771, cu cheltuiala robilor lui Dumnezeŭ Buc[u]r Ban, Simionŭ Moga Opreanŭ, Dobră, Ilie Opriia, Salomie, Bucur, Opriian Stanŭ, Stanŭ Stan(n)ciului, Mărie Ionașu ..., Maria Branciŭ, Ion Stanciu Mănițŭ, Dragolea, Bucur, Hondoreanu Ioanu, Ionŭ Nedelŭ, Căt[ă]lina, Oprea, Nedelŭ Mărie, Coman Fleseriŭ, Paraschiv Simionŭ dinŭ Gârbova, Nistor, Ioanŭ, Stanca Do[bră], Bucur Serbŭ, Dop..., prinŭ chi-

vernisala şi purtarea de grije a părintelui protopopŭ Ioanŭ Dobrotă ot Poiana. Costandin zugrav.

10. În dosul aluĭ Icoane, ca maĭ sus, iar între nume şi Petca.

502. 11. Pe o legătură:

D[u]mnezeŭ roagi-se de noĭ, să ne înpace cu Dumnezeŭ.

503. 12. Pe un *Antologhiu* din 17—:

....Ereĭ Oprea, Danŭ Suciul, Oprea Gligor, Stanu Mănigutŭ, Ionu Băjla, D. Băjoia, Bucur Dobrotă, Moga Şufanŭ, Hilip Şufanŭ şi mumă-sa, Stană, Oprea Bodea, Ionu Banŭ, Bucur Banŭ, Oprea Vlad, Dumitru Dobrot[ă], Bucur Bobdan, Ionăşu Hotdanŭ, Dumitru Gorghea, Bucur Gorghea, Stanciul Mănit, Ionăşu Banŭ, Bucur Opriianŭ, Stanŭ Şerbu; şi o amŭ cumpărat cu banĭ gata florinţĭ 21, şi 70 şi 100 de banĭ, şi o'mŭ dat sf[i]nteĭ beseariceĭ din Poian[ă]... [Pe cine ar fura cartea.] pământul să-l ghiţ[ă]. Scris-am eŭ diiac Maniŭ, cu învăţătura lor a tutura...; 1738.

504. 13. Pe un *Chiriacodromiu* din 1699:

Să s[ă] ştie pentru aciastă sfântă carte ce să chiamă Poocenie, că o aŭ cumpărat bătrâniĭ den Poiană, înpreună şi cu prioţiĭ care să vor scrie toţ, anume: ieriĭ Oprean, ieriĭ Ionŭ şi diiac Ionŭ, Bucur Dobrotă, Dumitru Munteanul, Coman Staico, Stan Gligor, Oprea Gligor, Bucur Gligor, Stan Şerbŭ, Stan Mănigut, Oprea, Costandin, Dumitru Dobrotă, Coman Marco. Dan Suciul, Stanciul Mănit, Ianoş Suciul, Dumitru Măniţă, Salomiia; şi o am cumpăratŭ cu banĭ gata, florinţĭ 19, şi o am dat sfinteĭ bescareceĭ *(sic)* den Poiană... [Pe cine ar fura cartea], să crape pământul să-l înghiţă... Şi o [s]crisŭ eŭ Dumbrav[ă] dascălul, cu învăţătura dumnealor cumpărătoriĭ, la anul de la H[ristos] 1733... Fevŭrar 4; şi să o stăpânească popa Oprea şi popa Ion.

505. 14. Pe un *Evhologhiu* din 17—:

Acesta Molitfealnicŭ iaste al popi Bucur Şerb de la Poiană, şi l-aŭ cumpărat de la popa Moisi ot Poian[ă] cu 5 zloţi şi 30 de creţari, fiind diiacon, în Septemvrie în 24 de zile, anu 835.

506. 15. Pe un *Penticostarĭ* din 1743:

....carte, anume Pinticostar..., şi o cu[m]părat anume, care să vor iscăli: Dan Suciul, Bucur Opriianŭ, Dumitru Dobrot[ă],

Bucur Părăŭ, Stanu Șerbu, popa Ion Dobrot[ă], popa Oprea Bodea, Oprea Gligor, Stană Șufănoe, Simtionă Șufănoe, Ion Băjla, Dumitru Stanciul, Bucur Nicor[ă], Opa *(sic)*, Ionășu Gheorghea; și așa s'aŭ luat cumpărătorĭ, să fie slobozĭ, ce vor vrea să facă cu ia, și fără de știre lor, și asămi[nea]... să nu s[ă] poată lua undeva, să o dez[lipească]; 1744. Scris-am popa Maniŭ și popa Ion, și sintŭ oamenĭ din Poian[ă] care aŭ cu[m]părat cu banĭ, florințĭ 16 vonașĭ.

XCIII.

Pojorta.

1. Pe o icoană: 607.

Ot Beclean; 1738.

2. Carte de învățăturĭ creștineștĭ despre deșertăciunea lumiĭ și datoria omuluĭ in fieștecc stat, din S. S. Scripturĭ culease și intărite pre scurt, pentru maĭ lesne ințăleagerea și procopseala, pre limba ruminească așezată de [episcopul Bob]; 1806. 508.

3. Pe un *Apostol* din 1774: 509.

...aĭ mieĭ 8 leĭ din... in anul 1774, in luna luĭ Maĭ zile 21, și-l las copiluĭ mieŭ, luĭ Onisim, și luĭ Moisi...; 1785, Pojorăta, p. Ionașcu Guj[ăilă].

4. Pe un *Chiriacodromin* din 1699: 510.

Să s[ă] *(sic)* că am scris eŭ diiac Nițu ot Lidești.

5. *Evanghelie* din 1682.

6. *Molitvenicul* luĭ Coresi.

7. Pe un *Penticostariŭ* din 1743: 511.

Aciastă carte ce să chiamă Penticostarĭ rumănesc iaste dată sfintiĭ bisearicĭ de la Ludișor, care de l[a] cinstita protopopie a Făgărașuluĭ o aŭ răscumpărat dumnealor Nicolae Ganea, din inpreună cu dumneaeĭ Sofiia, sora dumnialuĭ, muiarea răosatuluĭ [Comșa] Gușăilă, tot din Ludișor [ștera și semn de cruce]; și l-aŭ închinat sfinteĭ bisearicĭ... La sfânta bisărica din Pojorota... S'aŭ scris din diregătorie...; 1781, 29 Martie. Protopop —. Acestŭ Pintecostariŭ s'aŭ fostŭ tras de l[a] preotul Ionașcŭ Gușăilă de l[a] Pojorăta pentru 12 florințĭ. Canonul aŭ fost pentru că aŭ vărsatŭ sînge la carcimă, in anul 1777, Iun[ie] 20. S'aŭ tras cu judecata săboruluĭ cu

deliberatum, car[e] la maĭ mare canon aŭ fost să să judece vreadnicŭ cu flor. 24, dar s'aŭ lăsat cu doĭsprăzeace, cu milă de la săbor: una căce aŭ mersŭ la cărcimă, a doo, căce aŭ făcut sfadă, a treia căce s'aŭ înbătat, a patra căce aŭ vărsat sînge. Pentru aceaste necuvioase pricin[ĭ] s'aŭ luatŭ în trăsur[ă] acest Pintecostar prin juratul săboruluĭ, pop[a] Nicolae Lăluţă de la Beşimbav, precumŭ arată scrisoarea sa la tabla de marginĭ. Pentru care răscumpărându-l dumnealuĭ Nicolae Ganea, înpreună cu sora dumnealuĭ, Joñica, ce o aŭ ţinut răpoosatulŭ Comşa Guşăilă, toţ din Pojorăta, cu şapte florinţĭ, ceialalţĭ i-am lăsat eŭ protopopul pentru pomenirea, ca să aibŭ şi eŭ parte de pomenire ca şi ctitoriĭ cariĭ o aŭ răscumpărat, până să va ţinea o foae de cartia aciasta... Protoprezviter Costandin..., Damaschin... Făg[araş], 1781, Martie 19 zile. Dat prin mine Protopop Costandin Ioanoviciĭ, Mit[ropolituĭ] Făg[ăraşuluĭ].

512. 8. Pe un *Triod*:

Să să ştie că aciasta sf[ă]ntă carte ce să chiiamă Triod la biscarica noastră de pomeană, Pojorăta, nefiind alt Triod... Şi am scris eŭ pop Ionaşcu Guş[ăilă] din Pojorăta, în anul D[o]mnuluĭ 1767, în luna luĭ Fevruarie zile 7; şi să s[ă] ştie că am cumpărat aciastă sf[ă]ntă carte cu florinţĭ 16..., şi cu ceialalţĭ boerĭ şi catane care s'aŭ îndurat de ne-aŭ ajutat cu cât aŭ vrut, pentru pomenirea lorŭ.

513. 9. Pe un *Triod* din 1771, ctitorĭ:

Ionu Comăniciĭ, Samoilŭ Molduvean, Radu Fătu..., Neni Fătu, Samoilă Drăghiciu, Samăi Zaharie, Mariia luĭ Stoica Meletu, Zahiŭ Dateş, Gheorghe Drugă, Ionu Sugaciŭ, Samoilă Cornea, Aldea Drăghici, Zmedu Trămbiţaş, Ion timar, Eva Sialşmon, Achim Chiastea, Navinu Popa, Ion Străză, Ionu (?)... Iaru. [În natură:] 6 cofe de secară, 1 bild de săcară, 1 de cucuruz.

XCIV.

Ponorel.

Biserica unită.

514. 1. Pe *uşă*:

1727, meşţa Iu[nie].

2. Pe un *Apostol* din 1802: 515.

Puntea Drăgneștilor... Locul de la Bobărești, lăsat de Bobar Costin... Livada care hătulaște cu apa și cu drum... Pleșar, Tolomeĭ Lungu.

3. *Catavasieriŭ* din 1793.

4. Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 516.

Cu toată cheltuiala luĭ Oniciŭ Ionŭ și Tomușă Ionŭ, și o aŭ dat pomană la biserica in Ponor Oniciĭ Clae, Oniciŭ Crăciunŭ, Tomașŭ Vasiĭ, Tomușa Mărian —, Tomușŭ Costin aŭ învățat, — să le fiă pomană lor și părințilior și tot ne[a]mululuĭ lor până la o noo sămânță... Au fostŭ la scrisoare Drăgoiŭ Marian cârsnicul, Pieșa Vasile, fecior luĭ Vorniculuĭ Samoilă, Coste Pătru, Burzŭ Luca; 1756, Septemvrie 14 zile.

5. *Evanghelie* din 1776.

6. *Liturghiĭ* din 1775.

7. *Mineologhiu* din 1781.

8. *Octoih* din 1792.

9. *Penticostariŭ* din 1743.

10. Pe un *Triod* din 17—: 517.

De poporeaniĭ din Ponorelu... Dela Gărghiță din Căteani. In 23 de florinți... Scris-amŭ popa Ilie.

XCV.

* Poplaca.

Pe o *Liturghie* din 1680: 518.

...Să s[ă] știe cățĭ o făcut pomană de o dat de o plăti[t] aciastă leturghie, anume Vlad Toma, Oprea Fomete, Văsiiŭ, popa Bucuru, Ion, și se s[e] pomenească; iar cine nu va pomenie, fie afurisit. Decĭ se știe. Și în Poplaca amŭ datŭ aciasta s[fîn]ta leturghie, și iaste sc[r]is la preadoslovie prea cumŭ silitŭ popa Bucurŭ pre aceștĭ omenĭ, anume: Bratul aŭ datŭ 50 de ban[ĭ], Oprea Fomete iar 50 de ban[ĭ], Toma Bădiie iar 50 de ban[ĭ], apoĭ Vlad Bratul iar 50 de ban[ĭ], apoĭ Văsiiŭ [s. a.]. Iar eŭ, popa Bucurŭ, amŭ pus 60 de ban[ĭ], cum să fie a popeĭ Bucur, până va avê zile.

XCVI.

Porceşti.

519. 1. De-asupra uşii de intrare:

† Cu vrearia Părintelui şi cu sporiria Fiiului şi cu săvrişirea Dhului Sv[ă]ntŭ făcuta-s'aŭ aciasti svăntă şi dumnezeiască beseareacă din temelie creştinul domnul Ţărăi-Rumîneştĭ Io Mattheiŭ Băsiraba Voevod intru cinstia şi hramu luĭ S[vea]tal Nicolae Mirlicheischi, ca să fie pomani nesăvărşitŭ in veaci; dereptŭ aceaia şi noi, robiĭ luĭ Dumnezeŭ şi maĭ miciĭ robiĭ Mirĭ Sale crestinului M[a]t[heiŭ] Voevod: jupan Tămaş beciariul, Ion Logofăt şi Radul Posteal[nic], feciorii luĭ Tămaşĭ şi ispravnicĭ de Măriia Sa trĭimis, nevoit-am de am văzut şi începutul şi săvărşitul, şi s'aŭ rădicat aciastă biseareca[ă] cu cheltuiala Măriei Sal[e] luĭ Voevăd *(sic)*, şi noĭ încă am dat ce am pututŭ ca să avem şi noĭ pomană. Şi s'aŭ început in luna luĭ April, şi s'aŭ săvrăşit în luna Sep[temvrie], vă leatŭ 7162 [1654], а шт рож. хсиа 1653.

2. Notiţă cu rog a reparaţiei din 17—.

3. Chipurile luĭ Mateĭ Basarab şi Doamneĭ Elena sînt o măzgăleală nouă.

520. 4. Pe icoana de afară a Maicei Domnuluĭ:

Oprea Mihail Crăciunŭ; 1750.

5. *Catavasieriŭ* de Sibiiŭ, al luĭ Popovici de Hondol.

521. 6. Pe un *Chiriacodromion* din 1699:

Să s[ă] ştie că aciastă s[fă]ntă carte ce s[ă] chiam[ă]—, şi o a dat beseareceĭ Porceştilor de pomană, a beseareceĭ să fie, car[e] popă va sluji beseareceĭ, săvaĭ căţĭ ar hi, nice unuĭ popă să nu s[ă] oprească —, iar car[e] popă saŭ mirean s'ar amesteca a o vinde, saŭ acum, saŭ din beseareca Porceştilor a o muta, proclet şi anathema să fie şi blestemat de 318 oteţ, şi de Domnul H[risto]s blestămat; petrile şi leamnele să putrezască, iar trupurile lor ba; preoţilor beseareceĭ aceştia să nu s[ă] oprească, ce s[ă] hie a unuia ca şi altuia, a poveşti de pedeapsa cuvăntu luĭ Dumnezăŭ, şi aceastea suflete a pomeni: Ion, Ana, i Oprea, i Moşa, i văsea čead ego [=şi tot neamul lor]. De noaa, să [să] ştie că o cumpărat Ion Părcălăbel. Şi, când am scris aicĭŭ, aŭ fost prot[o]pop Maxsin din Avrig, de faţă şi judele Rad[u] Laslă şi popa Mihaĭ de[a] Săc[ă]date şi Mihăilă Deaneş şi

Ion Leoscă, și preoțiĭ, anume: popa Ion, popa Sima, popa Stoia, popa Ion, popa Gheorghie și grămătic Ion. Și am scris ca s[ă] să știe. Scris eŭ popa Ion, fecior pop[i] luĭ Macsin, vleat ot săzdanie miru [= de la Facerea Lumiĭ] 7210 [1702]. De aciasta încă am scris, ca s[ă] să știe prețul cărții aceștiia: s'aŭ dat derept 20 zloți; dintr'aceștĭ 20 de zloț aŭ g(r)ătatŭ Vl[ă]d[i]ca un zlot, și prot[o]pop[ul] Macsin 2 zloțĭ aŭ ertat, iar Ion Părcălabelul din Porceștĭ aŭ dat 17 zloțĭ, să-i fie de poman[ă], precumu-i scris maĭ sus.

7. *Cheia înțelesuluĭ* din 1678.

8. *Evanghelie* de la Bălgrad.

9. *Molitvenic* din 1689.

10. *Molitvenic* din 1793.

11. *Psaltire* din 7288 [1780].

12. Pe un *Triod* din 1731: 522.

Să s[ă] știe că aciast[ă] sf[i]ntă carte anume —, care o'ŭ cumpărat robi luĭ Dumnezăŭ, anume Ion Sitea și fămeaia luĭ, Nistora, și frate-săŭ, Alăman, și fămeaia luĭ Mariia i Oprea Alămănescul, și fămeaia, — și o aŭ dat la beasearecа aicea în Porceștĭ ca s[ă] a[i]bă pomană în veacĭ..., și cioaia și hirul și plumbul să putrezască, iară acel să nu maĭ putrezască în veaci, amin. S'aŭ scris în luna luĭ Aprilie 23 zil[e], leat 7241, roj. 1733, crug. sința [= crugul soareluĭ] 17, a lu lunó atc. leon *(sic)* 25, zlato cislo [= numărul de aur] 2, rățcailea *(sic)* 7. Și am scris eŭ popa Ion, fiiŭ pop Vlaico.

XCVII.

Răhăŭ.

1. Pe o grindă e săpat: 523.

[Meșta Avgust în 15] zile, văletŭ 1764. Scris-am eŭ popa Niculae, parohie popi Gheorghi i Ioanu, Ionu Cărpinișanu celu tin[ă]ru; acesta aŭ fost [meșter mare].

2. Pe *Cazania* luĭ Varlaam: 524.

20 duminecĭ înnapoĭ... La Oprea Vlăicŭ pe pămînt, în Netotul 2 florinți și 40 de banĭ, de pe slujba găzdoiĭuĭ un florint, la Pavel Oțel... pămănt..., la Fîntăna Țiganiĭ pe pămănt..., în capul satuluĭ, pe pămănt[u]l Cănde Noghenuși, un zlot..., pe unghiŭ la pod..., în lunca de sus, lăngă lupaiŭ... Păladie un

zlot, la Alicxandru 2 horgoş pe pământ... Aclastă Vanghelei o an compărat Pavăl Ion. lui Mihăilă Haroţolui ot volost romanschii, ot silo Balasineşte, şi am dat 3 liai bătuţi şi glomătate de la on popă de la Răşcov, ot Cotrat, să s[ă] ştie, in dzilelei loi Intonie Rosit Voivod, cândo aŭ inblat văletol 7186 [1678], nuşţa Ag[u]stŭ.

3. *Casanie* din 7250 [1742], Bucureşti.

525. 4. Pe o *Casanie* din 1781:

A popi Nicula Cărpinişanu, Măriianu Vîlcu şi Lazaru Bena.

5. *Ceaslov* din Moldova, 7305, 1796. «Pavelŭ Clopotariulŭ tipografŭ.» Cu chipul Maicei Domnului pe V° titlului. «Iarŭ aşezător slovelorŭ, diiaconulŭ Theodorŭ şi Ioanŭ».

526. 6. Pe o *Evanghelie* din 1723:

Să s[ă] ştie câtea cărţi are besăreca Răhăului: întâia, Ivangheliia, a doa, Molitveanicol, a triile, [Le]turghia, apoi Straşnicul, apoi cartea de la Minee, trii deşcos[e] şi o li[n]gur[ă] de arjintŭ, un potir şi un... dă cositor, u cruce de aramî. Alta, de lemnŭ, şi o cadelniţă..., şi face sluşbe nopte....

7. *Evanghelie* din Blaj, 1776.

527. 8. Pe un *Mărgăritar*, ediţia a II-a:

... Este a lui Irimie Căplinarĭ..., şi l-o datŭ la satŭ Răhău, de pomană biserici Răhăului... Martinŭ, Trifu, Macaru, ctitori... Scris am eŭ popa Gheorghe, eŭ popa Simion ot Răhău, mes[a] Aprilele 29 de zile, la ani de la H[risto]s 1761. ...Toma Săcaşu, 6 duce, pentru legatu....

9. Pe un *Mineiŭ* de April: dat de Ştefan Săchiţŭ, Gheorghie Beni, Filimonŭ Bena.

10. Pe un *Mineiŭ* de Iunie: de la «Tadnăia Goţa».

528. 11. Pe un *Mineiŭ* de Septemvrie, al lui Chesarie:

Şi aŭ statŭ până la Dumeneca Florilorŭ: atuncea am aratŭ Costandin, de-amŭ pusu porumb; atuncea aŭ fostŭ birău Neago... Atuncea aŭ fostŭ nevoe marc dea finu şi dea... Aŭ fost ferdie cu 15 ducca... Scris-amŭ eŭ Onea.

12. Pe un *Mineiŭ* de Decembre: dat de «Savu Muntiu, Iosivŭ Căpenaru... popa Avramŭ Oancea».

529. 13. Pe un *Mineiŭ* de-ale lui Chesarie:

Acesta Mineiŭ este al biscarec[i] Răhăului, cumpărat la

anĭ 1785, și l-aŭ cu[m]părat Vasilie Cărpiș și Iosif Oancĭa, Simion Fofeda, Oprea Biscă. [Și «Răhăuluĭ».]

14. *Noul Testament* din Bălgrad.

15. *Octoih* din 7282 [1774].

16. *Predicile* luĭ Samuil Clain, Luate în 1794 de la «părintele Macarie din Brașov».

17. Pe o *Psaltire* din Moldova, 1817: 530.

Acĭastă Psaltire... Nicolae Cărpiniș[anu], și o am cumpărat de... monah, și am dat pe... 5 zloți și un Cĭaslov; anu 1822, în luna....

Cf. N. Cărpinișan, *Monografia comuneĭ Răhăŭ*, Sibiiŭ, 1897.

XCVIII.

Rășinari.

*1. Pe o *Cazanie* a luĭ Teofilact, manuscrisă (secolul al XVI-lea): 531.

Eŭ diaconŭ Izdrail.

Precum să să știe că în anul 1754, în luna luĭ Noemvrie în 3 zile, într'o zi Joĭ, m'am însurat de mi-am luat soție pre leage, și m'aŭ cununat dascalul Grigorie zugravul Ranitie, întru s[fân]ta mănăstire a Sărăcineștilor, fiind episcop Răm[niculuĭ] chiriu chir Grigorie, iar în Ardel Vl[ă]d[i]că fiind d. Pavel: întru acestŭ anŭ aŭ venit acest Vl[ă]d[i]că în Ardeal. Adec[ă] eŭ Iacov snă pop Mani din Răș[inari] am luat fata popi Stan din Sad.

Acĭastă sf[â]ntă carte iaste a popi Man din Rășinar, fiĭor popi Iliŭ, vnucŭ popi Iacov, și amŭ scris eŭ Iacovŭ dĭiacŭ acĭastă deșartă slovă la anul de la Zidiria Lumiĭ 7257, iară de la H[risto]s 1748 (și cifre).

*2. Pe un *Cronograf*, admirabil caligrafiat: 532.

Și amŭ scris eŭ popa Savva Popoviciĭ de la Rășinariŭ, asesor cons[istoriuluĭ] ep[is]cop[esc], Avgust 10, 1790, cŭnd s'aŭ dus dom[nul] ep[i]scop Gherasim Adamoviciĭ la Timișoară, pentru aleagerea Mitropolituluĭ, și eŭ am rămas la Sibiiŭ, în rezedenție.

Începătura învățăturilor bunuluĭ credincĭos Io Neagoe Voevod țăriĭ Ungrovlahiĭ, anulŭ 1781, Martie 10; popa Savva Popoviciĭ de la Rășinariŭ am scris.

Și o copie.

533. *3. Pe un alt *Cronograf*:

Aciastă carte o amŭ scris eŭ popa Savva Popovicĭ de la Rășinariŭ, în anul 1786, Iunie 20 de zile.

534. *4. Pe o *Evanghelie*:

Scris-amŭ eŭ Ioanŭ alŭ popi Mihaĭ din Reșinar, Dech[emvrie] 9 zile, 1763.

Aciastă Evanghelie iaste a popeĭ Manuiŭ ot Rășinar.

În anul 1754, în luna luĭ Iulie, aŭ începutŭ a face niște casă de piatră în Târgu Vitelor cel de afară, dincolo de podul Ogni, fiindŭ d[o]mnŭ maĭ mare Scaunelor d. Zlibertŭ. Întru acestŭ anŭ aŭ luat și Nasa Raduluĭ morariul de lîngă scaunul bisearecii; cade-să a ști că cea despre uliţe casă o aŭ făcut Radul Morariul, cu tinda și cu pimniţa de supt tindă, ci pimniţa o aŭ maĭ prefăcut eĭ, și casa despre amiezăzi o aŭ făcut-o cu pimniţa de supt ïaĭ, și aŭ lucrat oamen[i] de slujbă. Tot întru acest an aŭ venit și d. Vl[ă]d[i]ca Pavel.

*5. Uimirea saŭ vedeniia cea maĭ presus de fire a Sf[â]ntuluĭ Grigorie, uceniсul sf[â]ntuluĭ părinteluĭ Vasilie cel noŭ.

Din slovenie în limbă rumînească s'aŭ scos de răposatulŭ in D[o]mnulŭ preotul Iancul din Simeel aciastă videnie la anii D[o]mnuluĭ 1781, iară de pe acel izvodŭ o amŭ scris aciastă videnie eŭ cel maĭ mic și nevreadnic, mult-păcătosulŭ p[opa] Constandin Mihailovicĭ din patriia Ungrovlahiei, sudŭ Vîlcea-de-sus, anul 1781, Ianuarie zile 22, fiindŭ lăcuitoriŭ în Sadŭ.

*6. *Minunile Preotuluĭ*. Scrisă pentru «besearica cea nouă» din Rășinari (1781, 16 April) și Vedenia Sf. Vasilie.

*7. Pomelnic.

V. și Ocna.

XCIX.

Vaida-Recea.

535. 1. *Antologhiu* din 1737.

2. *Minologhiu* din 1781.

3. *Octoih* din 1742.

C.

Tel'eki-Recea.

A. Biserica unită.

1. Pe o icoană: 536

Aciastă..., eŭ Iosif împreună cu soțu miŭ Iova, să ne fie... pomană.

2. Pe alta: 537.

... Bucur... ano 1756.

3. *Liturghie* din 1797.

4. Pe «Slujbele de obște a tuturorŭ sfinților, acumŭ întâiŭ tălmăcită pre limba rumînească, spre înțelegerea de obște»; București, 1720, de «chir Daniil ot Bucureștii»: 538.

Să știe că aŭ fostŭ a dascălului Ion ot Porumbacŭ, și am scris eŭ, Gavril..., Noem[vrie] 20 d[ni], 7236 [1727].

B. Biserica ortodoxă.

1. Pe un *Antologhiu* din 1786: 539.

Acest s[ânt] Mineiŭ s'aŭ cumpărat în doaozeci și trei tocma, din s[fân]ta Mitr[opolie] Buc[u]rești, fiind ostenitori Ioan Zamfir sin Dav[i]d ot Recea-Telechi, fiind de față Sava Ierom[on]ah s[fintei] Mit[ropolii] sin Ioan, Apr[ilie] 28, 1792.

2. *Apostol* din 1774. Pomenit popa Bucur Chinjdea (1808).

3. *Cazania* lui Varlaam.

4. Pe o *Evanghelie* din 1784: 640.

Aciastă s[fî]ntă și dumnezeiască carte iaste a mea, a lui David al lui Andreiaș Popa din —.

În zilele prea-luminatului Domnu Io Nicolae Mavroghenie.

5. *Evhologhiu* din 1729.

6. *Octoih* din 1746.

7. Pe un *Penticostariŭ* din 7209 [1701]: 641.

Acest Penticostar, carte de slujba sfinteĭ adevăratei bisearicii Răsăritului, în folosul pravoslavnicilor eĭ creștini o închină și o dă dumnealuĭ Costandin Cantacuzino Vel Stolnic bisearicii rumânești de la satul Reacea cu Ținutul.

8. *Penticostariŭ* din 1800.

9. *Triod* din 7277 [1769].

CI.

Remeți (mănăstire).

542. 1. De-asupra ușiĭ:

Is[us] † H[risto]s. D'întiĭ aŭ fostŭ zugrăvită aciastă s[fin]tă biserică în zilele luĭ Matiiaș Craĭ, vă leatŭ 6895 [1487]. лѡ дг [=Logofăt Dumitru?].

543. 2. Pe o piatră:

Помѣни гн҃ дѹшѫ раба бжїа Сїмешн: прѣстави сѧ раб бжїи Ѡн, мрт. з, лѣт ,зрпѕ [= pomenește, Doamne, pe robul luĭ Dumnezeŭ Simion; a răposat robul luĭ Dumnezeŭ [I]on; Martie 7, anul 7186, 1678]. Și aciastŭ călugărŭ — Maiŭ [sus scris] — Simion Brad aaŭ lăsat boĭ 6... i s'arŭ hi m... pom... va su vadolŭ... iredu.

3. În tindă, zugrăveală din 1809, după o notiță pe ușă.

544. 4. La proscomidie, ctitori:

Erŭmonah Gherasim, ermonah Petronie, er[monah] Mihail, Ianu, Avraamŭ, Savul, Marta, Zugrea, Lantea.

545. 5. Pe un *Antologhiu* din 1756:

Să să știe că acest Mineĭ l-aŭ cumpăratŭ Danŭ Ionŭ dinŭ Ponorŭ cu doaozecĭ și patru de numărăturĭ, [fii]ndŭ elŭ murarŭ la moara mănăstirĭ; [am] datŭ de pomeană aciastă s[fâ]ntă [carte, spre] a luĭ pomenire să fie... [Scris-am eŭ], [Sili]văstru monahŭ.

6. *Apostol* din 1745.

7. *Apostol* de Blaj, din 1767.

546. 8. Pe un *Chiriacodromiu* din 1699:

Di la Rîmeț la ripă, din sus de Joajŭ. Scris-am eŭ Vasilie, fiind diiac la mănăstire, anul D[o]mnuluĭ 1840, Iunie 3 zile.

9. Pe un *Evhologhiu*, Vasilie cantorul se plânge că popa Vasilie din «Rîmeți» a luat pe cel bun.

1795, luna luĭ Iunie 8, s'aŭ aflat în Remețĭ 422 de oamenĭ pușĭ la căbel[1] în dajde, cind aŭ venit cănțeliștea pișpeculuĭ de aŭ vălătuit.

547. 10. Pe un *Octoih* din 17—:

Scris-amŭ eŭ Silvestru monahŭ cindŭ aŭ stricatŭ necredincioșiĭ mănăstirea de la Rîmeți și cea de la Geoagiu, la

[1] *Kübel*, ciblŭ de griŭ.

anĭ 1762, în Avgustŭ 23, într'o zi Sîmbătă, spre perirea lorŭ.

Acĭastă sf[â]ntă carte este a sf[i]nteĭ besearecĭ a Socodoruluĭ, ce să chiamă Octoihĭ, şi iaste cumpărat dereptŭ florinţĭ ungureştĭ 18; să n'aibă alţiĭ a o lua di la sf[â]nta besereacă până va fi Socodorul şi sf[â]nta besearică din Socodor; iar ce[ne] s'arŭ [afla] saŭ [să o] vinză, saŭ să o pue zelogŭ, să fie afurisit de 300 şi 18 sf[i]nţĭ părinţĭ., mşţa Ianuaria 2, 1751. Şi am scris eŭ, popa Petru, şi popa Costandin, şi Chirica Şifotă, birăŭ mare, Păida Mişca şi jupînul Diiamandi, neguţătorul din Socodor.

CII.

Rod.

1. Pe uşă:

Măriian Ghenie. Danŭ Ranga.

2. Pe un *Antologhia* din 1737, de la Ion Oprişu; dat în 1738: 548.

Scris-am eŭ protopop Man ot Armenĭ, împreună şi cŭ popa Ionde, la Cărpiniş.

3. *Biblie* de Blaj.

4. *Catavasieriŭ* tipărit de Lavrentie ermonah (1734?). 549.

5. *Chiriacodromiu* din 1699. În legătură, o pagină coresiană începînd aşa: «ploconi-ne pre noĭ Dumnezeŭ unulŭ altuĭ, că în toate zilele ne rănjimŭ şi ne certămŭ, şi de acĭ fi luatŭ această frăţie de la noĭ.»

6. Pe un *Mineiŭ* al luĭ Chesarie, pe Ianuar: 550

...L-aŭ fostŭ cumpăratŭ răpăosatul în D[o]mnul Ioan Oprişĭ, împreună cu Oprea Lupea, drept treĭzecĭ de florinţĭ. [Opriş dă 3 mariaşĭ la legătură. 3, «Gherman Bogdan», 3, «Oprea Soare». 1770, 30 Decembre. Scrie «Evstathie Popovicĭ ot Câmpenĭ».]

Adeverinţă.

Să să ştie, precum că s'aŭ împăcĭuit în faţa noastră Nico Măcrino, Oni Pathe, şi precum le-aŭ fost vorba să şază înşiĭ lor, să fie ascultător întru toate ca neşte... (1832).

7. *Mineiŭ* pe Ianuar, dat de Dan Com[â]ncĭ, Coman luĭ Dan Comîncĭ, Manea Nistor, Stan Preda.

8. *Mineiŭ* pe Mart, dat de Ion Voiticu, în 1785.

9. Altul pe Maiŭ, dat de Petru Voiticu, cu Gligorŭ alŭ Opreĭ de la Baltă.

10. Altul pe Iunie, de la Ionŭ Frida, Ionăşu Gavrilă, Ioan Gavriloe, dat în 1786.

11. Altul pe Iulie, dat de Bucur Toma, Ionŭ Bugŭdan.

12. Altul pe Septembre («Sectemvrie»), dat la 1786 de «Dan Moga, Manoliŭ, Bogdan, Acsen, Moga, Anesie a luĭ Bucurŭ, Mihăilescu».

13. *Penticostariŭ* din 1743. Dat de «Stan Bogdan şi cu Ion Oprişu..., la biscareca Rodoluĭ».

14. *Strastnic* din 17—, luat de Oprea Lupe.

CIII.

Rodna.

1. Aier din 1824, lucrat de «Vasili Chişăscol, cugrav din Suciavă».

2. *Acathistariŭ* din Blaj, 1774, cu prefaţă de «Silvestru Caliani cetŭ dintâiŭ răvizorŭ a cărţilorŭ».

551. 3. Pe un *Anthologhion* din 1737:

Acestŭ Trifoloiŭ *(sic)* l-aŭ cumpărat prot[o]pop Ianoşŭ din Chetiŭ de la Antonie ficioru Banuluĭ din Sicălac, dreptŭ 20 de vonaşŭ, şi i-aŭ dat altu Mineiŭ scris cu mina; la schimbu cărţi fost-aŭ popa Lup din Sintegĭude şi Bozeşan Ion din Sintegĭude; 1752, April 6 zile.

552. 4. Pe un *Apostol* din 1767:

Însămnarea a ctitorilor a s[fintei] besereci din Rodna, în anul 1780, Iulie — zile, făcută prin mine ieromonah Hieronim Calnochi, protopopul eparhii Nasăudului. Uric pe cărţile biserici Rodnĭ. Pomană din Blaj... Lionte Burila... Un Molitvenic de la Eş şi o Liturghie de Leovă... Zaharia Sârbu... Arsente diiacu... O alfavită... Popa Toader din Ilua... Ithica luĭ Ştefan Nistor... O ucitelnă... Leonte Scripăţu... Un Pracsiu... Toader Coşofreţu ... Ion Singĭorzanu ... Leonte Buriiacŭ ... Apostoliĭ şi Ivangheliile la morţi şi Predicaţiĭ le'ŭ scris Ion diiacu, şi i-am dat 4 mariaş din bani biserici şi 4 guştaci de legat ... O carte de învăţătură pentru Liturghie aŭ dat Vasile a popi luĭ On ... Vase care sânt de cusutorĭ, o cană de o cupă ..., un blid, doo talgere, o faţă de masă, un chindeŭ, doo năfrămĭ de mătasă, aceste aŭ rămas de la Suciţa la biserica. Maĭ este un colindirĭ de doo fârtac, făcut cu bani biserici... Un feşnic de aramată *(sic)*, cu 15 florinţĭ... Nicolaĭ şi Merintia aŭ cumpărat răspeta cu 24 de

florinț.. Ion Ioana aŭ cumpărat un prapor cu 3 galbenĭ și un teșnic de aramă, iară cu 3 galbeni, Grigoraș Cârstina aŭ cumpărat un tratapoŭ cu 45 de florinț, Ion Bindu, Părasca și Grigore aŭ dat la turnușoru bisăricei 7 zloț... Policandru de aramă (33 zloț)... Aŭ cumpărat prilogu cu 12 zloțĭ... Un stihari... Arsăntĭ Cardan și Catarina aŭ dat și plev, acoperitul bisăricei, 8 florinț... Palaghia Petri Popi... Lazor Șofronia... ajută cu lucrul mînilor.. Ion Palaghia Cărdan aŭ făcut strana Maici Precești... La tocmirea fruntarului a bisăricĭ... Maria Popi Larion... Vasili Gacia și Cifor aŭ cumpărat un clopot cu 30 flor[inț]... Loghina, Ion, Măria aŭ cumpărat o icoană cu strană, și un pomelnic noŭ, toate în 36 de florințĭ, Pavl Maria... Un patrahir... O pereche de năraclițĭ, 2 zloț... Ereĭ Gherăsin... Arsinica... aŭ cumpărat toaca cu 22 de zloț. Gavril Bindiul, Toader Alecsandru să făgăduește cu un loc de fin, dară, dacă să adeveri lucrul, și aŭ dat și un golbăn la ușa dverilor.

5. *Biblia* lui Bob.

6. *Cazania* Mitropolitului Ștefan, dedicată lui Constantin Mavrocordat.

7. *Catavasieriŭ* din 1762, Blaj.

8. *Evanghelie* din 1765.

9. Pe un *Evhologhiu adecă Molitve[e]nicŭ*, Blaj, 1757: 553

Acest Molitv[e]nicŭ s'aŭ datu besearici cei noao de la Rodna prin părintele ieromonah Iacovŭ, eară *(sic)* episcopu Făgarașului vicarișŭ gheneralișŭ din Blajŭ, 1771, 13 Fevruarie.

10. *Evhologhiu* din 1784.

11. Instrucții din 1798 pentru preoți, de la «Ioan Halmaghi vicares»; din 1803, de la «s. Ioan Nemeși, a vicariății administrator».

12. *Liturghii* din 1775.

13. *Liturghie* din Iași, 7267 [1759]: 554

Aceastä s[fâ]ntă Leturghie s'aŭ vândut popiĭ luĭ Vasi Costantin drept 8 leĭ, ot Rodna, leat 7276 [1768].

Anii Domnuluĭ 1768, ms. Sep[temvrie] 8 zile. Aceastä s[fi]ntă și dumnezeiasca Liturghie aŭ cumpărat-o Toader Cozonac dreptŭ zece florințĭ vonașĭ și aŭ dat-o s[fi]ntiĭ besericĭ a Rodnii pomană, unde iaste hramul S[fi]nților Voevozĭ îngerești Mihail și Gavriil, ca să-ĭ fie pomenire pentru sufletul luĭ și a soțuluĭ dumisale Theodosie, și a tot niamul lor, ca să aibă

pomenire în veci vecilor; iară oricare preot saŭ diiacon saŭ ipodiiacon saŭ cliric saŭ mireanŭ ar îndrăzni [să] înstreineze de la aciastă sf[ă]ntă besericâ a Rodnii fără ştire şi fără voe şi bl[a]g[o]sl[o]veniia preuţilor şi a ctitorilor Rodnii, într'alt sat saŭ parte de locŭ, oriunde, unulŭ ca acela să fie blăstămat de sf[i]ntele şapte soboară şi de D[o]mnul H[risto]s şi Maica Precistă şi de toţ s[fi]nţii, şi la groznica giudecată să-I fie pârâşi S[fi]nţii Voevozi Mihail şi Gavriilu şi toate soboarăle îngereşti, şi unul ca acela să fie tricliat, şi procliat, şi aranatha, şi să aibă hrodlina Iudii v[ânzătoriul]uĭ de H[risto]s; aminŭ, aminŭ, aminŭ.

[La sfîrşit, însemnare că s'aŭ pus cuvinte slavone neobişnuite, nu de «altă pricină de mîndrie», «ci, vrîndŭ noĭ a tocmi într'însele cuvintele tocma deplinŭ după izvodulŭ ellinescŭ (cumŭ şi celŭ slavonescŭ urmează), nu s'aŭ putută aceale cuvinte nici într'unŭ chipŭ a să tălmăci tocma dreptŭ după putearea lorŭ pre limba noastră, câci este puţină..., căcĭ nu este Cazanie saŭ istorie Sf[ă]nta Liturghie, ci tocma însuşĭ d[u]mnezăeştĭ şi de D[u]hulŭ Sfântŭ suflate cuvinte.., Evloghie monah, diorthositorĭŭ. Sandulŭ şi Gheorghie zăţarii».]

14. *Molitvenicul* din Bălgrad.

15. *Penticostarĭŭ* din 1768, dat «bisericiĭ ceĭ noao de la Rodna», de Iacob Aaron.

16. *Polustavul* din 1808.

17. *Predică*, cu multe aluziĭ contemporane, la trebuinţa grăniţerilor, de «Ioann Marian, vicariu Rodnei, la Rodna, în 21 Maĭ 1837».

555. 18. Pe un manuscript de *Psaltire*:

Scris-am eŭ Ştefan dascal de la Mitaşul-Mare; anii 1759, luna April 25 zil[e].

19. *Triod* din 1800.

CIV.

Rucăr.

A. Biserica neunită.

556. 1. Inscripţie:

As. Ms. 1804 (cu litere latine).

2. Turnul are data de 1811.

557. 3. De-asupra uşiĭ:

Anno 1806. Jude Ioan Buţea.

4. La proscomidie: 558.

S'aŭ zplătit aceasta sf[ă]ntă prosconidie de Mihail şi Ecaterina, Adam Stuchireanca, cantor, bun îndemnătoriŭ şi plătitor, zugrav Ioan Popp din Ludişor, preoţi Zaharie Glogea şi Moisi Baltă; ano 1829.

5. *Evanghelie* din 1742.

6. *Penticostoriŭ* din 7251 [1743].

B. Biserica unită.

1. Pe o cruce la iconostas: 559.

Robulŭ luĭ D[u]mnezeŭ Imbrea, lun[a] luĭ Aprilie zi 1, anul 1782, Ion zugravulŭ.

2. *Apostol* din 1683.

3. *Cazania* lui Varlaam.

4. Pe un *Penticostoriŭ* din 7251 [1743]: 560.

Să să ştie că acestŭ Pentecostar l-am cumpărat noĭ, eŭ popa din Rucăr, popa Marcŭ, înpre[ună] cu popa Ion Ştirbeţŭ, fecior popi Ion celuĭ bătrăn, derept 12 florinţĭ şi 2 şorgoş, del[a] popa Dumitru din Rucăr, din Ţara-Rumănească, să fie moşie lor şi fectorilor lor; anul 1743, luna Maĭ, zile 16. Mărturie Marcu Ştirbeţ şi eŭ Irimie, fecior popi Zaharie. Scris-am eŭ, Logofet Mare.

5. *Triod* şi *Molitvenic* brîncoveneştĭ.

6. Pe una din cărţĭ: 561.

Aicĭ las o însemnare despre o mare tîmplare.

De la anul 1848 s'aŭ început bătae la Ţara Ungurească, Sirbiĭ şi Unguriĭ, s'aŭ bătut toată vara anuluĭ acestuia, şi toamna, în Octomvrie, aŭ eşit poruncă de la un comsoliriŭ-gheneraruŭ să să ĭă armele de l[a] toţĭ Unguriĭ, şi aŭ eşit din toată ţara tot feliu de om, de la 18-lea an pănă la 50, cu arme, cu puştĭ, lăncĭĭ, furcoae şi cu coase, şi aŭ inceput în toate părţile a să bate cu Unguriĭ, şi la toate locurile s'aŭ bătut, şi s'aŭ făcut ce n'aŭ maĭ fost doară în lume, că pe unele locurĭ, şi chiar la Aiud şi la Abrud, aŭ tăiat şi tinăr şi bătrîn, muerĭ şi copiĭ, cît să nu ţĭ fi a auzi; chiar Rumîniĭ de către Tîrnăvĭ aŭ făcut aşa, şi de peste tot locul Unguriĭ aŭ fugit de Rumînĭ şi de oştile Înpăratuluĭ, că Ru.

mini aŭ ţinut la una cu Înpăratul Austrieĭ. Şi foarte multe sate aŭ ars şi uniĭ şi alţiĭ, şi mare jăfuire s'aŭ făcut, cît să ferească H[risto]s să nu maĭ [f]i până va fi lumea. Şi apoĭ aŭ venit o armadie de Ungurĭ de la Ţara Ungurească, şi aŭ răsbit până la Sibiĭ, [şi] aicĭ mult s'aŭ bătut; până şi Muscanĭ aŭ eşitŭ din Ţ[ar]a-Rumînească, ajutoriŭ Înpăratuluĭ Rumînilor şi Saşilor; [n]u cu puterea bătăĭ, ci cu vicleşug şi cu minciună [s'aŭ d]us pe de o parte şi s'aŭ întors pe altă parte... Întratat-aŭ lin[gă] Sibiŭ, şi apoĭ toată armadie Înpăra[tuluĭ]... e tot înnapoĭ, şi eĭ aŭ mers şi la Braşov, şi... [aco]lo încă s'aŭ dus aĭ Înpăratuluĭ şi Muscanĭ în ţară... [S]ă ştiţĭ că pe toţĭ ceĭ ce aŭ fost jufuit pe la..., [i aŭ ur]mărit şi le-aŭ luat tot. În vecinul nostru sat... aŭ [îm]puşcat un om, în Rucăr 3, şi la Cornăţăĭ...; şi pe multe locurĭ,— nu pociŭ spune toate..., şi ştiu aŭ omorit aceste, da multe nu aŭ... [Ace]stea s'aŭ făcut până la 15 Maiŭ 1849 şi, ce vă maĭ [fi, şti]e Dumnezeŭ. Şi am scris Gheorghe Bogdan, dascăl sătesc.

CV.

Săcel (Maramureş).

562. Pe un *Octoih* rusesc din 1630, notiţă că e al satuluĭ «Săcelŭ R Марамороши (c. 1640):

Aŭ cumpăratŭ serbulŭ luĭ D[u]m[ne]dzăŭ anume Vasăĭ Ardelian şi cu soţul săŭ Mariica, licuitoriŭ în sat Băcĭcoeĭ, şi o am dat aice în beseareca nostri, pentru iartare de păcatele nostrĭ. Şi am dat pentru dînsa 17 de florinţ şi un ferdeĭ de oves... Şi coconiĭ mieĭ, Anca, Marluţi, M[a]ria, Ionaşco, Marica... Aniĭ de la Naşteria D[o]mnuluĭ 1700, în lun[a] ноемвриe, 14 de dzile, şi aŭ fost într'o aceala vremia în Scaun Vl[ă]d[i]ca Iosif Stoica şi protopop Stefan Petrovan din Petrova.

CVI.

S a d.

563. Pe o *Evanghelie* din 1697:

Să să ştie că am scris eŭ, Ion copilul ot Sad.

CVII.

Sălişte.

A. Biserica-din-Jos.

1. Pe sfeşnicere: 564

Aciastă păreache de sf[e]şn[i]ce o aŭ făcut d[u]mn[ea]luĭ tit[orul] D[umitr]i Borcea, cu soţi[a] sa Ana; fiĭ lor: Dim[i-trie], Nic[olae], Oprea, Mar[ia], Stana, şi le-aŭ dăru[it] s[fin-teĭ] bise[ricii] neuni[te] din Sălişte, hram[ul] În[nălţarea] D[om-nului] Is[us] H[risto]s, să le fie pom[ană] lor şi la tot neam[ul] lor; 1838.

2. *Acatistieriŭ* din 1823, Bucureşti.

3. *Biblie* din 1688.

4. *Catavasieriŭ* grecesc şi romînesc, Sibiiŭ, 1817.

5. *Catavasieriŭ* din 1769.

6. *Chiriacodromion* din 1811.

7. *Chiriacodromion* din 1699.

8. *Didahii* ale luĭ Veniamin Costachi, 1843.

9. *Epitomi ton ieron dogmaton*, 1816.

10. Pe o *Evanghelie* din 1760; 565.

...Să fie moştenitoare s[fi]nteĭ beserici...; 1795, Noemvrie 2.

11. *Evhologhion* de Braşov, 1811.

12. Pe o *Îndreptare a legii*: 566.

Aciastă s[fâ]ntă şi dumnezeiască carte ce să chiiamă Pravilă, s'aŭ cumpărat de aceştiĭ numiţi oamenĭ, Dumitru Roşca din Brata, cu fecioriĭ săĭ, Oprea Dumitru şi Ioan Cărată. Eŭ pop Păunŭ ot bis[e]rica Scaun[ulu]i, leat 7274 [1766], Iul[ie] 6 dn[i]. Şi Dumitru Buda, Oprea Vladu, Ioan Romanŭ. Ca să fie la s[fâ]nta biseareca a Selişti, la hramul Înnălţarea luĭ H[risto]s, la beseareca neunită, ca să [fie de] pomană dumnealor şi tot neamuluĭ lor... Fiind preoţĭ neunițĭ: 1. protopopul Moga, popa Ioan Popovicĭ, popa Sava, popa Ioan, popa Alămanŭ, popa Stefanŭ; la anul 1774, Dechemvrie 14 zile.

13. Pe *Liturghier* din 7267 [1759], ale luĭ Ioan Teodor VV. şi Mitropolitului Iacov: 567.

Aciastă s[fâ]ntă liturghie iaste a s[fi]nti beisearicĭ Sălişti, neunite. 1799. Evloghie monah; prin mine, G. N. P. V.

14. *Liturghiĭ*, Sibiiŭ, 1814.

15. *Mineiul* din 1779, pe Ianuar şi pe Februar.

16. *Mineiŭ* de Rîmnic, pe August.

17. *Mineiul* pe Decembre, de la Buzăŭ.
18. *Octoih* din 1750.
19. *Penticostariŭ* din 1743.
20. *Penticostariŭ* din 7276 [1768].
568. 21. *Simion Tesalonicul* din 7273 [1765]. Ctitori:

Oprea Bârzan, Ilie Racucĭ, Stan Coteț, Ghiorghea Dăianu, Ionăș Schitea, Ilie Comoc.

22. *Triodul* din Rîmnic, 7290 [1781].
569. 23. Pe *Viețile Sfinților* de la Neamț, 1807, pe Septembre:

Aciasta sf[ă]ntă carte ce să [chiamă] Viața Sfinților, a lunii luĭ Septemvrie, s'aŭ dăruit sf[i]nteĭ bĭsericĭ ceiĭ marĭ din Săliștie, la hramul Înnălțăriĭ luĭ I[su]s H[risto]s, de robiĭ luĭ D[u]mnezeŭ Alăman Mile și cu soția, Anna... 1 Sept[emvrie] 1858...; eŭ Procopie Pătruț, crîsnic.

B. Biserica din Grui ŭ.

570. 1. De-asupra întrării:

Aciastă sf[ân]tă și d[u]mnezeĭască bisearică s'aŭ zidit din temelia de răposații frațĭ Cîndești, anume: Cînda Oprea, Dumitru și Osoĭ, Stana, pentru a lor vecînică pomenire; iară rădicarea acestuĭ turn s'aŭ făcut la ano 1816, cu ajutorul ĭubitorilor de D[u]mnezeŭ patriotĭ ale cărora nume sînt scrise în cartea vieții, în zilele înnălțatuluĭ Împărat Franțisc I, fiind episcop preasf[i]nțitul d. Vasilie Moga, iară tabla aciasta a hramuluĭ S[fîntuluĭ] Ioan o aŭ plătit Ioan Popovicĭ Marc, soția sa Stana, zugrăvindu-să de smeritul zugrav Ioan Popa ot Săliște, la anul 1820, Sept[em]vrie 30.

571. 2. Pe părețele din dreapta:

Cu ajutoriul Sf[i]nteĭ Troiță s'aŭ zugrăvit botezul D[o]mnuluĭ Nostru Is[us] H[risto]s și Sfe[ti] Nicolae cu cheltuiala dumnealor Ioan Popovicĭ Marco și Nicolae Popovicĭ Marco, cu muerile dumnealor, Stanŭ, Stanŭ, — ca să le fie pomenire veacînică dumnealor și la tot neamul dum[n]ealor, amin; anul 1812, Fev[ruarie] în 13 zile; Vasilie Muntean, zugrav, Florian Muntean, zugraf și paroh în Siliște.

3. Icoană cu cheltuiala luĭ Mihulŭ Boda și surorii luĭ; 1819, 20 August.
572. 4. *Antologhin* din 1706.
5. Pe o *Cazanie* din 1768:

Să se știe că aciastă sf[ă]ntă carte anume Cazanie o amŭ

cumpărat eŭ Ioanăș Bărbat, și o amŭ dat sf[i]ntei besereci [a Cîndeștilor din Graiŭ; *adaus]* a Săliștii, ca să-i fie pomană lui și fomei lui..., și aŭ dat florinți 15 deplin; an 1768, Septe[m]vrie 15 zile, prin îndemnarea diiaconului Stefan, Săliște.

6. Pe un *Ceaslov* din 7256 [1748]: 573

Ex libris ecclesiae szelestyensis.

...O am cumpărat eŭ Gherasimŭ iermonahul și o am dat sf[i]ntei mănăstiri a Săliștii..., ca să o facă aciasta moșie sieș... mănăstire... Martori: întii, popa Stan, pop Thoma săn Taban, pop Moga — [pe la 1750].

7. *Psaltire* din 1756.

8. *Triod* din 1761.

CVIII.

Sarasăŭ.

1. *Apostol* din 1802.

2. Pe un *Ceaslov* din 17—: 574.

Aciastă sf[ăntă] carte o am cuperat eŭ popa Ion de la preutiasa a lui popa Mihailu, din trup find, iară este fapta lui Rehnic Grigorie din Sarasăŭ, și am dat... 5 zloț, bani buni, și... A[nu]l 1808. Ion Grec, p[aro]hușul Saraseului.

3. *Evanghelie* de Blaj, 1765.
4. *Liturghir* din 1756.
5. *Minologhiu* din 1781.
6. *Octoih* de Blaj, 1760.
7. *Penticostariŭ* din 1808.
8. *Psaltire* din 1764.
9. *Strastnic* din 1773.
10. *Triod* din 1771.

CIX.

Săcel, Sătcel (Maramureș).

Pe un *Triod* de la Stavropighie, notiță rusească, că s'a dat la satul Săcel: 575.

[Cine o va lua] dănŭ svănta beaserica într'alt sat, acela să fie procleat și treclliat și neertat de D[u]mn[e]dzeŭ și de 318 de părinți și de 7 săbore, și să aibe parte cu Iiuda în veacŭ dă veacŭ, aminŭ [c. 1620]. — Colecția d-lui I. Mihály, Sighet.

CX.
Șălimbăr.

276 1. Pe un *Antologhion* din 1737:

Să să știe că aceastâ sf[â]ntă și d[u]mnezeiască carte ce să chiamă Minelŭ de cele mari, este a besericii Porceștilor, dată de pomană la hramul Sfântului Nicolae; cumpărată de robil lui D[u]mnezeu Stan Potroca și cu Maniŭ Căldărea.. S'aŭ scris la anul 1782, Fev[ruarie] 21 zile.

577. 2. Pe o *Evanghelie* din 7254 [1746]:

Să s[ă] știe că aceastâ sf[â]ntă și d[u]mnezeiască Iev[an]gh[e]lie o aŭ cumpărat Stan Băilă, cu muere luĭ, derepți 15 flor[inți], la anul 1758, Mar 5 zil[e]: dată de pomeană la sf[â]nta be-[se]recă la Șaruș... Prin mine, protopopul Ioan Clonța din Bechințŭ....

3. *Molitvenic* din 7266 [1758].

578 4. Pe un *Octoih* de supt Nicolae Mavrocordat [1720]:

Să s[ă] știe că aceastâ sfântă carte o aŭ cumpăratŭ eŭ Marie a luĭ Bădilă de pomeană, fiindŭ lipsă popi Stanciŭ, și așa o amŭ cumpăratŭ de pomeană, ca să fie stătătore, și cine s'arŭ afla, aŭ a strămuta de aci, să fie anaftima, și toți cei impreună cu elŭ, și eŭ Marie luĭ Badil[ă] amŭ dat 9 florinț; Frevoarie zile 6, 1764. Și aŭ fo[st] noĭ preoții Avrigul: popa Stanciu cel bătrân, popa Nicolae, popa Thoma, popa Stanciu Popoviciĭ, popa Ion Popoviciĭ. Și aŭ scris popa Nicolae.

5. *Octoih* din 1763.

579. 6. Pe un *Triod* din 1761:

Fost a bis[ericii] neunite din Rășinari; 1807.

Acest Triod este al sfintei biseariciĭ a Șălimbărului, greco-răsăriteane, predat de pomeană de la biseareca Rășinarilor din sat, prin osirdia preotului Ioan Vasile, pre vreamea aceaia find preot acei bisearici și învățătoriŭ Iosif Vasile, find a celuĭ paroh maĭ sus numit, la anul 860, 1 Martie.

CXI.
Săsciori.

580. 1. Pe un *Antologhion* brîncovenesc:

Ca aceastâ sfântă [carte] cea-I cheamă Minealŭ maria, cu Oftoih și cu obștă, cu Evanghelii, cu Apostoli și cu toatea podoabelea

bis[e]ricii celea sufliatești înpodobit, să știe că l-am cumpărat eu ermonah Iosaf prea banĭ gata, și după moarte mè să rămăia fecioruluĭ meu luĭ Apostol, iar, nefiind el, să rămăie fraților meĭ carii să află în Țara Moldovii, pop Petre, la tirgu la Bacău, alt frate maĭ mic în Țara Muntenească, lângă București, pop Ursachie. Iar cine s'ar ispiti a o furea, aŭ să o ià cu sila, aŭ altă hiclenii, să fia blastămat de ceĭ 3 sute 18 oteț de la Nechela, și de smerenia mè, care am luat darul preauții de la arhiereĭ, să fie și de mine afurisit, treclet, proclet, anathima; ciara să să topască, herul să ruginească, petrile să să farme, iar trupul acelula să stea în vecĭ, și sufletul luĭ să fie cu a Iudeĭ într'un loc în brațelia luĭ Satanail, și pariințiĭ luĭ și feciorii luĭ și nepoțiĭ luĭ și strănepoțiĭ luĭ; iar cene o ar aduce, de ar cădè în mâna cuiva, să o aducă iar în mâna noastră, să fie ertat și bl[a]goslovit; aŭ cine ar tăia hărtiile ca să ascunze după morte mè să... să rămăia din neam în neam. Eŭ ermonah Ioasaf, sânt din Ardeal, din sat din Milca, și săzŭ la mănăstire la Daia; l[ea]t 7219 [1711], ioj. 1711, Ghen[arie]... Ioasaf.

Să(s) să știe că acest Mineiŭ marc l-am cumpărat [eŭ] popa Niculae din Viștea de-jos de la acest călugărŭ ce aŭ scris maĭ înnainte, Iosafŭ, pre ban[i] gata, 26 de florinț. Popa Niculae ot Viștea.

[Aiurea:]

Pomeni g[ospod]i: Nedelea, Stănilă, Oprița, Ioanaș, Canduachiia.

2. *Antologhia* din 1766, București, cumpărat în 1836 de: 581.

Noĭ Sasciorenii, de la popa Matheiŭ Pandrea din Margineni [cu 42 de zloțĭ]. Basilius Czetz, theologiae moralicae auditor].

3. *Apostol* din 1766, Blaj.

4. Pe *Chiriacodromion* din 1732, București: 582.

Anii D[o]mnuluĭ 1741, 7249, luna Mai, să să știe de cînd s'aŭ cumpărat această sv[ă]ntă și d[u]mnezeiască carte ce să chiiamă Poucenie, în carele cuprinde cazanii la praznicele înpărătești și ale sv[in]ților, și e cumpărată pe fl. 18 de robul luĭ D[u]m[ne]zeŭ ereĭ Adam și ereița Mariiai cĭad ih [=și ur-

mașiĭ lor], ca să le fie de moșie din neam în neam. Și amŭ scris eŭ, mult păcătosŭ rab bjiĭŭ [= robul luĭ Dumnezeŭ] Log[ofătul] Ion Mold[oveanu].

[Adaus:] Și de la popa Adam o am cumpărat eŭ popa Vasilie din Săsciorĭ, iarăși pe aceĭ 18 fl., 1754 [cifre].

583. 5. Pe *Liturghiile* din 1775, Blaj:

Aciastă sf[i]ntă și d[u]mnezeiască Liturghie o am cumpărat eŭ mult-păcătosul Osif Țăț dascălul din Săsciorĭ, din Ținutul Făgărașuluĭ, cu 2 zloț, din sf[i]nta Mitropolia Blajuluĭ.

584. 6. Pe o *Liturghie*:

Klodoiala sĭ Liturghiĭ (neccomplecte).

7. Manuscris de cântărĭ.

585. 8. Pe un altul:

Ego scriba Ioseph Motok Ich hab geschrieben. Vix Corpon, în 24 Februarij 787.

9. *Mineiŭ* brâncovenesc.

10. *Octoih* din 7251 [1743], Rîmnic.

11. *Penticostarĭă* din 7209 [1701].

12. *Psaltirea* din 72—, a luĭ Neofit de Rîmnic.

CXII.

Șebeș (Ținutul Făgărașuluĭ, lîngă Voivodeni).

586. 1. Pe un *Antologhion* din 1737:

S'aŭ scris din datorĭia prot[o]popească la list 384 că e acesta al sf[intei] biscariceĭ din Șebeș, cu iscălitura și cu peceatea întărit la început[u]l[ui] luniĭ luĭ Fev[r]arie.

Acestŭ Mineiŭ s'aŭ cumpărat de popa Iacov Itul din Șabăș cu ban[i] bun[i], florinți 22, mariiaș 2: într' acești ban[i] aŭ ajutat Neculа Săvăstreanul cu un galben de aurŭ dreptŭ florin[i] 5. Acesta maĭ pă scurt este al mieŭ osebi, și al feciorilor miei, care nimen[i] niciŭ-un amestec [n']are, fără eŭ pop[a] Iacov care maĭ sus s'aŭ scris. După aciasta, tâmplându-să la vre o primejde de răzmiriță, aŭ de altă supărare, care D[u]mnezeŭ ni le aduce pentru păcatele noastre, iar cine l-ar înstreina, aŭ l-ar fura, aŭ l-ar găsi de alți înstreinat de noi, și, de nu-l va spune, aŭ cu colac, aŭ cum l-ar lumina Duhul Sfnătŭ, unul ca acela să fie proclet și afurisit de treĭ sute sf[i]nți părinți de la Nicheia, lemnul și hierul să putreziască,

iar trupul lui să nu putreziască; Noem[vrie] 17. 1738, 7241.

2. Pe un *Apostol* din 1767: 587.

Să să știe că acestû Apostol l-aû cumpărat Petru popa din Dolomănești cu muerîa sa Paraschiva, cu șapte florinți vonaș, și l-aû [dat la] biserica din Șăbăș... Aciasta am scris eû popa Iacov Itul din Șăbăș...; din dregătorie am întărit și eû, protopopul locului, anume [Constantin] Ianovici de la Mit[ropo-lia] Făg[ărașului], în anul 1776, la zile 22 Fev[ruarie], în casa păr[călabului] Bogacii; s'aû scris într'o zi Lun[i], ca să să știe.

3. Pe *Cătăvasăriesul* din 1732: 588

Anul 1778, zile 25 Fev[ruarie], Duminecă, aciastă Păucenie o aû cumpărat dumnealui Tămaș Granciu cel bătrân din Sebeș, de l[a] Nițu popi Iacov Itul, tot din Sebeș, cu florinți unguresti treisprăzeace, și o aû dat sfintii bisearici de la Sebeș, ca să fie de slujba bisericii până să va ține o foae... Protopop Cost[an]d[in] Ioan[o]vici, M[i]t[ropoliei] Făg[ărașului] paroh.

CXIII.

Șercăița.

1. De-asupra ușii: 589.

Cu vrearea Tatălui și cu ajutoriul Fiiului și îndemnare Duhului Sfântu începutu-s'aû aciasta s[fâ]ntă bisereca a să zidi la anul 1798 cu [toată] osteniala protopopului Gheorghie [Dumitra]șcu și sin [= fiii], Ioan, Gheorghe, Bălașe, și cu îndemnarea popii [Dumi]trachi, și cu sirguința popii Bucurû Bărbatû, și cu ajutoriul satului; într'aciastă vreame aû înblatû bani de hârtie; iară zugravitura s'au isprăvitu la anulû mai in giosû însămnatû, fiind parohû satului popa Ioanû Bărbatû, iară diregători și alegători bisearecii până în isprăvitû fiindû Gheorghie P..., Dumitrașcû, birăû domnescû, iară Bucurû Făciu, birău satului; și s'aû isprăvitû de mine Theodorû Zugravu, la anulû 1811; în anulû acesta [s'aû] arătatû o stè cu raze pe cerîû.... de câi. Bucurû Bărbatû.

2. *Antologhiu* din 1745.

590. 3. *Pe un Chiriacodromiu* din 1732:

[Pomelnicul lui:] ercimonacu Isaiia, monahiia Bogoslova..., Iacova..., Manu..., Lica.. Acestă sfântă Păucenie am cumpăratu eŭ popa Ion cel bătrânŭ cu banĭ meĭ din Dadăca, patrusprăzece florinţĭ, şi am dat pentru legatŭ patru zloţĭ; şi au dat Gheorghe dogarulu ci[n]cĭ florinţĭ.

591. 4. *Pe o Evanghelie* din 1742:

Anu 1744. Aciastă s[fân]ta Ivanghelie o a cumpărat Ion luĭ Stan Muntianu, să-ĭ fie de pomenire... Niagşa, Mărin..., Solomon... Şi o'm dat mănăstiri de la Şercăit[ă], să fie din fir în fir nemişcat[ă] de acolo... Şi să s[ă] judece cu Iuda un tr'un loc.

592. 5. *Pe un Mineiŭ* de Februar, 17—:

Anul de la H[risto]s 1765, in luna luĭ Ghenoore zile 13... Acestŭ sfintŭ Mineiŭ l-am cumpărat — cu banĭ florinţĭ —, care s'aŭ ostenit păn l-aŭ cumpărat prin lăsare frate-său Avram, la morte luĭ.

În anul 1824 aŭ bătut piiatra la hootar.

Anul 1808 aŭ fost iarnă din 2 zile Dechemvre şi nu s'aŭ mai înmuiat până la Martie 26, şi valea aŭ fostŭ totŭ îngheţată, şi în 23 Martie aŭ eşit satul de aŭ curăţit cu lopăţ zăpada, că nu putea nicĭ eşi din sat, şi Aprilie 2 zile aŭ tot umblat sanila, şi am semnat ca să să ştie. Bucur Bărbat Şeriţă, Aprile 2.

593. 6. *Pe un Penticostariŭ* din 7251 [1743], pomelnic:

Tarba, Mofteiŭ, Cĭoches, Neagoilă, Miclăuş, Ionŭ Şărbănuţ, Legonelŭ, Alde Goeĭu, Cenea sin Băţă, Drăghicĭ Duvalmul, Brocĭu, Şărban Băra, Tronca, Şolomon, Cĭurilă, Oncilă, Zăcaganu, Bădioae, Bărlea, Greacla, Todeŭ, Mântulc, Roşnădan, Cĭovica. Sfrichincea, Portiţa pop Stan.

CXIV.

Sas Sebeş.

A. Biserica neunită din centru.

594. 1. *Pe un Ceaslov* din 7223 [1715]:

[Cumpărat de la] Stanciul nepotul... ieromonahul ot Râmnec.., banĭ gata, tl. 3 vechĭ... Az pop Matheĭ mult-păc[ă]tos; No-

em[vrie] 25, lt. 7231 [1723], m'am diecouit, etc. Mult-păcătos Macarie ermonah Tismeanul.

2. Pe un *Chiriacodromiu* din 1699: 595.

În anul 1767, cîndă aŭ fostŭ sf[â]ntul marelea mucenic Gheorghie a triia săptămână după Paști, aŭ ninsă zăpada, și s'aŭ stricatŭ viilea și totŭ feallulŭ de poame (*sic*).

Aciastă Păucenie i s'aŭ dat lui Ioane, fetiĭ răpăusatuluĭ popi Maxin parte; anul 1756, April 22 zile. Pro[topop] Avram Dăianul, no[tareș] s[ăboruluĭ] mar[e].

3. Pe o *Evanghelie* din 7258 [1750]: 596.

Aciastă svântă și dumnezăiască evanghelie am cumpărat-o eŭ Costantin Osmache neguțitorul, pre aĭ mieĭ drepțĭ banĭ, și am dăruit-o Svinției Sale părintelui ieromonah Nifon proin ig[umenul], întru pomenirea noastră, socotind că, cetind Svinția Sa pe dânsa duhul înțălepciuniĭ, îĭ va da aducerea aminte și ne va pomeni și pe noĭ păcătoșiĭ.

4. *Evhologiu* saŭ *Molitvenic* din 17—.

5. *Octoih* din 1763.

II. Biserica neunită din centru.

1. De-asupra intrăriĭ: 597.

Aciastă s[fântă] casă de ritul greco-oriental, închinată Învieriĭ Domnuluĭ, aŭ început a să zidi la anul 1819, și în curs de 5 anĭ s'aŭ săvârșit prin ajutoriul episc[opuluĭ] Vasilie Moga și altor făcători de bine, cu ostenealea comuneĭ întregĭ, povățuind lucrul protopop Zaharie Moga, fiind titorĭ Nicolae Paraschif, Gheorg Onîț, Nicolae Ilie, Panaiot Todoran, Mitea Ursu, Gheorg Balomireanu, Ion Androne, Gheorg Bena, Iosif Ursu Mihaĭ Santeĭ, Vlie Opincar și alț, Simeon Maniu.

2. *Antologhiu* din 1850.

3. *Apostol* din 1814

4. Pe o *Biblie* din 1688: 598.

Să să știe că aciastă s[f]ântă Bliebie este a satuluĭ Sășciorĭ, cumpăratŭ în anu 1797, de la Sarafinŭ, cu triezăcĭ de zloțĭ adecă titorĭ aŭ fostŭ Pavel Opreanŭ și Sămtŭ-Ionŭ Alămanŭ, prinŭ blagosloveniia cinstiților preoț popa Pavel și popa Avram Alămanŭ, preuțiĭ satuluĭ, neuniț. Scris-am eŭ

Gheorghie Pop, deregătorŭ şi notar în Şibişel, ano 1797, Aprill în 20 de zile.

5. *Cazania* lui Varlaam.

6. *Cazaniile* luĭ Miniat, Rîmnic, 17--.

7. *Ceaslov* din 7275 [1768].

599. 8. Pe nişte *Liturghiĭ* din 1729:

Să să ştie că aciastă s[fîn]tă carte ce să cheamă Liturghie iaste a mea, a luĭ Gheorghie din Jebel, luată cu banĭ florinţĭ 5, de la Simion vătavul dină şcola Rîmnicului; leatŭ 1730, misiaţ Septe[m]vrie 19.

600. 9. Lista de pe sfînta masă:

Neguştorĭ: Gh. Oniţ, Ilie, Paraschiv, Todoran, Isac, Filip, Barbolovici.

Romînĭ: Tincu, Lupşe, Bojiţă, Sprinjan, Limbean, Tecău, Hadăr, Lăpădat, Dumitreasă, Stricat, Besne, Opriţa, Sîrbu, Andronc, Chirca, Bălgrădean, Zaharia, Moga, Opincar, Bordeianeu, Popa, Precup, Bojiţă, Gavrilă, Căzan, Santeiŭ, Cuteam, Pamfilie, Boboş, Ursu, Vlad, Chirca, Guţa, Cuşută, Cristea Lăncrăjan, Dieu, Stanca, Bacea, Comănicĭ, Grozav, Circoană, Luca, Muntean, Molodeţ, Vintilă, Tref, Bălan, Maniŭ, Vărzole, Răşinar, Fărcaş Muntiŭ, Achim, Ştirbea, Saleu, Topârcian, Balomiran, Ordean, Posteacu, Lazar, Săliştean, Apost Mila, Milu, Dopan, Mosă Suciŭ, Jampa, Neagoi, Şibişan, Străjan, Barb, Dumitreasă, Santeŭ, Ghearvasiĭ, Murariŭ, Oltean, Hăţăgan.

Botez Athanasă, Oniţa, Dieu, Antone, Vintilă, Samoilă, Gherman.

10. *Molitvenic* din 7255 [1747].

11. *Octoih* din 1792.

12. *Octoih* din 1826, Buda.

13. *Molitvenic* din 7255 [1747].

14. *Psaltire* din 1756.

15. *Triod* din 1761.

C. Biserica unită.

601. 1. Inscripţiĭ murale:

Sacra Deo aedes errecta e suis pietate ter reverendi Ioannis Babb, episcopi fogarasiensis.

Aciastă piatră în patru cornur[i] s'aŭ făcut şi s'aŭ zidit prin

stradania și chieltuiala dumnealor j[upînul] Dumitru Balomirenu, ca crîznic s[fintei] bisericĭ, aceștiĭ bisearicĭ, și j[upînasa] Sofia Alomori, soția dumisale, în anul 1818, Iunie 11.

[De cealaltă parte, după «dumnialor»:] j[upînul] Ilie Neagoi ca curator aceștiĭ s[finte] bisearicĭ și j[upîniasa] Sofia Muntean, găzdoai dumisale, în anul 1818, Iunie 18. Aedificavit Antonius Balog.

2. Pe un *Antologhiu* din 7244 [1736]: 602.

Aciasta s[fâ]ntă carte anume Minelul iaste a sfintiĭ bisearecĭ a Sas-Șebeașuluĭ, cumpărată de pomiană de poporeanĭ, dirĭptŭ 20 de florințĭ; întîiŭ Miclăuș Grecul aŭ dat 5 florintŭ, al 2, Trifu al luĭ Iacobŭ..., iară că zeace s'aŭ plinit de la sat. Scrisu-s'aŭ în anul 1736, Dechem[vrie] 19 zile.

3. *Chiriacodromion* din 1699.

4. Pe un *Octoiă* din 1792: 603.

Acest Octoih s'aŭ cumpărat din baniĭ st[i]nteĭ bisearicĭ ceĭ pravoslavnice greco-catholică a Sas-Șebeșuluĭ, la anu 1817, Maĭ în 24.

5. Pe un *Penticostariŭ* din 1768: 604.

Acestŭ Penticostariŭ s'aŭ dat din crăiasca milă prin d. Iacovŭ Aaronŭ, vi[c]ar[e]șul ep[i]s[co]pieĭ Făgărașuluĭ, pe seama besearicii ceii unite din Sebeșulŭ-Săsescŭ; Blajŭ, 1771, Maiŭ 9.

6. Pe un *Triod* din 1731, pomelnic: 605.

Dobră, Istratie, Idita, Nicula, Dragole, Simtion, Chirŭca, Nedelă, Ianășu, Frăsina, Zanove, Savu, Mircea, Miclăuș, Stanca, Frențu, Afrim, Pătu, Oleanca, Ivan, Paraschie, Soră, Saharie, Anghilină, Thoder, Radu, Nastasie..., o lăscae.

7. Manuscript: Dialogos saŭ vorbire între părintele și fiiul cel d[u]hovnicescŭ, de Dimitrie Vaida de Șouș-Mezŏ, canonicul eclesiarhe a besearicii cathedralicești a episcopieĭ Făgărașuluĭ întru acest chip alcătuit, în limba romînească așăzat. Tomulŭ intîe; Blajŭ, 16 Aprilie 1815.

CXV.

Șeghești.

1. *Antologhiu* din 1766.
2. *Cazanie* din 1768.
3. *Ceaslov* din 1767.

4. *Evanghelie* din 1723.

5. *Penticostarie* din 7275 [1768].

606. 6. Pe o *Pravilă Mare* munteană, pomelnic:

Haidi, Neagul, Moïse, Stan, Dobra, Lup, Paraschiva monahiia, Pracsiia monah., Cârlencagă, Nan, ereî Cr[ă]stea, Vlăcul, Elesiia, Ivan, Vişa, Rada, Neacşa, Miclea, Badul, ereî Drăgan, Iuga, Nedealco, Nedealca, Dragole, Tudosie, Muşa, Iona, Mircea, Sora, Agapie, Nestora, Ştefana, Zdeaiana, Iuba, Crăciun, Ilina (c. 1650).

7. Epitomul sau scurte arătări pentru sînta beseárică, pentru veşmintele eî şi pentru domnezeiasca liturghie care se săvîrşaşte într'însa, aşijderea şi pentru preotul şi slojitoriul luî Domnezeŭ prin scurte întrebări şi răspunsurî de folos şi de trebuinţe slugitorilor de ceale sfinte, preoţilor şi diaconilor şi tuturor celor ce giodesc aceastea deregătoriî pre sine a lua, prin părintele Dimitrie Ţinchindeala, parohul Beoîchereculuî Mic, traduse în Buda, la crăiasca tipografie a Universităţiî Ungureşti, 1808.

8. Cuvântarea despre posturile Beseariciî greceştî a Răsăritului, maî întâî pre limba greciască scrisă, iară acuma scoasă pre limba romînească, cu blagoslovenia purtătoruluî Pravosloviei prea-sfinţituluî Mitropolit a Ungrovlahieî Anastasie (*sic!*) tipărită. Betrachtungen über die Fasten. La Buda, în crăiasca tipografie a Universităţiî Ungureştî din Peşta, în a[nul] de la H[risto]s 1828.

8. *Triod* din 1771.

CXVI.

Şercăiţa.

607. ...Anul 1825... fost iarnă forte iute şi aŭ umblat saniia până la Martie 13, şi apoî..., în 28, iarăş aŭ nins, şi au fost Paştile în 29 Martie.

La anu 1842..., iarna; aŭ umblat toată iarna cu..., etc.

La anul 1845, aŭ fost vară frumoasă şi căldură, şi bucate s'aŭ făcut foarte mul[te]; la care noî neîncetat să mulţămim [luî] Dumnezăŭ şi Făcătoriuluî, a toate fă[că]toriul. Şărcăiţa, 22 Iulie. Borbath David, tanito-meşter.

La anul 1848, la 18 Noemvrie, aŭ fost toţĭ oame[ni] eşiţĭ la lan-şturm maĭ înnăinte, şi, umblînd cu lăgărul, multe sate pe Cohalm, pe la Drauş şi pe Odărheĭ, şi de acolo s'aŭ întors îndărăpt, şi, mergînd pe Oltu în sus pă la Arpătoc, acolo s'aŭ bătut cu Uguri, şi la 18 zile Noemvrie s'aŭ bătut la pod la Hăghic la Olt, şi acolo aŭ puşcat pe Moise Şărbănuţă, şi aŭ murit acolo şi Ioan Şolomon şi Gheorghie luĭ Iacob Codlia şi Gheorghi Aldea Cucu, tot acolo s'aŭ prăpădit toţĭ 4, dară aceştĭ 3 nimenea n'aŭ ştiut cum s'aŭ prăpădit, şi aŭ rămas de la toţi 18 copiĭ, fără tată, săracĭ. Şi răsboiu, bătaia aŭ fost cu Unguri. Scris am eŭ, preotul Ioan Bărbat din Şărcăiţa

La anul 1849, Martie 5 zile, aŭ fost în Sînbăta înnăintea Dumineci Cruci, adecă Duminecа a treia Sîntuluĭ Pos[t], în zioa a cincea precum am semnat maĭ sus, aŭ venit U[n]guri de la Sibi, pe Ţara Oltuluĭ, la Făgăraşĭ, şi aŭ mers până la la Braşov, bătîndu-să cu cătanile Înpăratuluĭ nostru Franţiş-Iosiv, şi cătanile Înpăratuluĭ nostru Franţiş-Iosiv aŭ fugit în Ţara-Rumăneascâ, pe Praova şi pe Bran, şi, cînd aŭ venit cătane, husarĭ ungureştĭ pe Ţara Oltuluĭ şi pe la Făgaraş, aŭ fugit oameni de la Făgăraş, şi toate satele în pădure, pe unde aŭ putut şi cu ce aŭ putut fugi, şi noi, Şărcăiţeni, am fugit pe Creţul nostru, unĭ la Obaba, în piscurile Văleeli, tot satu nostru Şărcăiţa, cu carăle cu boi, şi ce am pot[ut] duce în cară, dar vitele şi bucate ce au avut, l'aŭ năpusti[t] toate; şi era frig foarte tare, şi aŭ tot ni[n]s 5 zile. Şi Uguri aŭ trecut la Braşov, şi oameni s'aŭ întors acasă, şi era o frică mare, de mai murlia oameni de frică, şi unĭ oamenĭ şi preoţĭ aŭ fugit în Ţara-Rumăneascâ, şi toate cătanile Înpăratuluĭ aŭ fugit în Ţara-Rămăneascâ, şi vara, pe la pustul Sămpetrului, aproape de Sînpetru aŭ venit cătanele iară îndărăpt, şi aŭ venitu şi Muscali şi cu Căzacĭ, multe miĭ, în ţara noastră, în Ardeal, şi s'aŭ bătut cu Ungurĭ, şi aŭ biruit pe Ungurĭ; şi a doao zi, de Sînpetru, s'aŭ bătut Muscali şi cu Unguri la Făgăraş, şi să cutremura pămîntul de sunetul tunelor, cînd le slobozia; şi aŭ biruit Muscali. Scris-am eu, preotul Ioan Bărbat, fiind preot de 30 ani.

1851, la 20 Aprilie, aŭ fost cald, dară frunză n'aŭ fost nici-o ţiră, să se ştie.

La anul 1850 aŭ fost o iarnă mare, zăpadă mare pe cîmpu, de cite cinci pălmi, şi la pădure şi maĭ mare, şi aŭ stat zăpada pe pămănt din postul Crăciunului de la S[fintul] Andreiŭ, şi aŭ fost tot frig, zăpadă, şi la 12 Martie aŭ fost frig, ger, de aŭ stat morile şi aŭ ingheţat apa în făntînĭ, şi tot cu saniia au mers oamenĭ la pădure, şi la 19 şi 20 Martie aŭ tot nins, ghifor, şi la 26 Martie am mers cu sănile la pădure.

Să să ştie precum, la anul 1848, la Dumineca Tuturor Sfinţilor, am scăpat de supt jugul cel greŭ al iobăgieĭ, adecă am scăpat, am fost slobozĭ, n'am mai fost iobagĭ. Şărcăiţa, comunitatea. Scris-am eŭ, David Barbat, dascăl.

La anul 1853, în luna luĭ Fevruarie în 1-lea zi, sara, la 7 ciasurĭ, aŭ fulgerat la ameazi-zii ca vara; să se ştie, şi iarăş să să ştie că zăpadă....

La anu 1851, Agost, aŭ eşut postotu 3 zile.

[Lista de nume:] Biţa, Ocina, Şalomon, Cucu, Butu, Fielu, Dogarŭ, Zdrailă, Vodă, Ciocan, Oancea, Bragheş, Pop, Codia, Ciovica, Debu.

La anul 1857, la botezu Domnuluĭ nostru Isus H[risto]sŭ aşa aŭ fost o vreame de cia dat[ă], aŭ tot plooat, şi aŭ eşit văile marĭ, şi era apă peste tot locul şi a doao zi.

Să să ştie că la anul 1859, la 25 Dech[e]mvrie, la sfîrşitul anuluĭ acestuia, şi în noaptea de Naşterea luĭ H[risto]s şi zioa, pănă la amiazi, aŭ tot ploat mereŭ, şi apele marĭ şi tină mare peste tot locu; din pricina tini, şi a drumuluĭ răŭ şi a tini, nu putea merge oameni nice la pădure, nicĭ la Făgăraş, nice cu caru, nice slobod.

Ioan Bărbat, paroh Şărcăiţi.

Şi la anul 1848, vara, in luna luĭ Avgust, să să ştie că aŭ murit mulţĭ oamenĭ de coleră, moarte nepraznică, că de sara pînă dimineaţa era om mort; la care să zicem: D[oamn]e, miluaşti-ne, Doamne miluaşti-ne, etc.

Şi tot la anul [1]848, de la 18 Noemvrie, s'aŭ făcut roscoală în toată ţara Ardialuluĭ, Ungurii cu Sasi şi cu Neamţi şi cu Rumînĭ, şi s'aŭ bătut la Sibiŭ, la Braşov, şi la multe

orașe și în multe locurĭ, șĭ foarte mulțĭ oamenĭ s'aŭ prăpădit, care și din satul nostru Șărcăița în doao loviturĭ, la Feldioară și la Hoghiz, zeace oamenĭ, pușcațĭ și tăeațĭ, aŭ murit; la care toț să zicem: Doamne, dă pace în toată lumea. Scris-am eŭ, David Barbat, dascăl.

Și să să știe că la anul 1849 aŭ venit Muscalĭ în țara Ardialuluĭ, la Sibiŭ și la Brașov, și, după ce aŭ năvălit Ungurĭ în Ardeal și în Ținutu Oltuluĭ, Muscalĭ iară [s'aŭ] tras în țara lor.

CXVII.

S i b i i ŭ.

A. Biserica din Groapă.

1. La ușa de intrare în biserică: 608.

Ziditu-s'aŭ acĭastă sf[ă]ntă biseariсă în zilele prea-înnălțatuluĭ Înpărat Iosif al doilea, cu cheltuiala jupăneasi Stanĭ Hagĭ Petru Luca, din themelie, la anul 1788, și s'aŭ săvîrșit la 1789, iară 1802 aŭ rupt-o de tot jos, și din themelie s'aŭ prefăcut cu toată cheltuiala luĭ Hagi Consta[n]din Pop, după cum arată condica acestuĭ sf[ă]nt lăcaș.

2. În dosul bisericiĭ: 609.

Supt această peatră odihnesc răposațiĭ ctitoriĭ aĭ sfinteĭ bisericĭ: Stana, Petru, Luca, Hagi Constantin Popp, Parona Hagi Constantin Popp, cum și mădulariĭ familieĭ lor, Ioan, Petru, Luca, Maria Manicati, Constantin Popp și Alecsandru Popp: s'aŭ așezat oasele răposaților la 3 Martie 1856, prin bunăvoința Ecselenției Sale d. episcop baronul de Șaguna; și s'aŭ întocmit această peatră prin fiul ctitorilor: Zenovie Popp, cavaler de Bemsteten, c. c. sfetnic și director la Banca Națională Austriacă, la 3 Martie 1857 [și grecește, nemțește].

3. Pe un tabloŭ din cor: 610.

Stanca, soția Dumnealuĭ Hagi Luca, Hagi Constantin Popp, Peuna, soția dumnealuĭ H. C. Popp. Aceastea sînt iconele fericiților și în Domnul adormiților tutoriĭ și fundatoriĭ a aceștiĭ sfinteĭ biseariceĭ, care, spre cinstea Sf[în]teĭ Treimĭ închinată, cu însușĭ a sa cheltuială din fundament [s]aŭ rădicat

și isprăvit de fiiĭ dumnealor și următoriĭ patroniĭ bisericiĭ: Zinovie H. C. Pop și Maria Manicati; s'aŭ așezat întru acest sfînt lăcașu în 26 Dechemvrie 1831.

611. 4. Pomelnic:

Ierodiiacon Barbu, Erimica, Zenovie, Caliciă, Moise Fulea și Angela Moga.

612. 5. Pe o piatră de mormînt:

. . . [aŭ o]steanit jupan Stoica titor a . . .

. . . [ar]hiemitropolit chir Ghinadie . . . [anno Do]mini 1638 . . . esc *[ciriilic]*, die 19 Iunius . . . Czerafino C.

De XSC. W. C.

613. 6. Pe alta:

Aci supt aciastă piatră odihnește Sfințiia Sa răposatul robŭ luĭ Dumnezeŭ chir Theodosie arhimandritul, egumenul sf[i]ntei mănăstiri Cozia, care, fiind . . . [vrem]ia rebelii ce aŭ fost în Țara-Rumănească aiciŭ, s'aŭ . . . ci . . . 1822; — aŭ . . .

[Pe margine:] Ioan Cap. 11.

614. 7. Pe alta:

Ἐδῶ κεῖται ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Αἰκατερίνη Μεγάλη-Βορνικέσσα Στιρβάίη, ἐνγηρμένη ἐκ Κρατσουνέσκων, ἐν Βουκουρεστίοις, ζήσασα δὲ ἔτη 60: ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ 24ης Μαρτίου.

5 Ἀπριλίου 1823, ἐν Ἑρμανουπόλει[1].

Adecă:

Aicĭ zace roaba luĭ Dumnezeŭ Ecaterina, Marea-Vorniceasă, Știrbeĭ, din neamul Crăcuneștilor, în București; trăind 60 de anĭ, a adormit în Domnul la 24 Mart.

5 April 1823, în Sibiiŭ.

615. 8. Pe alta:

Ἐνθάδε κάττεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἀναστάσιος Ζηγούρης ἐκ πόλεως Καστορίας, ζήσας ἔτη 72, καὶ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τοῦ 1810, Νοεμβ. 8.

Adecă:

Aicĭ se ascunde robul luĭ Dumnezeŭ Anastasie Ziguris din orașul Castoria: a trăit 72 anĭ și a răposat în Domnul la 1810, Novembre 8.

[1] E mama adoptivă a luĭ Vodă Știrbeĭ și soția marelui Știrbeĭ din ramura d'întâiŭ. V. Iorga, *Viața și Domnia luĭ Barbu Știrbeĭ* I (din «Analele Academieĭ Romîne»), vol. XXVII.

9. Pe altar:

Ἐνθάδε κεῖται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Χριστόδουλος Νικολάου 616.
Γκούμα ἐξ Ἰωαννίνων, ἀπὸ χωρίον Νεγάδες· ζήσας χρόνους 33, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ 1808, Ἰουνίου 4, Σιμπίνι.

Adecă:

Aicĭ zace robul luĭ Dumnezeŭ Hristodul Nicolaŭ Guma din Ianina, din locul Negas: trăind 33 de anĭ, a adormit în Domnul, la 1808, 4 Iunie, Sibiiu.

10. Hic quiescit in domino Basilius Moga, episcopus graeci ritus non unitorum transylvaniensis, natus Sabaesii, 19 novembris 1774, denatus Cibinii 11 octobris 1845, munera archipa[s]t[oris] functus annos 34.

G. H. M. H. P. p. ptt. M.

B. Biserica unită.

1. Pe o *Biblie* latină: 617.

Ex libris Angeli Faurovits, archidiaconi cibinensis 2di et a epistolis assessoris.

2. Pe o *Evanghelie* din 1697: 618.

Aciastă sfântă Evanghelie iĭ a besearecĭ ceĭ unite din Maerĭ Sibiĭuluĭ, și amŭ legat-o eŭ de pomană, fiindŭ preotŭ aicia.

Popa Danilŭ din Maerĭ Sibiĭuluĭ; 1780.

Să s[ă] știe, aciastă d[u]mnezeiască carte Ev[an]gh[e]lie o am câmpărat noĭ, preoțiĭ de la Bungardŭ; prețu în sumă de florinți 15...; m[e]s[i]ța Maĭ 14, leat 7237. 1728.

3. Pe o *Evanghelie* grecească, pe legătură: 619.

Εὐπρέπιστον τὸ ἱερὸν τοῦτο εὐαγγέλιον ἰδίᾳ ἐξόδῳ καὶ δαπάνῃ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Κώνστα Στεφάνου, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

Adecă:

S'a înfrumusețat această sfîntă evanghelie cu însășĭ cheltuiala robuluĭ luĭ Dumnezeŭ Costa Ștefan, din Ianina.

CXVIII.

Sighișoara.

Biserica neunită veche.

620.

1. La altar:

1818, F[o]g[a]r[așĭ] Ioan, z[ug]rav.

2. Cărțĭ latine din 1690.

621. 3. Pe *Cazania* din 7250 [1742].

[În 1817 iscălesc:] Ioan Drăghici, paroh Sighișori, martor Ion Călămeant goj[man], Nicula jurat, Bucur Dragomir jurat, Mihail Naghi, paro[hul] Savu Boian, Tomașă Esan, Maria Balaus, Mihail Hovnăr. Aă dat pop Tănase i priotesa Haida, ban[ĭ] 39, Pârvul Nicolae, Enache Tudor, Dragne, Dragomir, Stancea.

1792, luna... D[u]mnezeü și din porunca înpărătească, din arhierească... răduită la altă pirohie, la Ațina, acestü preotü Iovü... lisă de preot, poftim ca să ne fie preot ca și maĭ înnai[n]te... de bătrînĭ și jurașți *(sic)*, și tot satul dinpreună, carĭ... vom iscăli, ca să ne slujască la sf[ă]nta besericä... [t]oate slujbele creștineștĭ cu preotul cel ră[u]duitü... [p]reaosfi[n]țitu la beserica de spre Răsărit în Sînbăta.

...iü Toder falus-bîră[u] înpărătescü.
... Inache biräu Curțĭ.
... Adreașu j. bătrîn.
... Gaură j. bătrîn.
... u Ganea j.
[Tă]nașe Bărbatü j.
... ruĭ j.
[Vasi]le Adreașu, gornicu.
... Pasculuĭ.
... Vlădoe.
... Ganea.
[Timoteiü] Irimeie.
[Du]mitru cojocaru.
[Samo]ilă cojocaru.
[Sa]moilă Banciu.
... [B]anciu.

4. *Penticostaria* din 1768.

CXIX.

Sîmbăta-de-jos.

622. 1. La intrare:

Cu ajutoriu Tatălui și al Fiiuluĭ și cu alü Sf[i]ntuluĭ D[u]hü zugrăvitu-s'aü ciastă [biserică], în zilele prea-înnălțatuluĭ În-

părată Franțiscuș al doilea și fiindă preotă satului popa Ionă Tănase, anului 1814. Sava zugrav de la Făgăraș.

2. Pe d'innontru: 623.

S'aă ridicatu aciastă sfîntă biserică din temelie de robul luĭ Dumnezeă... D[o]mnul Brucuntal, și s'aă înfrumusețat cu podoaba zugrăvii precum se veade, cu toată chieltuiala satuluĭ, în zilele Împăratuluĭ Franciscuș, și fiindu arhiereă loculuĭ Pavelă, zugravă Panteleimon; ano 1806.

3. *Chiriacodromion* din 1732.

4. Pe un *Evhologhiu* din 17—, tipărit de ieromonahul Sava: 624.

Să ș[ă] știe c'acest s[fin]tă M[o]litvenic l-am cumpărat eă popa Vasilie, ficior popi Ioanăș, din Sîmbăta-de-sus, și l-am cumpărat dir[e]pt 9 zloți și 3 dutce, și zlotu făcia 9 du[t]ce; și am scris msța Aprilie dnî 17, leat 7238 [1730]. Acestă Molitvenic fiină al mieă, adecă al egumenuluĭ Visarion, cumpărat pe banĭ mieĭ, precum maĭ înn[ain]te scrie, l-am vîndut popa Samoil din Lisa: s'aă tocmit cu flori[n]ț 10, să dea banĭ la Paștĭ; și am scris egumenă... [cu mâna] mea să nu aibe de nime nice o nevoe; 1761, Fevruar 21.

5. *Mineiă* de Buda, pe Septembre.

6. *Minunile Fecioareĭ Mariĭ*, traduse de Rafail ieromonah pr[o]t[o]singhelul, 1820.

7. *Penticostariă* din Sibiiă, 1805.

8. Pe un *Triod* din 1761: 625.

Anno 1772, die 25ª Aprilis, s'aă milostivit acești numițĭ săteni a cumpăra aciastă carte pe sama besărecĭ, cu numele: întăĭ Zahiĭ Mădărașu aă dat la ciastă carte florințĭ ungureștĭ cincĭ, Toma Vasile... Zaharie, Andreĭ..., Dumitru Nanașu .... Aă dat 6 strămbe, suma toată... Dată în Ținutu Făgărașuluĭ, în Sombota-de-josu, numitu sat [c. 1790].

CXX.

Sîmbăta-de-sus.

Schitul.

La proscomidie: 626

Pome[l]niculă [c]titorilor: Nicolae, Mariia, Manolachie, Costandin-Vod[ă], Marilca, Stanca, Costandin, Costandin, Ana, Ștefană I, Radu, Șărbană, Mariia, Visarion, ereĭ Isaiia, Prae-

siia, Boguslava, Rafaila, Iacovŭ, Ionașcŭ, Rafailŭ, Gheorghie, Nastasiia, Mihaiŭ, Ioanŭ v., Theodor v., Hrisanftiia, Bălașa v, Bogoslav, Ioil, Ștefan . . . Marica, Zoița, Th.

627. De aici, scrisoare mai nouă:

. . . erei Ionașcŭ, Pană Mihai.

Zugrăvit văleat 1766.

CXXI.

Sîmbăta-de-sus (apuseană).

628 1. Pe o cruce:

Pop Visarion, întâiulŭ egumen al Sămbetii-de-sus, 1760 (cifre) 1761.

2. *Antologhiu* din 1737.

629. 3. Pe o *Biblie* din 1688:

Scris-am eŭ Ion ig[umenul] din Sămbăta-de-sus, fiindŭ din Pojorta [c. 1690].

E legată de Boițeanu Daniil, c. 1800.

630. 4. Pe un *Chiriacodromie* din Belgrad:

În țara Oltului, dă la pătropop . . ., în zilel[e] prea-luminatului Domnu Țări Ion Costandin Voivod Basarab Brancoveanul, domnind păn atuncea ani 24, în cinstea svintii și hramul preapod[obnei Paraschivei] . . ., am scris eŭ Tranea, cu măna mea; Ap[rilie] 27 d., l[ea]t 71—.

Eŭ protupop Radu Prvoŭ *(sic)* am dat aciastă carte anume Poucenie.

631. 5. Pe o *Evanghelie* din 1697:

. . . . Iaste dat de poman[ă] de bun stăpân[ul] nostru Io Costantin B[asarab] B[rincoveanu] Voevod bisericii de lemnŭ ot Sămbăta-de-sus, în Țeara Oltului, Ținutul Făg[ă]rașului.

6. Pe «Învățătură theologhicească despre năravurile și datoriile oamenilor

632. creștini, pentru trebuința candidaților de preoție neuniți»; Sibiiŭ, Bart, 1820:

Anul 1823, la 1 zi Iunie, am căpătat, adecă am primit, darul diaconii eŭ, Adam Bozu din Sămbăta-de-sus de spre Apus.

7. *Octoih* din 1792.

8. *Triod* din 1761.

CXXII.

Sîmbăta-de-sus (răsăriteană).

1. Pe un *Antologhin* din 1737 se numesc ca ctitori: 633.

Petrașcu al Petreași, Ilie Oai, Zaharia Drăgan, Bilca, Iga, Vasi Bogdan, Rad[u] Roșcă, Ion Pogace, Savu, monah Sava, Aldea Bărbatea, Comșa Hangu, Gheorghie meșter, Dumitru, Aldi Cordi, Comșa Ruși, Dumitru Jelcanu, Stoica meșter, Nicoar[ă], Bucur Banci Popi, Bucurul Dobrii.

2. Pe un *Apostol* din 1683: 634.

Acest sv[â]ntu Ap[o]stol al besearicii Sâmbet[ii]-de-sus, luat de la părintele Anania pe un sărindar drept fl[orinț] 9, și am făcut un sărindar poapii despre bisearica de lemn, pop Ionașc[u], pop Mihai, pop Bucur, Moisi, dup'acela pop Mihai s'aŭ luat parte lui, pop Bucur Moisi, parte lui, iar pop Ionașc[u] n'aŭ luat parte, ci încă aŭ mai dat Mihai pop[ii] Ionașc[u] de o legat mariș 5; și o aŭ și răscumpărat dea doară de la pop Mihai peste tot, ca s[ă] nu mai aibă treab[ă], și aŭ rămas bun ctitor Mihai, pop Ionașc[u] și pop Bucur Roșca. Lt. 1748, mț. Mai.

3. *Evhologhiu* din 1722.

4. *Evhologhiu* din 1741.

5. Pe un *Mărgărit* brîncovenesc: 635.

...plătit Log. Ion Mold[veanul] de l-aŭ ..., [lua]t drept ....

6. Pe un *Mineiu* de April din 1780: 636.

1783, Aprilie zi 30. Acest Mineŭ Aprilie este al mănăstiri Sîmbetii-de-sus, eŭ, Visarion, întâiul egumen, la 40 de ani a egumenii mele.

7. Pe un *Octoih* din 1750: 637.

Acestu s[ân]tu Octoih l-am cumpără *(sic)* eŭ Visarion, întâiele egu[men], pe flo[rin]ț 12, și l-am dat s[fintei] ma[nă]stiri, 1751, mes[i]ța Maiŭ, 20 zil[e], iar mergerea mea la S[ân]tul Mormânt aŭ fost la anu 1754, Iul[ie] 29 zil[e]. S'aŭ tâmplatu în zi Vineri, cu 3 zil[e] înainte postului Adormirii Precesti. Eŭ, Visarion întâiul egumen, [anul] al patrulea al egumenii mele.

8. *Penticostarul* din 7251 [1743].

9. *Psaltire* din 1779.

10. Pe un *Triod* din 1761; ctitori de la Hurezi: Șărban Sucaciul, Vasâlca, Șandra.

Fără arătare de biserică.

638. Pe un *Octoih* din 7250 [1741-2]:

Scris-am eŭ Samoilŭ ot Lisi, ve leat 7263, zde [= adecă] 1725.

Scris-am eŭ Samoilŭ ot Lisa de cind am șăzut la mă-[nă]stirea Simbeatea-de-sus, și părintele Visarion să dusese la Ierusalim; de începutul Lumiĭ 7263, iar de la H[risto]s ani 1755.

Scrisŭ Logofătu —.

Să s[ă] știe de cândŭ am șăzut de am învățat la părintele A., scris-am, eŭ Șerban, cândŭ am șezut de am învățatŭ la glasurĭ în postul Paștilor.

639. Urmează un pomelnic cu nume ca:

Brândușa, Sintiona, Măriuca.

Să să știe de cînd am șezut eŭ Samoilă la mănăstirea Simbeteaĭ cu părintele popa Mateiŭ, mesița Februare în 22 zile, leat 7263 [1755].

640. Pe foaia 1, jos:

Acestu Octoic iaste dat de pomană de Măriia Sa: a s[finteĭ] m[ănăstiri] a Sî[m]beti, dată de Costandin-Vod[ă].

Scris-am eŭ popa Mateiŭ, când mi i-a murit preuteasa mea, creța Stoica, cu doi copiĭ, vă liat 7254 [1746], luna lui Martie 3 zile.

Scris-am pomelnicul luĭ Bucur Manta.

CXXIII.

Șinca-Veche.

641. 1. Pomelnic pe lemn, din 1796, înnoit de Samuil și Ioan.

2. *Evanghelie* din 7258 [1750], cu iscălitura: Pop Șărban din Recea.

3. *Evhologhiu* din 1757, Blaj, dăruit de «Ioanŭ Răimnicianuluĭ».

4. *Strastnic* din 1753.

5. *Triod* de Rîmnic, din 1731.

CXXIV.

Sîncel (lîngă Blaj).

642. 1. Pe un *Antologhiu* din 1737:

Cândŭ aŭ umblatŭ aniĭ D[o]mnuluĭ 1740, aŭ căzut o iarnă foarte grea, cătŭ foarte s'aŭ spăriiat oamenii dă iarnă gria

ce aŭ fostŭ, pentru că multe dobitoace aŭ peritŭ, și s'aŭ spăriat oamenĭ că nu vor maĭ rămănia, că și după Sănjorzŭ aŭ căzutŭ o zăpadă până la genunchie, și aŭ stătut treĭ zile; a doa zi după Sănjorzŭ aŭ căzut zăpad[ă], și aŭ fostŭ lipsă mare peste vară. Și am scris az mnogo greașnego [=eŭ mult-greșitul] Dumitru Log[o]f[ă]t de la Rămnic, cu învățătura S[fi]nții Sale părintelui popa Pătru din Căpalna.

Scris-am eŭ Logofătul Grigorie de la Rîmnic (?) pentru ce că mi-oŭ forte plăcut ce cărțĭ am văzut la părintele popa Pătru de la Căpălna. Pentru aciasta [am] scrisŭ că om m...

2. *Apostol* din 1814.
3. *Catavasieriŭ* de Blaj, 1824 (?).
4. *Caonnic* din Carlovăț.
5. *Evanghelie* din 1817.
6. Alta din 1723 (?).
7. *Molitvenic* din 1784.
8. *Penticostariŭ* din 1768.
9. *Triod* din 1771.

V. și Rășinarĭ.

CXXV.

Sînt' Imbru.

1. *Evanghelie* din 1723, dată «Sintinbrului», după ce a fost ea luĭ Herțan.
2. Pe un *Evhologhiŭ* din 1706: 643.

Pătruț, feciorul popiĭ Pătru de la... borbanța, rămasă de la tată-mieŭ.

CXXVI.

Șoimuș.

1. Pe un manuscript din *Viețile Sfinților*, la urmă: 644.

Și s'aŭ scris de dascălul Samoilŭ din Ragla, anulŭ 1778, lun[a] Oc[tomvrie] 10 zile.

Pe foaia 11: 645.

Acĭastă s[fâ]ntă carte anume Praznicerlŭ aŭ cumpăratu-o Moldovanŭ Macaveĭ cu patru florințĭ, pe sama besericiĭ Șoĭmușuluĭ, pintru ertara păcatelorŭ, și cine s'arŭ afla să o ee de la biserică, să fie afurisitŭ de cei trii sute și optŭspre-

zeci sfinți părinți; anno 1778, luna luĭ Octovrie 10 zile, 1778 (arabe).

646. Pe scoarță, cu roș:

Și am scris eŭ Aron Zigravul, când am fost la dascălu[l] Samoil în casă.

647. 2. Pe un manuscript de *Pilde filosofești*, copiat de Mateĭ Voileanu:

În anul 1761 aŭ dat poruncă înpărătească în toată țara Ardealuluĭ a să opri besearicile de spre preoții ceĭ neuniiați și despre oameniĭ ceĭ neuniiați, și în luna luĭ Iunie în 30 de zile aŭ venit și în Șoimușul-rumînescŭ, și aŭ luat tisturile.

CXXVII.

Someșfalăŭ (lîngă Cluj).

648. 1. Pe o icoană din 1776:

Aŭastă sf[ân]tă icoană o aŭ plătit Popa Toma de la Somoșufalăŭ, 1763.

649. 2. Pe un mormînt:

Aŭ răposat roaba luĭ D[u]mnezăŭ Ecaterina, soția luĭ Ioan Costandin; 1785, Avgust în 3, o'ŭ îngropat, spre vecinica pomenire.

650. 3. Pe altul:

Aiĕa să odihnește roaba luĭ Dumnezeŭ Uța, fiica dumnealuĭ jupânuluĭ Enache Mavrodi; Octomvrie 9, ano 1768.

4. *Ceaslov* din 1806.

5. *Liturghie* din 1679.

6. *Octoih* din 1710.

7. *Psaltire* din 7288 [1780].

651. 8. Pe un *Triod* din 1813:

Acest sfîn[t] Triod l-aŭ plătit jupâneasa Murășan Gașie (cea groasă), și l-aŭ dat la bisearica Somoșfalăuluĭ, și l-aŭ cumpărat cu 20 de zloți nemțeștĭ, ca să fie pentru sufletul dumisale și a tot neam[ul] dumisale... Preot Parthenie Todoran (fiindu-ĭ numaĭ prea tinăr), și, fiind mare lipsă, de Teodoran s'aŭ cumpărat... Martie 28, 823..., neclătit de acolo până va fi v'o hîrtie de el. [Legat cu 3 zloți.]

CXXVIII.

Streiŭ.

1. *Antologhiu* din 1786.
2. *Catavasieriŭ* din 7250 [1742].

CXXIX.

Stremţ.

1. Icoană din 1826.
2. Pe un *Antologhiu* din 1737: 652

Popa Pătru 3 florinţŭ, cu popa Ion celŭ tinărŭ.

3. *Octoih* din 7282 [1774]. Carte luată de la protopopul Ionif (179—).
4. *Penticostariŭ* din 7251 [1743]: 653.

Iaste a s[fi]nti beseareci Streamţuluĭ.

5. Pe un *Triod* din 1732, luat în 1801: 654.

L-aŭ făcutŭ satu cu tota cheltuiala luĭ.

CXXX.

Şuncuta.

1. Pe un *Apostol* din 1802: 655.

Aŭ cumperat-o cinstitu părinte Cozma Popa Simon pă baniĭ ecĭ în sama sfinteĭ besericĭ a Şumcuti-Mărea, unde eiŭ hramul maiŭ marelor Voiŭvozĭ Mihail şi Gavril... Anu D[omnu]luiŭ 1806.

2. *Catavasieriŭ* din 1769.
3. *Ceaslov* din 1786. Legat la 1840, de cantor, «Butian Lupa».
4. *Evangheliе* din 1765.
5. *Evhologhiu* de Blaj, 1784.
6. Pe un *Mineologhiu* din 1781: 656.

S'aŭ cumpărat cu bani răpăusatuluĭ neamiş Butean Oise, prin sărguinţa cinstituluĭ boerĭ neamiş Butean Oane, şi s'aŭ dat la sfinte biserică a Şuncutei-Mari în annul 1783, ca să fie pomenire numiţilor boerĭ, şi a tot neamuluĭ lor; iară cine ari îndrăzni aciastă carte a o lua şi a o muta..., să fie afurisit... Dat[ă] pomană de ceĭ maĭ dinainte scrişĭ din boerĭ şi nemeş din Şomcute; s'aŭ legat a doaoră, iarăş pomană, pă sama s[inteĭ] besericĭ prin noĭ, Fechete Vasilie de Chelinţa, fecior holteiŭ, ca să-ĭ fie vecĭnica pomenire, spre norocire şi ertare păcatelorŭ; anu 1831, Iulie în 20 zile.

657. 7. Pe un *Octoih* din 17—:

Aceastâ sfântă şi cinstită carte anume Octoih, dină mila lui D[u]mnezăŭ şi îndemnul cinstitului domnŭ Popŭ Ştefanŭ, lăcuitorĭŭ în Mănăşturŭ, înpreună cu răpăosata soaţa dumisale, Pop Petcă, şi cu tot neamul Domnii Sale, s'aŭ datŭ de pomană la sf[ă]nta mănăstire a Şuncuţii, [să fie] a ceii sf[i]nte mănăstiri până va trăi aceasta sf[ăn]tă carte, la oricarii preoţi la acia sf[ă]ntă mănăstire, ca să fie datori a ruga D[u]mnezăŭ pentru ertarea păcatelor acestor vii şi morţi, şi ca să nu o potă strămuta nimin[i] de la acea sf[ă]ntă mănăstire nici într'un feali de chipŭ fără de bl[a]go[slovenie] arhiereului locului şi a titorilor aceştii cărţi, suptŭ pedeapsa sf[i]nţilor părinţi 318. Scris în Mănăştur, anul 1777, Avgust 13 zile. Rugaţi şi pentru mine, Avraam, şi soaţa mea, Márie.

CXXXI.

Şura-Mică.

658. Pe o cruce:

Această sf[in]tă cruce s'aŭ zidit şi s'aŭ zugrăvit prin Toma Mucoşian şi soţia sa Maria.

1903. Elisaveta şi Emilia Morariu, zugrăviţă în Selişte.

CXXXII.

Ţ e b e a.

1. *Ceaslov* din 1819.
2. *Chiriacodromion* din 1699.
3. *Evanghelia* din 1816.
4. *Octoih* din 1792.
5. *Penticostarŭ* din 7251 [1743].

659. 6. Pe *Propovedaniile* lui Maior, cumpărate la 1830 cu 10 florinĭ pentru biserica nounită a comunei Ţebi, şi legată de Clupotarĭ Nicolae cu 1, 30:

Petru Maior aŭ fost vîrful filosofilor.

Altă însemnare, de la Ioan Rudean, paroh, 1810.

660. 7. Pe o *Psaltire*:

Această psaltire a beserecii Ţibi, cumpărat cu 7 florinţŭ, bani bunĭ...; 1785, 2 Făvrari.

661. 8. Pe un *Triod* din 1761:

La anul 1793, 19 zile a luni lui Iunie, s'aŭ făcut sămădaș, și sumna căte cărț are băserica Țebi:

1. Mineaiŭ.
2. Triodu.
3. Pinticostariuluŭ.
4. Apostoluluŭ.
5. Căzania.
6. Tistemintul.
7. Oftoiul cel cu opște.
8. Doaă Oftae mici, 1 luat de Opra Ianășŭ, al 2-lea de rudeal[e], Ianășŭ și de Bufŭoe.
9. Psaltire de cele mari.
10. Liturghie.
11. Ciaslovuluŭ.
12. Catavasierŭ.
13. Cartea cé arsă.

Suma tătă, 14 cărți la biserici.

Sămădașul acesta s'aŭ făcutŭ în fața biserici, dinaintea satuluĭ, Ioan Mariș, protop[op]ul, fiind față. Zaharie Gajpărŭ, popa Toaderŭ, Zaharia Ioja, Tis Ignat, Năzăreneŭ Iosif, Barin Ianășŭ, Lăzăruț Ioanăș, Oprișa Ioanŭ, Groza Ianășŭ, Oprișa Pavălŭ, Oprișa Ianășŭ, Indriĭ Ianăș, Hurdea Grozav, Tis Petru, Băcĭan Ianăș, Alba Crăciunu, Trifan Crăciunu, Evuța Ianŭ, Stana Mihăilă, Oprișa Pătru. Și titori bisericeștĭ s'aŭ așăzat: Zarii Gașpar, Popa Toader, Zarii Ioja, Oprișa Pavelŭ, a purta lucru besericĭ. Chisŭ Petru, Popa Toaderŭ, Groza Petru, Lăzăreanet Iosifŭ, Ileșŭ Ĭurgĭu, Cismașŭ Ioan, Mut Gabărŭ, Chisŭ Toma, Barna Ianășŭ, Zarii Adam, Jude Davidŭ, Oprișa Ianășŭ, Zarii Ioja, Fărcașŭ Petru, Lăzăruțŭ Ioanășŭ, Stanc Mihăilă, Lăzăruțŭ Ioanŭ, Draușŭ Pătru, Chisŭ Mihai.

CXXXIII.

Teiuș.

1. La poartă: 662.

Anno 1803 aceștĭ stîlpĭ s'aŭ făcut cu cheltuiala dumnelor Moldovean Ioanŭ și Moldovean Toader, să le fie pomenire

lor şi la tot neamul lorŭ. Meşterĭ: Samoil Loncan, Duna Nicolae, Paşcu Iosifŭ.

663. 2. La intrare:

аз повєдн Раць Михаи, милостїю божїи, сѹлџар, сазидах за имѧ гк҃ ба҃ рє҃ бѹ да прости ѧ *(sic)* оиє нєтрѣдних [= eŭ ... Raț Mihai, cu mila luĭ Dumnezeŭ Sulgear, am zidit în numele Domnuluĭ Dumnezeŭ; Domnul să ierte..].

Armă cu mînă şi sabie.

664. 3. Patru cititori sînt zugrăvițĭ în aluga, peste cel din aluga:

Hic manus ob patriam pugnando vulnera passus quique sacerdotis munus (?) dum vita manebit, quique ... divina locutus ... ivivi ....

Cititorii aŭ fes roşii; biserica presintă un turn ocăşlan. Lucrul e de pe la 1790.

4. Pe angelscală: «Aŭ dus pe la[os] la Ana, 1791».

665. 5. Pe o icoană la altar:

Pomeani g[o]s[pod]i ... prăut în Teuşŭ. Ghieorghie zugrav.

666. 6. Pe icoana Sf. Nicolae:

1780, Martie, — de zile, 1780. Simonŭ zugrafŭ.

667. 7. Pe un *Apostol*:

S'aŭ cumpărat acest sf[înt] Apostol din tipografia Blajuluĭ cu treisprăzeace zlotĭ în hîrtie, din casa sf[intei] biseariceĭ a oraşuluĭ Tiuş, iarăş pe a sa samă ... S'aŭ scris aceastia în oraşul Tiuş, annu 1837, Noemvrie în 12 zile, prin Mihaiŭ Țirlea, parohul oraşului, sub stăpînirea Mării Sale Ioanŭ Leamenĭ, episcopul Făgăraşuluĭ.

668. 8. Pe *Cazaniile* din 1768:

сїѧ книгѫ кѫпих аз поп Петрѹ ѡт Деида [= această carte am cumpărat-o eŭ popa Petre din Deida], anul ce aŭ eşit.

Aciastă sfîntă Cazanie este a luĭ popa Theodorŭ dinŭ Cristişŭ, cumpărată cu cincĭsprăzăce florințŭ ... Anulŭ 1779, a[n]ŭ 1779, luna luĭ Aprilie 14 zile.

Născutu s'aŭ pruncĭ noştrĭ Theodorŭ Ştefanŭ, în anulŭ 1781, Dechemvrie 27.

9. *Evhologhiu* din 1784.

10. *Liturghir* din 1807.

11. *Minologhiu* din 1781.

12. *Octoih* din 1742.

669. 13. Pe un *Penticostariu* din 1747:

Pop Savu de la Deoș și o datu 'eră la . . . la Teaoș, ca să fie poman[ă] luĭ și părluților și muerea luĭ . . . Dumitroț, Anisie, Palaghie, Badul, Vărvară, Iancol . . . La bes[e]reca Teaoșuluĭ . . .; 1747, ms. Mart. 11 dzile.

14. *Triod* din 7234 [1726].

15. *Triod* din 7255 [1747].

CXXXIV.

Tilișca.

A. Biserica neunită.

1. *Ceaslov* din 1786.

2. Pe *Evanghelia* luĭ Șerban-Vodă: 670.

Din mila luĭ Dumnezeŭ Șerban-Vodă Ca[n]tacozino am dat aciast[ă] sf[i]ntă ev[an]gh[elie] în sat în Tilișca besearecii care aŭ făcut Vl[a]d[i]ca S[a]va, să fie de poman[ă], nice popa, nece sceanii să nu aibă a o vinde, iar, de s'are afl[a] un nebun a o vinde saŭ alt nebun a o cumpăra, saŭ a o fa[ce] zulog *[sitit]*.

Aciasta s'aŭ dat când am fost în Țara Muntenească, pentru Vl[ă]d[i]cia, și s'aŭ dat când aŭ sf[i]nțit besearecа. Luni, Oc-t[omvrie] 16, lt. 1684.

3. Pe un *Evhologhiu* din 17—, notită că s'a luat de la Bucureștĭ, și s'a dăruit fiind preoțĭ Nicolae și Daniil Mioliaș (1841).

4. Pe un *Mineiŭ* pe August, al luĭ Ciusarin, însemnare că s'a dat de «popa» Miron, împreună cu Sanda preuteasa; 1780, 15 Iulie.

5. *Mineiŭ* pe Septembre, luat în 1789.

Scris-am eŭ diiacon Nicolae Dobroță ot Poiană.

Pomenit preutul Ioan Dobroță.

6. Pe un *Octoih* din 1750: 671.

Aciastă carte aŭ cumpărată-o Pătru Trăgătoriŭ dină Sacoșă, la sfânta bișărecă, ca să fie luĭ dă pomană.

7. Pe un *Penticostariu* din 7251 [1743]: 672.

Scris-am eŭ ot *(sic)* diiacul anumia al popi Oprea de la Tilișca, și așa am scris pen încetŭ și cu socotială.

CXXXV.

T o r d a ş i.

A. Biserica unită.

673. 1. Supt ferestĭ, ctitorii (1782-3):

Adam, Pătru, Leman, Răduţŭ, Vlad, Iosiv, Sandu, Neagoe, Onu, David, Codrian, Lula, Sivu, Simedriŭ, Savu, Ioanăş, Muntean, Naşco, Pătruţ, Avramŭ, Marco, Sîrbu, Grecu, Aronţea, Ifraftŭ, Sefronŭ, Moartea, Căndrea, Mariian, Gîne, Maer, Dărăbanţ, Lepădat, Cădar, Lupşor, Stan zugrav sin popi Radu. Dumnezeŭ să-ĭ erte, cu totŭ neamul lor; 1782.

674. 2. Pe o piatră:

1774 s'aŭ început besereca, Înpărat Iosiv, Vlădică Sofronie, protopop Nico[lae], popa, irei popa....

675. 3. Pe uşă 'nnăuntru:

Văleatul de la începutul bisăriceĭ: 1774.

4. *Antologhiu* din 1777, de la Iosif parohul.

676. 5. Pe un *Chiriacodromiu* din 1699:

Vălet 1714.

Aciastă carte s'aŭ cumpărat [de] Iosiv diiacul din Spîn, di la preuteşa popeĭ Mihaĭ denŭ Orăştie, Becoluĭ, dereptu banĭ 14 florinţĭ şi 2 horgoşĭ; mărturie: popa Mihaĭ, gineri-săŭ, şi Filipŭ Lăudatŭ.

677. 6. Pe un *Evhologhiu* din 7277 [1769]:

Acest Molitveanic iaste a luĭ Petru Budai [latine: parochuluĭ Tordasuluĭ].

678. 7. *Penticostariŭ* din 7277 [1769], cu listă de ctitorĭ:

Băriţa, Muduluţ, Lăpăduşa, Dinciia, Sanda, Eva, Idita, Simziiana, Opreana, Zmada, Crestina.

8. *Psaltire* din 7259 [1751].

9. *Strastnic* din 1753.

679. Listă de ctitori:

Ilona, Stanca, Marta, Visarie, Marinca, Solomonŭ, Draga, Rahila, Ghepcia.

680. Dat de Ion Vlad şi Petru Lula. Scrie popa Iosif, 1774. Urmează lista:

Diga, Jânie, Dăvâncă (familiĭ), Munteanŭ.

10. *Triod* din 1649.

B. Biserica neunită.

1. *Apostol* din 1683.

2. *Chiriacodromiu* din 1742.

CXXXVI.

Turda.

A. Biserica din jos; unită.

1. *Apostol* din 1815.
2. *Evanghelie* din 1817.
3. *Euhologhiu* din 1815.
4. *Octoih* din 1825.
5. *Strastnic* din 1817.
6. *Triod* din 1813.

B. Biserica neunită.

1. *Apostol* din 7251 [1743].
2. Pe *Cazaniile* din 1768: 681.

Aciasta sfîntă Căzanie este a clustitei echejii neunite din Turda-de-jos; [de aici adaus:] pentru aducerea aminte s'aŭ scris aceastea cuvinte în Torda; 25 Maiŭ, anul 1825.

Petru Cordaș, norm. dască[l] și cantor.

3. Pe un *Ceaslov* din 7258 [1750], al lui Duca Sotirlovici, Iași: 682.

Scris-am eŭ, robu lui Dumnezeŭ Ioan Fuleavici, preot candidatŭ; Torda, 12 Iulie 793.

4. *Euhologhiu* de Blaj, 1815. Luat cu 11 florinți (1821).
5. *Liturghiĭ* din 1775.
6. *Minologhiu* din 1781.
7. Pe un *Minologhiu* din 1781, notiță din 1823: «biseareci a Torzii-de-jos, neunitei».
8. *Octoih* din 7282 [1774].
9. Pe un *Octoih* din 1826: 683.

Acestu Oftaĭ mi l-aŭ donat subscrisuluĭ preasfinția arhiereŭ Vasilie Moga în anul 1825, Ianuarie 1-a.

Simeon Bolog, protopop tract[ului] Torzii, și prin talcăl mieŭ mie, Ioanu Balog, paroh Torzii-de-jos.

10. *Octoih* din 1783.
11. *Penticostariŭ* de Blaj, 1808.
12. *Teologhie moralicească*, 1796.
13. Pe un *Triod* din 7290 [1782], notiță din 1823.

C. Biserica unită din sus.

1. La catapiteazmă: 684.

Să s[ă] știe că aciastă sf[în]tă icoa[nă] o aŭ plătit Gheorghie Murariŭ de la Moara Zelari, cu soțul dumisale, să le fie pomană în veaci, și s'aŭ lucratŭ de robu lui D[u]mnezeŭ Ștefan zugravul; anul 1760, Iuni în 9 zile.

Acĭastă s[în]tă icoană s'aŭ făcută de robulŭ luĭ D[u]mnezeŭ Ionŭ Roman Murarĭŭ, cu jupâneasa dumisale.

685. 2. Pe strană:

Nicula Dumitru; 1722.

686. 3. Pe altă strană:

Mitru; 1722.

Şi inscripţie ungurească din 1806.

687. 4. Pe un *Antologhion* din 17—:

1723, mes. Iun[ie] 13 zile. Acĭastă s[în]tă carte, anume Mineĭ, o dă cinstitul protopop Dumidru de la Stilova, poman[ă] la besăreca Tordeĭ, să hĭi în veace.

Înnainte mé, protopop Ştefan den Joc, s'aŭ făcut acestŭ zapis. Protopop Thoma, Cluj.

5. *Apostol* din 1814.

6. *Catavasieriŭ* din 1793.

688. 7. Pe un *Ceaslov* din 1777:

Să se ştie că acestŭ Ceasoslov iaste cumpărat cu banĭ bunĭ, cu dreptate căştigaţĭ, 6 florinţĭ vonaş, de mine, Iov Crăcinovicĭ, protopop neunit in Torda; şi nime nu are nicĭ-o treabă ca să-l înstreinează; iară cine s'ar ispiti a-l fura saŭ a-l înstreina de la mine saŭ de la featele meale, fără ştirea noastră, şi a featelor noastre, acela să rămâie supt afurisaniia s[f]inţilor părinţĭ 308, ce aŭ fost în săborul de la Nichia, din toată lumea, şi s'aŭ scris acest zapis de mine Iov Cracinovicĭ, protopop neunit Torda, stăpânitoriul aceştiĭ cărţĭ; anul 1785, Fevruarie 12 zile.

8. *Evanghelie* din 1776.

9. *Minologhiu* din 1781.

10. *Triod* din 7234 [1726].

689. 11. Pe o icoană:

Să s[ă] ştie că aceste 2 s[i]nte icoane, chipu Precisti şi a luĭ S[fea]tăiĭ Nicolae, s'aŭ făcută cu toată cheltuiala robolu[ĭ] luĭ Dumnezeŭ Nicole Dumitru Ivaşcu, mes. Dech[emvrie] 9 zile, 1742. Iacovŭ zugrav.

690. 12. Pe alta:

Să s[ă] ştie că acĭastă s[fântă] ic[o]ană, chipul luĭ H[risto]s, s'aŭ făcut cu toată cheltuiala robilor luĭ D[u]mnezăŭ Todan Ioan şi cu credincĭasa soaţa sa, Oros Maria, din Turda; a[nul] 1800, 22 August.

13. Pe un *Triod* din 1731: 691.

Scris-am eŭ, popa Gheorghie din Turda, anĭ Dom[n]uluĭ 1750.

CXXXVII.

Timișoara.

Biserica neunită din Fabric.

1. *Antologhion* din 1766.
2. *Evanghelie* din 1776, Blaj.
3. *Liturghiĭ* din 1713.
4. *Liturghiĭ* din 1728.
5. Pe un *Mineiŭ* din Moldova, dat de rufetul «cetrăriilor», cujocarilor, tăbăcarilor din «mahalaua romînească», a «Fabricului» (1833): 692.

Ctitori Scaunuluĭ arhipăstoresc iastă mult cinstitul teh al tabacilor, anul Domnuluĭ 1826, luna luĭ Septemvrie 8.

CXXXVIII.

Ucea-de-jos.

1. *Cazanie* din 1781.
2. *Evanghelie* din 1723
3. Pe un *Molitvenic* din 17—1 693.

12 flor. Am scris eŭ, prot[o]pop Bucur Fogoras, înnaintea bătrânilor satuluĭ; 1778, 9 Ghenuarie.

4. Carte de mare credință: 694.

Să să dè la mâna mea, Eliseĭ al luĭ Bucuru Tomi, la mâna luĭ Nicolaĭ a luĭ Samoilă, precum i-am dat o țealină la stupina Pascului, zălog pe 11 florințĭ și 15 creițarĭ, și o feardelă de grâŭ; care are vecinĭ din sus, Toma Coroĭ, din jos, Andreĭ luĭ Lup; și,pentru maĭ bună credință, îĭ daŭ aciastă carte întărită cu iscălitura mea și, în loc de peccate, puĭ degetu.

Elisie a luĭ Bucuru Tomi.

Şi am scris eŭ, popa Nicola Pop, paroh la Feldioră.

A 2, de la Nica Vişi am luot o țealină în rovină, pe 13 florinți.

A 3. De la Dinu Popi, un loc la colibă, pe 18 florinți, care are vecinĭ din sus, Mathei Opril, di[n] jos, Nica Can.

A 4. O țealină în lăcuțu, de la popa cel bătrân, pe 15 florinți: din care a-m întorce Ștefan 7 florinți și 25 de creițarĭ, şi socru-mieŭ iar atâța.

Al 5, am dat Nică luĭ Iacom, pe un loc în curmătură 24 de florinți, care are vecinĭ din sus: Madin Purdu, din jos, Nica luĭ Ion. Şi am maĭ dat socru-mieŭ, de aŭ cumpărat o vacă, 18 florinți.

De la Dinu luĭ Costandin am maĭ luoat un loc la Pățărlăĭ, pe 3 florinți.

Şi aŭ venit odată Nico luĭ Bucur Tomi, de aŭ maĭ cerut boiĭ la mine, cicĭ, 5 floriți, şi am dat.

Şi a dat la Ucea-de-jos, luĭ Samoilă Cătana, pe o livadeic, zeace 10 floriț, în zice — şi am dat laca *(sic)* Uceanu-de-sus pe o dialniță la Otu, 3 florinți.

4. *Penticostariŭ* din 1743.

5. *Triod* din 1761.

CXXXIX.

Ucea-de-sus.

A. Biserica neunită.

695. 1. Pe un iconostas:

Septemvrie 26, anulŭ 1783, Ioan, zugravŭ din Feldioară.

Să să ştie că acestŭ tetrapodŭ l-aŭ plătitŭ Ilie alŭ Oni Şăndroĭ din Porimbacul-de-josŭ; să aibă pomenire Ioana, Mărila, Mărica.

696. 2. Pe aier;

Zugrăvitu-s'aŭ acĭastă sf[ă]ntă pleştaniță în zilele preaosfințituluĭ şi arhiereuluĭ nostru Vasile Moga, de leagea grecească, fiind paroh popa Sav[a] Vlad, popa Zaheiŭ Fleanchea, şi s'a zugrăvit de mine, Alixandru Grecu zugrav, Sasauj.; 1812.

697. 3. Pe un *Apostol* din 1737:

Să s[ă] ştie de aceasta cum acestŭ om, anume Ion Haida, aŭ cumpărat acestŭ Mineŭ de pomeană: pe unde va ajunge şi a sluji pe dânsul, nime să n'aibă a-l vinde saŭ a lua ban[i] pe el, ci să aĭbă pomeană; iară cine ar îndrăzni a defăima aciastă pomeană saŭ să iă banĭ pe acest odor, or fraţi, or altă rudenie de semenţiia noastră, să fie afurisit. De aciasta am scris, gluma nemuruĭ să nu-ĭ pae; şi să trăiţ cu H[risto]s, amin. Şi iar să ştii că altul să nu fie slobod să le înstrineze de acest niam al mieŭ... Scris-am eŭ, Badea Munt[eanu].

4. *Cazania* luĭ Varlaam.

5. *Octoihul* tipărit de Rafail de Hurez.

6. Pe un *Penticostariŭ* din 7251 [1743], cetesc: 698.

Ion Voilă, Coman Boeriul, Ianăş Voil[ă], Ion Bărbat. Iscăl[im] 7251 [1743]. popa Dimitrie ot Nămăeştĭ.

7. *Propovedaniile* luĭ Clain, ediţia a 2-a. Se arată că s'aŭ luat cu cheltuiala luĭ Bucur Bucureancĭ, în Sibiiŭ, 1842.

8. Pe un *Strastnic* din 17—: 699

La anĭ 7262, 1754, luna Fevrua[rie], însemnare, să ştie că aciastă s[fântă] carte am cumpărat eŭ Iosif, călugărul Făg[ăraşuluĭ], adecă... mie banĭ lămuriĭ cu florinţ 18, şi s'aŭ [dat] de la popa Simion Cărţoşa, şi fraţi miĕ n'aŭ nici-o treab[ă], ci, cuĭ voĭ vrea eŭ să o daŭ, slobod săntŭ... călugăr Ucăs ahada *(sic)*.

Să se ştie ca aciastă sf[ă]ntă carte este cumpărată de robu luĭ D[u]mnzeŭ Ioan Dumitru Fleanchea, soţia luĭ Dobra; şi o aŭ dat de pomană la sf[ă]nta besereca a Ucii-de-sus...; 1810.

9. Pe un *Triod* bogat din 17—: 700

Să s[ă] ştie că acest sfânt Triod l-am cumpărat eŭ, monahŭ Iosifŭ Făcŭ ot Uţa-de-susu, frat[e]-mieŭ, popi Radu, de pomiană, şi vănzătorĭ să nu fie nici-odat[ă], şi să fie tot la măna nostră, păn va fi tot niamul nostru..., şi vănzătoru şi cumpărătorĭ. Scris-am eŭ, Badea Munt[eanu]; 7262 [1754].

B. Biserica unită.

1. *Chiriacodromion* din 1732.

2. *Mineiŭ* din 1752, pe luna Septembre şi cele următoare.

3. Pe *Liturghiile* din 17—: 701.

De popa Ş[e]rbanŭ Bica, din Ţara Ungurească, din satŭ

Voivodeni, şi o'm dres eū, Costa[n]dinū Logof[ăt], dascalul Mitropolii Bucureştilor, popa Şărban..., cu 3 lei.

4. *Penticostariŭ* din 7275 [1767].

5. *Triod* din 1761.

CXL.

Vad (Bistriţa).

1. *Apostol* din 1802.

2. *Evangheliе* din 1765.

3. *Penticostariŭ* din 1768.

4. *Strastnic* din 1773.

CXLI.

Văii (Gura).

702. 1. Pe o icoană:

Iacob, D[u]mn[e]zeū să-l erte; 1769, Ghen. 4, Orăşte.

703. 2. Pe alta:

Radul, Dum[nezeū] să-l erte; Ghen. 10, 1769.

CXLII.

Valea-Dosului.

1. *Aflarea Cazaniilor*, Carlovăţ, 1779.

2. *Antologhion* din 1777.

3. *Catavasieriŭ* slavo-român din vremea Brîncoveanuluĭ.

704. 4. Pe nişte *Cazaniĭ* din 1768:

Atsaszta Kezanye jaszte a biszecritsi neunite din Valya-Doszuluj, sy kumperate de oameni din szatuj Valja-Doszuluj, anno 1768.

5. *Ceaslov* din 1783.

6. *Evangheliе* din 1765, ardeleană.

7. *Liturghiĭ* din 1775.

705. 8. Pe un *Molitvenic* din 7266 [1758]:

Acest sfântu Molitvenic este al popi Calin ot Bucureştĭ, din mah[alaua] Cap[i]t[an] Ianeuluĭ, şi l-am cumparat în tl. 5.30...; 1758, mes. Apri[lie].

9. *Molitvenic* din 7276 [1768].

706. 10. Pe un *Octoih* din 1720:

Oftaiū cu opşte... l-aū cunpărat Vasilie Dan din Zlacna,

cu 9 florinţi, şi-l dă lui Popa Todor din Trânpoéle [c. 1720].

11. *Psaltire* din Sibiiŭ, 1811.

12. *Triod* din 1775.

CXLIII.

*Valea-Lupului (Haţeg).

Pe un *Chiriacodromion* din 1699: 707.

Acfastă sfîntă carte s'aŭ cumpărat cu 26 de zloţi strînş prin sat, care năt o făcut bine: eŭ, popa, 3 zloţi, Crăciun-Mare 5 zloţi, şi nemeşi din Rîul-Bărbat ţin minte că Buda Carolina aŭ dat 2 zloţi, Fărcaşi Laeşi cel din sus 2 zloţi, Sebeşi Gheurghie 1 zlot, şi alţi, şi Pui Jiga 2 zloţi. — până s'aŭ plinit aiastă şom: 26 de zloţi.

Apoi:

Pe sama bisericii Văli Lupului, anu 1802; scris-am Petru Voinea, paroh.

CXLIV.

Veştem.

1. Pe o icoană: 708

Papa Ioannŭ Grigorievicĭ; 1794.

2. Pe alta: 709.

Vasilie zugraf; Sălişte, Ianuarie 28.

3. A treia din 1790, ca şi a patra.

4. Pe un alear: 710.

— zugravŭ, ot Poplaca; 97.

5. *Chiriacodromion* din 1699.

6. *Dumnezeeştile liturghii* din Blaj, 1756.

7. Pe o *Evanghelie* din 1682: 711.

Cu blagoslovenie arhiereilorŭ.

Dăn mîna preluminatului şi milostiv Domnuluĭ nostru Şărban Cantacuzino, trimis-am acfastă sf[ă]ntă şi dumnezeiasca Ievanghelie [la] sfânta biserica dăn Scaunul Sibiiului, în sat în Veştim; care preot va ceti dăntr'ânsa şi nu va pomeni la sfânta lăturghie pre stăpânitori dă cari s'aŭ tipărit acfastă sfântă Ievanghelie şi pre smerit rugătoriul Mărilor Sale, răposatul Sava Mitropolitul Ardialului, împreună cu tot niamul şi rudenie acelueş Mitropolit, oricâţ s'aŭ petrecut dă pre

aciastă lume și cât aŭ maĭ rămas cu viiață pre fața pământului, acel preot să aibă a da samă naintea înfricoșatuluĭ județ. Datu-s'aŭ în Bucureștĭ în luna lu Maĭ 1 zi, în anul Mântuitoruluĭ H[ri]s[tos] 1683.

Gheorghe Brâncoveanul.

Să s[ă] știe și aci aŭ pus pomena Măriĭ Sale, de s'aŭ dat pomenă la be[se]reca Veșt[i]muluĭ: pentr'acè să s[e] pomenească numele acelui Domnŭ, anume Io Șărban Voevod, de toțĭ preoți ce vor fi la be[se]reca Veștemuluĭ; scris-am eŭ, smerit al tuturor fraților, popa Ilie.

712. La urmă:

Și am plătit eŭ, popa Ilie, cu popa Stan Vasil[e], și s'aŭ legat în S[ib]iiŭ.

Tocmit-am să lege aciastă Euva[n]gh[e]lie, să lege pe 6 strâbe *(sic)*.

713. 8. Pe un *Octoih* din 1750:

Acest Octoih s'aŭ vândut de Gheorghie gram[aticul] din Țar[a]-Muntan[ească].

714. 9. Pe un *Penticostariŭ* din 7251 [1743]:

Aciastă sfân[tă] carte anume Pintecostariŭ, aŭ dat dumnialuĭ Oprea Hania cel tânăru din Sadu, aŭ datu într'ânsa, 10 florințŭ, ca să-l scriemŭ titoriŭ la băsereca Veștenulu; și am scrisu eŭ, Oprea diiacu, feciorn luĭ popa Dumitru din Sadu.

10. *Triod* din 1731.

CXLV.

Vidra-de-jos.

A. Biserica din deal.

715. 1. Pe o icoană:

Ct[it]o[r] Iaco[b] Bogŭ; 1798.

716. 2. Pe o icoană:

La 1795, s'aŭ înnoit cu cheltuiala luĭ Goia Todor și cu soțu săŭ, Samfira, de Simion Silaghi, zugrav de Abrudbania.

3. *Antologhiu* din 1766.

4. *Casania* din 1781.

5. *Evanghelie* din 1723. Lista cărților: «și o liturghie veche, bătrână, la popa Niculae».

Scris în 1815, de față cu ecărtatul beserecii Trifon Veselin, David Pătru, Iscălesc Theodor Morar.

6. *Penticostariŭ* din 7275 [1767].

7. *Triod* din 17—, legat la 1818.

B. Biserica din vale.

1. Pe un *Antologhiu* din 1737: 717.

A beseariciĭ de la Vidra-de-jos, de la Goeştĭ. [Iscălit :] Grigorie Sicoe, paroh.

2. *Catavasieriŭ* din 1762.

3. Pe *Cazania* din 1781: 718.

De poporeni de la beserica cia noă de la Goeştĭ, [cu] numărăturĭ (1789).

4. *Evangheliè* din 1776.

5. *Liturghiĭ* din 1798, Sibiia.

6. *Octoih* din 1783

7. Pe un *Penticostariŭ* din 1768, se înşiră ctitoriĭ: 719.

Rasiga Nicula, Ţoc Toader, Matiieş, Nuţ, Bordea Ionŭ, Netolea Filepŭ (1789).

CXLVI.

*Vişeul-de-jos.

Ucenicilorŭ spăsenie. Acĭastă cărticică, saŭ, precumŭ zice 720. Apostolulŭ limbilorŭ, stihiile începutuluĭ cuvintelorŭ luĭ D[u]mnezeŭ, ca unŭ temeiŭ a altorŭ învăţăturĭ, maĭ desăvîrşitŭ de prinŭ s[i]ntele cărţi s'aŭ culesŭ, iară voĭ cu amîndoao mîinile o priimiţi, o gătiţi şi o mestecaţĭ, saŭ, maĭ bine, cu [Bo]goslivulŭ mîncaţi-o, ş. a. [Iscălesc] cucernicii în H[risto]s, ieromonaho-canonicĭ. [Notă din 1787, de la Vişăul de-jos].

CXLVII.

Vişeul-de-sus.

1. Pe un *Antologhiu* din 1745: 721.

† Cu vrerea Părintelui şi Fiuluĭ şi Duhuluĭ Sf[ă]ntŭ s'aŭ demănatŭ Petrica Toderŭ [de aŭ] cupăratŭ aciastă carte păntru 30 florinţ, şi o datŭ pomană la bisărica Vişaulu[i]-de-susu, iar ci[ne] s'arŭ afla să o fure saŭ să o să văn[ză], să fie afuris[i]tŭ şi anathema; let 7256, al D[o]mnului 1748 . . . .

722. 2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1767:

S'a dat de [Ni]chifor și cu gazda dumisale, Parasca..., pentru 14 florinți, și o aŭ dat în biserica Vișeului-de-sus, u[n]de este hramul mareluĭ muc[e]nic Dimitrie... [Cine ar fura-o,] să fie afurisit și proclețit și pîriș cu sf[ân]tul m[u]c[e]nic Dimitrie, la dzuoa de gĭudețŭ, anu D[om]nuluĭ 1771, luna luĭ Iulie 24.

3. *Catavasierŭ* din Blaj, 1824.

4. Întru slava sf[i]nteĭ de o ființeĭ de viață, făcătoareĭ și nedespărțiteĭ Troițe, Tatăluĭ și Fiiuluĭ și D[u]huluĭ S[ă]ntŭ, tipăritu acestŭ Ciasoslovŭ după orânduiala celuĭ grecescŭ, acmu întâiŭ în dzilele prea-luminatuluĭ și prea-înnălțatuluĭ Domnŭ Ioanŭ Nicolae Voevoda Mavrocordatu, cu bl[ago]s[lo]venie preosfințituluĭ chirŭ Nichiforŭ Peloponisanulŭ, Mitropolitŭ a toată Moldova, cu osîrdie răposatuluĭ chirŭ Varlaamŭ, ep[i]scopŭ Rădăuțuluĭ, întru a sa dinŭ noŭ făcută tipografie dinŭ Rădăuți, în anii de la Dzidirea Lumiĭ 7254, iar, de la H[risto]s, 1745, msța Sep. 21.

... Cumpărat-aŭ acestu Polostavŭ anume Țibag Vasile, cu gazda dumisale, anume Părasca... În Vișeul-de-susŭ, unŭde este hramu precuvioși maicĭ nostre Paraschivii.

723. 5. Pe o *Evanghelie* din 1777:

Cu vrearea Părintelui și cu pozvolenie..., s'aŭ îndemnat aciastă gupiniasă anume Theodosie, gazda luĭ Tomoiagă Jiga Eremie, cu somă de 20 florinți, și o aŭ dat în s[ă]nta besearică a Vișeuluĭ-de-sus, unde iaste hramul sf[ă]ntuluĭ muc[e]nic Dimitrie... Cine arŭ îndrăzni și ar obrăznici să o fure, preot saŭ mirian, saŭ să o mute din besearică cu vre o mijlocire, încă tot să fie în ceaia alaltă bisearică de slujbă și de pomană, iară, într'altă formă, cine o va depărta, să fie gĭudecat de D[u]mnezeŭ ca un fur de ceale sfinte; în anul 1779, Iunie 29.

724. 6. Pe un *Penticostariŭ* din 1768:

Acest sfânt Penticostarĭ l-aŭ legat Poppu Jánu, kántor. Cu vrearea Părinteluĭ și cu puternicia Fiiuluĭ..., Iaçov Radu și cu soață-sa, Maria... La biserica noao, unde iaste hramul sf[ă]ntuluĭ mare muceníc Dimitrie; iară cine aŭ îndrizni, din fraț saŭ din mărădie, saŭ din streinĭ, să o mute, saŭ să o fure,

saŭ să o vinză, să fie afurisit și proclețit ca Ana ... În anul 1777.

7. Pe un *Triod* din 7255 [1747]: 725.

Simon Pătrașcu cu cap. 21 ... Anaftema, maranafta; let 1757. Faurŭ 24 dzile.

CXLVIII.

Viștea-de-jos.

A. Biserica unită.

1. *Apostol* din 7280 [1773]. În fundul altarului, 1819.

2. Pe o *Poucenie*: 726.

Aciastă sv[ă]ntă și dumnezăiască carte ce să chiamă Poucenie, iaste dată la besereca din Beșimbav pentru c'aŭ fostŭ dat Stan Prăvariulŭ din Făgăraș un Testament bese[re]cii; noĭ, Beșimbăceanii, amŭ schimbat de amŭ dat testamentulŭ pe aciastă Poucenie, pentru c'am maĭ avut și alt Testament; pentru aceia, niminea să nu zică că-ĭ a lui, pentru că-ĭ dată besereciĭ din Beșimbav.... Leat 1732, Maĭ 7.

3. Pe un *Triod* din 17—: 727.

Aŭ cîștigat sfinteĭ bisearicĭ ceĭ bătrîne din Viștea-de-jos .. Scris-am eŭ, Ioan Halmaghi, protopop a Făgărașuluĭ... Aprilie, anul 1785.

B. La părintele Borzea.

1. Act tăiteș: 728.

Am zălogitŭ unŭ loc de la Iacov Dobran pe satŭ în jos, în Părău Cumetreliĭ și între Iacov Gheorghiia, loc de o găleată, pe 50 zloți; la anul 1815, la Aprier 20, anu 1815.

Iară eŭ, Ionu luĭ Aldi Borza, țiŭ o livade de un car... Un pore de rudă....

2. Pe o *Evanghelie* din 1760: 729.

Îndemnă[n]du-s[ă] din dragostea cea sufletească aceștĭ... maĭ jos, văzînd ace[st] odor de D[u]hŭ S[f]ă]ntŭ însuflat, s'aŭ îndemnat a-l cumpăra acu[m] pop Visarion, Necaliță, Stamatie, Rafaila, Dochiia; și să aibă a pomeni aceste nu[me] însemnata sf[i]nta și înfricoșata jert[v]ă; și s'aŭ dăruit a sfinteĭ beserici de Ghiștea-de-jos, la cè de lemnŭ, u[n]de este hramul

naşterii al preasf[i]nteĭ de Dumnezeŭ fecioriĭ Marii; şi într'a-
acesta chip s'aŭ dat....

Şi s'a scris acĭastă scrisore în Iune în 7 zi[le].

C. Biserica neunită.

730. 1. Pe un *Apostol* din 1774:

1779, Martie 6, s'aŭ dăruitŭ de dum. Neagu Pi...

2. *Cazanie* din 1768.

731. 3. Pe un *Penticostariŭ* din 7293 [1785]:

Acestŭ Penticostarĭ l-am cumpăratŭ cu zlot nemţeştĭ, şi este del[a] dum[nealuĭ] jup[ânul] dascalul Radul Duma, şi acum este al mieŭ, preotul popa Stănilă din Vişţea-de-jos, la anul 1786, Ian[uarie] 02mo... [Cine ar fura-o,] să fie moşteanŭ ghieniĭ şi maĭci focului..., pentru că bani meĭ bunĭ i-am dat.

732. 4. Pe un *Strastnic* din 17—:

Să s[ă] ştie că acĭastă sf[â]ntă carte iaste a popiĭ Rafail... besearicĭ, că aşa am voit; 1738, msţa Dech[emvrie] 27 dni.

Acestŭ sf[â]ntŭ Strastnicŭ iaste al popeĭ Rafail, de la mănăstirea Drăguşuluĭ; 1742, msţa Avgust 9 dni.

733. 5. Pe un *Triod* din Rimnic, 1761:

Acestŭ Triod l-am cumpăratŭ eŭ popa Stănilă Cîrjă, cu baniĭ miĭ negreşit, că tare m'am silitŭ până l-amŭ căpătat; anŭ 1773.

Vişţea-de-sus.

CXLIX.

734. 1. Pe pobr:

Pomeneşte Domŭne: Hagi Radu, Sora, cead [=neamul], 1739.

735. 2. Pe un *Ceaslov* din 1781:

Acest Ceaslov iaste al besericĭ, cumpărat cu 11 zloţ.

3. *Evanghelie* din 1742.

736. 4. *Liturghia* din 1741:

Acĭastă sf[â]ntă şi dumnezeiască Liturghie a popi Avesalom de la Arpaşul-de-jos, să să ştie de cînd am fost la popie la Blaj în anul 1797, aŭ fostŭ mare eftişug de bucate: ferdele de griŭ, 3 duce, de cucuruz, 4[4] creiţarĭ.

5. *Triod* din 1731.

CL.

Vlădeni.

1. Pe uișia sfeșnicare de lemn: 737.

Dăruite de Anton Manea, fecior a luĭ Manea Gligorie, negoțitor din Moldova, născut în Tirgul Ocnĭ.

2. Pe *Propovedaniĭle* luĭ Petru Maior: 738.

Cu ajutoriul și darul celuĭ intru Troiță proslăvit Domnul nostru Is[us] H[risto]s, s'aŭ legat aceastĭ predică la annul 1823, prin osteneala mea, a celuĭ maĭ jos iscălit. N. B.: din cheltuiala s[intei] bisearicĭ.

Iacob Bălcaș, paroh la Vlădenĭ.

CLI.

Voila.

A. Biserica unită.

1. Pe un *Antologhiu* din 17—: 739.

Întăĭ titorŭ Ionŭ Voivodeanu cu ... Samoilă Șărban, cu Mănteiŭ Franță ... Iosiŭĭ Șărban cu Samoilă Dobrin ... Gabără cu ficiorul săŭ Iojă, Ionŭ al luĭ Adreiașu Moianu cu Șărban To ... Dănilă Moianu ... Nicu Liscanu ... Simonŭ Suteŭ cu Anuța luĭ Șărban Popa ..., Adamŭ Aronŭ ..., și eŭ, popa Șărban Șuteŭ, fiindŭ preotŭ satuluĭ, amŭ in satŭ *(sic)* de-amŭ îndemnat intăĭ pe Ionŭ Voivodeanu, că era zisŭ că ne va da unŭ sări[n]daru, dară eŭ i[-am zis], maĭ bine să-ĭ dea banĭ aceia la acestŭ Mineiŭ, că maĭ bunŭ sări[n]darŭ îl va fi ... oamenĭ de amŭ stră[n]șu de amŭ plinit aceștĭ 21 de....

2. Pe o *Cazanie* a luĭ Varlaam: 740.

Să să știe că aceastĭ svăntă Poucenie aŭ datu-o Aldea Neagoe, ș[i] din inpreună cu tată-săŭ besearecĭ dinŭ Voila de pomeană din firŭ în fir până într'o hărŭtie.

Incipit cu «Duminecea a unsprăzecelea», p. 269.

3. Pe un *Penticostariŭ* din 7276 [1768]: 741.

Anu 1774, Martie zile 10 Noĭ Voileanĭ, care pe rind ne voinŭ —, amŭ cumpărat acestŭ Penticostariŭ pe seama bisearicĭ noastre din Voila, cu florințŭ 13 ... Întiiŭ eŭ, Caplaru Ion P[o]pa, al doilea Căpraru Șuteŭ ..., Iojă Gabo ..., Ga-

bo..., Ionŭ Ivanŭ, Tămașŭ Gaborŭ, Mihaiŭ Mihăiță, Ioja Gaborŭ, raitărŭ.

742. 4. Pe *Rânduiala Diaconiei*:

Să s[ă] știe că aciastă s[fâ]ntă carte este a m[e]a, adecă a lu Ion din Netotu, și o'mŭ cumpărat ... zlot turcești ... Cine s'ar afla să șteargă slova, să-l șteargă pre acela D[u]mnezeŭ din cartea celor vii, și să-i să verse lui mațele ca 'a lu Arie; leat 7254 [1746], msța Martie, dni 13. A popi Ionŭ Vișan, din sat Netotul.

743. 5. Pe un *Strastnic* din 17—:

.... Aciastă sf[â]ntă carte ce să chiamă Strastnic, adecă slujba patimilor a Domnului și Mântuitoriului nostru, o am cumpărat de la Ion grămăticul, feciorul popi Oancea din Sad, dereptŭ 12 horgoșe și o fcardelă de ovăs: dintr'acești[i] ban[i] aŭ fostŭ ai miei 6 dutce și 2 potor[i] ..., și făcea ferdeala 6 potori, ai popi David Moian ... blid[e] de săcară, cine de cucuruz, cine și mai puțin saŭ ...., precum aŭ fostŭ prețui săcări ... Și am scris eŭ, popa David Moiăn, din Voila, în anul 1747, Martie 2 zile (feardela de săcară s'aŭ dat 3 dutce, de cucuruz 9 potori). Din Rimnic s'aŭ tipărit ... Eŭ, popa David Moian, am sprijinit aciastă carte, dorindu de dinșa pentru lipsa ... Am silit de s'aŭ căștigat în seama besearecii. Și am datŭ și eŭ, popa Nestor din Voila, și cu Nițu Murariu, șase blide de grăŭ paplștan din Becleni, de l-aŭ legat.

B. Biserica neunită.

1. Strană din 1764.

744. 2. Pe *Cazania* lui Varlaam, după însemnări criptografice din 1738:

Aciastă sf[ân]tă și dumnezeiască [carte] este a părintelui nostru întru H[risto]s Isus domnul ierei Aldea.

Aciastă carte aŭ judecat să fie a besereci Șircheiți; o a fost cumpărat Coman Berde ... Aciasta am giu[de]cat noi săb[o]rul preanțescu. Eŭ, notareș săb[o]r[u]lui mare, protopop Ionașcŭ Vinețeanul.

.... O am vândut eŭ, popa Ion Oprișŭ din Drldif, cu șapte florinț jupânului Ion Morcheșŭ de la Brașovŭ, pe sama besereci din Vi[iștea-de-...], cei neunite ...

Acest trătăvanghiel l-aŭ plătit preuto Vasilie [sec. al XVII-lea].

3. Pe un *Molitvenic* din 17—: 745.

Acestu Ceaslovu l-amu cumpăratu eu, Jălea ... Gaborŭ din Voila, de la Titeștĭ, cu doĭ zlotĭ nemțeștĭ, de la popa Gherghe.

4. *Octoih* din 1746.

5. *Praticostariŭ* din 1800.

6. Pe un *Strastnic* din 17—: 746.

Aceastǎ sf[ǎ]ntǎ și dumnezeiascǎ carte iaste a s[f]i[n]teĭ besearicĭ din Simbǎta-de-jos, datǎ de pomanǎ la sf[ǎ]nta besearicǎ; 1763.

Scris în Sâmbǎta-de-jos.

7. Pe un *Triod* mare din 17—: 747.

Sǎ s[ǎ] știe cǎ sta *(sic)* sf[ân]tǎ carte, numit[ǎ] Triod, iaste dat[ǎ] de rǎpăosatul tipograful Erdache pentru un sǎrindar, numit pop[a] Matheĭ, popa Iur..., și, vind dum-[nea]luĭ jupânul Marinŭ, cercetind lucru pentru sǎrindar, s'aŭ [ade]verat cum s'au fǎcut de pop[a] Iur., prin osteneala Mol[it]vi Sale; și am scris, eŭ, pop[a] Bucur Roșca, fiind jâpinŭ Mǎrin fațǎ [c. 1730].

CLII.

Voivodenii-Marĭ.

1. Pe dosul catop[i]toazmeĭ: 748.

Oltariŭ de robĭ luĭ Dumnezeŭ, Ion Bica, și fecioriul sǎŭ, Manu; 1812.

2. *Antologhion* din 1767.

3. *Chiriacodromion* din 1732.

4. Pe o *Evanghelie* din 1747: 749.

Sǎ s[ǎ] știe cǎ aceast[ǎ] sf[ântǎ] și dumnezǎiasc[ǎ] Evanghelie — este a popi luĭ Ionŭ ot Bodeștĭ, Bica, din Voivodeni-Marĭ: o amŭ cumpǎratu pe banĭ meĭ, zece florințĭ, de la popa Tomǎ din Voivodeni-Micĭ; 1767.

5. *Octoih* din 1742.

6. Pe un *Triod* din 1787, cu litere latine: 750.

Ni lau dat Florea din Breaza de — pomeane, ese fie din fir in fir la Vojvodeni; ano 1797, luna Ianuar.

Andreass Bika.

CLIII.

Zîrneștĭ.

761. 1. De-asupra ușiĭ de intrare:

Cu ajutoriul luĭ D[u]m[n]ezeŭ înnoĭt[u]-s'aŭ de al doilea aciastă sfântă besericâ din satu Zerneștĭ la anul 1810, în zilele prea-innălțatuluĭ Înpărat Franțiscus cel d'intiiŭ, cu silința și chieltuiala ctitorilor celor maĭ jos arătaț: protopopul Bratul Ban [=Balul], Neacșa, ereĭ Stan, Crăciun, ereĭ Ioan, Manil, Dobra, ereĭ Ioan Comșa, Sora, ereĭ Vlad, Neacșa, ereĭ Stan, Dobra, Nicolae, Stana, Ioan, Sora, Ioan, Sora, Ioan, Stanca, Stanciu, Stanca, Nicolae, Bratu, Stanca, Ioana, Bucura, Ioan, Stanca, Ioan, Bucura, Ioan, Stan, Stanca, Nan, Stanca, Vo[i]na, Ioan.

762. 2. La altar:

Aciastă sf[â]ntă icoană s'aŭ făcut cu chieltuiala robuluĭ luĭ D[u]mnezeŭ Ioan Dușescu; Bucureștĭ, 1811, Fevr[uarie] 7; păcătoasă măna luĭ Neculae zograf.

763. 3. Pe catapeteazmă:

Aciastă catapeteazmă s'aŭ zugrăvit de mine, cel maĭ mic între zogravĭ Gavriil Andronescul zograf, avînd ajutoriŭ pre fratele de monahĭ Costandin și pre Andronicŭ, și s'aŭ săvîrșit de lucru la Oct[om]v[rie] 13, anul 1811.

764. 4. Pe un *Penticostariŭ* din 7251 [1743]:

[Această carte] ce să chiamă Penticostariŭ, s'aŭ milostivit dumnealor Ioan Turcul și Necula snă vătafuluĭ Ion de aicĭ din Z[îrneștĭ] de o aŭ cumpărat pre ban[iĭ] dumnealor, zlot—, ca să fie pentru pomenirea dumnealor în veacĭ...; la anul 7251 [1743], Ap[rilie] 14 zile.

CLIV.

Zlatna.

A. Biserica neunită.

765. *Molitvenic* din 1689.

B. Biserica unită.

1. Inscripţie: 756.

Carolina Augusta imperatrix Austriae hic existens liturgiae lingua valachica interfuit: liturgiam celebravit, Georgio Angyal, huius ecclesiae graeco-unitae zalathnensis parocho, praesentibus viris ils. *(sic)* ornatis, exquisitis atque honoratis; die 4 septembris, anno 1817.

2. Pînză pentru amintirea lui Anghel Dobra de Zlatna, «huius templi benefactoris et patroni munificis», mort la 1735, a lui Mihail Antonie Dobra, nepot al acestuia prin fiul, Petru Dobra, «causarum regalium directoris» († 1738).

3. *Antologhion* din 1737.

4. *Apostol* din 1767.

5. *Catavasieriu* din 1793 («Zlagnas»).

6. *Chiriacodromie* din 1699.

7. Pe o *Evangheli*e din 1697: 757.

Această sfântă Evangh[e]lie iaste a Vladicăi Athanasie, de postrig la călugărie.

8. *Liturghie* din 1756.

9. *Liturghiile* lui Bob, 1807.

10. *Octoih* din 1712.

11. *Octoih* din 1760.

12. *Octoih* din 1792.

13. Pe un *Penticostariu* din 7209 [1701]: 758.

Sa [să] ştie căndŭ aŭ spartŭ ţara Horea, era văleatulŭ 1784; atuncea s'aŭ scrisŭ. Scris-amŭ popa Ioan[ă]şŭ din Fenişŭ; 1784 (arabice).

14. *Penticostariu* din 1768.

15. Pe un *Strastnic* din 1753: 759.

Aciastă sf[ân]tă carte o aŭ dăruit s[fintei] besearicĭ unite de aicia din Zlagna vreadnicul de cinste jupânul Ionăte Ioan, a căruia pomenire în veacĭ să rămîe; anul 1806, Fevruarie în 21 de zile Gheorghie Anghel, paroh şi profesor.

16. *Triodion* din 1731 şi 1800 («Zlatna»). Unul e legat de Buciuman Gheorghie.

III.

APĒNDICE.

Dintr'o conscripție de la 1761[1].

I. *Întâiul extras.*

Hembac: popi uniți 2, familii unite 4, neunite 181. «Templum restitutum unitis cum omnibus fundis, etc.»

Bendorf: popi uniți 3, familii unite —, neunite 136. «Templum conceditur non unitis.»

Țichindeal («Czikindul»): popi uniți 4, familii unite 8, neunite 92. «Templum manet unitis.»

Glimboaca: popi uniți 2, familii unite 2, neunite 105. «Templum conceditur non unitis.»

Sasăuș: popi uniți 5, familii unite —, neunite 199. «Templum manet non unitis.»

Fofeldea: popi uniți 6, familii unite —, neunite 238 familii. Biserica, neuniților.

II. *Al doilea extras.*

Săliște: popi uniți 9, «laici unionem profitentes 19, a proportione 783 non-unitorum, exceptis illis 51 incolis» ce nu s'aŭ putut presinta, «et quorum intentio haud constat». Două biserici: una veche, acum unită, «caetera vero recentioribus annis medio schismaticorum incolarum erecta est.» Cea d'întâiŭ va fi deci unită: «una cum paucis ibidem existentibus fundis ecclesiasticis»; cealaltă, neunită.

Galeș. După arătarea "Vlădicăi unit Aaron: «10 popa et

[1] Archivele de Stat din Buda, corespondența episcopului Dionisie Novacovici.

duo laici», uniţi. «Hi etiam in commissionaliter exuta pagi fassione non reperiuntur»; neuniţi, 149 familiĭ.

Tilişca 7 popĭ uniţĭ, «et saltem unus laicus; econtra non unitarum familiarum numerus ad 330 exurgit... Rebus itaque sic stantibus, aliter fieri non poterit quam ut ecclesia toti pago concedatur.» Dar să fie «ususfructus fundorum penes popas unitos ad dies vitae», rămîind a se restitui bisericiĭ unite, de s'ar face.

Vale: «duo uniti popae..., laici autem omnes non-Unioni adhaerent.» Aŭ refăcut «antiquam ruinatam ecclesiam... Pratum duobus popis unitis pro usufructu.»

Sibiiel. «Eadem est ratio.»

Cacova: «duo popae uniti et quinque incolae uniti, econtra vero reperiuntur 211 non uniti... Tenore equidem Altissimae resolutionis clarum est ut ecclesiae, si in loco aliqui, licet minori etiam numero, supersint uniti, illae unitis adiudicentur.» Dar, fiind incapabilĭ de a ţinea biserica, o daŭ neuniţilor până la o decisie imperială. O ocupase aceştia de patru anĭ. Dar să facă «sacellum competens» pentru uniţĭ. Şi dacă ăr fi «aliqui dotales fundi», tot pentru acea capelă.

III. *Ţinutul Făgăraşuluĭ.*

Făgăraş: Popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 12, neunite 142. Biserica, unită.

Beclean: popĭ uniţi 2, familiĭ unite 2, neunite 110. Biserica, neunită.

Dridif: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 11, neunite 66. Biserica, unită.

Voila: popĭ uniţi 2, familiĭ unite 11, neunite 86. Biserica, unită.

Beşimbav: popĭ uniţi 2, familiĭ unite 17, neunite 57. Biserica, unită.

Viştea-de-jos: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 34, neunite 114. Biserica, unită.

Corbĭ: popĭ uniţi 4, familiĭ unite 5, neunite 65. Biserica, neunită.

Ucea-de-jos: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 1, neunite 91. Biserica, unită.

Arpașul-de-jos: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 14, neunite 64. Biserica, neunită.

Scoreiŭ: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 21, neunite 73. Biserica, unită.

Sărata: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 4, neunite 63. Biserica, unită.

Porumbacul-de-jos: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 5, neunite 101. Biserica, unită.

Porumbacul-de-sus: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 14, neunite 49. Biserica cea mare, unită.

În Oprea-Cîrțișoara, Sîmbăta-de-sus și Streza-Cîrțișoara nu s unițĭ.

Arpașul-de-sus: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 16, neunite 40. Biserica, neunită.

Ucea-de-sus: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 13, neunite 69. Biserica, unită.

Viștea-de-sus: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 10, neunite 211. Biserica, neunită.

Draguș: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 19, neunite 189.

Lisa: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 8, neunite 185. Biserica, neunită, dar se va face biserică unită (până atuncĭ ce este, tot a neuniților).

Breaza: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 19, neunite 99. Biserica, unită.

Pojorîta: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite —, neunite 29.

Voivodeniĭ-Micĭ: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 8, neunite 53. Biserica, unită.

Voivodeniĭ-Marĭ: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 2, neunite 94. Biserica, neunită.

Ludișor: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 8, neunite 98. Biserica, neunită.

Luța: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 5, neunite 25. Biserica, unită.

Lupșa: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 2, neunite 16. Biserica, neunită.

Cuciulata: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 5, neunite 141. Biserica, unită.

Comana-de-jos: popĭ uniți 2, familiĭ unite 15, neunite 123. Biserica, neunită.

Comana-de-sus: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 15, neunite 52. Biserica, neunită.

Vineția-de-sus: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 3, neunite 29. Biserica, neunită.

Vineția-de-jos: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 43, neunite 110. Biserica, neunită.

Părău: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite —, neunite 118, Biserica, neunită.

Vad: popĭ uniți 3, familiĭ unite 6, neunite 72. Biserica, unită.

Ohaba: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 3, neunite 72. Biserica, neunită.

Șercaia: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 2, neunite 46. Biserica, neunită.

Buciumĭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 3, neunite 30. Biserica, unită.

Mărgineni: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite, 18, neunite 100. Biserica, unită.

Șebeș: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 3, neunite 54. Biserica, unită.

Hîrsenĭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 19, neunite 81. Biserica, unită.

Copăcel: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 3, neunite 120. Biserica. neunită.

Berivoiul-Mare: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 8, neunite 55. Biserica, unită.

Berivoiul-Mic: popĭ uniți 2, familiĭ unite 3, neunite 75. Biserica, neunită.

Vaida și Teleki-Recea: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 3, neunite 152. Biserica, neunită.

Deșanĭ: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite —, neunite 73. Biserica, neunită.

Netotul; popĭ unițĭ 1, familiĭ unite —, neunite 79. Biserica, neunită.

Iași: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 3, neunite 70. Biserica, neunită.

Sevestrenĭ: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 13, neunite 36. Biserica, unită.

Săsciorĭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 11, neunite 33. Biserica, unită.

Hurez: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 30, neunite 50. Biserica, unită.

Ilenĭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 2, neunite 11. Biserica, neunită.

Riușor: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 3, neunite 152. Biserica, neunită.

Grid: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 48. Biserica, neunită.

Perșanĭ: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 104. Biserica, neunită.

Șinca: popĭ unițĭ —, familiĭ unite 1, neunite 148. Biserica, neunită.

Holbav: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite ?. Biserica, neunită.

Todorița: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 10. Biserica, neunită.

Mîndra: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 85. Biserica, neunită.

În Sîmbătă-de-jos, Poiana-Măruluĭ, Șercaia nu-s unițĭ.

IV. *Ținutul Sibiiuluĭ.*

Rășinari. Biserica e a uniților. Neuniții își pot face alta. Se va da loc. — Poplaca, neunită. — Gura-Riuluĭ, unită. — Orlat, unită. — Săcel, unită — Bungard, unită. — Sadu, unită. — Avrig, neunită. — Săcădate, unită. — Veștem, neunită. — Mohu, neunită. — Cirța, neunită. — Șebeșul-de-sus, neunită. — Șebeșul-de-jos, neunită. — Porceștĭ, neunită. — Boița, neunită. — Tălmaciŭ, neunită. — Racovița, biserica cea mare, unită. — Colunĭ, unită. — Rucăr, neunită.

V. *Scaunul Orăştiei.*

Orăştia-de-sus: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 3, neunite 95. Biserica, unită.

Orăştia-de-jos: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite —, neunite 121. Biserica, neunită.

Turdaş: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 111. Biserica, neunită.

Pricaz: popĭ unițĭ 5, familiĭ unite 3, neunite 122. Biserica, neunită.

Căstăŭ: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 1, neunite 113. Biserica, neunită.

Beriŭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unițĭ 2, neunițĭ 190. Biserica neunită.

Sereca: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 1, neunite 72. Biserica, neunită.

Şeheşel: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite —, neunite 95. Biserica, neunită.

Romos: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 1, neunite 156. Biserica, neunită.

Vaideiŭ: popĭ unițĭ 6, familiĭ unite —, neunite 219. Biserica, neunită.

Romoşel: popĭ unițĭ 4, familiĭ unite 12, neunite 223. Biserica, neunită.

Cujir: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 1, neunite 310. Biserica, neunită.

Vinerea: popĭ unițĭ 4, familiĭ unite 4, neunite 268. Biserica, unită.

Şibot: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 1, neunite 109. Biserica, neunită.

Balomir: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 1, neunite 59. Biserica, unită.

VI. *Scaunul Sighişoareĭ.*

Daneş: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 1, neunite 87. Biserica, neunită.

Suburbia Sighişoareĭ: popĭ unițĭ —, familiĭ unite 174.

Saschiz: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 19.

Bundorf: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 18.
Roadeș: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 6.
Archita: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 15.
Șaeș: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 24.
Trapold: popĭ unițĭ —, familiĭ unite, neunite 22.
Sas-Daia: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 25.
Hendorf: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, neunite 39.
Netuș: popĭ unițĭ —, familii unite — neunite 14.

VII. *Scaunul Cincul-Mare.*

Calbor: popĭ unițĭ 4, familiĭ unite 20. Biserica, unită.

Boholț: popĭ unițĭ 8, familiĭ neunite 2, restul neunițĭ. Biserica, neunită.

Ruja: popĭ unițĭ 26, familiĭ unite 1, restul neunițĭ. Biserica, neunită.

Șulunberg: 1 unit.

Toarcla («Prasmar»): 2 unițĭ.

VIII. *Scaunul Miercurea.*

Oraș: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 46.
Reciu: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 18.
Gîrbova: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 50.
Dobîrca: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 55.

Apoldul-de-jos: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 27, familiĭ neunite 303. Biserica, unită.

Topîrcia: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 9, familiĭ neunite 226. Biserica, unită.

Ludoșul-Mare: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 30, familiĭ neunite 226. Biserica, unită.

Rod: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 6, familiĭ neunite 148.
Poiana: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite —, familiĭ neunite 231.
Cărpeniș: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 6, familiĭ neunite 110.

IX. *Scaunul Mediașuluĭ.*

Suburbia Mediașuluĭ: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 24, neunite 235. «24 illi Zingari uniti.»

Ibişdorf: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 11, neunite 45. Biserica, unită.

Moşna: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 30, neunite 45. «30 illae familiae unitae Zingarorum.»

Brateiŭ: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 7, familiĭ neunite 48.

Aţel: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 4, familiĭ neunite 59.

Şaroş: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 8, familiĭ neunite 59. Biserica, unită.

Valdhid: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 4, familiĭ neunite 15.

Dupuşdorf: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 4, familiĭ neunite 15. «4 Zingarorum familiae.»

Copşa-Mare: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 1, familiĭ neunite 25. Biserica, unită.

Copşa-Mică: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 1, familie neunite 20. Biserica, neunită.

Agîrbiciŭ: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 20, familiĭ neunite 50. Biserica, unită.

Friua: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 25, familiĭ neunite 63.

Velţ: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 40, familiĭ neunite 66. Biserica, unită.

Curciŭ: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 20, familiĭ neunite 72. Biserica, unită.

Săliştea-Mică: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 3, familiĭ neunite 44.

Sălîştea (Sellyste)-Mare: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 72.

Haşag: uniţĭ —

Biertan: uniţĭ —

Băgaciŭ: uniţĭ —.

Alma: familiĭ neunite 17.

Ideciĭ (Imecs): 10.

Richişdorf: 30.

Buzd: 55.

Moardeş: 23.

Vorumloc: 31.

Şoala: 25.

X. *Scaunul Şebeşului.*

Suburbiul Şebeşului: popi uniţi 3, familiĭ unite 8, neunite 234. Biserica, neunită.

Lancrăm: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 1, neunite 112, Biserica, neunită.

Răhău: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite —, neunite 169. Biserica, neunită.

Loman: popi uniţi 2, familiĭ unite —, neunite 81. Biserica, neunită.

Deal: popĭ uniţi 2, familiĭ unite —, neunite 89. Biserica, neunită.

Răchita: popĭ uniţi 1, familiĭ unite —, neunite 61. Biserica, neunită.

Strugarĭ: popi uniţĭ —, familiĭ unite —, neunite 18. Biserica, neunită.

Pianul-românesc: popĭ uniţi 2, familiĭ unite —, neunite 200. Biserica, neunită.

Pianul-de-jos: popĭ uniţi 2, familiĭ unite —, neunite 96. Biserica, neunită.

XI. *Scaunul Cohalmului.*

Oraş: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 8, neunite 73. Dacă se constată cele 8, se va face biserică pentru ele

Homorod: neuniţĭ 34.

Caţa: neuniţĭ 36.

Dirlos: 18.

Merchiaşa: 45.

Sombor: 21.

Fişeriŭ: 19.

Viscri: 21.

Stena: 51.

Jibert: 36.

Lovnic: 37.

Felmer: 28.

Tecuşul-săsesc: 32.
Ungra: 58.
Covor: 21.
Hălmeag: familiĭ unite 2, neunite 37.
Tecuşul-românesc: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 4, neunite 22. Biserica, neunită.
Şona: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 3, neunite 183. Biserica, unită.
Rişnov: 184.

XII. *Scaunul Braşovuluĭ.*

Vilcan: 65.
Codlea: 104.
Hălchiŭ: 44.
Bran: 886.
Zărneştĭ: 519.
Tohanĭ: 301.
Vlădenĭ: 196.
Bacifălăŭ: 113.
Turchiş: 148.
Cernat: 83.
Satulung: 147.
Tatrang: 88.
Purcărenĭ: 75.
Zizin: 22. Oraşul, «cum suburbiis», 1216 [1].

XIII. *Scaunul Arieşuluĭ.*

Mischiŭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 9, popĭ neunițĭ 2, familiĭ neunite 51.
Cicăŭ: popĭ unițĭ 3, familiĭ unite 35, popĭ neunițĭ 2, familiĭ neunite 62.

[1] În manuscript, urmează iscăliturĭ de magistrațĭ şi apoĭ lista pe nume a Uniților din Scaunul Sibiiuluĭ.

Hidiș: popĭ uniți 2, familiĭ unite —, popĭ neuniți 2, familiĭ neunite 149.

Ceagz: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți 2, familiĭ neunite 36.

Varfalăŭ cu Rachiș: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți 1, familiĭ neunite 49.

Sin-Mihaĭ-de-jos și Sin-Mihaĭ-de-sus: popĭ uniți —, familiĭ unite 4, popĭ neuniți 6, familiĭ neunite 49.

Bagin: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți 3, familiĭ neunite 66.

Circedea: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți 3, familiĭ neunite 61.

Măhaciŭ: popĭ uniți 2, familiĭ unite 1, popĭ neuniți 1, familiĭ neunite 103.

Dumbrăŭ: popĭ uniți 2, familiĭ uniți 19, popĭ neuniți 1, familiĭ neunite 64.

Armenĭi: popĭ uniți 1, familiĭ unite 19, popĭ neuniți 1, familiĭ neunite 28.

Poiana Arieșuluĭ: popĭ uniți 1, familiĭ unite 11, popĭ neuniți —, familiĭ neunite 19.

Hărastăș: popĭ uniți 1, familiĭ unite 17, popĭ neuniți 1, familiĭ neunite 61.

Inuc: popĭ uniți 1, familiĭ unite 15, popĭ neuniți —, familiĭ neunite 15.

Veresmort: popĭ uniți 2, familiĭ unite 4, popĭ neuniți —, familiĭ neunite 81.

Feldioara: popĭ uniți 1, familiĭ unite 3, popĭ neuniți —, familiĭ neuuite 49.

Cociard: popĭ uniți 1, familiĭ unite —, popĭ neuniți —, familiĭ neunite 59.

Șonfalău: popĭ uniți 1, familiĭ unite 1, popĭ neuniți —, familiĭ unite 21.

Felvinți: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți 3, familiĭ neunite 12.

Chiend: popĭ uniți —, familiĭ unite —, popĭ neuniți —, familiĭ neunite 11.

XIV. *Scaunul Murăşului.*

Bardoş: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 15, familiĭ neunite 32.

Medesfaleŭ: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite —, familiĭ neunite 56.

Cristurul unguresc: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite —, familiĭ neunite 36.

Nirăştău: popĭ uniţĭ 3, familiĭ unite 31, familiĭ neunite 36.

Suma: popĭ uniţĭ 62, familiĭ unite 575, popĭ neuniţĭ —, familiĭ neunite 1.555.

XV. *Scaunul Odorheiului.*

Sofalva: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 17.

Praid: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 15.

Siklod: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 5.

Etéd: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 13.

XVI. *Scaunul Ciculuĭ.*

S. Lélek: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 4.

Mindszent: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 1.

Mentsag: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 5.

Singiorgiŭ: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 2.

Suma: popĭ uniţĭ 16, familiĭ unite 820.

XVII. *Scaunul Treĭ-Scaune.*

Sepsi-Sin-Giorz: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 3, familiĭ neunite 49.

Boroşneul-Mare: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite, familiĭ neunite 18.

Boroşneul-Mic: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 36.

Alsó-Doboly: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 2, familiĭ neunite 41.

Suma: popĭ uniţĭ 19, familiĭ unite 463, popĭ neuniţĭ 11, familiĭ neunite 1.412.

XVIII. *Scaunul Cetatea-de-peatră.*

Şuncuta-Mare: popĭ unițĭ 4, familiĭ unite 26, familiĭ neunite 124.

Ciolt: popĭ neunițĭ 1, familiĭ unite 6, popĭ neunițĭ, familiĭ neunite 34.

Buteasa: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite, familiĭ neunite 38.

Prislop şi Kis-Buny: popĭ unițĭ 3, familii unite 83.

XIX. *Comitatul Zlatneĭ.*

Zlatna: popĭ unițĭ 2, familiĭ neunite 31, popĭ neunițĭ 1, familiĭ neunite 537.

Petroşanĭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 1, familiĭ neunite 115.

Prisaca: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 77.

Galațĭ: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 1, familiĭ neunite 54.

Suma: popi unițĭ 38, familiĭ neunite 92, popĭ neunițĭ 28, familiĭ neunite 3.978.

XX. *Comitatul Zarandului.*

Crăciuneştĭ: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 42.

Ormindea: popĭ unițĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 140.

Căinel: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite —, familiĭ neunite 84.

Săliste: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite —, familiĭ neunite 39.

XXI. *Comitatul Turdeĭ.*

Copand: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 29, popĭ neunițĭ 2, familiĭ neunite —.

Pusta-Sîncraiŭ: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 4, familiĭ neunite 45.

Berchiş: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 7, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 43.

Comiţig: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 13, familiĭ neunite 26.

XXII. *Comitatul Solnocului-de-Mijloc.*

Santal-Mare (Szántó): popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite, popĭ neuniţĭ 3 familiĭ neunite 252.

Szodoro *(sic)*: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ —, familiĭ neunite 60.

Hatván: popi uniţĭ —, familiĭ unite 2, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 82.

Kávásd: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 82.

XXIII. *Comitatul Solnocului-Inferior.*

Cetan: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 1, popĭ neuniţĭ 1, familii neunite 59.

Şuncuta-Mică: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 64.

Cremenea: popĭ uniţĭ —, familiĭ neunite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 30.

Anteş: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 17.

XXIV. *Comitatul Tîrnavelor.*

Glogoveţ: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 32, familiĭ neunite 160.

Huseşău: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 42

Lodroman: popĭ uniţĭ 3, familiĭ unite 16, popĭ neuniţĭ 4, familiĭ neunite 87.

Lunca: popĭ uniţĭ 2, familii unite 4, familiĭ neunite 71.

XXV. *Comitatul Crasnei.*

Periceiă: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 2, familiĭ neuniţi 48.

Căţelul-românesc: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 2, familiĭ neunite 75.

Gorosläŭ: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 40.

Giurtelec: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 2, familiĭ neunite 40.

Suma: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite 1. popĭ neuniţĭ 77. familiĭ neunite 2.528.

XXVI. *Comitatul Clujuluĭ.*

Jucul-de-jos: popĭ uniţĭ 4, familiĭ unite 22, familiĭ neunite 37.

Jucul-nobil: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite 11, familiĭ neunite 48.

Jucul-alb: popĭ uniţĭ 2, familiĭ unite —, familiĭ neunite 146.

Măcicaşul-unguresc: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, popĭ neuniţĭ 1, familiĭ neunite 40.

XXVII. *Comitatul Inidoreĭ.*

Pischinţĭ: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, nĕunite 66.

Binţinţĭ: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, neunite 87.

Gelmar: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite —, neunite 77.

Dincul-Mic: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite —, neunite 64.

XXVIII. *Comitatul Doboca.*

Chetiul-de-jos: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 38, popĭ neuniţĭ 2, familiĭ neunite 27.

Moruţ: popĭ uniţĭ —, familiĭ unite —, familiĭ neunite 23.

Mateiŭ: popĭ uniţĭ 1, familiĭ unite 44, popĭ neuniţĭ 1. familiĭ neunite —.

Uifalul-săsesc: popĭ unițĭ 1, familiĭ unite 82, popĭ neunițĭ 1, familiĭ neunite 12.

XXVIX. *Comitatul Albeĭ.*

Bălgrad: popĭ unițĭ 7, familiĭ unite 21, neunite 298.

Bărbanț: popĭ unițĭ 2, familiĭ unite 15, neunite 72.

Sînt-Imbru: popĭ uniți 2, familiĭ unite 2, popĭ neunițĭ 1, familiĭ neunite 66.

Galda: popĭ unițĭ —, familiĭ unite 15, popĭ neunițĭ 2, familiĭ neunite 34.

Adaus.

Zapis de locurile mănistirii de la Chiberru-de-jos, să s[ă] știe cine ce aŭ dat. Dat-aŭ ficiori lui Hurdugaci Gavril și Rusăști din părăul Leurdi, unde iastia o făntăni, din gios de fântâni iaste o dălmă, din gios de dălmă iaste hotarul, și merge prin meri, și iastia într'un măr sălbatec cruce, și merge pre din gios de chile lui Grigoraș la cornul păduri de spre Hărmăna, și apoi în sus, pe suptu fagi cei mari, suptŭ obrejile, dat-aŭ Hordugicești și Rusăști; apoi aŭ dat și popa Ile un pămăntu arătoru de o dzi, la vadu Leordzi, vecin iaste din sus Hurdugaci Ursul. Și aŭ dat Răndărăŭ și Toaderŭ unŭ uricŭ cu unŭ miru de pe Hărmănă; dintr'acela în gios iastia un pămăntŭ arătoru de o dzi, și l aŭ dat Hurdugaci Dănilă mănăstiri. Și aŭ dat Anisiia un uricŭ de 2 cară de făn lăngă făntăna lui Bădărăŭ Doader, în Leurdat, și aŭ dat Rob One unŭ pămăntu arătoriŭ de o dzi, și dă cu capătul în cei cositoriŭ cari aŭ dat Anisiia. Și au dat Arion Neculă u rătŭ de 2 cară de făn în rătul Crainicului. Și aŭ dat Crăciunu lui Miroia unŭ riticianŭ la val în Ricicaia. Și aŭ dat Gheorghe din Telecŭ în Hărmăna u locu de 2 cară de fănŭ în Gura-Vadului. Și căte locuri sintu în Leurda arătoare și cositoare, toate s'aŭ scris. Iară cine s'ar scula din ficiori titorilo[r], să iae înnapoi locurile sv[i]ntei mănăstării, să fie ncertat de Dumnedzăŭ, și în vecul acesta, și în ceia ce va să fie, pă ce va da iar[ă]și înnapoi al sv[i]ntei mă[nă]sterii, saŭ măcar cine din cei streini, să fie afurisiți de cei 300 și 18 de părinți oteți de la Ni[ch]ia.

Aceste sănt ctitor[i] sf[i]ntei mănăstiri care săntŭ mai sus scriș și acuma numiț:

Anume: Necula Anisii. Al doile, Ile lui Rus Gavril. Al 3, Ursu lui Hurdugaci. Al 4, Rob One. Al 5, Dărăban Mihăil[ă]. Al 6, dascal Grigoraş.

Scrisu-m'am şi eŭ, juratul mare, popa Mihăilă din sat din Sîn-Gerji, înşine mieŭ (?).

Martor noi, popa Mihaiŭ ot Selărinţ.

Martur noi, popa Pantilie din Sîdirilaş-Mare.

Scris Dech. 14 dz[i]l[e] an. Dom. 1737.

Aciasta în[să] să s[ă] ştie că locul sfintei mănăstiri l-aŭ dat ficiori lui Hurdugaci Gavril, cei scriş, şi ficiori lui Rus Pătru, cei scriş mai sus.

Iar părintele ermonah Partenie intălaş dată s'aŭ apucat de sf[ă]nta mănăsterie şi aŭ îndemnat şi pe alţi creştini să-i ajute, împreună cu nepotu-so, Gligoraş dă[s]calul, Nicula Gavril, Hurdugaci Ursul, Vlase, Rob One, Dărăban Mihăil[ă], di Şărbeni Grama Simion, din Şărbeni.

Iar acuma Gligor . . . titor fiind şi . . . sf[ă]nta mănăstire a . . . cheltuiala cielz[eci] . . . şi Dărăban Mihăil[ă] . . ., împreună cu meşşter[ii] . . . aŭ ajutat cu lucr . . . Am scris eŭ, pop Mihai . . . .

IV.

SCRISORĬ ARDELENE
MAĬ ALES DIN CORESPONDENTA VLĂDICĂĬ DIONISIE NOVACOVICĬ, PĂSTRATĂ ÎN ARCHIVA DE STAT DIN BUDA.

1. Cerere a se primi un școlar român la Propagandă.

«Praesentium latorem, Georgium Buitul, caransebesiensem, transylvanum, quem ab incunabulis fere et enutrivi et artibus liberalibus disciplina institui, Illustrissimae ac Reverendissimae Dominationi Vestrae quam maxime possum commendo», pentru a fi primit în *Collegium germanicum et hungaricum*. «Praefatus iuvenis, studiis, cogente illum summa corporis infirmitate, interruptis, cum Vienna ad me in Transsylvaniam profectus esset, ingentes perfidia haereticorum et capitali in catholicos odio Gabrielis Bathori, principis Transylvaniae, tumultus exorti, persecutio non paucis verbis explicanda catholicos omnes invasit, cumque ego cum nonnullis aliis fuga vitam salvassem, in manus hostium incidit, omnibus suis spoliatus aliisque ignominiis affectus, vix manibus eorum ereptus est, atque delituit quamdiu species aliqua tranquillitatis catholicis redderetur. Tumultu sedato, nihil ipsi magis fuit quam ut catholicis fere omnibus sacerdotibus privatis in divinis ac aliis piis christianae religionis exercitiis subveniret, quod aliquot in locis summa industria ac labore magno suae patriae commodo praestitit; novissime duobus et amplius annis Albae-Iuliae, in Metropoli Transylvaniae, non solum iuventutem regni illius liberalibus disciplinis erudivit, sed etiam, absente reverendo patre Stephano Szini S. I., sacerdote, sacris concionibus populum in publico instituit. Cuius rei amplissimi testes sunt proceres ac barones catholici Transylvaniae qui saepenumero concionibus eius interfuerunt... Datum Iaurini, 15 Septembris a. D. 1619...

Stephanus Csiky, electus episcopus Transylvaniae[1].»

[1] E autorul traducerii românești a catechismului lui Canisius. V. Bianu și Hodoș, *Bibliografia română*, I, p. 447, nº 138; p. 532, nº 35¹. Ediția întâiă a ieșit la 1636, a doua abia la 1703.

(Bibl. Bátthyányi din Alba-Iulia, ms. K³ IV³; copie din Bibl. Borghese din Roma.)

2. 9. Maiŭ 1751. P. Dobra, director fiscal, «poppis vallachicis possessionis Valya». Biserica unită din Sălişte şi Valea n'a avut venit «tempore refractariatus Vallachorum..., et ob hunc defectum proxima sit desolationi et ruinae». Satul dă bisericiĭ un om ajutor, şi pentru a strînge «proventus seu obventiones ecclesiae de vinis educillatis».

3. «Adecă noĭ sătenii din Malaie [Vale] dat-am zapisul nostru la mîna Opreĭ Balomir din Vale şi luĭ Bucur Banci din Vale, precum să se ştie că n'aŭ dat zloţĭ doă sute prinsoare munteluĭ Parafinosul, şi, cît vor sta baniĭ la noĭ, să se ţie muntele; iară alţiĭ să nu poată scoate, fără numaĭ noĭ satul, cînd ne va trebui, şi tocmala muntelui este douăzecĭ zloţĭ, de an în an. Şi, pentru maĭ adevărată credinţă, ne-am iscălit maĭ jos, ca să se crează, şi ne-am pus şi deştele... Luna Iunie 28 zile, 7264 [1756]. Şi am scris eŭ popa Sima cu zisa tutulor sătenilor.»

(Arch. din Sibiiŭ, registrele sălişteне, după o redacţie cu ortografie ungurească.)

4. 10 Maiŭ 1759. Socoteala pentru «capitalul fundaţii bisearicii Bolgarsegului Braşovului», în sumă de 3.330 fl., din care «venitul de la holde», 20 discul («descos»), 300. Până la 1762 scade la 2.582,30; în 1763, 1.607,30. Cheltuieli: lucrurĭ de biserică, diaconul (20 fl. pe an), praznicul Sf. Nicolae, plata dascălului (150 fl. an); în 1762 şi pentru «doĭ oamenĭ purtătorĭ de grije la candel[e] şi crucea bisearic[i]», «chieltuiala la şcoale», 625 (în 1763, 388); «reparaţiia înprejur[ul] bisearicei», 80; «ţigle», 75; «la mantia şi omofor[ul] Vlad[icăi]», 250.

5. F. d. Mogoşeştĭ (Mogosfalu) (Ţinutul Chioarеĭ). Preoţiĭ uniţĭ către generalul Bucow. Preotul neunit îĭ insultă. «Et quidem, si unitus, catholicus, luteranus et Zingarus non unitorum ipsorum templum intraret, ad commissionem ab Reverendissimo d. episcopo Dionysio hoc in passu emanatam, templum effodi, parietes lavi, totum diem denuo sanctificari debet, dicere publice audet.»

6. F. d. «150 auf den medwischer Mayerhöffen wohnende Wallachen» către Novacovici. Cu privire la doi popi. «Und, weil wir den Poppa Opre aus gnugsamen Ursachen, welche wir zu seiner Zeit entdecken wollen, nicht lieb haben, so gehen wir bey ihm nicht in die Kirche, und das zwar schon länger als zwey Monathe.»

7. F. d. Petiția, «plânsoarea» lui «popa Mihăilă dină Spătacŭ, neunitŭ», către «Măria Sa» «Dină pofta sătcanilor și dină voe a înnălțatei Crăesăi și a Ecselinții Sale ghinăraru Bucovŭ amu îndrăznitŭ și eŭ a mearge la Vădica Budeanulŭ și a lua daru preoții ca să slujescŭ norodului în toate lipsele lorŭ: care, dinŭ grație răposatului Vădica Aronŭ, trăindŭ doi ani buni, pace amŭ avutŭ, apoi, rămăindŭ a Cămari, unŭ an bună pace amŭ avutŭ; acuma în zilele Mării Tale anŭ bună pace amŭ avutŭ; iară acuma nu știŭ, că mare turburare s'aŭ făcutŭ, că din satele Mării Tale m'ai scoasŭ. Acuma amŭ îndrăznitŭ și amŭ venitŭ să mi lucru o vie și o holda, iară acuma Mărie Ta ai poruncitŭ de m'au prinsŭ.» N'a venit «în putința mea», ci pentru răspuns. Cere a i se spune: să se ducă ori ba?

8. F. d. «Protopopul Petru Mirășteanul» către Novacovici: «Areșteluit» de Ieremia protopopul Turzii, «la sat Șauşa», cere a fi judecat.

9. F. d. «Preoții din domniumul Zlagnii» și locuitorii către Novacovici. Plîngeri pentru un preot de la Abrud, venit «de peste hotar, fără pasușu», care face pe protopopul Simion și alți preoți: «spioni și protivnici înnălțatei gubernii și arhiereului lui, numindu-să însuș vreadnic și puternic a-i lega și a-i cazni; care lucru aŭ vrutŭ sa-lŭ și săvărsască, numindu-să protopopu noao; carele și căte unu soboru aŭ făcut, și oameni aŭ globitŭ.»

10. F. d. «Toată partea bărbătească și fămeiasc[ă] din satul Cerna» către Novacovici. Cer a li se face un preot.

11. F. d. Preotul din Săntău și alții către Novacovici. Se pling de protopop, care se poartă rău cu «săracii preoți din pregiurul Santului». «Le zice gozi și oameni de nimica, mincluno[și] și blăstămați și ridică bâtă și dă în ei.

el mai mult cu feciorul și hotașii lui ciocoi, leagă-i cu lanț și-i spânzură de grindă, dajde de 2 saŭ de 3 ori scoate de pe preoț într'un an, și de pe sate, și, pentru antimis, de 2 ori aŭ luoat preț; a face gloabe și bani strânge săboară des[e], pune lege..., să tocmește cu vinovatul..., și strică lege săborului... Să laudă că-i el arhiereŭ, și nu altul... Hurțuluește, nu pentru dajde, ce pentru pizma... Sa nu ne țiĭ tiran în loc de stăpân... Atâta mamonie au adunat din agonisită nedireaptă, și preoții care-s vecini, vrea-i pustii... Nu s[ă] alegăduește... La săbor nici-o învățetură nu ști, ce spune tot visuri, aŭ a lui, aŭ a muerii lui, aŭ a feciorului.»

12. F. d. «Noi smeriții neuniți săteni deala Giulatealee», către «domnul Vlăd[i]ca». Se declară neuniți și cer preoți. Cu ei stărute la un loc și sătenii de la Moroluaza.

13. F. d. «Preot Nicolae, paroh din Abrudu», către episcop. Pentru «multe lucruri și vicleșuguri carele le-am aflat făcându-se inprotiva a arhiereului și a înnălțatei gubernii de cei necredincioși, carele la arătare să arată a fi buni și credincioși Preosf[i]nțitului și altora». Fusese personal de serbătoarea Înnălțării, dar episcopul era dus la Brașov, «în partea Brașovului». Acum revine, «înțelegându că va să fie Preo[sfinți]t[ul] călătorii». El e acela care a denunțat pe «șpionii» Teodosie și Efrem. A fost trimes la «Exelențiia Sa ghenaral». Se trimete de episcop, prin el, «carte la călugărul din Galați, ca printr'ânsul să să lvească lucrul șpionilor unde săntu». Dar e oprit de a veni, de protopopul din Bălgrad, care iea lucrul asupră-și. «Șpionii lui Sofronie, aceștiia, adecă Efremŭ și Theodosie, i-amu aflatu unde sănŭtu, prizându-le și cartea, care o voi arăta de o va vedea Preos[finți]t[ul] unde scrie, iară așezământul loru este așa»: Efrem vine din Țara-Românească la protopopul din Bălgrad, care-l face «popă întăritu în eparhiia lui, la satul Țalna, din susŭ de Belgradu, lângă unu călugăr Athanasie slujitoriŭ» (e și azi acesta). Teodosie vine și el de peste munți; e pus de același «sluj[i]toriŭ la satul Bulzu». *Tisturile* vreau să-l prindă și-l *strigă prin tîrguri* «cu colacu»; fuge. «Și, mistiundu-l *(sic)*, iarăș l-aŭ trimesu popă, iarăș la unŭ satu ce să chiamă Sicuddu (!), aproape

de Făureni, și astăzi să află acolo suptu aripile protopo-p[u]luï» (citate scrisorile luï pentru simbrie). «Iară facu înștiințare Preosfințituluï pentru șpioniia, care am datu înnaintea, pentru aducerea altuï Vl[ă]dică, pe exariul *(sic)* de la Arad, în trecuta vreme; eŭ nu știŭ ce aŭ răspunsu înnaintea Preo-s[fin]țituluï, că atuncea aŭ fostu trimisuï la exariul, iarăș acuma l-aŭ dus tocma la însușĭ Vlădica Sineșie [1], la Hălmagĭ...» Citează mărturie și act scris. Principalul agitator e protopopul și «un jurat al luï», din «iosagul Abruduluï și prietin cu Sofronie, anume popa Gligorie din Ponorel». A vrut a-l răni în tîrg după ordinul protopopuluï, «pentru că amŭ ivitu lucrurile lor». Atacat și de popa Gavriș din Bistra, care «l-aŭ măscăritu și aŭ rupt pecetiul, și aŭ zis că săntŭ hunțușfuțu și eŭ și cioia ce mi-aŭ datu dreptatea, și altele». «A 6: daŭ de știre Preosf[i]nțituluï pentru antimisele luï Sofronie, că s'aŭ înmulțitu, că, unde aŭ datu antimisele Preo[sfinți]t[ul], și nu este popă întărit ca să pricĭapă lucrul, elu l-aŭ luatu și aŭ datu a luï Sofronie, făcănd neguțătorie unul cu altul, și luind banĭ, și pentru ceia, și pentru celalaltu, carele, de nu va crede Preosf[i]nțitu, cerce la satul Bulzu, că este de la Rănnic, de la Grigorie epis[co]pu, iarășŭ la Galațĭ a luï Sofronie, și la Meștiacăn, din josu din Zlagna, și popiĭ și antimise lor streĭne, fiindu antimisele Preosf[i]nțituluï la toate aceste bisericĭ, numaĭ luïndu-le și dăndu a luï Sofronie, zicănd că nu-sŭ bune a Preaosf[inți]t[uluï], ca să căștige banĭ și după celea și după a luï Sofronie. A 7, pentru Corna, cum aŭ simțitu că am luat blagoslovenie de la Preos[finți]t[ul], îndată aŭ întăreitat oamenĭĭ asupra mia, protopop[uluï], și aŭ zis să nu mă priimească, că el lu va da popă, și aŭ trimesu pre un șpion a luï Sofronie, anume popa Ionŭ Sparlea, care de la dănsul am prinsŭ și cărțile, și, vrăndu să-lŭ prinză diregătoriĭ, aŭ fugit și aŭ scăpatu.» Și el a dat banĭ. Oamenii aŭ voie a lua «popă carele va plăcea și de unde vorŭ găsĭ». Cere a nu fi «călcatŭ și bajtjocoritu de necredincĭoșiĭ Preaosf[i]nțituluï și a Guberniï».

[1] De Arad.

14. F. d. «Neguțtorii de la Moroș-Vașarhei, dinŭpreună cu popореаnі din Eghersecŭ, și cu alțĭ dinŭ prejurŭ popоreanĭ, care să ţinŭ de bisearerca aceia», către Novacovicĭ. Se pling de preotul lor.

15. F. d. «Popa Grigorie din Selicea» către Novacovicĭ. Chemat de protopopul Gheorghe din Agriș, «îndată m'aŭ pus la ariște, și amŭ petrecut 7 zile și noapte cu lanțu in picioare pentru o chizășie care el zice». N'a fost chizăș, «ci numaĭ măna am dat până a merge eĭ și a veni din târgŭ cu chieltu[i]ala prânzuluĭ, care fără cheltuială până în scară aŭ venit, și legătura măiniĭ s'aŭ trecut». Nu se primește nicĭ chizășia sătenilor pentru a putea sluji de Înnălțarea Domnuluĭ. «Nicĭ să-mi[i] rămâe feciorul în loc». Liberat pe chezășie, «după ce aŭ trecut sămănatul bucatelorŭ și a legumilor, și am rămas la coldușie». Îl refusă maĭ mulțĭ poporenĭ, «zicănd că nu mi-i bună sengheliia». Pune duhovnic «pre fratele săŭ, ce iaste preot neîntărit». «Poftescu a fi judecatŭ.»

16. F. d. «Noĭ săteni din Comana-de-sus și din Comana-de-jos» catre Novacovicĭ. Împotriva preotuluĭ Gheorghe, fiul luĭ Bucur Barbu, care a intrat «cu militariș» și a spart ușa bisericiĭ «închisă cu bolovanĭ». Preotul din Părăŭ, chemat de eĭ, e gonit de aĭ luĭ, «cu săbiĭ și cu pușcĭ și cu furcoc de fer, și l-aŭ îmbătat cu rachiŭ».

17. F. d. Petiția uneĭ femeĭ pentru despărțire. N'a voit căsătoria ea, ci tatăl: «numaĭ D[umne]zeŭ să-l întrebe pă ceaia lume». «Daca lŏ carne [soțul] de 23 potor, când o băga în olă, număra tot[e] stuculețele, și, când băga în brid, iar număra, să vază, sănt atătea au ba, și morcoi care băga cu carne, număra toț morcoi, și lŏ linte de un groș și o ferbea de dŏ orĭ și treĭ orĭ; și me-au dat soru-mea la o zi un colac, și aŭ venitŭ un sărac, și am datŭ o ţăi[ă], și m'aŭ bătutu forte multu; și odată aŭ adus niște pește, și l-am fertŭ la prânz, și aŭ maĭ rămas puținel, și eŭ l-am mâncat, și, daca aŭ venit sara, m'aŭ întrebatŭ cu groză mare, cine aŭ mâncat peștele, și m'aŭ bătutŭ, și eŭ de frică am zis că nu l-am mâncat, și el m'aŭ totu bătutŭ ca să spuĭ, până de frica m'aŭ lovitŭ anevoe, și am lepădatŭ și un coppil, și eŭ am trăitŭ cu el un an și ju-

mătate... Saŭ să-mi fi făcută nescareva alne; ci el m'aŭ scos din fire, când s'aŭ dus la Craova şi aŭ zis să daŭ hainele mele şi harginlul mieŭ, să le ducă, să le pue în cetate *(sic)*, că o să vie Tătarî, ci să nu avem pagubă. Crez taica me-aŭ datŭ mie atâta câtŭ am mâncat eŭ într'un an şi jumătate, că me-aŭ datŭ ban[i] gata f[lorin]ţ 200... Şi un brăŭ, f[lorin]ţ 100. Şi mărgaritar[e], şirur[i] 11. Şi inele de aur, 5, şi de argint, 6. Şi gheordie de coftirie şi o roche de mătase cu flor[i] cu fir, şi cer[cei] de aur, şi 2 nisaia *(sic)*, pân şi şurtu mi l-aŭ lotŭ din brăŭ, şi m'aŭ dezbrăcadit (dezbrăcăluit?)».

18. F. d. «Noî săteani de la Chiocŭfolvo, Scaunul Arfiaşuluî», către Novacovici. Se plîng că «3 famelii uniţî ţin bescareca», pe cînd eî sînt 47 de familiî, tot «supt dajdea Înpăratuluî chilinî scriş... Încaî să ni să dea loc, că, cu ajutoriul luî Dumnezeŭ şi cu bl[agoslo]venlia arhiereuluî nostru, noî ne-amŭ face.»

19. F. d. Săteniî din «Cîughludiul-de-susŭ, în varmedeia Turzî», cu sprijinul protopopuluî «Costanŭtinŭ de la Decîa», arată că «n'amŭ titelenitŭ şi am năzuit» pentru biserică, de oare ce uniţiî aŭ luat în 1765 biserica şi «cărţile satuluî».

20. F. d. Protopopul Petru din Orăştie, Gheorghe Vinţanul, gocîman, «Gheorghie, dascălŭ Orăştie», către Novacovici. Pîrî împrotriva preotuluî Constantin. «De nu-î voi căuta de plânsoare, îndată să va uni, că aŭ vorbitŭ cu popiî ceî uniiaţî, şi l-aŭ făgăduit că eî îl vor umbla în rând şi-l vor arăta înaintea Preaosf[i]nţii Tale... Dumnealuî jup[ân] Iannia Muliu», Constantin şi cu vr'o doaozecî de Rumânî, toţŭ cu bâte, zicând: Părinte, pentru ce facî larmă? Noao să ne spuî lucrul popeî, şi noî să-l îndreptăm, că noî poruncimŭ». Iannia face pe Petru: «că săntŭ un mojic, şi păcurarŭ, şi gozŭ». Constantin făcuse să fie bătut de două orî protopopul de maî înainte, Ioan. «Aŭ pornitŭ bolăziî asupra noastră.»

21. F. d. «Popa Chirilŭ din Cetan, din varmeg[hia] Sonocului-din-lăuntru» către Novacovici. Pentru nişte antimise.

22. F. d. «Eŭ popa Ionŭ de la Ighiiŭ» către Novaco-

vici. Fusese strămutat de aiurea, după ce «m'amŭ tomitŭ cu oamei». Acum protopopul vrea să-l înlocuiască cu unul ce-I este *frăție*. «Mă primescŭ toțĭ oameni, și casă încă mi-aŭ făcutŭ, și eŭ încă multŭ amŭ lucratŭ la ĭă, și nu-mĭ maĭ pociŭ purta prunci[ĭ] meĭ din satŭ înŭ sa[tŭ], de rușine; și am sărăcit.»

23. F. d. «Popa Vasilie din Cucerdea» către Novacovici. Se plinge de protopopul Constantin de la Decia, care l-a batjocorit. A fost și bĭtut «cu o bășică plină de banĭ».

24. F. d. «Noĭ preoțiĭ protopopiiatuluĭ Deviĭ» către Novacoviciĭ. Se pling că-s goniți din «lipitașurile și sălașele ceale de noĭ făcute din trecuta vreame», că oameniĭ «ne țin să le slujim în cinste», că «prețeptoarele ne supără pentru tacsa sapuluĭ».

25. F. d. «Protopopŭ Mihailŭ, Deva», și «protopop Iacov Dobra» către «Ecselenția Sa», Novacoviciĭ. Pentru «a noroduluĭ neascultare», căcĭ «nu vor să-șĭ scrie copii și familiile lor nicĭ de cum... Încă și oamen[ĭ] săntŭ în Ținutul Hinedori și a Dobri și erașul Devi, cari de omen[ĭ] nelegiuiț s'aŭ făcut, că ș'or schimbatŭ muerile unu cu altu; alta, săntŭ oamen[ĭ] carĭ țin 2 mueri și mueri cari aŭ 2 bărbațĭ».

26. F. d. «Eŭ popa Adam» către Novacoviciĭ. Adauge un act de la locuitoriĭ «mărchinișteanĭ» carĭ și l-aŭ tocmit preot «pănă va dobăndi acesta diiacŭ anume D[a]v[i]dŭ preoția, carele ilŭ mănăm la Preaosfinția Ta să-ĭ ia veață, că încă este necăsătoritŭ». Protopopul din Orăștie poruncește însă la «giudele să teage pre părintele Adam, că nu este preotŭ, ci iaste hoțu; iară noĭ, bătrăni, tictori, din împreună cu jurați, n'am vrut să-lŭ legăm, că noĭ nu-l știm să fie hoțu... Dară noĭ încă ne ținem să fimŭ derepțĭ și ne mărturiseaște asupra nostră stăpânul nostru.»

27. F. d. «Eŭ preot Nicolae, paroh ot Abrudu», către sobor. Se apără de învinuirile ce-ĭ aducea un oarecare Gavriș. E drept că a fost «diiac în Făgăraș», dar n'a fost de douăzecĭ de anĭ acolo. Apoi a fost preot cinstit «în Ținutul Araduluĭ». Tot așa poate zice și protopopul Simion

care «aŭ fugitu din satul săŭ, de la D[o]mnu săŭ, adecă din Stremți, în Țara Ungurească?»

28. F. d. Novacovici către Mitropolitul muntean, «fratele» săŭ. «Jup. Duma cel tînăr», a luat, în 1744, banĭ de la un Sas din Sibiiŭ, «puindu-să bun chiezaș de l[a] Cumpaniia Grecilor din Sibiĭ jup[ân] Cristovŭ Ioanŭ și jup[ân] Ianachie Duma, carĭ acum să află în Țara-Rumânească». Zapisul e acum la Bruckenthal. Ar fi bine ca Mitropolitul să intervie pentru a se face plata. «Pentru că prin acest felĭ de pricinĭ și alțĭ negustorĭ grecĭ saŭ rumînĭ din părțile loculuĭ aceluia pierdŭ fidișul și numele cel bun și pre alțĭ frați aĭ lor la pagubă îi aduc, dar, întîmplîndu-să, ca maĭ sus, numițiĭ datornicĭ a să împrotivi, vor fi siliț prin iștanțiile ceale maĭ înnalte cu neplăcere a să căuta lucruluĭ îndestulare.» — Concept.

29. F. d. Plîngere la Novacovicĭ împotriva luĭ «protopop Niculae din Mărăsechi», care ar fi sprijinind pe unițĭ.

30. F. d. «Muliu Marica» se plînge luĭ Novacovicĭ de soțul eĭ, «Ioan Pădure din Brașov», așezat acum în Orăștie. Se învoise în scris «precum 4 anĭ va viețui cu părințiĭ mieĭ la un loc, deaca mă va lua», dar, după «4 lunĭ», aŭ luat doĭ caĭ aĭ maicăĭ cu înșălăciune, și carul, zicând că vă să aducă iarbă, și m'aŭ răpit noapte, cu tot ce am avut de la părințĭ daŭ, și m'aŭ scos din oraș cu măgulitturĭ, zicând că mearge la Sibiiŭ ca să-m facă un rând de haine de mătasă». Dar nu face, ci *cheltuiește* și pe cele de acasă: «adecă o mantie de anglie, un brăŭ, 12 lanțurĭ de argint, un inel de aur și o cruce de argintŭ poleită și cu mărgăritare; dinpreună și caiĭ și cocia aŭ prăpădîtu... Nefiindu-ĭ destul acealea, și nevrând a să chivernisi cu negutătoriia, precum alțiĭ săracĭ, s'eŭ apucat a fura.» Închis, de «cinstițiĭ domul..., era să-ș piarză viața, dar ș'aŭ răscumpărat-o cu banĭ». Nu vrea să facă negoț, «saŭ, de nu are cu ce, să slujască, ci tot din cârșmă în cârșmă, alegând unde es[te] vinul maĭ bun», pe cînd ea trăiește «din mila dumnealuĭ jup[ânuluĭ] unchiuluĭ Muliu Ianea». Acum e «cutrupit cu datoriia și umblă sprânțarŭ din loc în loc, culduind făr de judecata pravilii». Cere

ca despărțire, căci «mai voesc a muri decâtŭ cu dânsul a trăi, precum să află».

31. F. d. «Toma Pavelŭ din Glâmboacă» către Novacovici. Pentru o fată a luĭ, cununată de «ĉ. protopop Stan». Stă cu bărbatul puțin, și acesta o gonește apoĭ (v. *Sate și preoți*, p. 311).

32. F. d. Despărțire în folosul uneĭ femeĭ care «în gubăvie aŭ trăit și în nefire și în nebunie și în urdinare neîncetată ziua și noaptea».

33. F. d. Preotul din Săcel către Novacovici. «Are carte de la gheneraríul și secretarĭul să nu le slujască la oamenĭ care aŭ fostŭ la ospățŭ la uniețĭ.» I se daŭ «bețe 10 și oprit de slujbă».

34. F. d. «Dascalul Iafet din Deva asupra protopopuluĭ Devi, chirŭ Mihailŭ, precum nu l-ar fi plătit deplinŭ pentru școală, care aŭ fostŭ tocmit 30 f.»

35. F. d. «Eŭ Vlad Brașovian, după acele vorbe care mi-aŭ spus Ion Căpățân[ă]», dă «atiștație» pentru moartea unuĭ «Samoilă din Macriĭ Sibiiuluĭ». Fusese «la Focșanĭ, viindŭ el din Țara Leșască și viindŭ eŭ la Ardealŭ, mergândŭ la Ligția, mergândŭ după negustoriia mea». Căpățînă l-a văzut «cu ochiĭ luĭ mortŭ la Poenania, în Țara Leșască».

36. F. d. Domnul de pămînt din Alamor către episcop, pentru preotul neunit, ce fugise fără cuvînt la Vingard. Listă de suflete: 473.

37. F. d. Provisorul din «N. Sajo» (Șieul-Mare), al comiților Lemény, recomandă un preot. «Haec pars nostra ita est confusa per hos milites lymitaneos, ut nos ipsi quoque verberibus etiam, paucum servitium ab illis subditis trahere possumus, laetantes semet ipsos eo quod illi quoque brevi dierum facturi erunt milites.» În sat sînt numaĭ 3-4 unițĭ, dar aŭ biserica.

38. F. d. Listă de cărțĭ romănești, în care «substantiales fidei catholicae adversi reperiuntur errores»: *Triodul* de Rîmnic (pp. 133-8: slujba necunoscută a Sfîntuluĭ Grigore Palama). *Cazanii* din 1748, Rîmnic (pp. 112-3: *filioque*; pp. 369-73 Sf. Ioan Novi; ediția nouă asamănă în Prefață pe episcopul

de Rîmnic cu Sf. Petru); *Liturghia* de Rîmnic, 1759, şi cea din Bucureştĭ, 1760; *Psaltirea* din Bucureştĭ, 1759; cea din Rîmnic, 1756; *Evhologhiul* din Rîmnic, 1758. O carte din 1755: «moscoviticam continet grammaticam, syntaxin et prosodiam», cu binecuvîntarea Mitropolituluĭ de la Carlovăţ, care se zice «in omnibus caesaro-regiis ditionibus omnium Slavorum, Rasclanorum et Vallachorum Metropolita». Carte de rugăciunĭ din Bucureştĭ, 1753. Alta, din Rîmnic, 1759: «varios per annum dispositos hymnos superadditumque continet perpetuum calendarium», şi alte asemenea din Rîmnic, 1753. Un *Orologhiu* fără an, un *Pateric* din Carlovăţ, slavon, 1761; un *Octoih* de Rîmnic, 1750.

39. F. d. Chitanţe latino-ungureştĭ, iscălite de protopopĭ şi preoţĭ şi alţiĭ, precum:

Cohalm: «Protopop Bukur Márdán, ex 3 Sed[i]bus[.]».

Murăş: «Archidiaconem (!) Petrum (!) Moldovan».

Treĭ-Scaune: «Popa Bukur, vicarius ex Purkeretzi».

«Dach» (comit. Crasna): «Mederossan Lacku, iudex supranominati pagi, cum omni comunitate» (pune degetul). «Iudex Mokan Pinte ex Badok, cum omni communitate.»

Răstocĭ (Chivar): «birăul Huso Ursulă cu toată obştea».

Şuncuta («Somkut-Patak»): «Lupul Gorgie, iudex, cum omni communitate».

Jerszüg: «Han Simon, iudex, cum tota communitate».

Togliaş (Chivar), birăul.

Topliţa («Toplica»; *ibid.*): «Buda Uros, iuratus pagensis» (pune degetul):

Vinenieth (comit. Solnoculuĭ Mijlociŭ): «Rakocy David, iudex praenominati pagi cum omni communitate».

40. F. d. «Incolae Borzasienses» (com. Doboca) către Novacoviciĭ. Sînt toţĭ neuniţĭ, dar biserica e a uniţilor; ei îşĭ aduc preoţiĭ din vecinĭ, cu toată prigonirea protopopuluĭ unit. Avuse în 1760-3 şi preot, şi cer acum şi altul.

41. F. d. «Ecclesia graeci ritus Valachorum M.-Vasárhelyensis» către Novacoviciĭ. Împotriva protopopuluĭ. N'aŭ preot.

42. F. d. Săteniĭ din «possessio Báton» (com. Solnoculuĭ

Interior). Aŭ făcut, după poruncă, biserică pentru uniți. Cer a fi lăsați acum în pace de Administrație.

43. F. d. Preoțiĭ uniți din Rășinarĭ se plîng către General, de amestecul celor neuniți.

44. F. d. «Popa Ioannes ex pago Szotsel, sede cibiniensi, unitus parochus», către general. Pentru un ospăț cu 18 familiĭ, afurisit de preotul neunit.

45. F. d. «Georgius Major, unitus parochus M. Kapusiensis et inspector nagy-iklandiensis». Se plînge de asupririle neuniților.

46. F. d. «Humiles in Christo fratres sacerdotes et communitas Abrudban[iae] uniti» către un protopop. Se plîng că uniții li ieaŭ moșia *(fundi)*, sprijiniți de autoritate. Amenințări: li se zice «spurcați uniți», «pagani». Crainicul, judele, gonesc pe preotul unit ce se plînge. «Monasterium in Putsovalista, quod monasterium kalugerumque aeque ex nostris beneficiis sustentare instituerunt... Isti pauci fideles adeo perterriti et commoti iam sunt, ut brevi tempore omnes deficient.»

47. F. d. Raport al protopopului Iosif Trestie și «Ioan Popovicĭ dinn Ocibă».

48. F. d. «Popa Nic Morariu, Câmpeani», către Novacovicĭ. Pentru niște abusurĭ.

49. F. d. Ilie și Ioan, preoțĭ «kretsonfalvenses, cum suis unitis». Se plîng de încălcarea neuniților.

50. F. d. «Popa Toma ot Sarata» făgăduiește a «păzi epa[r]hiia, care mi să va rândui înŭ Scaunulŭ Udvarheiului, și va asculta toate poruncile arhierești, până la sfârșitul vieței sale».

51. «Eustatius Vassilievich, presbyter et parochus ecclesiae cathedralis bolgarsseglensis, Georgius Hers, questor et incola suburbii Bolgarsseg», către Împărat. Cer confirmarea diplomei leopoldine. Ceruse încă de «anul trecut» acesta. În afacerĭ de conștiință să nu atîrne de magistrat, ci de episcopul de Rîmnic și de «arhiepiscopul» de Bălgrad, «vel universali graeci ritus congregatione»; în afacerĭ militare și civile, să fie supuși Consiliuluĭ de Războiŭ și la «sui proprii a ma-

gistratu coronensi eiusque subiectione penitus separati iudex et assessores iurati (qui occurrentes lites dirimerent atque sic hucusque inter civitatem coronensem et incolas bolgarssegienses subortas controversias penitus tollerent... Ac taliter separata a civitate coronensi communitas bolgarssegiensis nullo modo pro futuro aggravaretur.» Dacă până acum nu se lea o hotărîre, «ob publica eaque maioris considerationis negotia quibus moderno rerum statu et flagrantibus belli turcici circumstantiis eandem Maiestatem Vestram SS. occupari palam esset», s'o facă acum.

52. 28 Iunie 176.—«Protopopu Iacov o[t] Săcerd. Popovicĭŭ», înaintează cererea de preot pe care o face «satulu numitu Pavidat».

53. «Scoatere saŭ extractŭ esumnitŭ *(sic)*, care arată numărulŭ familiilor rumâneştĭ celor aflătoare în tot diştrictulŭ săsescŭ alŭ Braşovuluĭ, făcutŭ după cărticele ceale înfăţişate a fieştecare locurĭ următoare a anuluĭ celuĭ de acum, 1761/2.»

Total: 3.798 de locuitorĭ, 725 de văduve, 448 de familiĭ însemnate şi 38 de văduve.

54. 1761-2. Conscripţie de la Sad: 493 bărbaţĭ, 480 femeĭ.

55. 1761-2. Conscripţie făcută de «protopop Ioan Stoihazil, în varmeghie Clujuluĭ, iăraşul de gios, Stolhaza».

56. 1762. Popa unit din Veştim se plînge că-ĭ era «fiu din strămoşĭ» un sătean şi popa neunit l-a împiedecat de a-ĭ fi şi «vosprĭemnicŭ la botezŭ».

57. 1762. «Pentru că preaosf. domnul Vl[ă]d[i]ca, fiindŭ în bisereca în partea din jos a Oraştiĭ, aŭ aflat sf[ă]nta cuminecătură mucezită şi înflorită; care lucru să socoteştiĭ negrijiĭ protopopeştĭ şi a parohuluĭ Constantinŭ, se scoate şi protopopul Ioan şi popa Constantin. Se preface pedeapsa în amendă.

58. «K.-Jánoshegye», 1762-3. Socoteală de cumpărăturĭ pentru o nuntă: «Praeparari panem ad celebrandas nuptias ex frumento, metas 4 tritici, f. 2,40. Emi carnem bovinam, 36. Carnem porcinam habebam, quam item consumpsi, 36. Emi cerevisiam 1. Emi crematum 96.»

59. 20 Mart 1762. Cercetare la Bălgrad între preoțĭ, pentru venit. E vorba de protopopul Simion, pîrît de popa Rusan. —Într'un act din 20 Mart 1766 iscălesc: Gheorghe Antolfi, Μάρκος Σαράντονης, Ioan Ivașcŭ ot Torda, și Lipovenii: Păcurariŭ Mihaiŭ, Mogușŭ Gligorŭ, Samfirŭ Solomon, Mărginean Avraam, Goadă Lazărŭ, Țirlea Trifŭ, Mustea Gavrilŭ, Beligherŭ Gheorghe.

60. Veștem, 28 Septembre 1762. Judecată de sobor, din care fac parte: «eŭ protop[op] Iochim, popa Ion din Macri Sibiiuluĭ, popa Toma, popa Ion din Veștim, popa Ilie din Macri Săbiiuluĭ, în casa cinstitului protopop maĭ sus numitŭ».

61. Vașarheiŭ, 9 Octombre 1762. Novacoviciĭ către Buccow (?). A cercetat pe arhidiaconul Simion, «in Diod habitantem», și nu-l află vinovat de uneltirĭ.

62. [1763.] «Ioseph arhidiaconus et curatores ecclesiae unitae V.-Hunyadiensis» către episcop. «Aut periculum irae divinae nondum forte exhaustum est, aut draco ille qui tertiam stellarum partem secum trahebat, solutus, ad nos affligendos et perdendos.» Neuniții îngropaŭ «in locum quendam ab ecclesia nostra valde remotum, ubi etiam antea, dum pax et unio vigebat, quaedam fidelium defunctorum pars sepeliebatur». Acum castelanii li-aŭ dat «locum alium ad ecclesiam nostram valde vicinum». Apoĭ «Vladika Budensis», venind, li dă voie a-șĭ face biserică acolo. Cere «ne sit ibi ecclesia ad ecclesiam et altare contra altare, sed mutetur potius eo quo hucusque sepulti sunt... Nam si hoc fiet quod ipsi meditantur, perinde est ac si quis diceret: Relinquite hanc et ite ad illam». Aŭ voie de la Împărăție?

63. 1733. «Servus humillimus Manuel, archidiaconus Örmenyesékiensis», către «praesul».

64. 1763. Preotul unit din Alamor către Vlădica Aron. I se plînge că preoții «shismaticĭ» năvălesc în cimitir, li sună clopotele, își îngroapă morții, etc.

65. 1763. Neuniții din «possessio Bujtur» către Novacoviciĭ. Se plîng de preot.

66. «2-da Ianuarii 1763.» «Nicodim ierom[ona]h, ig[u]m[en] Bistriței», către Novacoviciĭ. «Trăgîndu-mă și eŭ cu patrila de

acolo, mi s'aŭ veselit sufletul împreună, și s'aŭ bucurat și inima de acĭa de multŭ dorită a ticăloșilor pravoslavnicĭ». Cere «blagoslovenia și încredințarea» să poată veni.

67. 11 Maiu 1763. «Incolae valachi pagi Krizba» se plîng episcopuluĭ că-s legațĭ de un sat prea departe, pentru liturghiĭ și slujbe bisericeștĭ. Atacă pe preot, care face și negoț («mercaturam exercendo beneficio currus»). Iscălesc toțĭ puĭnd degetele; iar jos, în romănește, scrie «popa Samuilŭ».

68. Sibiiŭ, 17 Septembre 1763. «Daniel de Kitter, senator cibiniensis et iudex szelistensis», către Novacovicĭ, pentru certele din sat. Preotul din Vale a pus în lanțurĭ pe un reclamant și a luat banĭ. Protopopul Moga «iurisdictionem iudicatus meĭ insolenti modo violavit.»

69. Alămor, 4 Octombre 1763. Ladislaŭ Szekély se plînge împotriva preotuluĭ neunit, care nu e tolerant.

70. 1763-4. Preotul Chiril din Cetan («Csatan») (comitatul Solnoculuĭ-Interior) se plînge luĭ Novacovicĭ împotriva protopopuluĭ Ioan din Sad.

71. 1763-4. Judele, jurațiĭ, bătrîniĭ și locuitoriĭ din Ludoșul-Mare («Nagy-Ludosch») cer luĭ Novacovicĭ a li se păstra preotul.

72. 1763-4. Judele și locuitoriĭ din Cacova se plîng episcopuluĭ împotriva preotuluĭ, care ar fi bătut și pe un călugăr.

73. 1763-4. Cerere nemțească a locuitorilor din «Sebessen» (Sibișanĭ) lîngă Alvințul-de-jos.

74. 1763-4. Locuitoriĭ din Ponorel, în număr de o sută, cu judele în frunte, se plîng de purtările rele ale preotuluĭ lor.

75. 1763-4. «Communitas Apa-Nagyfalvensis (comitatul Solnoc Interior) se plînge luĭ Novacovicĭ, calificat de «archiepiscop» că n'are preot.

76. 1763-4. «Pastor girboviensis, popa Mihaile», se plînge luĭ Novacovicĭ că niște «nebunĭ» i-aŭ pus un steag de batjocură la poartă; vreaŭ să-l scoată cu orĭ ce preț. «Dies festos non observant, in specie festum qui vocatur Ilie Prologh non celebrarunt. Templum non frequentant; mihi in persona declarabant se plus honoris porcorum quam animarum pastori contribuere. Meos etiam praedecessores simili

affecerunt ignominia.» Cere a fi mutat la «Mesina» (Măjina).

77. 1764. «Cerdones fogarasienses, ad minus numero triginta domus vel familiae», se pling lui Novacovici că, neunindu-se, aŭ fost scoşĭ din ţeh şi opriţĭ a maĭ lucra, ba li s'aŭ ars şi casele.

78. 1764. Locuitoriĭ din Bucium şi Costeştĭ arată luĭ Novacovicĭ că de la 1751-2 «sine ministro verbi Domini degimus vitam...; quare nos maxime arguit conscientia». Un preot străin era beţiv; aŭ ales altul, şi-l cer întărire.

79. 1764. Pastorul din Cergăul-Mare (Nagy-Csergod) către Guvern. Să plinge că «poppae schismatici» i-aŭ usurpat dijmele date de veacurĭ. Anexează un privilegiu pentru a-şi face biserică de la Gheorghe Rákóczy I-iŭ «iobbaggionibus nostris vallachis» de acolo. «Priores eius pagi incolae Bulgari lutheranam religionem secuti.»

80. 1764. Protopopul de la «eparhiia Beseştilor» către Novacovicĭ, «patron bunŭ şi părinte sufletescŭ», îndreptăţindu-se pentru «întărzîiala conŭscripţii», căcĭ a primit şi el tărziŭ «comişade». «Şi de la norod foarte cu întărziială am putut lua, că-l sparie uniţiĭ că vrŭ arunca banĭ pre dânşiĭ după conscripţiia aciaşta... Eŭ, neputincioşŭ pentru sănătatea, precum ştiĭ şi Măriia Ta, că m'aĭ şi văzut.» Cere a i se trimete poruncile prin *poştă*, «că aş plăti eŭ, numaĭ să poată veni maĭ în grabă». Pe adresă: «foarte cu grabă să să dea».

81. [1765.] «Pentru un preot neîntărit căce l-aŭ luoat de aŭ slujit, aŭ luoat preotul acela un burliŭ *(sic)* şi 2 ferdele de grâŭ şi mar[iaşi] 3, mărturisind prot[o]pop[ul] că i le-aŭ cinstit, iar nu le-au luoat în silă; iar de 2 ferdele ce scrie în jalbă tăgăduiaşte.» Şi alte casurĭ de «ingăduire a sluji». «Un preot neîntărit cu a doao muere, din Orăştioară, il ingăduiaşte a sluji.»

«Un preot neîntărit, preoţit în Ţar[a]-Rumânească aŭ luoat 5 vedre de vin de l[a] socrul popei, iar nu un galben, după cum iaste scris în pâra cea cătră el.»

«De l[a] satul Vinerea aŭ luot protopopul gloabă f. *[neînţeles]*, pentru un prepus de curvie... De l[a] Adam Herla adeverează că aŭ luoat f. *[idem]*, pentru căcĭ n'aŭ ştiut cre-

deul și poruncile la căsătoriia lor... De l[a] satul Jibutul aŭ luoat, de l[a] un Gheorghie, la căsătoriia lor, fiindcă aŭ fugit cu fata; care i-aŭ slobozit a să cunună mar[iași] 7, iar nu f- *[idem]*, cum dă jalbă asupra luĭ... De l[a] sat Romășel in 6 săptămân[ĭ] aŭ schimbat, puind și scoțând guciman, bând cu dânșiĭ la..., De l[a] sat Turdașul, aflând protopopul țintirimul deșchis, aŭ luoat un Ohtoih al bisearicii gloabă, pân vor închide țintirimul. La sat Mărtineștĭ aŭ vândut un antimis, nu de ale Preaosfințitului, în f. 7, iar nu f. 8, cum e scris în jalba asupra luĭ.»

82. Iunie 1764. «Poporanĭ fiĭ sfinteĭ bisereci dină orașŭ Orăștie, neuniți», către Novacovicĭ, cu privire la fostul protopop Ioan, și la cel de acum, Petru. «Nu sânt slobod a bate popi meĭ și pre macar cine, până va cădea carnia putredă după trupul săŭ, că pentru aceia mi-aŭ dat bătulŭ în mână, — că eŭ săntŭ judecata?!» *A ortăcĭ.* «Când aĭ judeca Sfinția Ta drept, să o puĭ supt bătae, atuncĭ amŭ vedea ce arŭ spune... Acĭastă muere nu să poate bate, ce numaĭ unŭ jurământ are... Aŭ scosŭ prot[opo]pulŭ pecetea d[o]mnuluĭ județuluĭ, zicând: vă oprescŭ cu pecetia județuluĭ... Pentru tocmală ce pururea am avut obiclaĭ de la strămoși noștri, pentru că obiclaiulŭ vechĭ, în care nu să află eresŭ, să poate socoti și a să ținia în locŭ de lege... Și gocĭmanŭ care l-au pusŭ [pre Gheorghe Vințanul], nu știm, — că aŭ înșelat la Sibiĭ pre ceĭ marĭ cu numele nostru, și noĭ nu știmŭ nimica... Nice ficĭorŭ nu-lŭ socotim, nice il cunoaștemŭ gocĭman saŭ ctitor, nice de cumŭ, că, precum aŭ putut ținia părinți noștri bisercia fără de Gheorghie Vințeanul, așa voimŭ și de acuma ținia... Noĭ amŭ cunoscut gocimanŭ pre jup. Iane, și vom a l cunoaște.»

83. Abrud, 12 August 1767. «Nicolaus Csorba de Abánya, authenticus causarum fori utriusque procurator», se plînge de preotul neunit, care l-a insultat. «Idem nisi popa Nykulaje cum suo socio impostore Sophronio inter se excommunicassent [suam religionem].»

84. 21 Octombre 1764. Petiție împotriva preotuluĭ de la «domini domini possessores et tota ecclesia graeci ritus non

unitorum K.-Keresztúriensis». Adresa sîrbească către Novacovici.

85. 19 August 1764. Brașovenii către Novacovici. «Pân la pământ nemăsurata plecăciune... Am simțit cum că oareșcarii dintru ai noștri, pentru zavistia fiind porniți cu învitare pe ascunsu, s'ar fi mișcatŭ a obrăznici și a face supărare Preaosf[i]nțitului fără de toată voința obștii și știrea noastră, pentru părintele Gheorghie, ca s[ă] fie orânduitŭ și așezatŭ cu slujba preoției aici, la biserică in Brașov... Noi, fiind cuvintele învățăturii ceale prea dulci și de suflet folositoare a Preaosf[inți]tului], ca cu a păcii liniște p[u]r[u]rea să fim îngrădiți..., ni-am silit a urma. Cu câtŭ mai vârtos pentru starea bună, întocmirea și podoaba Sf[i]ntei Case a lui D[umne]zeŭ, legați fiind cu întărirea jurămîntului, ca să nu-i aducem stricare de pagubă, cu 10 bani.» Gheorghe e vinovat cu multe. Cei ce-l cer, i-s «rude de aproape». «Toate sporile sf[i]ntei biserici de la obștea norodului vor lipsi și vor înceta», de-i pune. — În frunte iscălește un gociman.

86. 26 Octombre 1764. Comitele Adam Teleky se plînge de purtarea nesupusă a iobagilor săi din Lona. «Denique, cum et alias in vicinitate pagi Losárd templum sit in meo fundo etiam antea a Vajvoda quondam Michaële aedificatum, Illustritas Vestra suis non unitis ecclesiae graeci ritus restitutionem allaborare suae incumbentiae ratio dictat.»

87. 5 Novembre 1764. Cercetare la Sâmpetriu (comitatul Doboca) și Vaidahaza, pentru preotul de acolo Gabor. «De, blemi, Costană... De aice, caută la mine, Costane, coată cu dreptu. Iară nu mă rușina în drumu țării.» Un «iobagiŭ a domnului Mării Sale Nodea Boldăjar» vede pe Costan «sângios în patŭ... Cârșmaru d[o]mnului Mării Sale Telechi Adamŭ... aŭ auzitŭ botele tuncănindŭ la olaltă... Să aduc oile la staurŭ.» Altul vede numai «doi călăreți fugindŭ spre sat după bătaie».

88. 6 Decembre 1764. Cercetare la Comana-de-jos, pentru popa Gheorghe. «Lângă popa Gheorghie săntŭ 50 de oameni, iar împotrivă 20». În cea de sus, «tot satul îl pohtescŭ, numai doi oameni nu-l voescŭ».

89. [1765.] «Protopop Iuon Szadiensis, non unitus», către general. Cere a fi lăsat să meargă la Viena.

90. 1765. Protopopul Petru din Orăștie către Novacovici. Îi arată ce a pățit de la oamenĭ. De zgomotu și zberarea lor să părea că să risăpeaște besearica.

...Amŭ eșitŭ la dânșiĭ și i-am rugatŭ să vie în besearică, zicându-le că nu iaste besearica cârcimă să casă de adunărĭ, de gâlcevĭ și de strigărĭ, ci de rugăciune... Maĭ tare striga... Eŭ, văzândŭ cu nu ințăleg, amŭ luoatu-le călimariul din carele scriia, și mergândŭ în besearică, amŭ începutŭ la avecernie, iară eĭ îndată aŭ alergatŭ după mine și din naiutea dverii ceĭ mari m'aŭ luoatŭ de pieptŭ, uniĭ de mân[ĭ], alțiĭ de haine; trăgându-mă și împingându-mă, m'aŭ scos afară din besearică,—câtŭ, de tragerea și tăgârțirea lor o baeră de la dulamă încă mi s'aŭ ruptŭ, și îndată după mine o strană a sf[i]nteĭ beseariciĭ, în carea să răzima câte odată și jupânulŭ Gheorghie Vințanul, iară mai de multe orĭ preoțiĭ, pre aceasta rupându-o în sf[ă]nta besearică, și scoțindu-o afară, înnaintea mea in tină o aŭ lepădatŭ, și tot cu picioarele lor o aŭ sfărămatŭ, zicândŭ uniĭ dintre eĭ că și pre Gheorghie Vințanul așa îl voru călca; zicândŭ și aceasta că Gheorghie Vințanul și tu ne-aĭ scos pen popa Costandinŭ, și noĭ vă scoatem pre voĭ. Decĭ eŭ, văzând acea nebunie și îndrăcire a loru, foarte m'am înspăimântatŭ, și nimic altŭ n'am zis fără decât în fața și în auzulŭ tuturor cu glas mare amŭ strigatŭ de 3 [orĭ], făcând protestație totŭ pe către 500, cinci sute, de florinți pentru acea rebelie și lotrie și pentru spargerea și stricarea sf[i]nteĭ beseariciĭ. După aceaia, rămâindu-mĭ în besearică niște cărțĭ ale meale trebuincioase, l-am rugatu-l să-mĭ dea chieile sau să-mĭ deschiză el ușa ca să-mĭ iaŭ cărțile, și de cum nicĭ atâta nu m'aŭ îngăduitŭ ca să întru în besearică.» De aceia nu e slujbă. «Nu maĭ îndrăznescŭ a eși între oamenĭ, căcĭ, cățĭ domniĭ și alte neamurĭ, foarte să miră de acĭasta, și zic că uniĭ ca aceia spărgătorĭ de beseariciĭ și înpotrivitorĭ stăpâniĭ săntŭ vreadnicĭ de mare pedeapsă și gloabă... Zicândŭ uniĭ dintre eĭ că pe M[ăria Ta] Brașoveaniĭ nu te cunoscŭ arhiereŭ, alțiĭ grăia că maĭ multŭ poate un satŭ decât

Preao-sf[i]n[ția] Ta. Alțiĭ zicè că vorŭ da besearica la popiĭ ceĭ uniți și cum că a lor iaste besearica, și alte multe grăia.» Vinovațĭ sînt popa Constantin și «Enea Muliŭ». Constantin s'a jurat a-l scoate. E însă «omŭ de 60 de anĭ și preotŭ de 30 de ani, făcut de episcop» pe cînd protivnicii sînt niște «oamenĭ fără minte și blestemați»; să-ĭ facă eĭ așa! «Maĭ bine voescŭ a muri decâtŭ aciastă rușine a o răbda. Iară, de o veĭ suferi M[ăria Ta] eŭ, tocma și înnaintea Exelenții Sale gheneralio îngenunchind de aciastă rebelie ce s'aŭ făcutŭ, mă voiŭ jălui.» Dar se maĭ roagă odată, căcĭ a dat și a altă petiție a luĭ. Cere «cu lacrămĭ ca să aibŭ mângăiare... De unŭ anŭ și maĭ bine de zile de când amŭ fostŭ rânduitŭ și așăzatŭ de Preaosf[i]nția Ta la Orăștie, m'am sîlitŭ după datorie și întru câtŭ mi-aŭ fostŭ putința, a împlini slujba beseariciĭ și a noroduluĭ la toate ceale ce aŭ fostŭ de lipsă ca un preotŭ, dară totŭ venitul popa Costandin l-aŭ mâncatŭ; eŭ am rămas scârbitŭ și obiditŭ». Nu s'aŭ supus «soboruluĭ de la Octomvrie în 20», și nu i-aŭ restituit «totŭ ce mi-ia răpitŭ». «Ci încă după aceaia s'aŭ pus, și, în mijlocul beseariciĭ fiind, aŭ opritŭ oamenii ca să nu-m-~~dea~~-mie nici-unŭ ferdeĭ de bucate de ceale de simbrie»; de la *oprire*, i saŭ dat numaĭ treĭ ferdele, neprimind niciĭ partea, hotărîtă de episcop, din «venitul praznicululuĭ Botezuluĭ... Fără de cât din doao sute și maĭ bine de pânĭ, adecă pogăcĭĭ, mi s'aŭ datŭ 25 și un ferdel de mazăre.» Nu maĭ are nimic «de la morțĭ... Nu amu cu ce-mi hrănĭ copiiĭ.»

91. 1765. «Așișderea și noĭ, Comănariĭ-de-jos, dăm măna cu popa Ghiorghie»: maĭ mulțĭ «boerĭ» din neamul Monea («Măria Luĭ Gheorghie boer»), un «olariŭ», un «morariŭ», un «Neagoe Munteanu», «David Canta, boer», «Pula Păcurariŭ hăl tinăr, dinpreună cu hăl bătrân», «Stan Prostu, iobagiu, Ion Prostu, Stanciu Prostu», «I domnu boeru Oprea Langa», maĭ mulțĭ «Cocuta», «Frenciu Ion», «Ștefan Făgurel», «dinpreună cu ispravniciĭ domnuluĭ».

92. Grid, 1765. Raport a doĭ preoțĭ, unul și «namesnic» carĭ aŭ cercetat pe «boeriĭ din Comana-de-jos și din Comana-de-sus, înpreună cu obagiĭ Mării Sale Domnuluĭ Becllan

Gabor», cu privire la popa Gheorghe, care, după «opreliște», «ar fi intrat cu potențiia în biserică», sprijinit pe Mihaiŭ Frâncul și pe «tizidușul din Comana-de-sus». Pomenit un *plăiaș* ce prinde «un rob, după porunca Scaunului». Învinuirea de furt a «unui gâscoiŭ, de la Șărban Dănilă». «L-aŭ schilăvit» pe un om. Se întreabă și «Mariia lui Mihaiŭ Popa, boeroe, monahiia Bonifatia, muerie de 60 de anĭ după cinul călugării sale»: «venindu o copilă, chemă pe soțul-mieŭ: blem, bade Văsiiŭ, că moare bade Mihaiŭ... L-am găsit abia cu suflet, atâta de bătut.» Alt martur: «Bai Davide [zice popa], domniata ții cu mine. Eŭ am zis: Aș ținia, dar alțĭ sătenĭ nu țân niminia, și pentru aceia nicĭ eŭ nu îndrăsnescu.» Man Frâncul vede «un militar si cu optu ficiorĭ, unul cu sabie, altul cu o furcă de fer, venindu de la adunare lor».

93. 1-iŭ Ianuar 1765. Cercetare la Orăștie asupra protopopuluĭ Petru. «După ce aŭ mers neguțitoriĭ la dinsul pentru vrajba din beseareccă, aŭ zis neguțitorilor: capre riioasă[1], și pre unii i-aŭ minat la arnici, pre alții pre la strămăturĭ, batgiocurindu-i.» Întrebat si «Radu cel mare, juratul beseareciĭ». Petru bate pe preotul Constantin. Alți marturĭ: «Grozavu Ciordărescu», Avraamŭ Haneș, Groza Logojan, «Ivan Romoșanul», «Nicula Popiĭ», «Iosivŭ Drăghiciŭ, criznic». «I-aŭ batgiocorit încă femeile luĭ, zicîndŭ fata către mumă-sa: ce te uițĭ la niște capre riioasă; lasă-i, nu te prinde cuei.» «Însus d. prot[opop] aŭ zis că el aŭ fost în 9 anĭ că-lușeariŭ... Tot cu potca s'aŭ pornit asupra titorilor și asupra altora și i-aŭ împroșcat... Aŭ zis Gheorghii Vințanul să chieme pe protopop să facă slujbe în Ruminiĭ-din-sus și să lasă beseareca.»

94. 10 Ianuar 1765. Cercetare în Mada asupra preotuluĭ Nicolae. Între marturĭ, «Rusanda luĭ Mateĭ», «Tușla Petru», «Giurgiu Petru», «Căzan Ioanăș», «Bugdan Petru», «Murgu Toma», «popa Ursu», «Văsilie Ursŭ», «Rod Anghel», «Pască Savu», «birăul Costia Ion», «giuratul Moța Ion», «Îndriiŭ Ion din Ardeŭ», «Murgă Abrămiasă».

95. 23 Ianuar 1765. «Adunare de câțiva preoți în Scau-

[1] Și «capre de pre războĭ».

nulŭ Murăşsechiuluĭ, în sat, în Sănchiaĭ [= Sîncraiŭ], în casa luĭ Sănjorxan Gaboru.» Pentru o «pagubă a besericiĭ.. spărgându-să lada eia de milostenie pe sama bsericiĭ». Neguştorii din Egerszég daŭ vina pe preot.

96. Braşov, 30 Ianuar 1765. «Pop Dimitrie Duma, namesnic», către Novacoviciĭ. «Pentru această pricină a luĭ Gheorghie Ciucaşul din satul Bodul» şi a soţieĭ lui, Antimia. Magistratul a hotărît «ca să o bată şi să o scoaţă din hotar afară, care o aŭ şi scos cu specolatorul».

97. 5 Februar 1765. «Arătarea adunăriĭ şi răstanţiĭ ce maĭ iaste..., de la creştiniĭ, pentru întemeiarea şi ajutoriul sf[i]nteĭ besearicĭ din afară [la Orăştie], de prin târguri, de la creştiniĭ şi neguţătoriĭ streini», în sumă de 50 de «florinţĭ ungureştĭ». Locul e măsurat de «doĭ domnĭ din Sfat» şi «lungit» cu voie de la generalul Buccow. «Pentru doao făcliĭ mari de ciară albă, cu zugrăvitŭ şi cu fufeazele lorŭ de-asupra, şi cu zugrăvitura sfeşnicilor celor de lemnu» şi «mucările».

98. «Aniĭ 1765, lună Aprilie 28 de zile. Deliberatom. Fiindŭ adunare de soborŭ din porunca cinstituluĭ protopop Nicolae Tecsa, Moroşsecŭ, în satu Crizturŭ, în casa dumnealuĭ Toma Chirilă, viindŭ satul Bailntŭfalăŭ înnaintea soborului, şi jăluindu-se că li s'aŭ dusŭ popa din satŭ, care s'aŭ fostŭ scosŭ de la Preaosfinţitul singhelie pe satul loru, şi l-aŭ opritŭ a nu sluji la alte besearicĭ, ci să se întoarcă la besearica sa, după orinduiala Preosfinţituluĭ, până la 8 zile, să se întoarcă la beserica sa. [Iscălituri.]»

99. 3 Maiŭ 1765. Hotărîre a sinoduluĭ episcopesc, alcătuit din preoţiĭ Moga din Sălişte, Stan din Glâmboaca, protopop, Dan din Tilişca şi Ioan din Săcădate.

100. «Tothaza», 22 Maiŭ 1765. Protopopul Ioan către Novacoviciĭ. Pentru ocuparea de uniţĭ, «cu carte minciunoasă», a două bisericĭ. «Şi beserica Silivaşu încă aşè s'aŭ răpit.» Toţĭ *răpşlesc* asupra luĭ. «Şi, cu lacrămĭ grăindŭ norodul, cum ne ţinem cu stăpân saŭ păcurariŭ sufletescŭ, şi nu ne apără.»

101. 2 August 1765. Protopopul din «Turza» (Turda) către Novacoviciĭ. Pentru un preot, care «fără carte protopopească

cunună cu a tria şi a patra cununie şi in săptămina cè luminată, şi nici la o sorocială nu vine, şi foarte răpute cunună».

102. 2 August 1765. Protopopul din «Turza» (Turda) către Novacovici. Pentru biserica din satul neunit Cheața: «bună, de leamnu... Iarăşi un deregător unitŭ a d[o]mnului Cheameani Laslo, gubernator, aŭ inceputŭ acumŭ totŭ de leamnŭ altă bisereca, lingă aceia. Şi nu ştiŭ, cu a cui voe; şi oameni sintŭ intristaţi păntru acelaşi lucru.»

103. 2 August 1765. Protopopul din «Turza» (Turda) către Novacovici. Plîngeri împotriva «uniţilor miritari din Cîanul-Mare», cari aŭ luat din podul caseĭ preotuluĭ un «spupŭ» şi l aŭ dus la circiumă. «Viţişpanul» se amestecă la judecăţĭ; după porunca luĭ, birăul din Cheaţa ica din casă pe fata preotuluĭ, fiind păcătoasă. «Care nicĭ odinoare pină acum tisturile nicĭ atare la casa saŭ marha preuţilor n'aŭ indrisnitŭ; ce cineşi în forumul săŭ aŭ căutat judecata.»

104. 9 August 1765. Novacovici către vice-colonelul Lutz. Pentru preotul din Şinca, căruia căpitanul de grăniceri i-a luat cărţile.

105. C. 10 August 1765. Plîngere de la «eŭ popa Thoma, dimpreună cu juraţi Pătru Grecu, Savul Nistorŭ», împotriva «popeĭ Samuil de la Vizognă», care ţine împărtăşania acasă, dînd-o abia, la o nevoie, popeĭ Oprea, care-o aşează «in lada bisearecii», de unde e luată îndărăt. «Aŭ grăit in casa Savuluĭ, juratuluĭ bisearecii, cum că i-aŭ măncatŭ Domnul Vl[ă]d[i]ca baniĭ şi n'are pe ce îş cumpăra moşie... S'aŭ lăudat feciorul popi Samoil părinteluĭ Toma, să umble frumos, că va căpăta una care nu o va putea duce la Sărata.» Face *scandelă*, dînd nafură prin mirean. «Aŭ făcut cununie unu Rumăn cu o Unguroaică, şi i-aŭ lăsat să-ş ţie care cu leagea sa.» — La 10 August, oprire de «epitrafilŭ».

106. 22 Decembre 1765. Novacovici către comitesa Maria Teleky. Pentru preotul din Crăciun («Karatsonfalva»), pe care ea i-l recomandase.

107. 1766. «Dumitru Lakatos, ex districtu Kövar oriundus, in supplici suo libello conqueritur, dum, imbuta in Valachia civitateque Bukurest arte typographica, distractionem

librorum valachico idiomate impressorum in Kimpolung procurandam, ea conditione in se suscepisset, ut praetium exinde coactum, debito tempore, retento aliquo lucro, creditoribus administraret. Supervenisse popam quendam in pago Kis-Apold, Sedi saxonicali Mercuriensi adiacente, commorantem, popa Esaia dictum, qui eo plane tempore, dum supplicans ad colligenda debita alio discessisset, producta coram hospite et iudice loci assignatione nomine supplicantis false subscripta, omnes et singulos libros inscio et invito se abstulit et per vetitas semitas in Transylvaniae principatum illatos inter popas valachicos distribuit.» Se plînge că a suferit pagubă, «varios cruciatus etiam et arrestum».

108. 30 Ianuar 1766. «Bălătaşĭ carele s'aŭ făcutŭ in Ohabă.» Ieaŭ parte «eŭ popa Mathelŭ dinŭ Obeşlnăŭ», «eŭ popa Stanu din Ohabă», «pintru rândulŭ aceştiĭ muerĭ anume Chetruţă, pintru carele aŭ fostŭ măritată de la Vigardea la Ohabă». Martur şi «Vasilie Bătăcuiŭ», «Iaculu Bătăcuiŭ», «Pătrulŭ Cră[s]niculŭ, omu de omeniĭ», «Filipu Mihăţanu», «Gheorghie Ştefu», «Pătru Hăţăganul», «Vasilie Duşe», «Nistorŭ Duşi» (care arată că unul din soţĭ a spus că «să va duce în Ţara-de-giosŭ»), «Gheorghie Trifanu», «Mihulŭ Pelte», «Moga Birbomenu».

109. 21 Februar 1766. Novacovicĭ către protopopul de Crasna. Pentru un preot şi fiiĭ săĭ, carĭ, «fiind obagĭ», nu vreaŭ să-şĭ cunoască domnul. «Şi ce săntŭ dator[i] ca neşte obagi, nu vor să inplinească, adecă taxa.» Decĭ el să-ĭ dea «în māna domnuluĭ săŭ, cu carele să să împace şi să-ş facă aşezământ cu taxă nu multă».

110. 9 Mart 1766. Novacovicĭ «la protopopul ot Armeaniŭ, unit». Pentru *funduşul* din Aciliŭ.

111. 28 Mart 1766. Novacovicĭ către «princeps Brankovan». A primit scrisoarea-ĭ din 8 Februar, «cu prea-căzută, evlavie înţelegândŭ pentru bine-norocita întoarcere, Preac. V: din Ţarigradŭ şi pentru aflarea aceiaşŭ in starea cea dorită şi bine plăcută a sănătăţiĭ». Va «tinde mână de ajutor» preoţilor din satele luĭ. «Însă pentru Berivoĭ m'am înştiinţat precum şi N.-Berivoĭ şi Chiş-Berivoi sănt lipite satele, fiind

2 biserici» ; una dată uniților, cealaltă neuniților. Nu se mai poate cere alta.

112. Blaj, 31 Mart 1766. «P. Ignatius, vicarius generalis», către Novacovici. Pentru un preot. Episcopul său (Aaron) e bolnav. Pecete ștearsă, pe ceară roșie, cu inscripție latină.

113. 26 April 1766. «Protopopŭ Maniŭ din Armeaniŭ» către Novacovici. «Nu știŭ ce oĭ să maĭ facu cu preoțiĭ Mării Tal[e], că nu să supun nice poruncilorŭ Mării Tale, nice poruncilorŭ crăeștĭ.» Ceĭ din «Topărta» l-aŭ *primit* de Paștĭ un om din Alămor, «carel[e] el din bună voia sa s'aŭ întorsu la noĭ și aŭ pusŭ și jurămînt cum va rămâne cu noĭ, şi, togma în fărșaogul trecut căsătorindu-să, l-aŭ cununat popa mieŭ cel unit din Alămoru, iară acum la Paștĭ l-aŭ primit preoțiĭ Mări Tal[e] ceĭ maĭ susŭ numițĭ.» În alt sat se silește conștiința *slugilor*, ceia ce el nu face. «Dară el, decă-ĭ preot, de ce dă Paștile dă l[e] poartă muerîl[e] pin sat, de facu atâta scandălă?» Cere *Măriei Sale* «să-mĭ facĭ destul despre toțĭ». «Eŭ, pentru dragostea Mării Tale, n'am vrut niciŭrĭ a da vr'o inștanție, nădăjduindŭ că voĭ avè satisfacție deplin.» Chiar după ordinul *Măriei Sale*, într'un caz nu s'aŭ «bonificăluit după porunca Mării Tal[e]». De se va maĭ întîmpla, «oĭ căuta cu altŭ modușu, de carele apoĭ să n'amŭ vină, că cŭ dest[ul]e orĭ am căutat direptatea lorŭ și tot nu poci isprăvi să nu să mestece in poporul mieŭ.» P. S. Pentru un prunc îngropat de «popa acesta del[a] noĭ..., negândindŭ că-ĭ poporanul nostru».

114. 3 Maiŭ 1766. Novacovicĭ «ad d. iudicem Udvarheli». Îĭ dă știrea că a făcut protopop la Odorheiŭ pe popa Toma din Ocna.

115. 3 Maiŭ st. v. 1766. Novacovici «la prot[opopul] Iachim, Grigorie si Stan», pentru popa Isaia, pirit că «cu țedulă vicleană, suptŭ încălitură mincinoasă, aŭ luat hoțeaște oareș-care cărțĭ». Nefiind adevărat, să le restituie.

116. «Șomleŭ», 9 Maiu 1766. Protopopul către Novacovici. Pentru un preot care «la săboară nu vine, de mine dosește și, pentru obăgie, iaste în chizaș slobozit, că aŭ fost în temniț[ă] prănsă preoteasa cu prunciĭ în mult[ă] vreme;

ce pentru aciasta cine-l va căuta, eû nu-l voi apăra, că maî mult nu ştiû ce voî face, că ai[ci] pe aceste locuri să fac şi morţî pentru pricinî ca acestea cu obagiî.»

117. Sibiiû, 28 Maiû 1766. Francisc Henter către Novacovicî. Pentru un preot, care e iobag neascultător al său.

118. 9 Iunie 1766. «Protupopu Gheorghie dinû Agrişu» către Novacovicî. Cere a i se îngăduî «să vălătuescû, precumu este obiceiulû ţeri noa[s]te şi să amû giudecată: atuncî cu cale voi robî, dacă voî fi vinovatû... Să-ţî bagu chizeşî până la acee vreme... De spre parte sîngeluî, nu ştiû: într'unû locu s'aû făcutû, daru nu ştiû de cine-i făcutû, de mine aû de elû, cându aû rădicatu băta la mine.»

119. 17 Iulie 1766. Oradea-Mare. «Meletius episcopus, servus et in Sancto (*sic*) Spiritu frater», intervine pentru nişte nobilî.

120. 13 August 1766. Cercetare «la Sămbata-de-jos în pricina popi Raduluî şi lăcuitorilor neuniţî de acolo, adecă poporenilor luî». Un martur declară că «s'aû luat rău cu oamenii: nice eû nu-l poftescû.» Cuminecătura o ţine acasă în ladă, unde umblă şi preoteasa, dîndu-o la ceî ce aû nevoie. «Din băta popi şesă săptămănî am fost bolnavû, care şi innaintea părcălabului s'aû dat înnainte lucru nostru.» Preotul spune că toate-s «de la Radu Şărban, birău Curţi... Întaî, aû strâns oamenî la cărşmă şi le-au datû înnainte ca să stea l[â]ngă dînsul, să lapede pe popa, şi mulţî aû zis că vor sta; iară uni aû zis că nu vor sta; el le-aû zis: «uşa», să iasă afară, şi de atuncea s'aû început zarvă.» «A treia, fomeaia biraului, anume Ana, aû eşit cu furca din casa eî într'o Duminecă, fiindû popa în slujba liturghii; aû to[r]sû in casa popi şi s'au făcut mută, şi aû eşit de aci, şi s'aû dus încă la dao case, încă torcăndû; popa, venindû de la biserică, şi înţelegăndû ce aû făcut biraoaia cu furca, aû certat căte aû făcut Duminecа. Acela lucru biraul şi biraoaia s'aû mănîiat, şi aû zis că popa o face pe ia strigoae şi fermecătoare. Pentru aceaia, eî aû întărătat -atul, şi s'aû făcut vrajba.» Biraul fusese pîrît la pîrcălab că a furat «2 care de făn».

121. 11 Octombre 1766. Hotărîre a unuî sobor presidat

de protopopul Ieremia de Turda, în privința popeĭ Todor din Begău. Uniți sînt acolo numaĭ 7-8 locuitorĭ.

122. Sibiiŭ, 15 Decembre 1766. «D. Hutter, consul proc.» către Novacovicĭ: «prea-luminate și preaosf[i]nțite Doamne, doamne V[ă]d[i]că, mie de aproape prea-drag al mieŭ». Pentru a se numi un diacon ca al doilea preot la Gura-Rîuluĭ, «dacă va fi vrednic dup[ă] ceale ce i să va cădea a ști». Iscălește ca «pururea voitorŭ de bine în dragoste frățască».

123. 20 Decembre 1766. Se poruncește din Viena liberarea preotuluĭ Ioan din Bălgrad, dar cu cauție că se va purta bine.

124. 1767 (?). Preotul Ivan din «Tottfalu» se plînge luĭ Novacovicĭ că «provisorul» comiteluĭ Haller îl prigonește.

125. Brașov, 1767. Plîngere către Novacovicĭ a Lipscanuluĭ Sandu Iorga, pentru dreptul săŭ la un mormînt, nerecunoscut de preoțiĭ Bucur și Stoica.

126. 1767 (?). Preotul Ioniță din Bîrgăul-de-sus se plînge luĭ Novacovicĭ că preotul neunit din Lunca l-a bătut.

127. 1767 (?). Plîngere a luĭ Voicu și a Marieĭ Călin din Felmer (Scaunul Cohalmuluĭ) împotriva protopopuluĭ Bucur Mardan. Amenință acesta că va trece în Moldova, «et ibi etiam erit ille capax vivere».

128. 1767. Petiție de la «sat de la Velchier». «Pentru acestŭ preotŭ anumea popa Vasilie, că ne face atâta zăt[i]ceneală, l-aŭ afurisit, că cu guru *(sic)* luĭ au zis că el l-aŭ afuris[i]t, și omul aŭ săcat de picioare, de nu poate umbla și zace la pat, și acum și la un om aŭ sărit să-l bată cu feciorii luĭ, el cu îmblăcii, feciorii cu un toporu, și acel om s'a unit de frica luĭ; și altele ma multe face, carĭ nu să pot scriia acum toate... Noao la sat nu ne maĭ trebue maĭ multŭ: maĭ bine ne-am da toț la unație, dar nu n'om da... Să ne căpătăm altŭ preot, de unde om putê.» Cer «istrucție de vălătaș, deacă nu să vor creade aceste, să vălătuim, ca să vie vălătașu pe sobor mare».

129. Brașov, 1767. «Pop[a] Dimitrie Duma, nam[esnic].» Pentru patru gropĭ ale «răposatuluĭ părintele prot[opop] Florea Baran, ce aŭ fost la Brașov», reclamate de «cinstitul prot[o-

pop] Vasilie Baran din Făgăraș». În ele erau îngropați «părintele Theodor și... preoteasa prot[opopului] Floret.»

La 10 Septembre, jurații arată «că este obicei, preoți bisericii pristăvindu-să, săi să îngrope în groapa s[fi]ntei biserici, unde-i va plăcea, făr de nici-o plată; și rămâne gropa iar a sf[in]t[ei] bisericî».

130. 1767. Sătenii din Iembac către Novacovici. Sînt 142 de familii, 725 de suflete, iar uniții numai 4 familii și 19 suflete; dar aceștia aŭ biserica.

131. 12 Februar 1767. Cei doi preoți uniți din Ocna către Novacovici. Pentru «fratele popa Thoma» și Samuil, care a stricat «harmonie cea bună între frați». Umblă mai ales, acesta, «la jurații cei dinŭ josŭ, la Petru Grecu și la Savulŭ Nistorii, a-i ușpăta și a le da vinŭ, ca să ție cu dânsulŭ», pentru a scoate pe Toma. Se roagă «și noi, preoții cei uniți, ca să-lŭ curățești dintre noi, ca pre unŭ făcătoriŭ de vrajbă și sămănătoriŭ de sizanii, că bine știe Preosfinția ta că, până aŭ fostŭ popa Samoilă, totŭ vrajbă aŭ fostŭ între noi, dară, de cândŭ aŭ venitŭ Molitva Sa popa Thoma, totŭ pace și dragoste aŭ fostŭ între noi.»

132. 15 Februar 1767. Protopopul Ieremia din Turda către Novacovici. Pentru «năcazul și năvoia» ce are de la «dilectorul» din Vașarheiŭ, care-i cere gloabă după pîra unui preot ce făcuse apel de la soborul lui.

133. 17 Februar 1767. «Potr[opop] Ioan Hagi ot Belgrad» făgăduiește că «și în lucrurile unații saŭ neunații nu mă voiŭ amesteca a huli la nice o parte».

134. 25 April 1767. «Protopop Vas[i]liia, Beșești», către Novacovici. Pentru că a «publicăluit» niște măsuri privitoare la ciumă. Va plăti restul dăjdii, «cumŭ s'a face ceva pășune la marhe».

135. 30 April 1767. «Popa Dumitru de la Cucilarata (Cuciulata), nemiși și boeru», face raport către Novacovici într'o cercetare. Între marturi, și «părintele Mafteiŭ de la Părăŭ». «Chiemându-mă pre mine acolo, am mersŭ și am cetitŭ molitfele, precum să cuvine preoții, după voia bărbatului și a mueri. Altă legătură atuncia n'aŭ fostŭ, numai dragoste și voie bună;

dară adevăratŭ că amŭ auzitŭ, căndŭ aŭ datŭ măna mai d'in tăi, precumŭ avem noi obiceiŭ aicia în Ţara Oltului, s'aŭ făcutŭ legătură între dânşii, şi aŭ pusŭ şi birşagŭ pentru ca să sa dea 24 de florinţi, care dintre dânşii s'ar lăsa de acia legătură saŭ care ar întoarce.» Şi o martură spune că «la măna-datŭ s'aŭ făcutŭ legătură 24 de florinţi..., la datu mănii».

136. «Anii D[o]mnului 1767, Mai 7... Noi ctitorii ot Belgrad», cu doi Greci în frunte, «ctitorii din oraşul Belgradului, oraşanii, înpreună cu Lipovenii... Având lipsă de preot aici la Lipoveni... Tuturor ne place, şi-l poftim toţi ca să ne fie preot.»

137. Inidora, 18 Maiŭ 1767. «G. Georgius Csora», nobil, către Dimitrie Eustatievici. — Latineşte.

138. Alamor, 19 Maiŭ 1767. Comitele Ladislas Székely către Novacovici. Pentru că «d. R. Petrus Popa» a plecat din satul săŭ, supt cuvînt că nu i s'a dat loc de casă.

139. 25 Maiŭ 1767. «Protopop Pătru Cărbunar» din «Chiuvarul» pîrăşte din nou pe un preot din «satul Ruşorul..., carele s'aŭ preuţitu în Ţara-Rumănească» şi ar fi fost şi unit; l-a oprit dese ori de la slujbă, «şi amŭ zisŭ că-l voi luoa şi boi, şi nu să opreşte.»

140. Braşov, 29 Maiŭ 1767. «Pop[a] Dimitrie Duma, namesnic», către Novacovici. Cere «să avem bl[a]goslovenie unui din preoţ a eşi în ţară la Bucureş[ti], pentru un milostiv hrisov ce avem la milostivii Domni, pentru scutirea a opt sute de oi ertate de oerit, şi, prin moartea Măr[iei Sale] Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod, macarŭ ni s'aŭ înnoitŭ milostiv hrisov, făcăndu-ne şi pecetluit, acum nu ni s'aŭ prins în samă: la care innălţăndu-să în Scaun filul său, socotim, de ar mearge un preotŭ, nu am fi păgubaş de acea milă; ce ne rugăm să avem bl[a]goslovenie şi dulce răspuns pentru această cerere.»

141. 31 Maiŭ 1767. «Protopop Nicolae Tecşa, Moroşsechiŭ», către Novacovici. «Mi s'aŭ bolnăvitŭ chiata preoteasă cu copilaşii.»

142. 6 Iunie 1767. «Totu satul de preaună, 150 de gazde, sămnatŭ Cinirmezeŭ.» Cer a li se hirotonisi un diac, neavînd

preot de patru ani. «Că cu marea cheltuială l-amŭ scosŭ și i-am făcutu grație de la domnul Măria Sa Voașu, pintru că să ne stăpânească... De multe ori murim nebotezați și necuminecați ca și alte limbi ce n'aŭ leje... Plângem și ne rugăm... cu duoasă inimă..., totu satul.»

143. Rășinari, 6 Iunie 1767. Novacovici către «cucernicul între preoți popa Ionŭ Morariŭ, parohul neunit al Câmpenilor». Pentru deosebite abusuri. La Abrud a fost «sculare» contra preotului, «și ilŭ spăimântează cu groaza și cu frica... La Bulzŭ, la mănăstire, popa Theodosie spionulŭ cu a cui știre aŭ șezut acolo și cu a cui slobozenie s'aŭ dusŭ de acolo; așijderea și pentru călugărul Efrem, cu a cui știre s'aŭ dusu la Țara-Rumânească, și cu a cui povață, și unde să află acum.»

144. Bălgrad, 17 Iunie 1767. «Protopopu Simeon Stoica, Belgrad», către Dimitrie Eustatievici. «Pentru cele multe și folositoare ale clerului de obște, foarte amŭ dorit ca se amŭ tâlnire cu domnișoru, și am asteptatŭ la Sibiiŭ 3 zile»; acum îi pare bine «că te-a adus Dumnezeŭ». «Domnu poșta-meșteru de la noi» e supărat că nu i-a răspuns Se plânge de «necazuri și întâmplări, care se facŭ de la uniți... Foarte ar fi bine se mai adune Măriia Sa seborŭ mare, ca se arătăm ce ni se întâmplă la noi și la alți frați a noștri de la cei uniți... I-aŭ răpit fata lui popi [din Abrud] cei unit[i]... Multe aș avea a scrie, despre care n'am vreme a le putea săvârși.»

145. 5 Iulie 1767. Plângere a lui «popa Samoil» din «Vizogna». «Veni[n]dŭ la cărjmă la Radu Căzăliă, s'aŭ răs fânca (sic) mânecile și aŭ zis: «ol să batŭ pe po[pa] Samoil până va striga: tulai... Fiind popa Thoma la cărjmă, pevisa (sic) cătră funoglu și cătră vornicu: «să nu lăsaț pe popa Samoil în pace, că aŭ zis că Unguri sânt câni, de 3 or[i] aŭ zi[s] cătră ei; [i]ar ei aŭ zis: părinte, bia și cântă, că noi știmŭ cine es[te] popa Samoil.» Cere, «cu totŭ orașu», a se scoate Toma.

146. August 1767. Cercetare (cu carte «de sorocit, de înștiințat, de incviruluit, de admonoluit, de mărturisit și de attesteluit»), cu privire la preotul Ioan din Brad («orașul

Bradul») și preoteasa Eva. Joc «pănă crijme», băutură de «vină îndulcită cu coposuță».

147. 28 August 1767. «Todoruța Costan, iobagiŭ a Măriĭ Sale Andrasi Caroli din Moigrad, din varmeghiia a Sonoculuĭ-de-Mijlocŭ... Avănd eŭ pănă acum trii căsătoriĭ, adecă acum am 'vutŭ trii muerĭ și carea amŭ amŭ, îĭ a patra, și ia aŭ fugitŭ de la mine în varmeghiia Dăbăcii, suptu măna cinstituluĭ protopop Gavriilŭ de la Miluan; și eŭ, Măria Ta, așŭ vrea să șaze cu mine, că am pruncĭ, și nu mi poctŭ ținea casa fără gazdă, că sintŭ om cu domn, dară cinstiți potrupopĭ și preoțiĭ nu mi o daŭ, pentru că să chiamă căsătoriia a patra; deci pentru aciasta așteptŭ milă și răspunsă de la Măria Ta.» P. S. «Și mă rog să creaze Măria Sa d[o]mnul Vl[ă]d[i]ca că aceale trii muerĭ aŭ muritŭ, că aciastă iștanție s'aŭ făcutŭ înnaintea sf[i]ntuluĭ săbor.»

148. 2 Septembre 1767. «Prot[o]pop Costandin ot Decia.» Face raport de «conșicripție».

149. 17-8 Septembre 1767. Cercetare poruncită de «protopop Gavril ot Cig[măŭ]», cu privire la preotul Petre din Săntăŭ. «Să fie luoat Dușteniță pe slușnica luĭ popa Gliga din Căvașŭ, și, avănd nevasta altŭ bărbat viŭ, și să o fie cununat popa?... Să fie dus luminile de la besearecă din Săntăŭ la mănăstire de Dida (?)?. Marturĭ întrebați: un «jilerio a d[o]mnuluĭ Peșchi», «părintele popa Ion», «fătul besearecii, Vașadi Lucă», «părintele popa Costantin cel unit de la sf[ăn]ta mănăstire a Săntăuluĭ», «diiacul Rușilor, Ivacu», «diiacul Dușteniță». «Am zis că toate muerile sintŭ bomindeși.»

150. 18 Septembre 1767. «Protopop Ioan, neunit, de la Roșcanĭ», către Novacoviciŭ. «La mine numai o besearecă iaste unită, în Vețealu..., Iară la Dobra iastă pace bună pentru leage... Mi-s singur acasă, și săntem toți telegĭ, pănă vom strănge și bucatele de la țarină.»

151. 14 Septembre 1767. Răspuns la o cerere de statistică pentru uniți și neuniți. «În Deva, neste Țigan[i] și oamenĭ cu toțĭ săntŭ... Și aceste sate s'orŭ cătăni, uniți adecă..., cari și bisericile de la noĭ s'orŭ lua la cătane... Săntŭ săngur și agonisita săngură nu o pocĭ părăsi.» Cere

a fi blagoslovit să facă «osfeștanie» pentru două biserici «prenoite» în «protopopiiatul» săŭ.

152. 22 Septembre 1767. Protopopul Vasilie din «Beseștĭ» către Novacovicĭ, în «Zălah». Ceruse Guvernul a ști «câte beseareci s'aŭ răpit și în sate câtă schimbare între neuniți și între uniți s'aŭ făcut». A fost deci în «eparhie» pentru acest scop. Urmează nume și cifre. Doĭ uniți «aŭ băgat in beseareca pe popa celŭ unitŭ și i-aŭ feleluit de totŭ baiulŭ». Spun «că aceastea comișao și porunci sintŭ niște nemicurĭ și niște minciuni». Alt popă unit a făcut cheia luĭ pentru biserică «și zice că fără de moarte n'a eși din beseareca... Și a zis... că o scoate pe popa celŭ neunitŭ de barbă afară din beseareca.» Pomenite «proceduri», cu lupte. «Are 3 feciorĭ și suduescu tot de sufletŭ, și totŭ cu moartea să laudă.» La moartea unuĭ popă neunit, vine un unit, «și s'aŭ băgat în beseareca și aŭ scris fără știrea oamenilorŭ cum că să[nt] oamenii uniți». Altul zice: «Să nu vie in satu luĭ că l-a omoră». Satul e neunit. «Dară la beseareca imŭblă, că n'aŭ ce face... 50 de gazde.» Aiurea iar «la beseareca umblă, că nu știŭ ce să facă și popiĭ ceĭ uniți; văzindŭ pe oamenĭ neunițĭ îmblăndŭ câte odată la beseareca, îĭ scriŭ uniți, si oamenii nicĭ cum nu vreaŭ». E «foarte beteagŭ». «Fiind preoții suptŭ porție, foarte cu greŭ putem strânge dăjdile, cu multă imputare, că așea zic preoțiĭ că nu potŭ birui si cu porțiile și cu dăjdile.» — Pecete roșă.

153. 28 Septembre 1767. «Protopop Gavril de l[a] Cig[măŭ]» către Novacovicĭ. Îndreptățiri. «Aŭ făcut și cărțĭ cu hămlșag, cu numele varmeghiĭ și varmeghiia, n'are știre de ce aŭ făcut eĭ.»

154. 7 Octombre 1767. «Protopop Nicolae, Mulamfalăŭ.» Dă o «atiștație» cu privire la un preot.

155. 30 Novembre 1767. Protopopul Ieremia din Turda (?) arată plîngerile preoților de la «Biroltŭ» contra protopopuluĭ lor, Ioan. Plîngerĭ și împotriva celuĭ de la Agriș, care bate «cu măcăul».

TABLA NUMELOR LA VOLUMELE XII–XIII.

Vol. XIII e arătat prin II

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

R

S

T

U

W

Z

INDICE DE LUCRURĬ.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

X

Z

ONOMASTIC.

A

C

D

E

F

G

H

I

J

N

O

P

R

S

T

U

Z

GLOSARIŬ.

A

Acţont, 201.
Actriţă (termen judecătoresc), 191 (15).
Acurat, II, 14.
Adetorie, 53 (100), 155, 294.
Adevărealĕ, 79 (141).
Administraţie, 224 (71).
Admonolei (a), II, 264 (146).
Adoă, 282 (10).
Ahasta, 10 (18).
Alenuşeg, 234 (3).
Angarie, 216 (9).
Apiscăciune, 169 (366).
Arunafta, II, 162.
Ardica (a), 163 (339).
Arendă, 93 (176).
Areştiĕ, 37.
Armadie, II, 164.
Arsură (foc), II, 48.
Ardeulaş, 215 (6).
Aşişor, aşuşor (ușor), 233 (1), 236 (6).
Astaluş (tîmplar), 54.
Atestat, — om, 143 (296), 149 (305), 201.
Atestaţie, atiştaţie, 37, 61, 100, 119 (243); II, 125, 244 (35), 266 (154).
Atestelui (a), II, 264 (146).
Avaiĕ, 123 (258).
Avecernic, 253 (90).

B

Baĭ (= bade), II, 255 (92).
Baiă, II, 266 (152).
Bătăuş, II, 258 (68).
Bărăbări (a se), II, 19.
Băt, 227 (4).
Becher, 180 (342).
Beliz (jupuit), 216 (9).
Benefactori, 203 (40).
Besel (caftă), 176 (380).
Biotitui (a), 282 (10).
Binxoşeg, 238 (12).
Blăli (a), 206.
Blohiĕ, 207.
Bleauĭ, 252 (87), 255 (90).
Blamra, 67 (120).
Bocioc, 204 (44).
Boariţag, 277.
Bolăeĭ, II, 241 (20).
Boleiĕ, 150 (307).
Boldi (a), 194 (23).

C

D

E

F

G

H

I

J

L

M

N

O

P

Păcinire, 92 (176).
Parohus, II, 26, 167.
Parțialiș, 50*, 233 (3).
Paruzie, II, 25.
Pastoraliș, II, 28.
Patent, 291 (27).
Patentă, 180 (392).
Patriot, 171 (372).
Patron (-ie), 37, 73 (130), 101 (192), 178 (388); II, 280.
Pecealuic, 95.
Pericul, 197.
Perșoană, 82 (154).
Perțeptor, II, 45.
Piatră (=grindină), II, 172.
Pictor, II, 78.
Piersicŭ, II, 62-3.
Pinzion, 39 (75).
Piriș, 235.
Pișpec, II, 158.
Pistreală, 229.
Pitrop (epitrop), 99, 117, 121, 124.
Pitula (a = a se), 212 (67).
Plenipotențiar, 75, 90, 125.
Pleșcaniță, II, 198.
Plev (=pleh), II, 161.
Pocăianie, 294.
Poftorire, 201.
Policră (=poreclă), 124 (260).
Polostav, II, 204.
Ponosla, 101, 114.
Pontom (=punct), 173.
Popadia, II, 44.
Popistașĭ, 45.
Popoaie (preuteasă), 95.
Poprelipte, 167 (357).
Porțiașĭ, II, 25.
Porumbi (=porumb), 150 (307).
Poslanie, II, 16.
Postrig, II, 211.
Potenție, 255 (92).
Pozvolenie, 204.
Prăbălui (=a proba), 160 (329).
Predenzie, 51.
Predicații, II, 160.
Prefectuș, II, 133.
Prenepotențial, 157 (322).
Preneputințarus, 90 (172).
Prenoi (a), II, 266 (151).
Pretendălui, pretăndui (a), 96, 99 (187).
Preceptoaru (=preceptori), 242 (24).
Provileghiat, II, 90.
Prevezon, 115 (239).
Prezidium, 181 (396).
Prilog, II, 161.
Prilosti (a), 197.
Prințip, II, 20.
Priviligheat, II, 17.
Procluți (a), 19 (36); II, 204.
Procod, II, 266 (152).
Progres, 86 (162).
Proțess, 75 (133).
Protestului, protestolui (a), 36-7, 77 (138).
Protestație, II, 253 (90).
Prostelui (a; a prostela), 172 (372).
Protocolum, 214 (5).
Provezion, 52 (97).
Provințialist, II, 14.
Provizet, 40 (45).
Publicălui (a), II, 262 (134).

R

Rămas (=văduv), 254.
Răpști (a), II, 256 (100).
Răstanție, restanție, 76 (137), 105 (202); II, 137, 256 (97).
Rathe (=maramafra), II, 137.
Rățiuniș, 169 (366).
Reast (=rest), 157 (34).
Rebeli, II, 180.
Rebelie, II, 253-4 (90).
Recomendulesi (a), 52 (97)

S

T

Tîrmin (=tarmin), 62, 93 (176).
Tîștimonie, 233 (1).
Taxă, 216 (9); II, 15, 255 (109).
Țedulă, II, 259 (115).
Tejanrarăș, 11.
Telegi, II, 265 (150).
Telmiață (=cholțuială), II, 40
Teseș, II, 18.
Testamonie, II, 15.
Testimonie, 233.
Țimes, 46 (90).
Țirmonie, 112 (221).
Tieraz, II, 9.
Tisma, 63.
Titeleni (a), II, 241 (19).
Titulă, 173, 186 (3).
Timlaș, 236 (10).
Țivliș (=civili), 210-1 (63).
Tistiliș, 210 (62), 217 (2); II, 256 (92).

Toană, 228 (4).
Todomană, 234 (3).
Trăcthlui (a), 187 (6), 207 (51).
Traduce (a), II, 17.
Tranjament, 192 (28).
Trantălui (a), 51 (97).
Trănură (cîntărire), 143 (294).
Țucăr, 67 (120).
Țuctans *(Zuckerkuss)*, 76-7 (137).
Trupos, 148 (302).
Trupuri (=exemplare), 163 (338).
Țedule, 170 (368).
Tului, tulvai (strigăt), 210 (60); II, 264 (145).
Țunsmon, 172 (372).
Țuudră, 63.
Tuno (=tunuri), II, 177.
Toțiu *(Dusend)*, 97 (183).

U

Untașt, II, 188.
Unioe, II, 16.
Unțiut, 36, 47 (95), 48 și u.

Urdina (a =a vent), 212 (67).
Urdinarică (=lucruri ordinare), II, 63.
Uspăta (a), II, 262 (131).

V

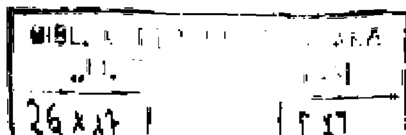
Vălătaș, 149 (304); II, 264 (128).
Vălătui (a), II, 158, 260 (118), 261 (128).
Vale (=rîu), 216 (9).
Varmeghie, 27, 226, 233-4, 260 (8), 295; II, 50, 107, 266 (153).
Vereșie, 34.

Vidic, II, 50.
Vinăr (florini wiener, de Viena), 162.
Vinturos, 75.
Virtop, 277.
Vițelspan, 280.
Vizitație, II, 132.

Z

Zablăă, 133-4 (278).
Zăblalcă, 63, 207 (48).
Zăușală, 179 (388).

Zilcoroște, 200 (35).
Zvirgoli (a), 206.

ÎNDREPTĂRÎ.

Vol. XII.

La pagina 137, rîndul 2 de jos, cetește, «Scarlat», în loc de «Alexandru».

La pagina 126, nº 406, rîndul 10 de sus: «patuluș», în loc de «patronuș».

La pagina 134, rîndul 16 de jos, locul șters trebuie să se înfățișeze astfel: «cele trei căruțe ce avem cu Iona în curte la noï».

Vol. XIII.

Nota de la pagina 127 e trecută la pagina 128.

La pagina 243, nº 30, rîndul 4 de jos, după «lucï» suprimă citația.

Pentru unele tipăriturĭ blăjene v. și fascicula a doua din vol. II al *Bibliografieĭ* Bianu-Hodoș. Pentru anexa IV v. cartea mea *Sate și preoțĭ din Ardeal* București, 1901. Nº 1 s'a dat și în vol. VII, p. CCXI, nota 2.

